

Kaakkois-Suomen työmarkkinoiden katsaus 2012

NIILO MELOLINNA

Kaakkois-Suomen työmarkkinoiden katsaus 2011

NILO MELOLINNA

RAPORTTEJA 20 | 2013

KAAKKOIS-SUOMEN TYÖMARKKINOIDEN KATSAUS 2012

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kansikuva: Sirpa Skippari

ISBN 978-952-257-740-5 (PDF)

ISSN 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-740-5

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

1 Katsauksen tehtävä	5
2 Alueen väkiluvun muutos ja sen osatekijät	6
2.1 Toteutunut väkiluvun muutos koko Kaakkois-Suomessa, maakunnissa ja seutukunnissa	6
2.1.1 Koko Kaakkois-Suomen väestökehitys.....	6
2.1.2 Kymenlaakson väestökehitys.....	10
2.1.3 Kouvolan seutukunnan väestökehitys.....	11
2.1.4 Kotkan–Haminan seutukunnan väestökehitys.....	13
2.1.5 Etelä-Karjalan väestökehitys.....	14
2.1.6 Imatran seutukunnan väestökehitys.....	16
2.1.7 Lappeenrannan seutukunnan väestökehitys.....	17
2.1.8 Väkiluvun kehitys Kaakkois-Suomen kunnissa.....	18
2.1.9 Vuoden 2012 tammi–syyskuun väestökehitys.....	20
2.2 Ulkomaan kansalaiset osana Kaakkois-Suomen väestöä	21
2.3 Lähivuosien ennustettu väestökehitys	24
2.3.1 Koko väestö.....	24
2.3.2 Työikäinen väestö.....	28
3 Tuotanto ja työllisyys	37
3.1 Johdanto työmarkkinoiden tarkasteluun	37
3.2 Tuotannon mennyt ja ennustettu kehitys	38
3.3 Kaakkois-Suomen työllisyyden pitkän ajan rakennemuutos 1975–2008	43
3.4 Työllisyydessä tapahtuneet muutokset 2000-luvulla Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston ja työvoimatutkimuksen mukaan	46
3.4.1 Alueen työpaikkojen (alueella työssäkäyvät henkilöt) kokonaismäärä.....	46
3.4.2 Työhön osallistuminen, työllisyysasteet.....	49
3.4.3 Kaakkois-Suomen, sen maa- ja seutukuntien työpaikkojen toimialarakenteet vuoden 2010 lopussa ja rakenteiden muutos 2008–2010.....	53
3.4.4 Työpaikat työnantajan sektorin mukaan.....	60
3.5 Ennuste työllisyyden lähivuosien kehityksestä Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan lokakuun 2012 ennusteen mukaan	67
4 Työttömyys, kehitys ja rakennepiirteet	73
4.1 Kaakkois-Suomen työttömyyden yleispiirteet	73
4.2 Lomautettuna olevien sekä miesten ja naisten työttömyys	77
4.3 Ikäryhmittäinen, nuorten sekä iäkkäiden (55+) työttömyys	80
4.4 Pitkittänyt työttömyys	87
4.5 Työttömyys kunnittain	90
4.6 Ulkomaan kansalaisten työmarkkinoille osallistuminen	92
4.7 Nuorten ikäryhmien koulutusalan mukainen työttömyys ja työllisyys sekä ammattiryhmittäinen työttömyys	94
4.8 TE-toimistojen avoimien työpaikkojen kehitys	97
Lähdeviitteet	99

1 Katsauksen tehtävä

Tämä aluekehityksen, tuotannon ja työmarkkinoiden vuosikatsaus selvittää Kaakkois-Suomen väestön, aluetalouden ja työmarkkinoiden tilaa, mennyttä muutosta sekä tulevaisuuden näkymiä. Katsauksen tarkoituksena on antaa taustatietoa ja yleiskuvaa erityisesti alueen kehitystä koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Katsauksessa esitellään tietoja sekä koko Kaakkois-Suomen alueelta että alueen molemmista maakunnista ja neljästä seutukunnasta. Joitakin tietoja esitetään myös kunnittain. Tarkastelu perustuu viimeisimpään saatavilla olevaan tilastotietoon ja käytettävissä oleviin ennusteisiin. Katsauksesta voi hakea tietoa alueen väestön yleiskehityksestä, muuttoliikkeestä, alueen tuotantotoiminnan rakenteesta ja sen muuttumisesta sekä alueen työllisyyden ja työttömyyden kehityksestä. Katsaus antaa peruskuvan viime vuosien kehityksestä ja mikäli tietoa on käytettävissä, myös lähivuosien ennusteista. Katsaus sisältää kuvia ja taulukoita, mutta siinä on kiinnitetty huomiota myös kehityksestä tehtyihin tulkinta- ja johtopäätösteksteihin. Juuri tällaisten tulkintatekstien tarpeellisuus on ennakoitua koskevassa keskustelussa korostunut.

Tilastotietoaineisto on lähinnä koottu syksyn 2012 aikana, viimeisimmät tiedot joulukuussa 2012. Tilastojen tietolähteistä ovat tärkeimpiä Tilastokeskuksen tarjoamat tilastot, mm. väestö-, muuttoliike- sekä työsäkäyntitilaston tiedot työllisyydestä. Alueellisesta työttömyydestä antaa kattavaa tietoa työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto. Lisäksi on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön Toimiala Online -tietoaineistoa, jossa on mm. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan maakunnittaisia tuotanto- ja työllisyysennusteita ja Tilastokeskuksen maakunnittaisia päätoimialojen tuoreita liikevaihdon ja henkilöstökehityksen tietoja.

Kaakkois-Suomessa oli vuoden 2012 lopussa:

Kaksi maakuntaa:

Kymenlaakso (*Kouvolan ja Kotkan–Haminan seutukunnat*)

Etelä-Karjala (*Imatran ja Lappeenrannan seutukunnat*)

Neljä seutukuntaa ja niissä yhteensä 17 kuntaa:

Kouvolan seutukunta: *Iitti ja Kouvola*

Kotkan–Haminan seutukunta: *Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti*

Lappeenrannan seutukunta: *Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Suomenniemi, Taipalsaari*

Imatran seutukunta: *Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti*

2 Alueen väkiluvun muutos ja sen osatekijät

Esittelen tässä pääluvussa Kaakkois-Suomen väestönmuutosta. Esillä on tämän pääluvun alussa (luku 2.1) toteutunut väestönkehitys eri piirteineen ja lopussa (luku 2.3) uusi, syksyllä 2012 ilmestynyt Tilastokeskuksen väestöennuste, jonka avulla saa kuvan, miten alueen väestö muuttuu, jos viime aikojen kehitys jatkuu. Luvussa 2.2 käsittelen ulkomaan kansalaisten osuutta väestöstä.

2.1 Toteutunut väkiluvun muutos koko Kaakkois-Suomessa, maakunnissa ja seutukunnissa

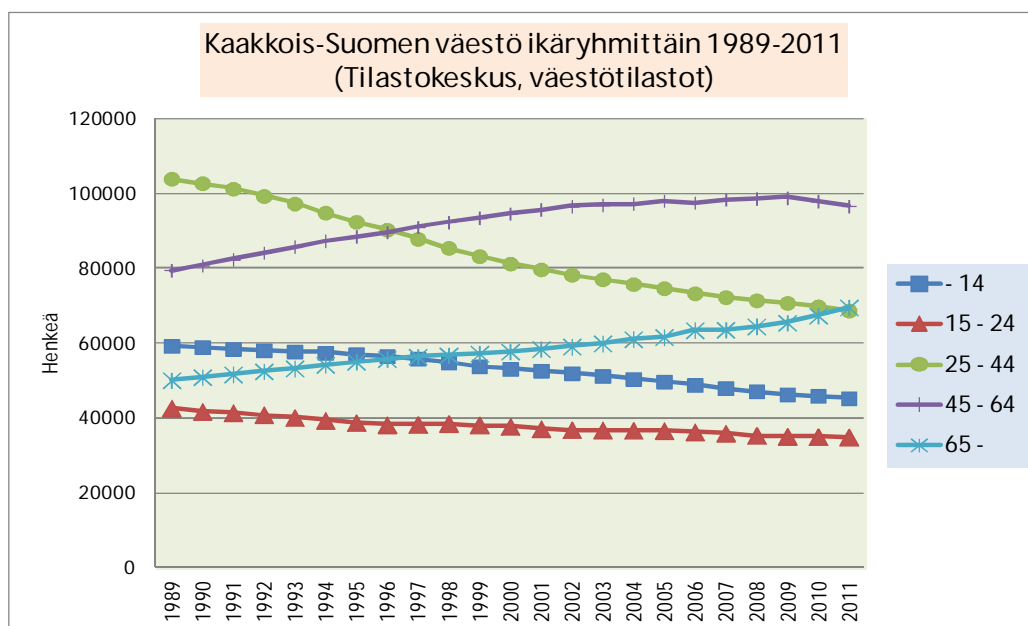
Väkiluvun kehityksen tietolähteenä ovat Tilastokeskuksen monipuoliset väestötilastot. Esittelyssä on lähinnä aikasarjoja, jotka kuvaavat väkiluvun ajallista kehitystä sekä absoluuttisina lukuina että myös suhteellisina muutoksina. Jotkut aikasarjat lähtevät yli 20 vuoden takaa, mutta päätarkastelu kattaa vuodet 2000–2011 sekä viimeisimmän kolmen vuoden jakson 2008–2011. Mukaan olen ottanut myös vuoden 2012 tammisyyskuun luvut osoittamaan viimeisintä väestönmuutosta.

Alueen väkiluvun muutokseen vaikuttavat luonnollinen väestönmuutos (syntyvyys ja kuolleisuus) sekä alueen rajat ylittävä muuttoliike (sekä Suomen sisällä tapahtuva että maan rajat ylittävä eli siirtolaisuus).

Kaakkois-Suomessa ollaan kiinnostuneita ulkomaalaisväestöstä sekä asukkaina että matkailijoina. Asiaa käsitellään omassa alaluvussa 2.2.

2.1.1 Koko Kaakkois-Suomen väestökehitys

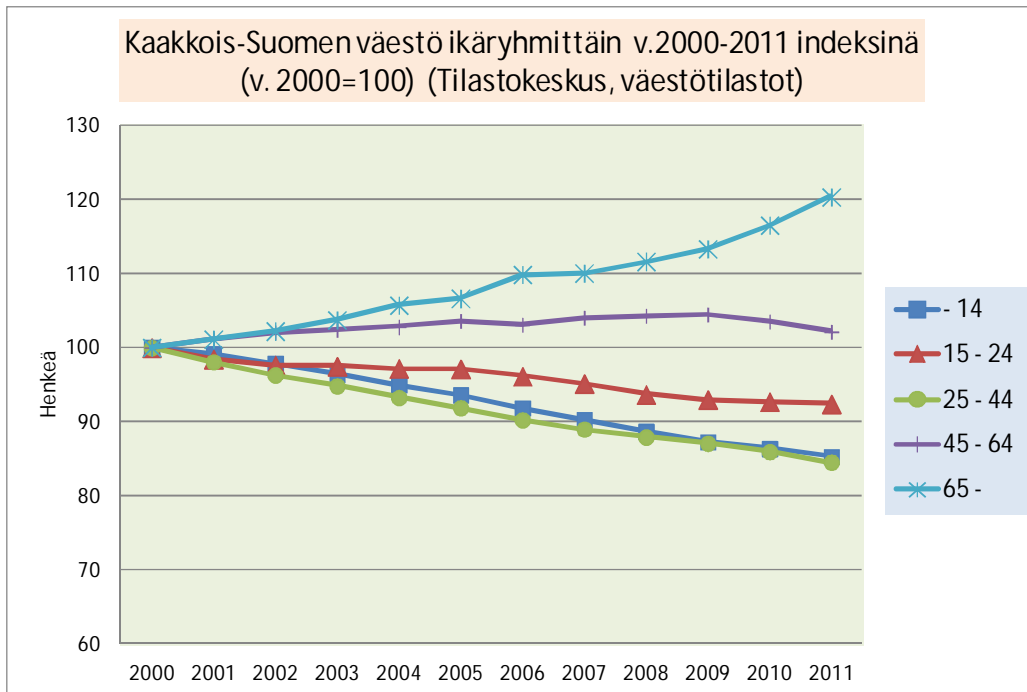
Aluksi esitän kuvan Kaakkois-Suomen väestön ikärakenteen kehityksestä jaksolla 1989–2011.

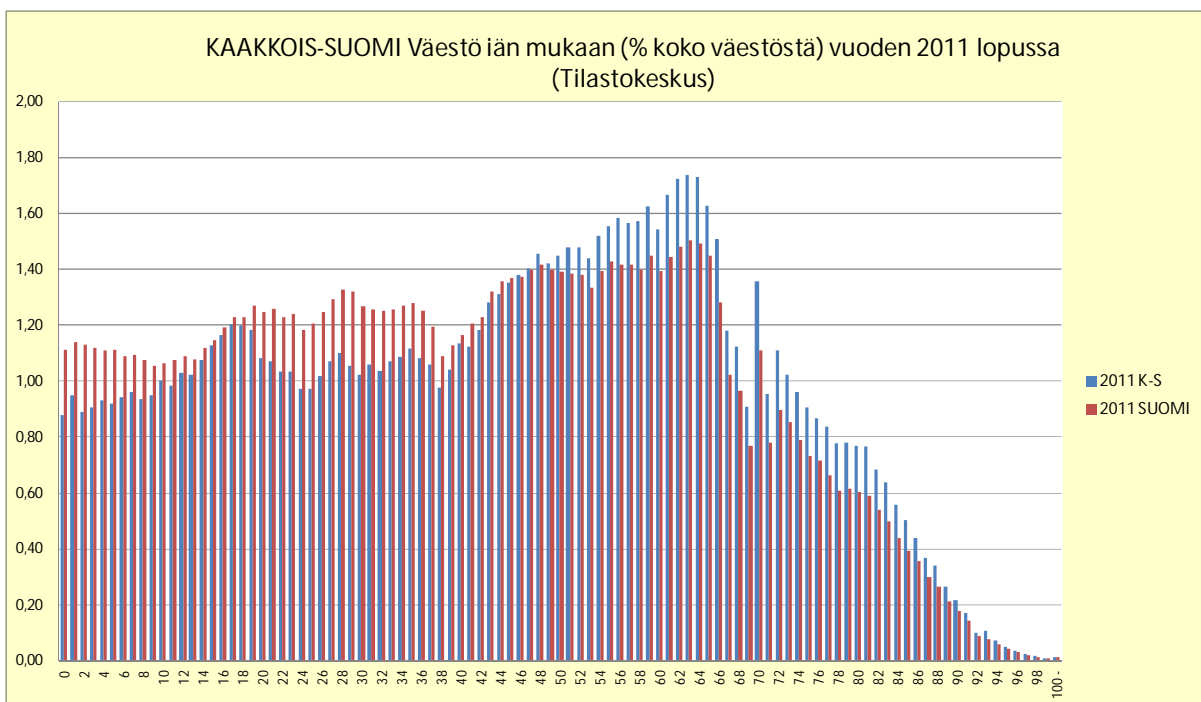
Ikärakenteen kehityksessä on tunnettuja piirteitä. Suuret, sodan jälkeen syntyneet ikäluokat ovat kasvattaneet 45–64-vuotiaiden ryhmää ja vähitellen myös 65 vuotta täyttäneiden ryhmää. Samalla nuorten aikuisten (tässä 25–44-vuotiaat) määrä on laskenut, kun suuret ikäluokat ovat täyttäneet 45 vuotta. Lasten

ja nuorten määrä on myös laskenut, mutta hitaammin. On tarpeen muistaa, että Kaakkois-Suomen koko väestön määrä laski vuodesta 1989 vuoteen 2011 hieman yli 20000 henkeä ja 15–64-vuotaiden määrä lähes 26000.

Esitän vielä toisen kuvan näyttämään hieman tuoreempaa historiaa eli ikäryhmien koon muutosta 2000-luvulla. Luvut ovat indeksinä, jossa vuoden 2000 väestömäärää merkitään 100:lla. Kuva näyttää siten kunkin ikäryhmän väestön muutoksen vuoden 2000 tilanteeseen nähden.

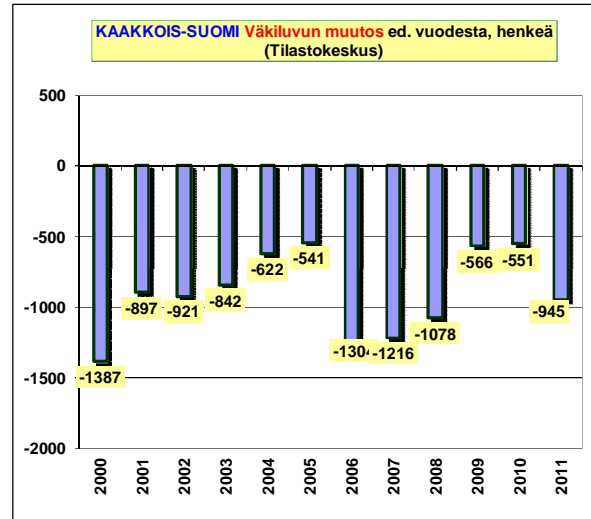
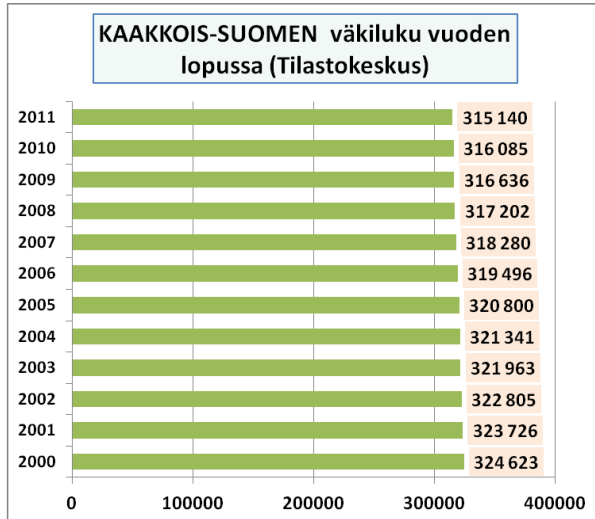

65 vuotta täyttänyt väestö on kasvanut viidenneksen, lapset ja nuoret aikuiset (25–44-vuotiaat) puolestaan vähentyneet 15 %. Toisessa kuvassa on esillä Kaakkois-Suomen ja koko maan väestön ikärakenne 1-vuotiskäryhmittäin vuoden 2011 lopussa. Pylväät osoittavat ikäryhmän prosenttiosuuden koko väestöstä.

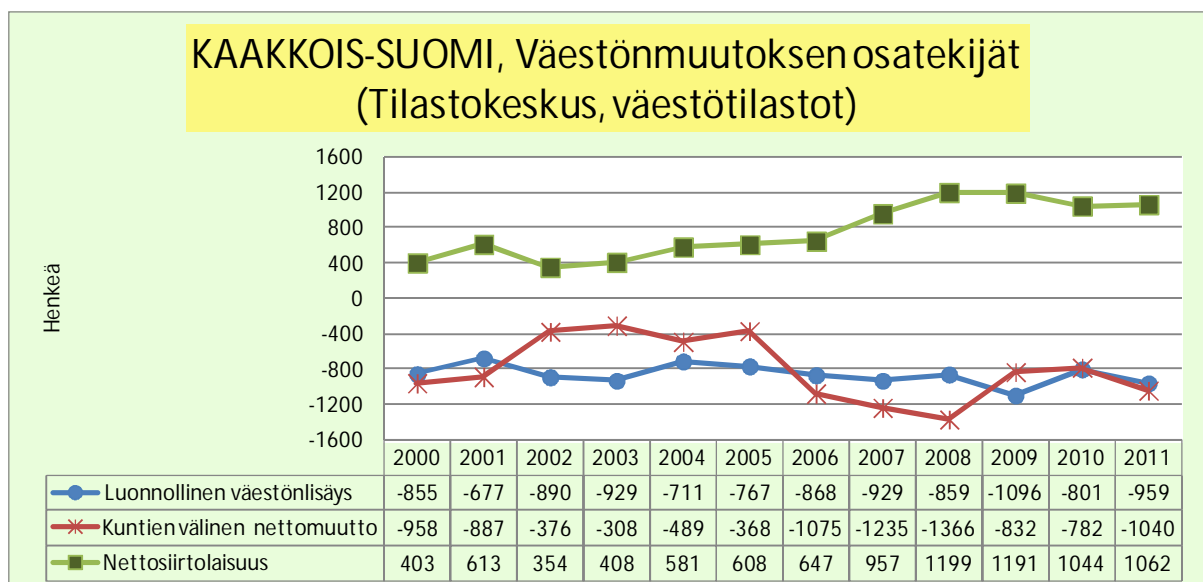
Perusero koko maan rakenteeseen on Kaakkois-Suomen iäkkäiden ryhmien suurempi osuus sekä lasten ja nuorten aikuisten pienempi osuus. 14–18-vuotiaita on Kaakkois-Suomessa saman verran kuin maassa keskimäärin, mutta todennäköisesti muutto muualle opiskelemaan ja osin työhön näkyy Kaakkois-Suomen nuorissa ja nuorissa aikuisissa.

Seuraavassa kuvasarjassa jatkan 2000-luvun kehityksen esittelyä. Esillä ovat sekä vuosittaiset asukasluvut että väkiluvun muutos edellisestä vuodesta.

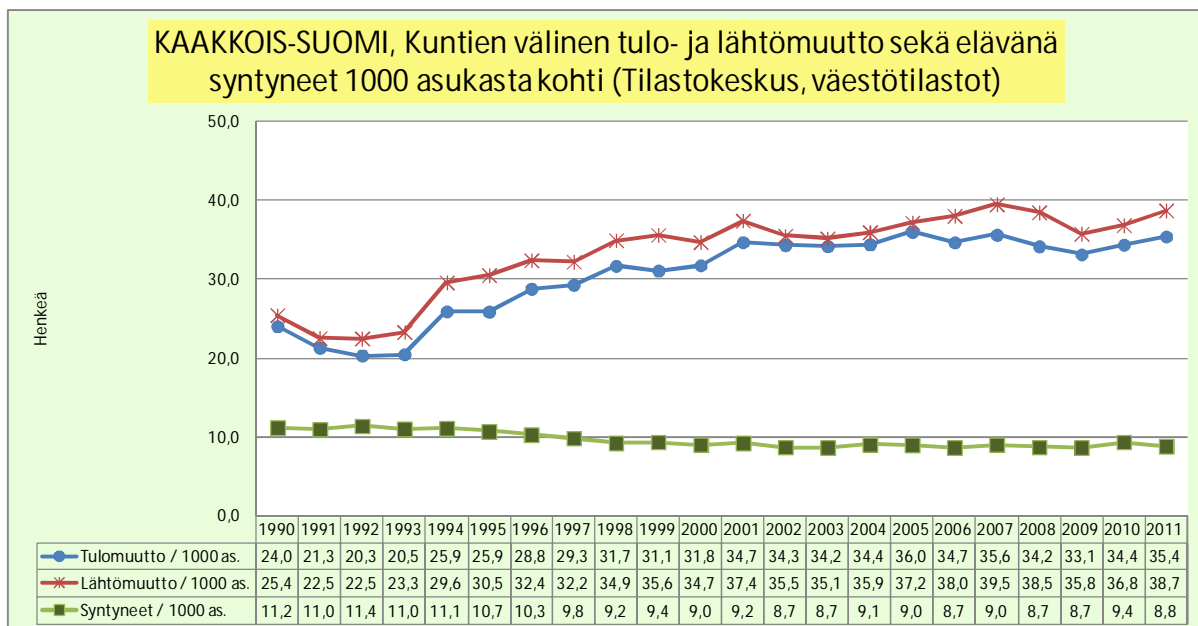
Kaakkois-Suomen väestö on pienentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2011 runsaat 9500 henkeä. Vähennys on jatkunut kaikkina vuosina, mutta ei aivan tasaisesti. Vuonna 2011 väkiluvun lasku kiihtyi uudelleen kahden hiljaisemman vuoden jälkeen.

Seuraava kuva näyttää miten asukasluvun muutos koostuu luonnollisesta väestönlisäyksestä (syntyneiden ja kuolleiden erotus), maan sisäisen muuttoliikkeen nettomuutosta (tulo- ja lähtömuuton erotus) sekä nettosiirtolaisuudesta (maahanmuuttajien ja maastamuuttajien erotus).

Useana vuonna nettosiirtolaisuus on tuonut Kaakkois-Suomeen yhtä paljon tai enemmän väkeä kuin luonnollisessa väestönmuutoksessa on menetetty. Maan sisäinen muuttoliike on alueelle tappiollinen, viime vuosina enemmän kuin vuosikymmenen alkuvuosina.

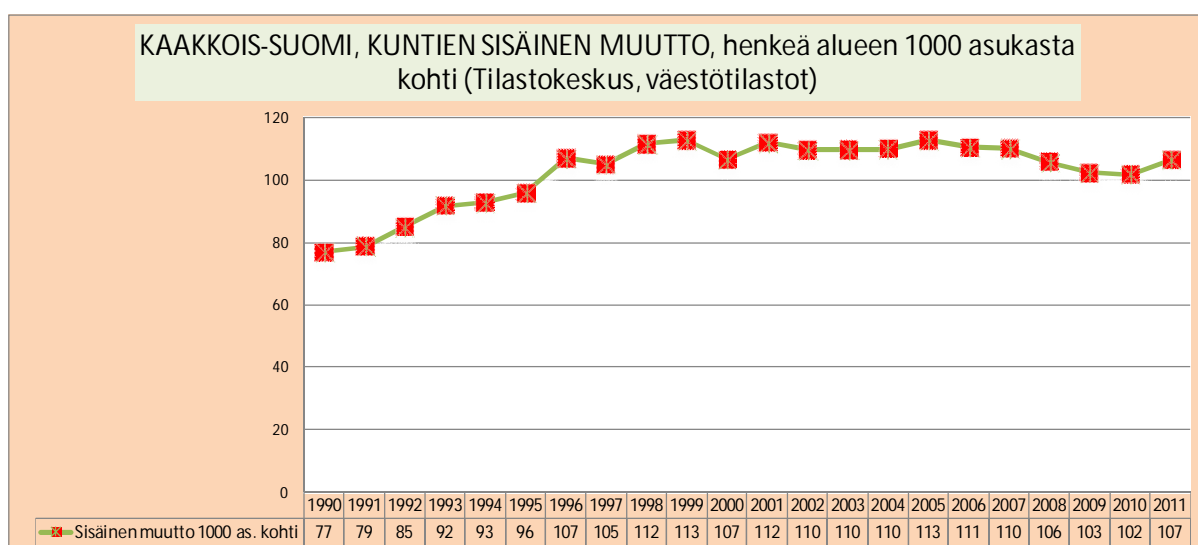
Esitän seuraavassa kuvan joka näyttää Kaakkois-Suomen syntyvyyden ja maan sisäisen muuttoliikkeen lähtö- ja tulomuuton kehitystä, kun määriä verrataan alueen asukaslukuun (tässä kunkin vuoden lopun asukas määrään).

Asukaslukuun suhteutettu syntyvyys on laskenut 1990-luvun tilanteesta jonkin verran, mutta on pysynyt viimeiset 10 vuotta melko samana. Luku on tietenkin karkea mittari syntyvyyden tasosta, ei niin tarkka kuin syntyvyyttä kuvaavat hedelmällisyysluvut, mutta kuvaa tässä kuitenkin syntyvyyden suhteellista tasoa.

Muuttoliikkeen vilkkaus on lisääntynyt aikasarjan aikana. 1990-luvun laman vuosina sekä lähtö- että tulomuutto olivat kohtalaisen vähäisiä. Sittemmin sekä asukaslukuun suhteutettu lähtö- että tulomuutto ovat kasvaneet, ja melko samaa vauhtia. Kuntien välinen muuttoliike on siten vilkastunut. Yksi muuton kasvuun vaikuttanut tekijä on kotikuntalaki, joka salli vuodesta 1995 opiskelijoiden muuton opiskelupaikkakunnalle.

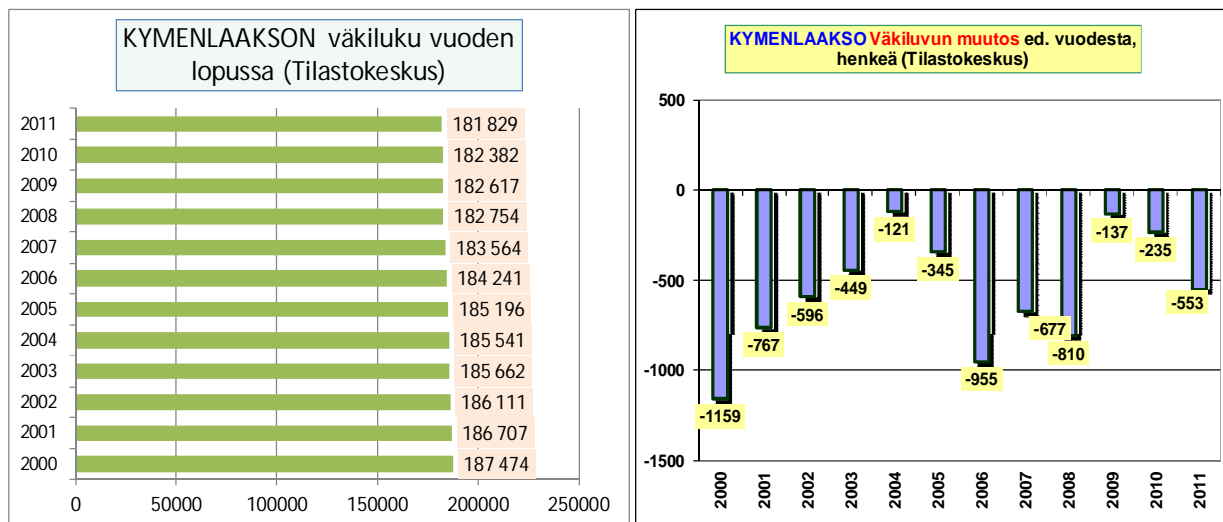
Luvut kertovat kuntarajat ylittävstä muutosta sekä alueen sisällä että sen ulkopuolelle/ltä. Sen sijaan kuntien sisällä tapahtuva muuttoliike ei ole mukana. Sisäisen muuton kehityksestä on oma kuva onhessa.

Kuvassa muuttajien määrä on suhteutettu asukaslukuun. Vuodesta 1996 kuntien sisäisen muuton vilkkaus ei ole olennaisesti lisääntynyt. Runsas kymmenesosa Kaakkois-Suomen väestöstä muuttaa vuosittain kuntarajojen sisällä. Vuosien 2009–2010 taloustaantumana vuosina muutot hieman vähenivät. Muutto

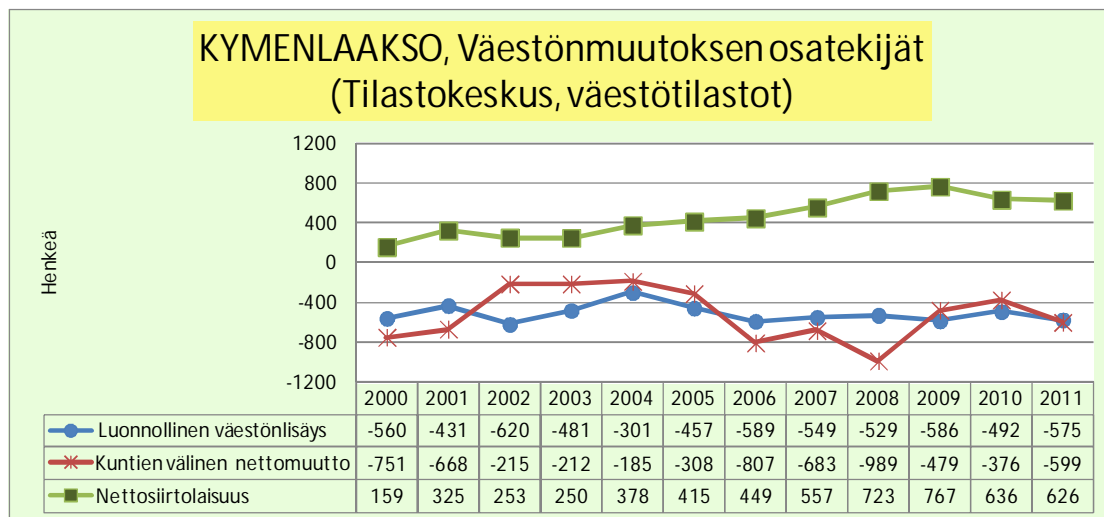
kunnan sisällä on yleisempää kuin muutto kuntarajan yli. Kuntien yhdistäminen tietenkin muuttaa kuntarajat ylittäviä muuttoja kuntien sisäisiksi. Kuvan aikasarjan kaikissa luvuissa kuntarajat ovat vuoden 2011 mukaiset ja luvut vertailukelpoisia.

2.1.2 Kymenlaakson väestökehitys

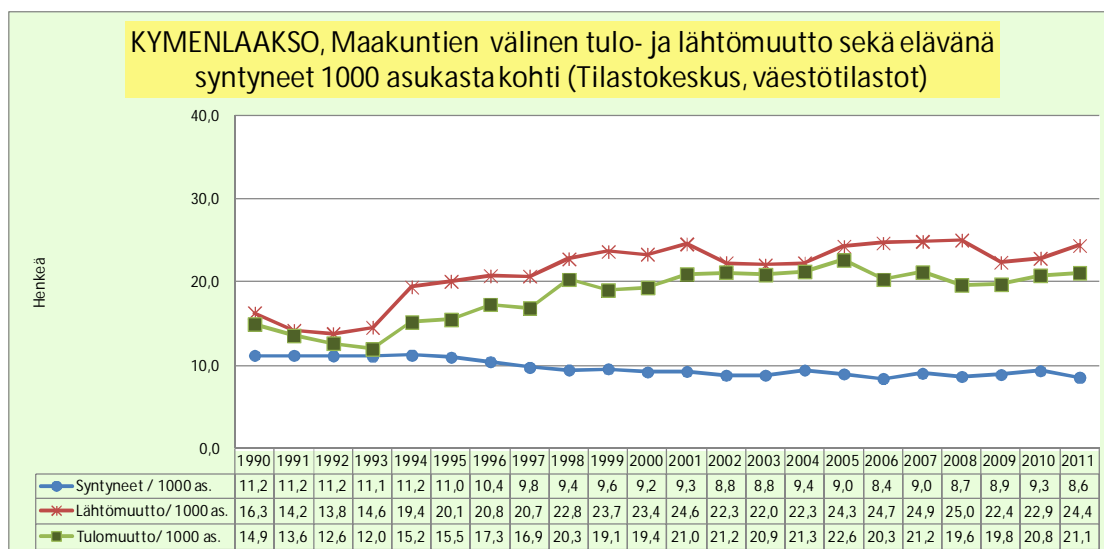

Kymenlaaksossa väkiluvun lasku on viime vuosina kiihtynyt, mutta jäänyt kuitenkin pienemmäksi kuin ennen taantumaa vuosina 2006–2008. Vuodesta 2000 vuoteen 2011 maakunnan väestö on pienentynyt 3,0 %, 5645 henkeä, keskimäärin runsas 500 henkeä vuodessa.

Seuraava kuva erittelee, miten luonnollinen väestönlisäys (kuolleiden ja syntyneiden erotus, maan sisäisen muuttoliikkeen nettomuutto ja nettosiirtolaisuus ovat vaikuttaneet asukasluvun muutokseen.

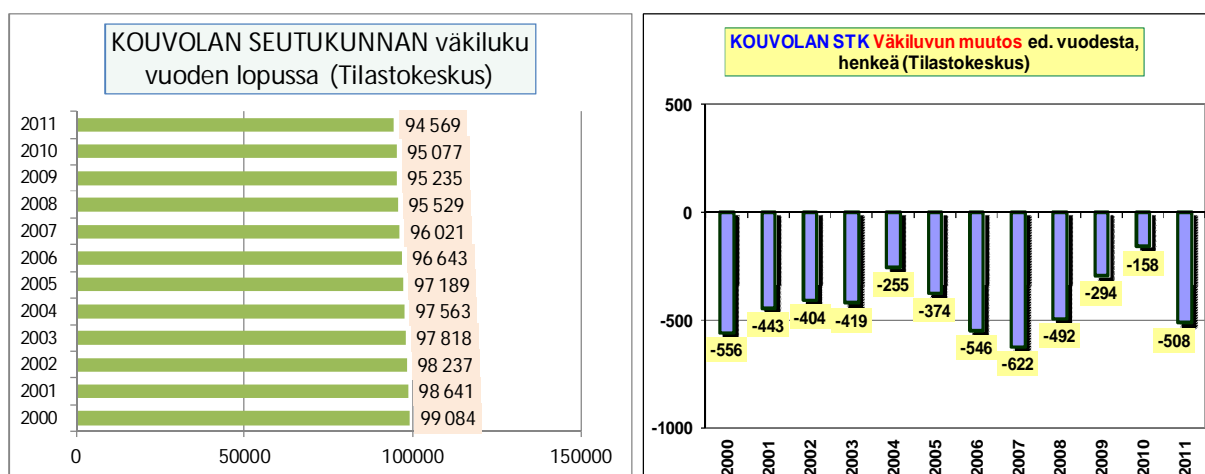

Luonnollinen väestönmuutos oli vuonna 2011 lähes yhtä suuri kuin vuonna 2000. Viime vuosien heilahtelu on melko vähäistä. Vuonna 2011 sekä syntyneiden että kuolleiden määrä väheni. Maahanmuutosta saatu väestön lisäys on kasvusuuntainen, joskin huippuvuosista 2008–2009 on tultu hieman alemmas. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä maakunta on menettänyt viime vuosina enemmän väkeä kuin 2000-luvun alkuvuosina.

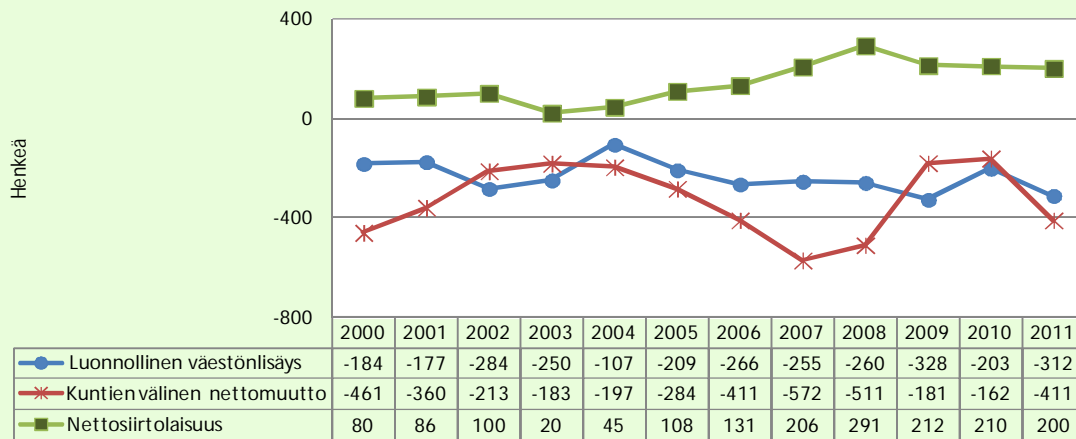
Väestön suhteutettu syntyvyys on laskenut 1990-luvulta, mutta pysynyt 2000-luvulla lähes ennallaan. Maakunnan rajat ylittävät muutot nousivat 1990-luvun toisella puoliskolla syvän laman väistyessä, mutta 2000-luvulla nousu hidastui. Tulomuutto suhteessa asukaslukuun on pysynyt koko 2000-luvun melko samalla tasolla, lähtömuuton trendi on hieman nouseva.

2.1.3 Kouvolan seutukunnan väestönkehitys

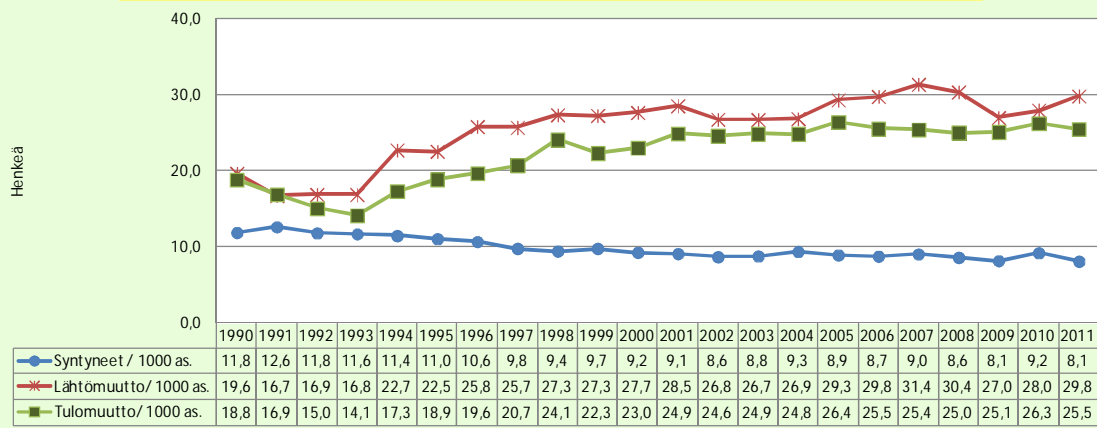
Kouvolan seutukunnan väestö on 2000-luvulla pienentynyt eniten vuosina 2006–2008 eli ennen viimeisintä taantumaa. Ajanjakso sisältää vuonna 2006 tapahtuneen Voikkaan paperitehtaan lopetuksen, mikä on saattanut lisätä seutukunnasta poismuuttoa. Talustaantumana syvimpinä vuosina 2009–2010 väestömäärän lasku hidastui, mutta voimistui uudelleen tuntuvasti vuonna 2011. Vuodesta 2000 vuoteen 2011 seutukunnan asukasluku on supistunut 4515 henkeä, 4,6 %.

KOUVOLAN SEUTUKUNTA, Väestönmuutoksen osatekijät (Tilastokeskus, väestötilastot)

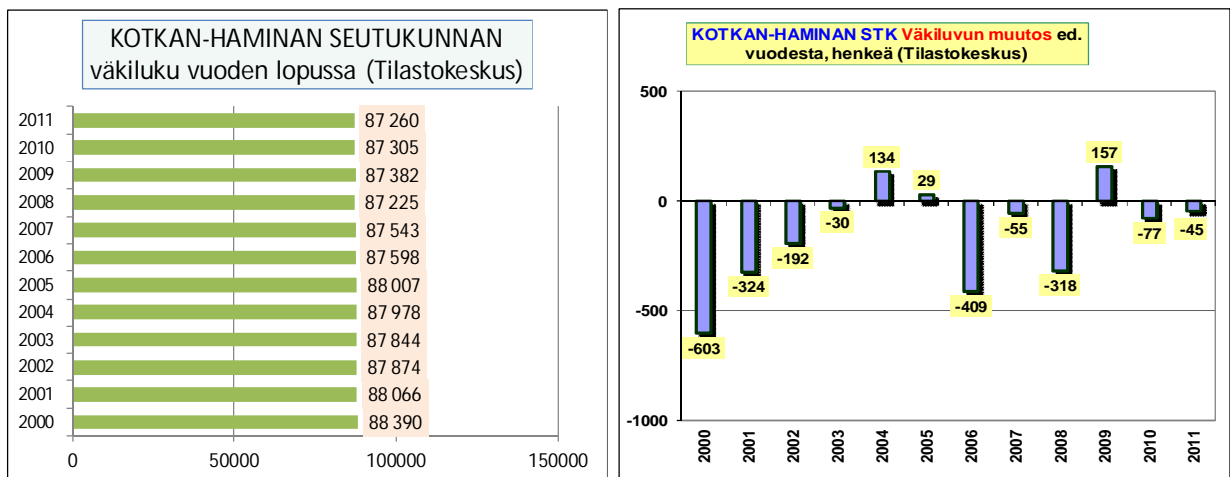
Sekä luonnollinen väestönmuutos että nettomuutto ovat heilahdelleet. Siirtolaisuus on viime vuosina tuonut lisäväestöä noin 200 hengen vuosivauhtia.

KOUVOLAN SEUTUKUNTA, Seutukuntien välinen tulo- ja lähtömuutto sekä elävänä syntyneet 1000 asukasta kohti (Tilastokeskus, väestötilastot)

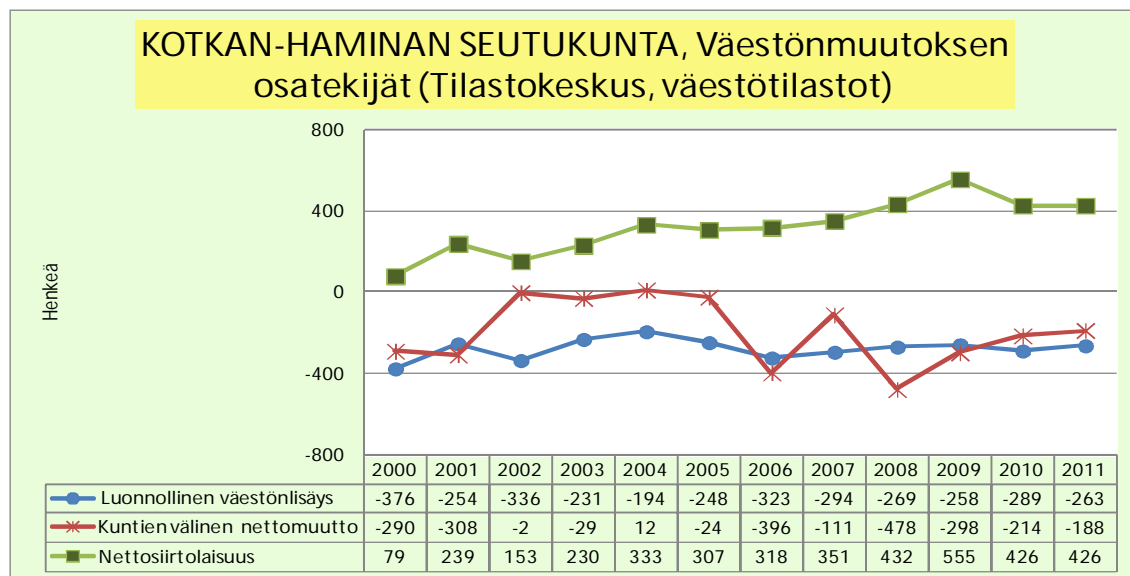

Väestöön suhteutettu syntyneiden määrä on laskenut kahdenkymmenen vuoden takaisista luvuista, mutta pysynyt viimeiset kymmenen vuotta melko lailla ennallaan. Muuttaminen on vilkastunut selvästi 1990-luvun lamavuosien jälkeen. Lähtömuutto tuntuu vilkastuvan seutukunnassa kasvusuhdanteiden aikana ja hidastuvan taantumassa. Tulomuutto on kehittynyt tasaisemmin, sekin kasvusuuntaisesti. Seutukunnasta muutti vuonna 2011 pois kolme henkilöä sadasta.

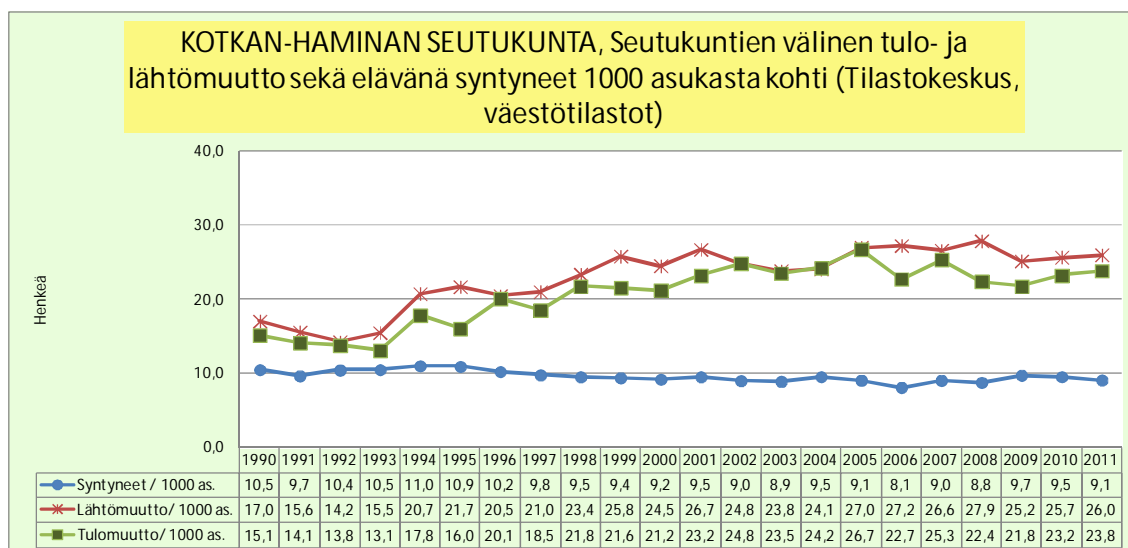
2.1.4 Kotkan–Haminan seutukunnan väestökehitys

Kotkan–Haminan seutukunta on säilyttänyt väestönsä paremmin kuin Kouvolan seutukunta. Alueen väkiluku on pienentynyt 11 vuodessa vain runsas 1100 henkeä, 1,3 %. Joinakin vuosina väestö on lisääntynyt (vuonna 2009 lähinnä Pyhtään kunnan osakuntaliitoksen vuoksi).

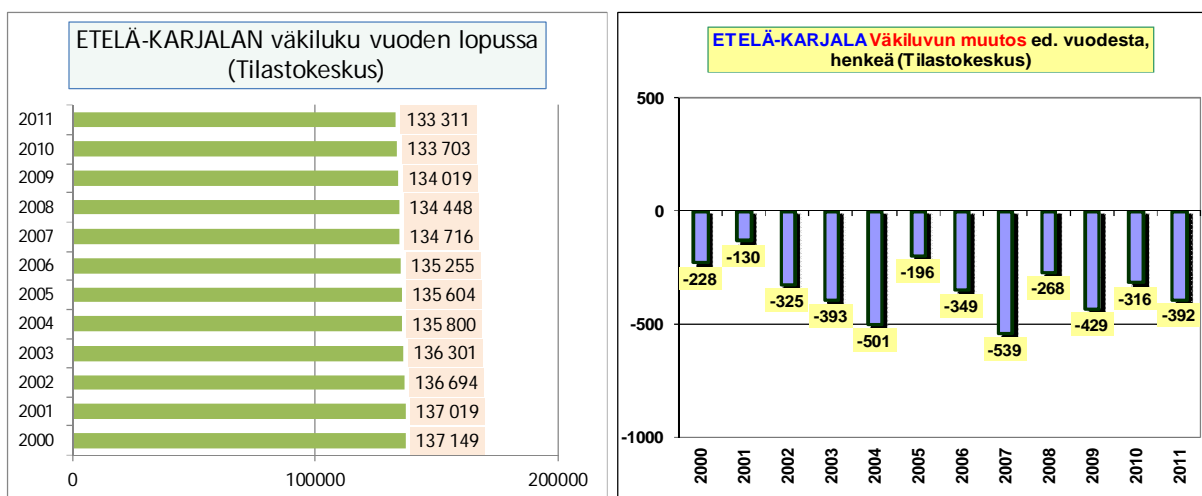

Luonnollinen väestömuutos on pysynyt ennallaan viime vuodet. Maan sisäinen muutto on viime vuosina ollut tappiollinen, mutta siirtolaisuus on tuonut väestöä enemmän kuin maan sisäisessä muuttoliikkeessä on menetetty.

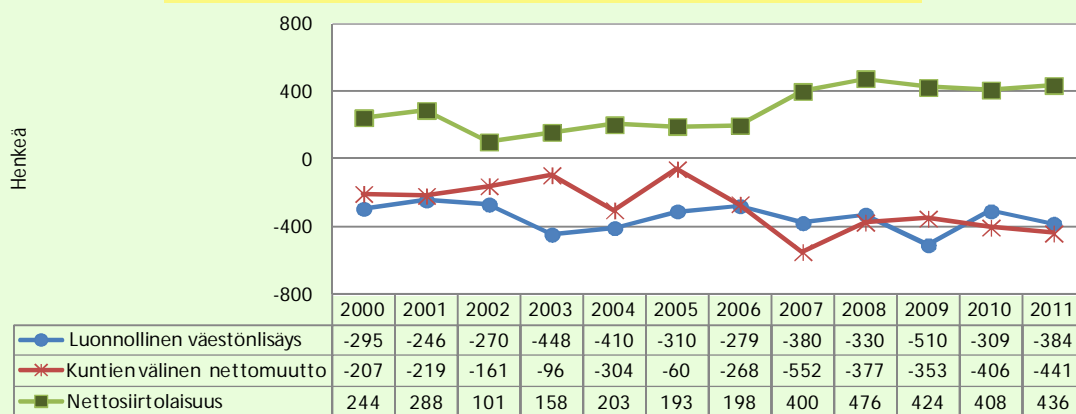
Asukaslukuun suhteutettu syntyneiden määrä on pysynyt viimeiset kymmenen vuotta melko lailla ennallaan. Viime vuosina lähtömuutto seutukunnasta on ollut vilkkaampaa kuin tulomuutto ja on suhteessa matalampaa kuin esim. Kouvolan seutukunnassa.

2.1.5 Etelä-Karjalan väestönkehitys

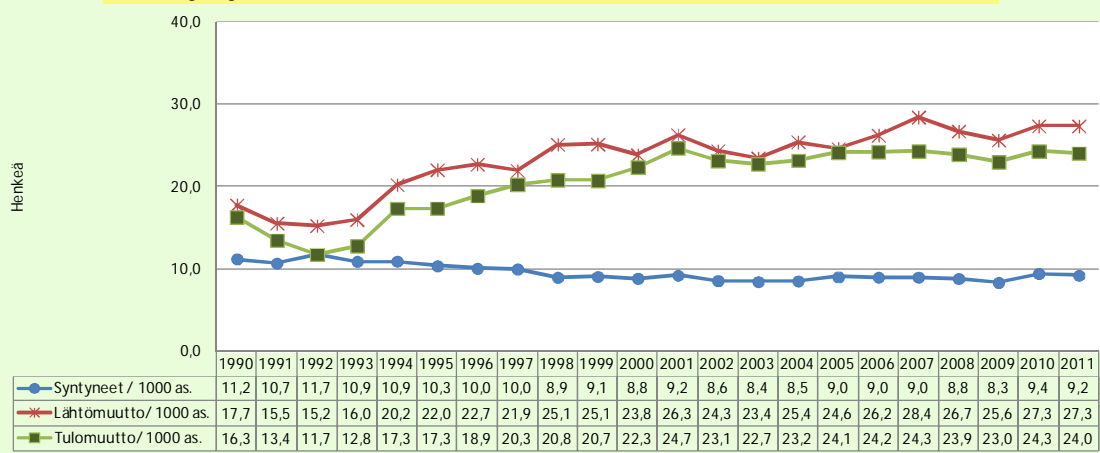
Etelä-Karjalan asukasluku on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2011 3800 henkeä eli 2,8 %. Vähennys on jonkin verran pienempi kuin Kymenlaakson. Vähennys on ollut vuosittain melko tasaista.

ETELÄ-KARJALA, Väestönmuutoksen osatekijät (Tilastokeskus, väestötilastot)

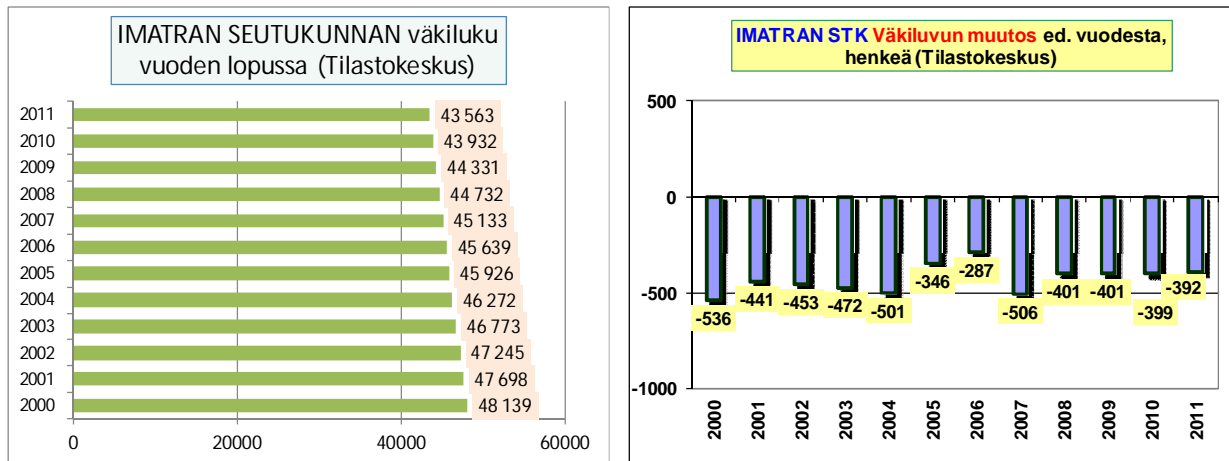
Luonnollinen väestönmuutos on pysynyt vuodesta 2003 melko samalla tasolla. Viimeisen kolmen–neljän vuoden ajan siirtolaisuus on tuonut alueella saman verran lisäväestöä kuin maan sisäisessä muuttoliikkeesä on menetetty.

ETELÄ-KARJALA, Maakuntien välinen tulo- ja lähtömuutto sekä elävänä syntyneet 1000 asukasta kohti (Tilastokeskus, väestötilastot)

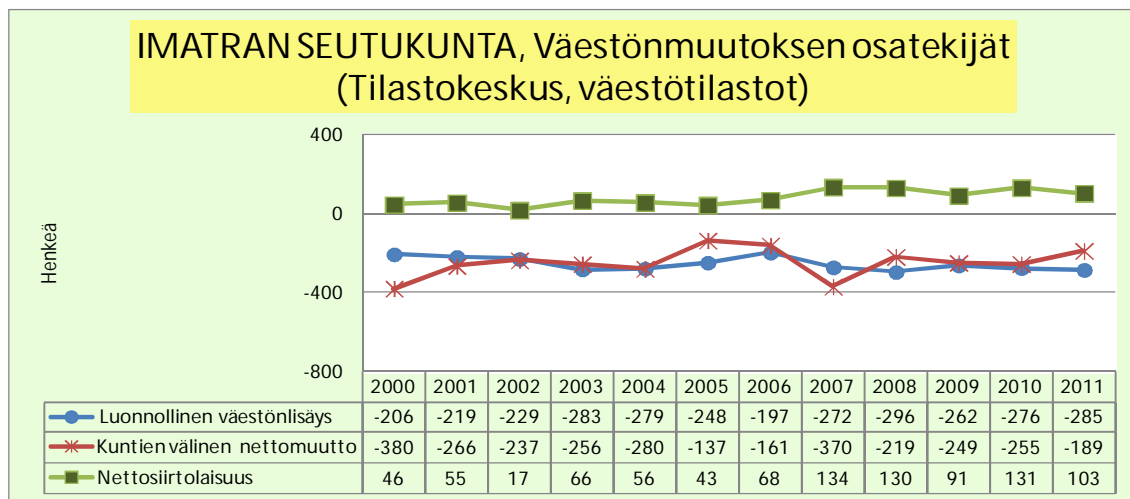

Asukaslukuun suhteutettu lähtö- ja tulomuutto on maakunnassa jonkin verran vilkkaampaa kuin esimerkiksi Kymenlaaksossa. On mahdollista, että yksi osasy on yliopiston ja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tekemät muutot. Syntyvyys on pysynyt samalla tasolla viimeiset kymmenen vuotta.

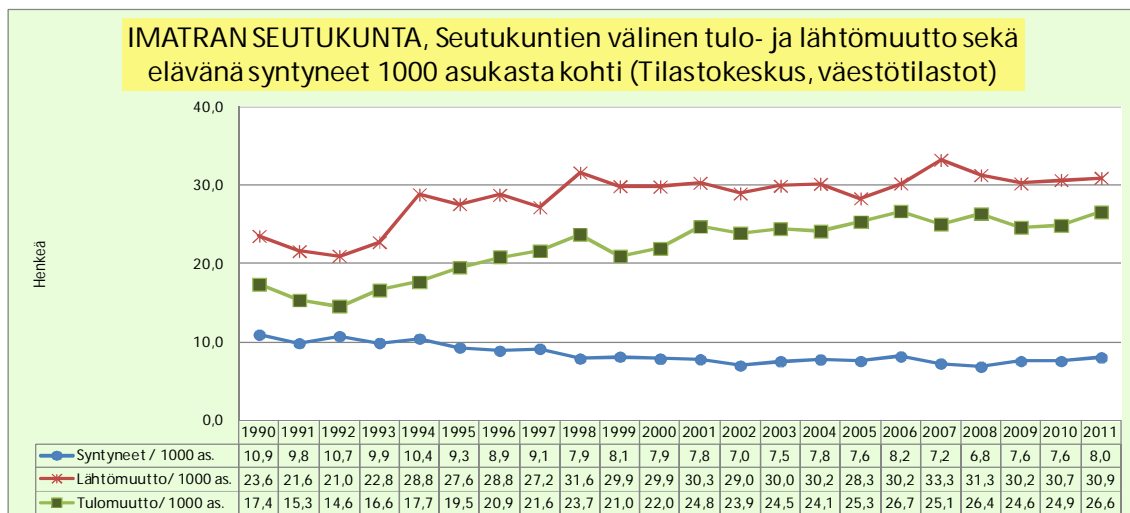
2.1.6 Imatran seutukunnan väestönkehitys

Alueen asukasluku on pienentynyt Imatran seutukunnassa tasaista ja melko nopeaa vauhtia. Vuodesta 2000 seutukunta on menettänyt väestöstään lähes kymmenen prosenttia.

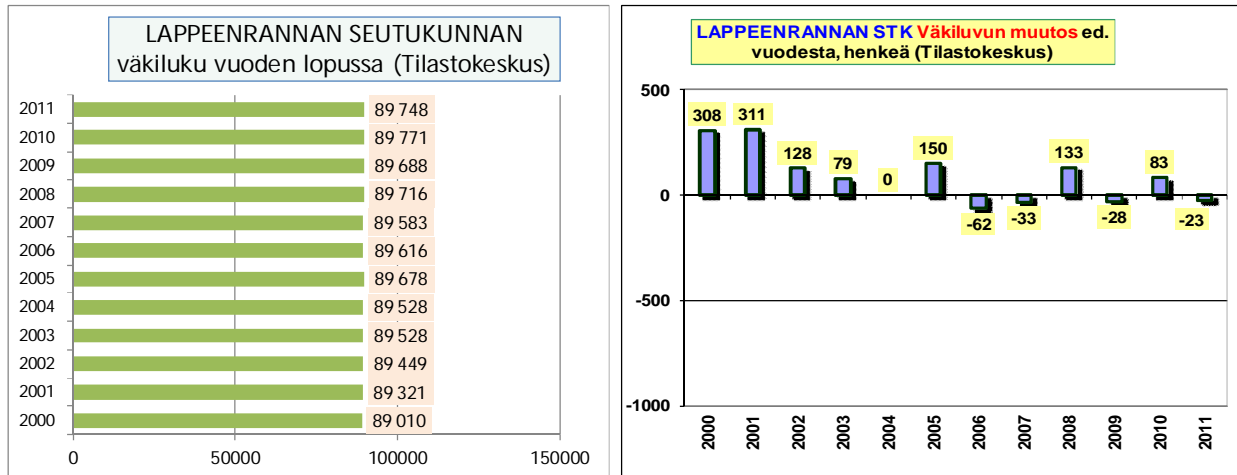

Luonnollinen väestönmuutos ja maan sisäisen muuttoliikkeen tappio ovat pienentäneet väestöä yhtä paljon. Muuttotappio ei ole kasvanut, vaan hieman vähentynyt vuonna 2011. On kiinnostavaa nähdä jatkuuko suunta. Siirtolaisuus tuo alueelle jonkin verran lisäväestöä.

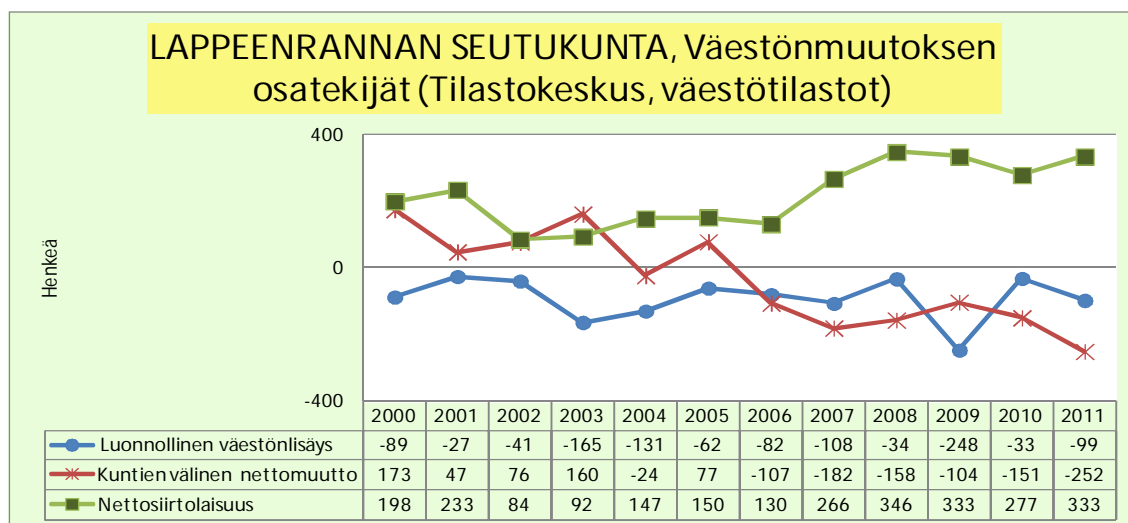

Asukaslukuun suhteutettu poismuutto seutukunnasta on kohtalaisen korkea. Tulomuuttokin ylittää mm. Kymenlaakson seutukuntien luvut. Syntyneiden suhteelliset määrät jäävät Kaakkois-Suomen muiden seutukuntien lukuja pienemmiksi.

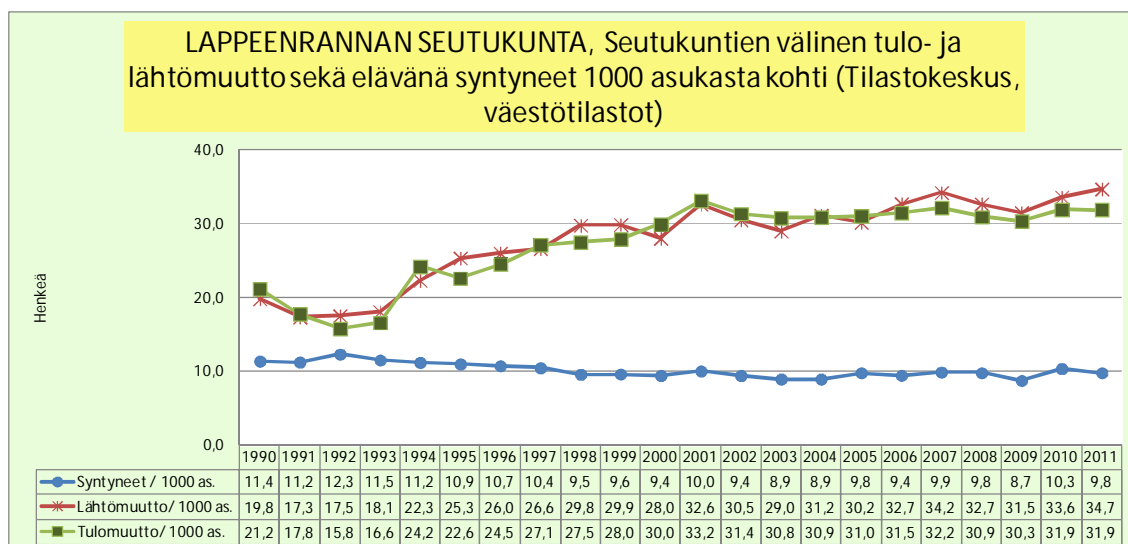
2.1.7 Lappeenrannan seutukunnan väestönkehitys

Lappeenrannan seutukunta on Kaakkois-Suomen seutukunnista ainoa, jonka väestö on 2000 -luvun aikana lisääntynyt. Vuonna 2011 alueella asui yli 700 henkeä enemmän kuin vuonna 2000. Viime vuosina asukasluvun kasvu on hidastunut.

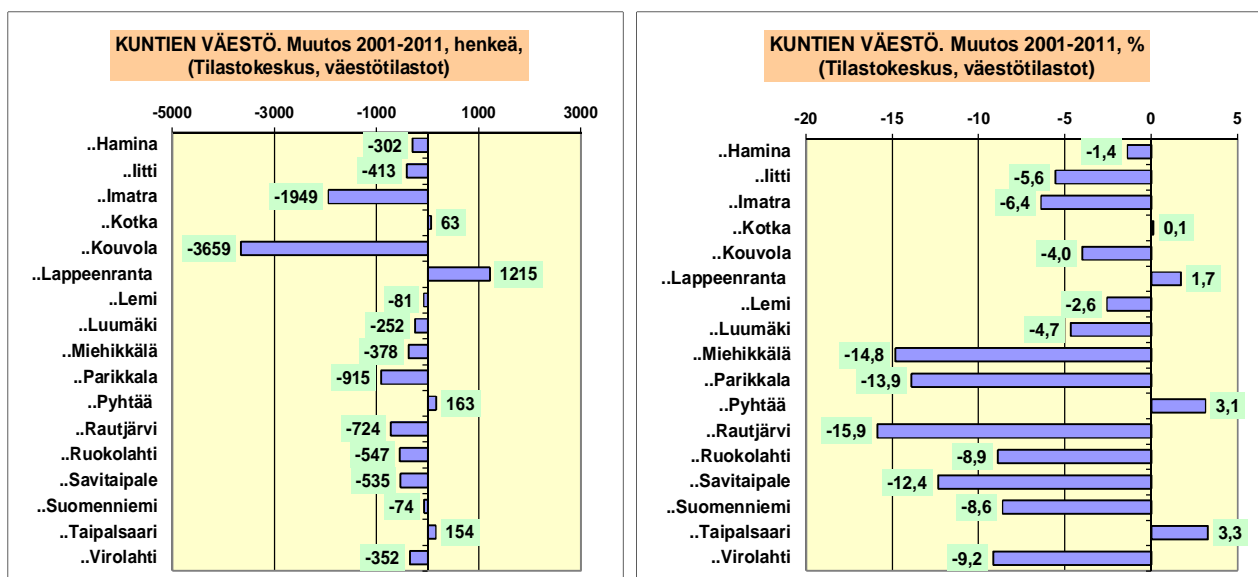
Siirtolaisuus korvaa luonnollisen väestönmuutoksen ja maan sisäisen muuttoliikkeen tappioita.

Seutukunnan rajat ylittävä muuttoliike on alueella vilkkaampaa kuin Kaakkois-Suomen muissa seutukunnissa. Suuri osa muutosta on todennäköisesti alueen korkeakoulujen opiskelijoiden liikehdintää.

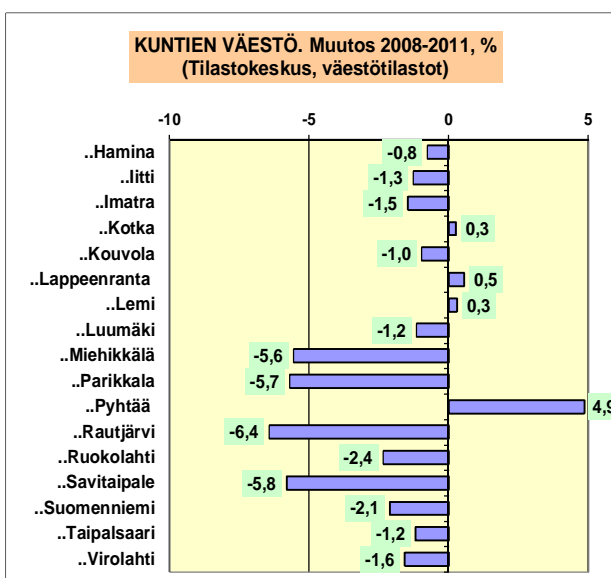
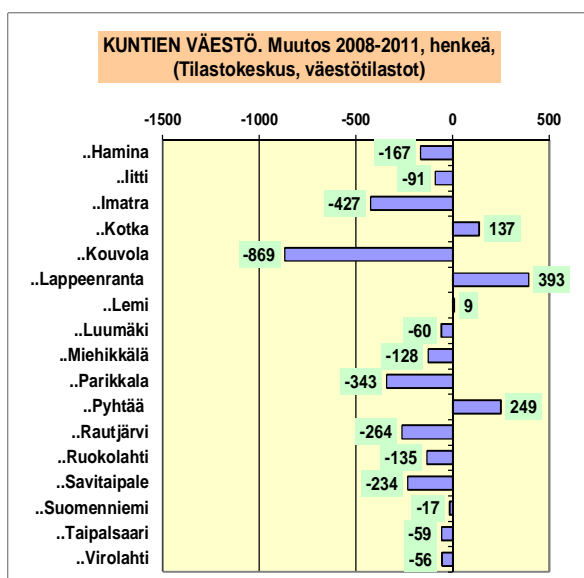
2.1.8 Väkiluvun kehitys Kaakkois-Suomen kunnissa

Seuraavat kuvat esittelevät Kaakkois-Suomen kuntien väestökehitystä kolmella eri aikajaksolla: vuoden 2001 lopusta vuoden 2011 loppuun, vuoden 2008 lopusta vuoden 2011 loppuun sekä vuoden 2010 lopusta vuoden 2011 loppuun. Muutokset esitetään sekä henkilöinä että prosentteina.

Kymmenen vuoden jakson lukumäärämuutoksessa erottuu kolme kuntaa: Kouvolan ja Imatran väkiluku on laskenut ja Lappeenrannan kasvanut. Suhteellisessa muutoksessa ovat kuitenkin kärjessä Rautjärvi, Miehkälä, Parikkala ja Savitaipale, joissa vuosittain on menetetty väestöä keskimäärin yli prosentti. Väestöllään kasvaneita kuntia on vain neljä: Lappeenrannan ohella Pyhtää, Taipalsaari ja hienoisesti Kotka. Pyhtään kasvusta 170 henkeä on osakuntaliitoksen mukanaan tuomaa.

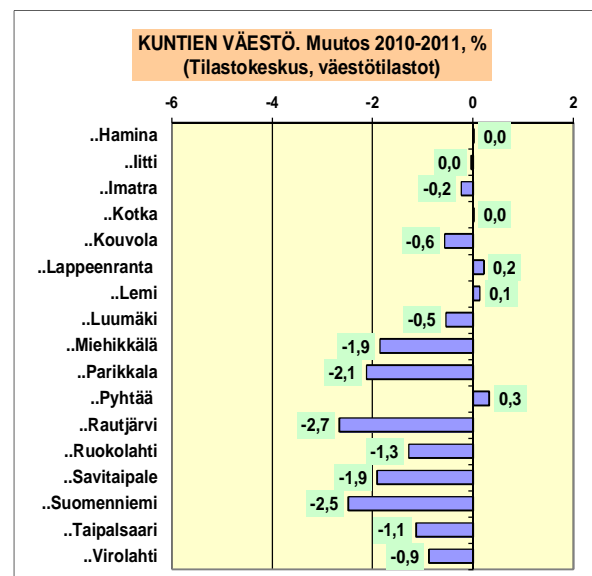
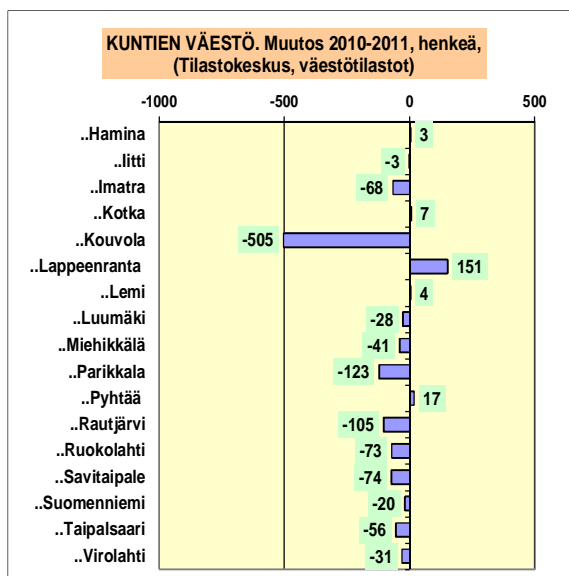
Toinen kuvapari esittää jakson 2008–2011 kehityksen.

Ajanjakso 2008–2011 kattaa vuonna 2008 käynnistyneen taloustaantumien aikaisen kehityksen. Taantumalla on usein vaikutusta alueelliseen muuttoliikkeeseen. Talouden nousuvaiheissa parhaimmin kasvavat alueet houkuttelevat työpaikoillaan muuttajia vaimeamman kasvun seuduilta. Kaakkois-Suomi menettää muuttoliikkeessä usein pääkaupunkiseudulle muuttavia. Taantumassa tämä houkutusvaikutus on pienempi. Kuitenkin useissa Kaakkois-Suomen kunnissa väkiluku laski myös tämän viimeisimmän taloustaantumien yhteydessä.

Pyhtään luvuissa näkyy osakuntaliitoksen tuoma lisäys. Rautjärven, Miehikkälän, Savitaipaleen ja Parikkalan väestön vähennykset ovat kiihtyneet verrattuna vuosikymmenen alkuvuosiin.

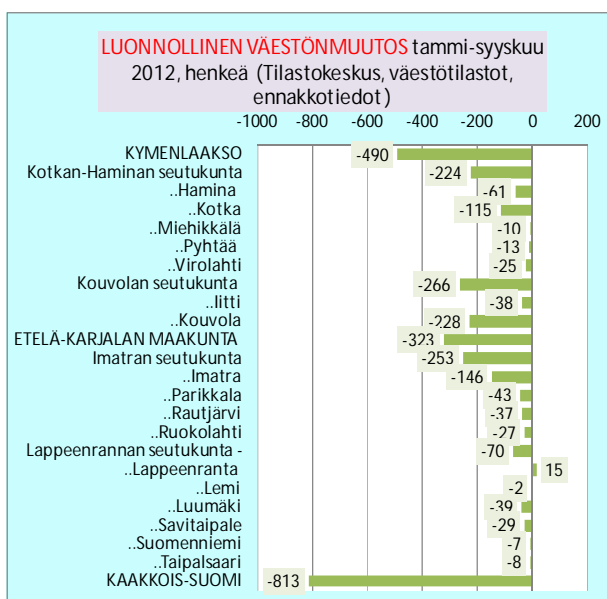
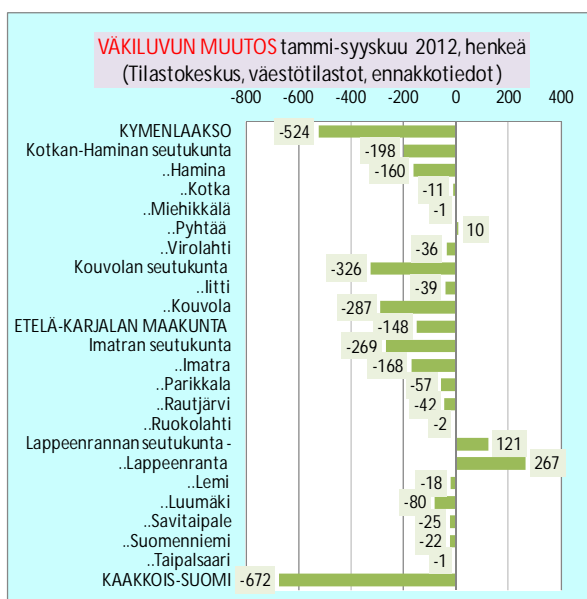
Viimeinen kuntien väestökehitystä esittelevä kuvapari kattaa vuoden 2011 aikana tapahtuneen muutoksen.

Väkiluku on kasvanut viidessä kunnassa, näistäkin Hamina, Kotka ja Lemillä vai minimaalisesti. Lappeenranta on edelleen väestöään lisännyt kunta. Kouvola on selvä menettäjä viidensadan hengen väestövähennyksellä. Kiinnostavaa on se, että aiemman selvän väestön vähennyksen kunnan Imatran väkiluku laski vuonna 2011 vain 68 henkeä, 0,2 %.

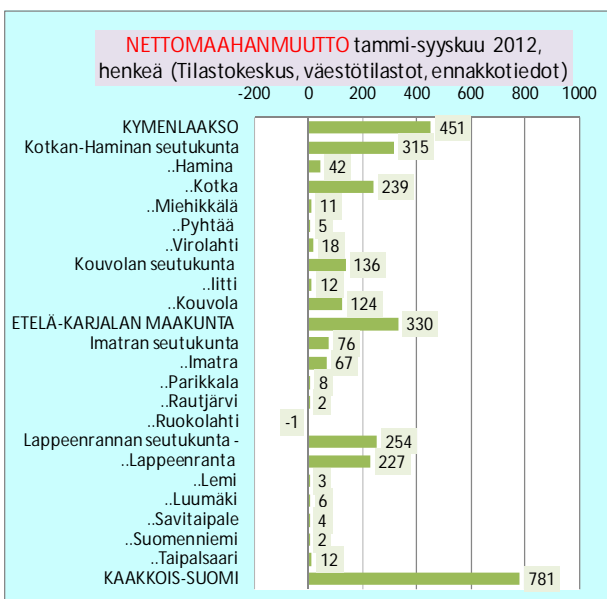
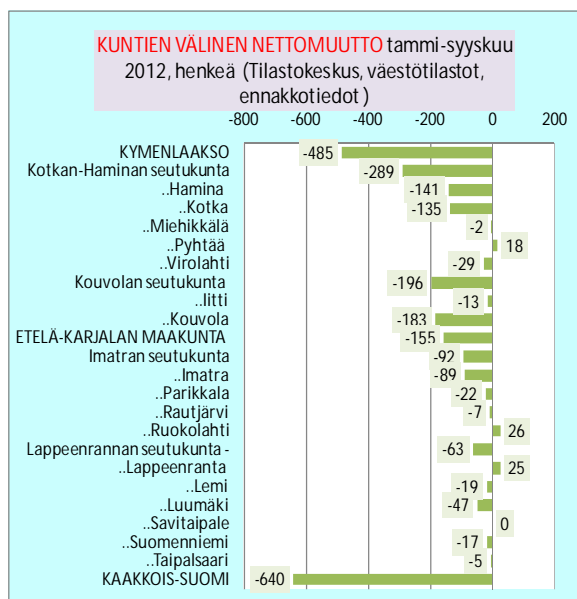
2.1.9 Vuoden 2012 tammi–syyskuun väestökehitys

Tarkastelen tässä luvussa tuoretta väestönmuutosta. Tätä kirjoitettaessa on ollut käytettävissä vuoden 2012 kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen ennakkotiedot.

Vuoden 2012 tammi–syyskuun aikana Kaakkois-Suomen väestön vähennys oli 672 henkeä. Tämä on runsas 200 henkeä vähemmän kuin edellisvuoden vastaavaan aikaan. Vähennys painottui Imatran ja Kouvolan seutukuntiin. Ainoat väestön lisäykset tulivat Lappeenrantaan ja Pyhtäälle, ja Lappeenrannassa ainoana kuntana syntyneitä oli enemmän kuin kuolleita. Väestön vähennys ja luonnollinen väestönmuutos ovat useassa kunnassa varsin lähellä toisiaan.

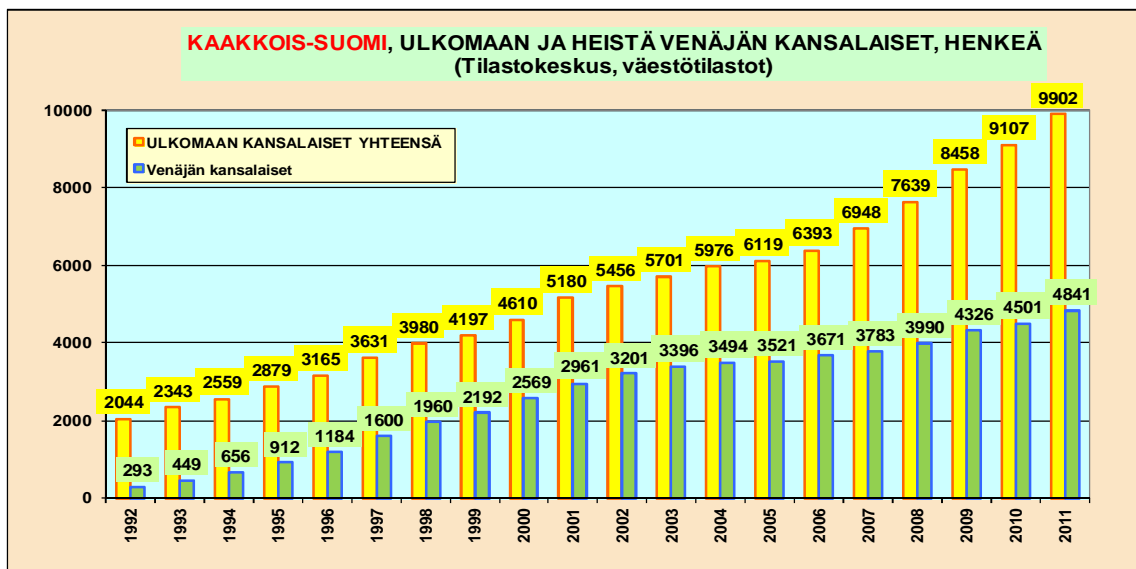
Muuttoliikkeen vaikutusta viimeisimpään väestökehitykseen tarkastellaan seuraavassa kuvaparissa. Toisessa kuvassa on esillä kuntien välinen nettomuutto ja toisessa nettosiirtolaisuus.

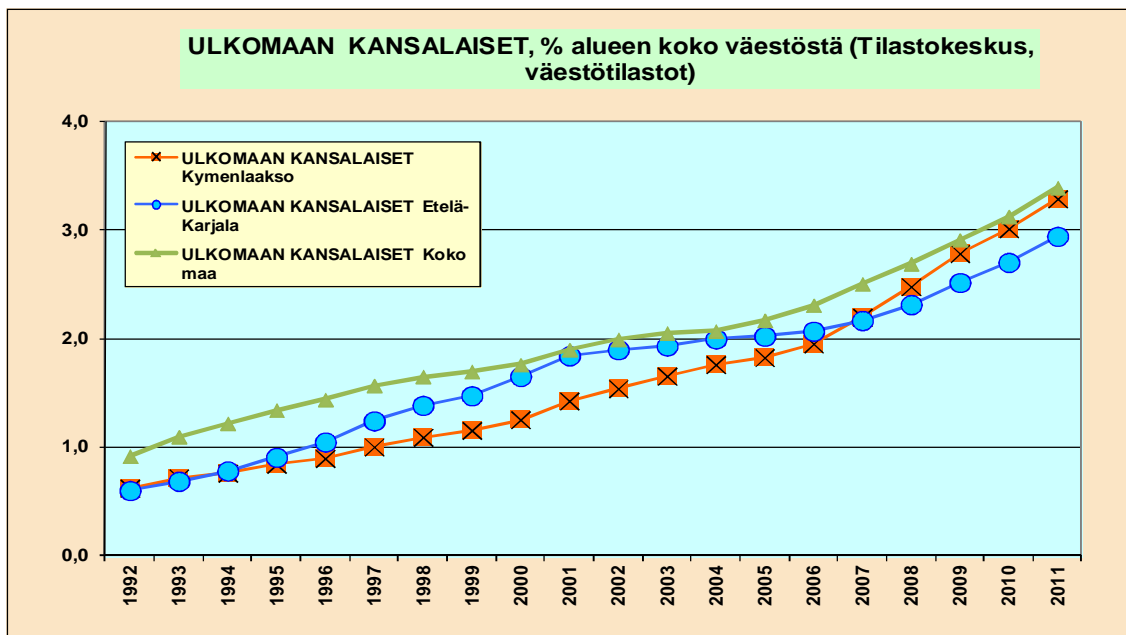
Kuvaparista näkyy selvästi, että maahanmuutto korvaa melko tarkkaan sitä väestönmenetystä, jota maan sisäisessä muuttoliikkeessä syntyy. Kymenlaaksossa luvut lähes kumoavat toisensa, Etelä-Karjalassa siirtolaisuus tuo enemmän väkeä kuin maan sisäisessä muuttoliikkeessä menetetään.

2.2 Ulkomaan kansalaiset osana Kaakkois-Suomen väestöä

Suomi on viime vuosina saanut siirtolaisuudesta lisäväestöä. Kaakkois-Suomi on tässä muutoksessa selvästi esillä. 1980-luvulla ulkomaan kansalaisia asui alueella vain joitakin satoja ja vuosittainen määrän kasvu oli pieni. 1990-luvulta lähtien lisäysvauhti kasvoi ja viime vuosina vielä edellisvuosistakin kiihtyen. Vuoden 2000 lopussa ulkomaan kansalaisia asui Kaakkois-Suomessa 4610 henkeä. Vuonna 2011 määrä oli jo 9902 henkeä. Ulkomaalaisväestö on siten yli kaksinkertaistunut 11 vuodessa. Samalla jaksolla Kaakkois-Suomen väestön kokonaismäärä laski lähes 9500 henkeä. Niinpä ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä kasvoi 1,4 %:sta 3,1 %:iin.

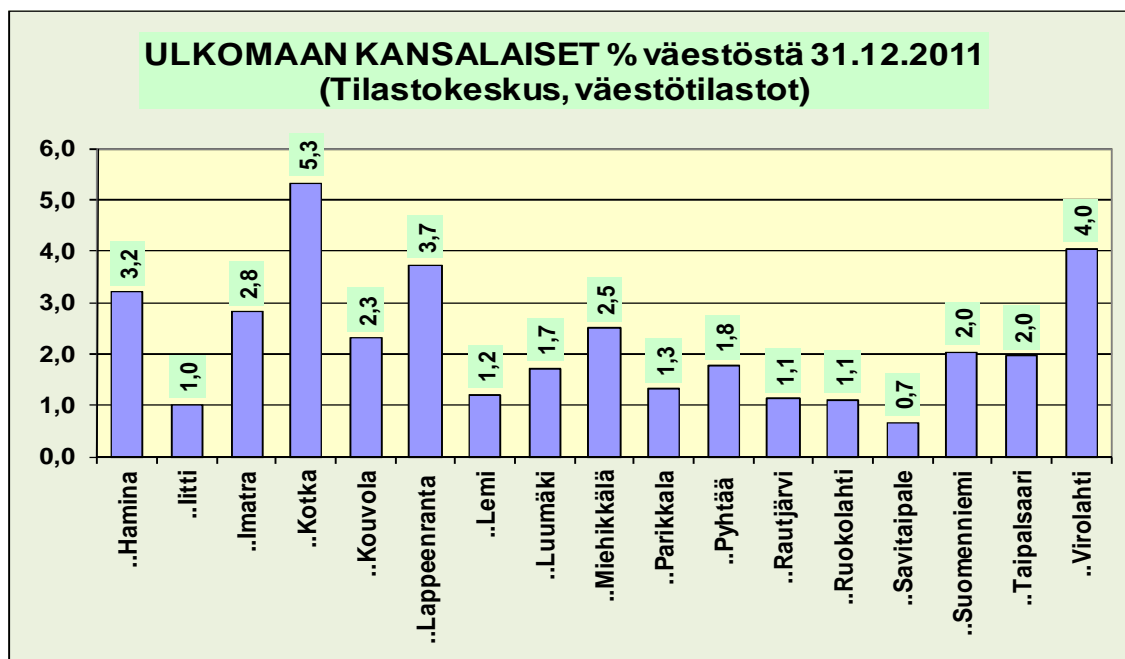
Seuraava kuva näyttää ulkomaan kansalaisten osuuden koko väestöstä Kaakkois-Suomen maakunnissa ja koko maassa.

Ulkomaan kansalaisten osuus jää Kaakkois-Suomen maakunnissa hieman maan keskiarvon alapuolelle. Yli puolet ulkomaan kansalaisista asuu Uudellamaalla. Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa ulkomaalaisten

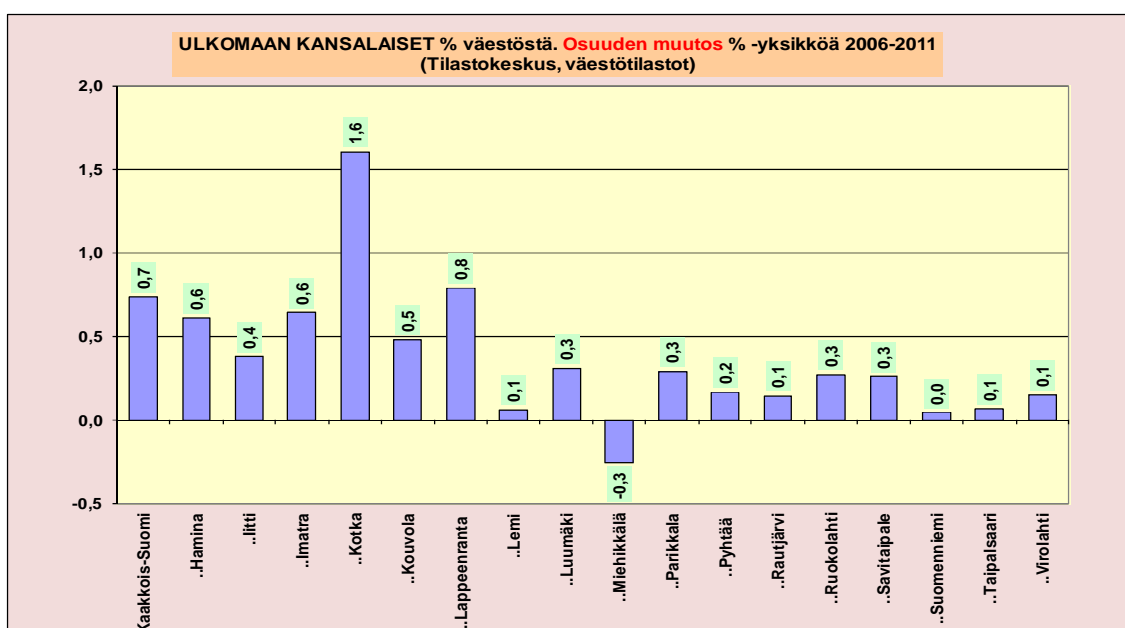
osuus on suurempi kuin useimmissa muissa maakunnissa. Valtaosassa maakuntia ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä jää alle kahden prosentin.

Osuus vaihtelee kunnittain. Ohessa tilanne vuoden 2011 lopussa.

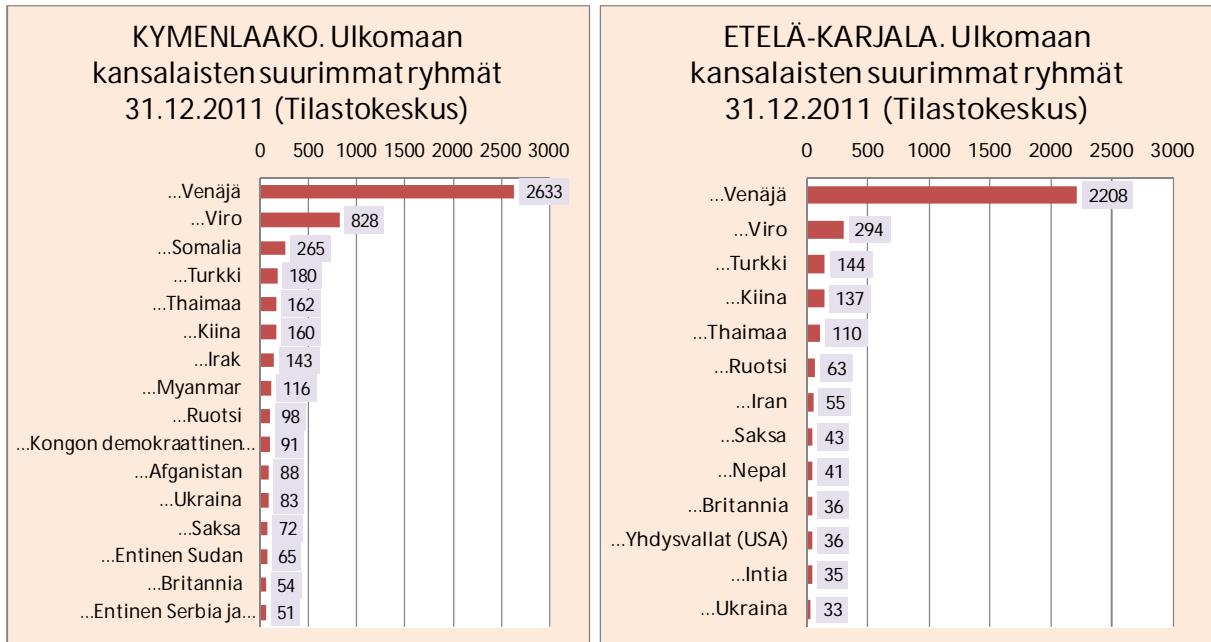
Venäjän rajan läheisyydessä Kotkan–Haminan seutukunnassa on merkittävä ulkomaan kansalaisten osuus. Kotka, Hamina, Virolahti ja Miehikkälä erottuvat. Kotka on Kaakkois-Suomen ulkomaalaisvaltaisimman kunnan kaupunki, jossa asui vuoden 2011 lopussa yli 2900 ulkomaan kansalaista, 5,3 % koko väestöstä. Myös Lappeenrannan kaupungissa on merkittävä ulkomaalaisväestö, vajaa 2700 henkeä. Kouvollasakin ulkomaan kansalaisia asuu yli 2000 henkeä. Imatralla ja Haminassakin ulkomaalaisia asuu huomattava joukko: 700–800 henkeä. Savitaipaleella, Iitissä, Rautjärvellä ja Ruokolahdella ulkomaan kansalaisia on suhteessa vähiten.

Toisessa kuvassa näytetään, miten ulkomaan kansalaisten osuus koko väestöstä on muuttunut vuoden 2008 lopusta vuoden 2011 loppuun.

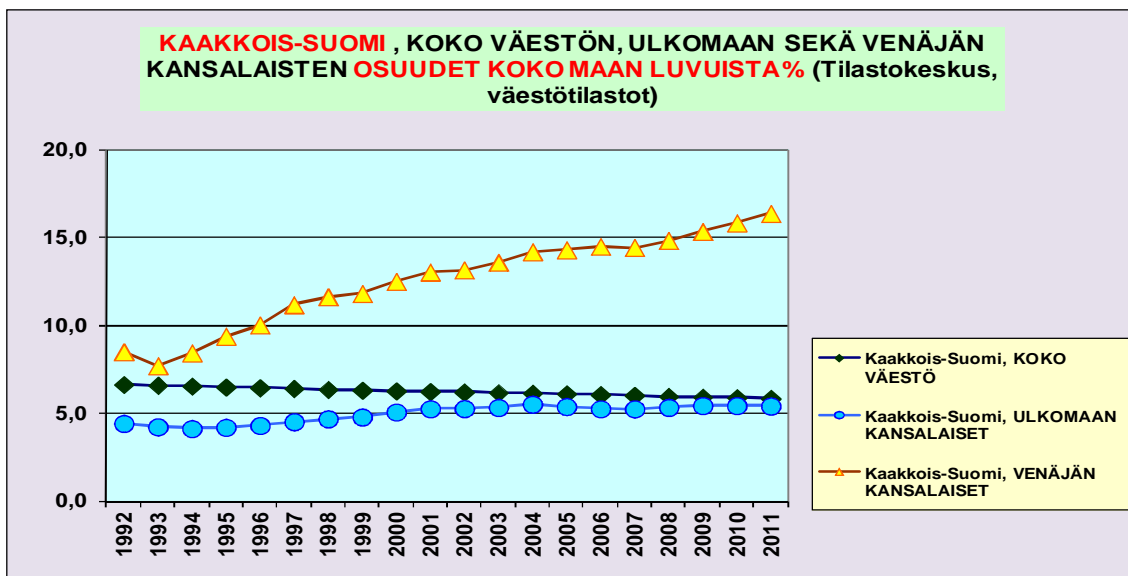

Osuus on kasvanut selvästi eniten Kotkassa, mutta myös Lappeenrannassa, Haminassa ja Imatralla ulkomaan kansalaisten osuus on kasvanut selvästi. Virolahdella ja Miehikkälässä, joissa asuu paljon ulkomaalaisia, osuus ei ole viime aikoina enää noussut.

Merkittävä piirre Kaakkois-Suomen ulkomaan kansalaisissa on venäläisten suuri osuus. Yli puolet Kaakkois-Suomen ulkomaan kansalaisista, vuonna 2011 määrältään yli 4800, on venäläisiä. Virolaisia asuu alueella lähes tuhat, heistä valtaosa Kymenlaaksossa. Kiinalaisia, turkkilaisia ja thaimaalaisia on myös muita kansalaisuuksia enemmän. Somalialaisia on Kymenlaaksossa, mutta Etelä-Karjalassa vähän. Oheinen kuvapari esittelee maakuntien ulkomaan kansalaisten suurimmat ryhmät.

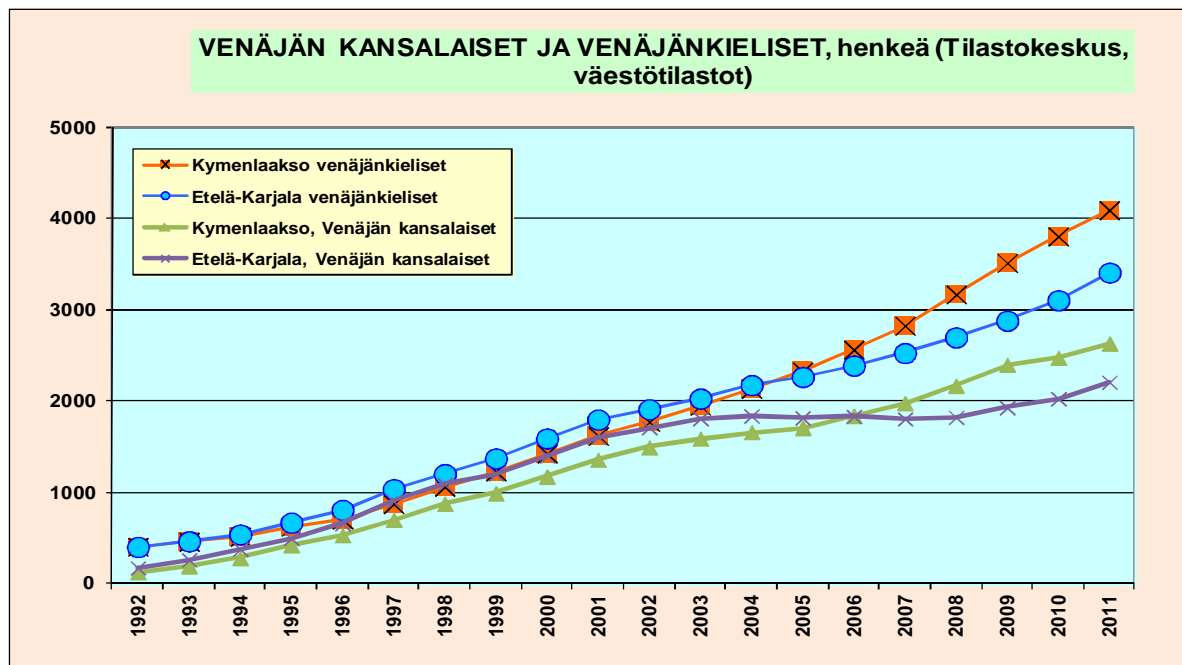

Koko Suomessa asuvista Venäjän kansalaisista asuu Kaakkois-Suomessa yli 16 %. Alue on siten venäläisväestön suosiossa, mitä todennäköisimmin mm. sijaintinsa ja Venäjän suunnan liikenneyhteyksiensä vuoksi.

Ulkomaalaisluokittelun perusteita ovat kansalaisuuden ohella myös syntymämaa tai kieli tai syntymämaa & kieli. Pienimmät ulkomaalaisluvut saadaan kansalaisuuden perusteella (jota kriteeriä on yllä käytetty), suurimmat puolestaan syntymämaan mukaan, koska ulkomailla syntyneiden joukossa on mm. paljon Suomen kansalaisia, jotka ovat muuttaneet takaisin Suomeen. Kieli on yksi luokitteluperuste. Kansalaisuus vaihtuu,

kun ulkomailta muuttanut saa Suomen kansalaisuuden, sen sijaan äidinkieli (useimmiten) pysyy. Kielen mukaan Kaakkois-Suomessa oli v. 2011 muun kuin suomen, ruotsin- tai saamenkielisiä asukkaita yli 13 000 eli selvästi enemmän kuin ulkomaan kansalaisia. Muun kielisistä 57 % (7505 henkeä) oli venäjänkielisiä. Venäjänkielisiä on siten Kaakkois-Suomessa yli 2600 henkeä enemmän kuin Venäjän kansalaisia. Suurin osa näistä asukkaista lienee Suomen kansalaisia. Oheinen kuva osoittaa, että venäjänkielisten määrä on kasvanut nopeammin kuin Venäjän kansalaisten määrä.

2.3 Lähivuosisien ennustettu väestökehitys

2.3.1 Koko väestö

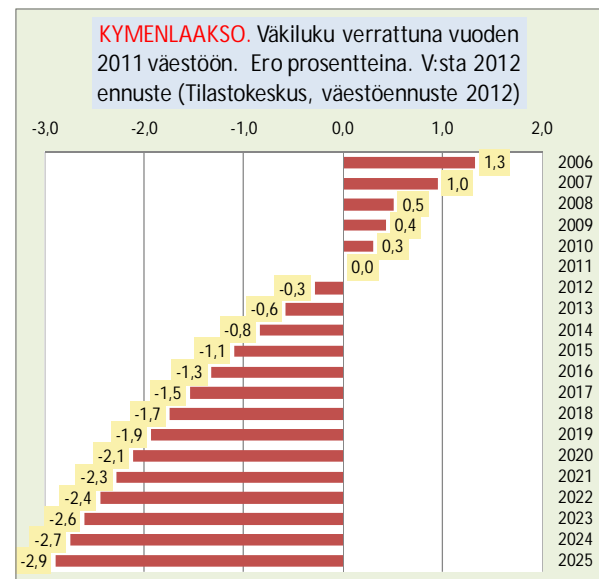
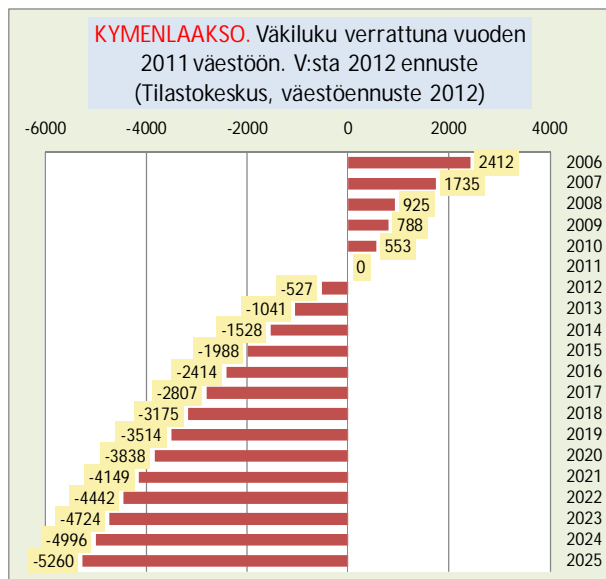
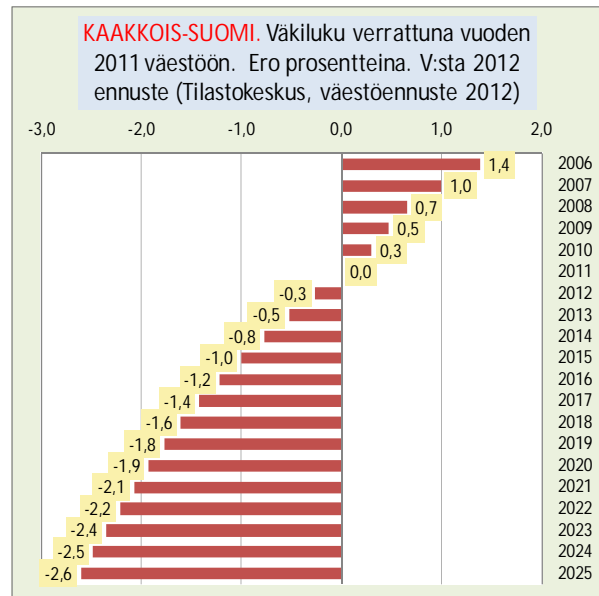
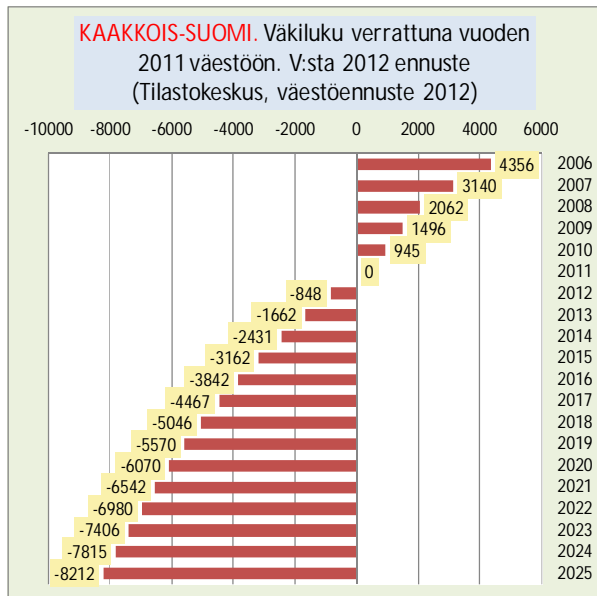
Kun aluekehityksen, työmarkkinoiden tai muita yhteiskunnan muutoksia arvioi, on hyvä hakea muutoksen suuruudelle vertailukohtaa. Yhteiskunnan muutoksissa ei juurikaan eletä nollavaiheita, vaan asiat muuttuvat kaiken aikaa, mutta muutoksen vauhti saattaa vaihdella. Muutokset eivät ole aina trendimäisiä, vaan niissä voi tapahtua voimakkaitakin käännteitä. "Miten paljon tämä jatkuva muutos muuttuu" saadaan esiin vertaamalla viimeisimpien menneiden vuosien kehitystä ja tulevien vuosien kehitystä toisiinsa. Menneen ja tulevan vertailu tekee muutoksen havainnollisemmaksi ja osoittaa usein, että muutosta on ollut ennenkin (Melolinna 2007a, 57 ja Melolinna 2007b). Ilman tällaista vertailua ajatellaan helposti, että muutos on jotakin uutta ja ennen kokematon.

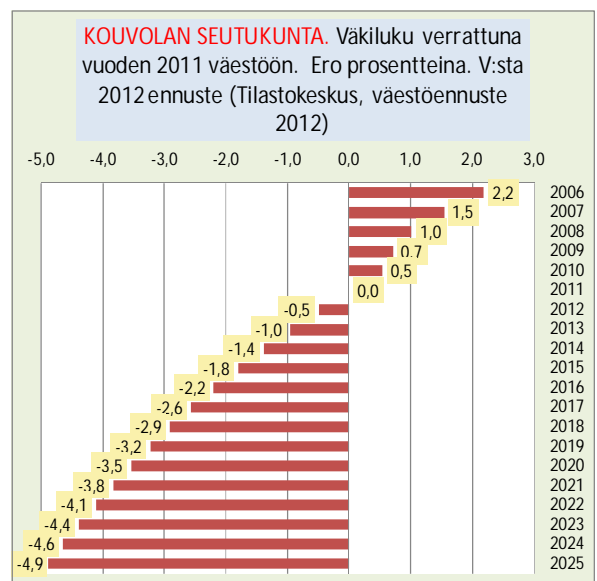
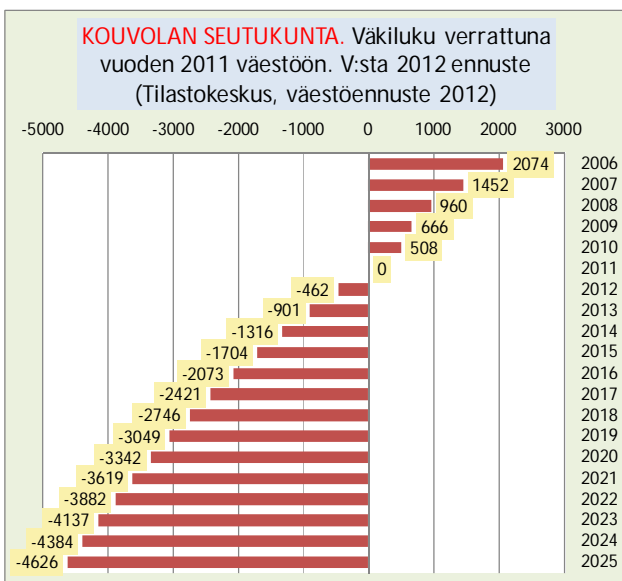
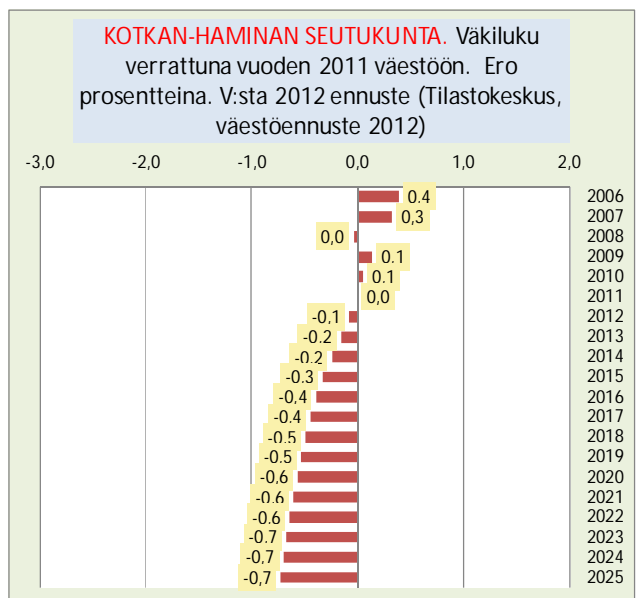
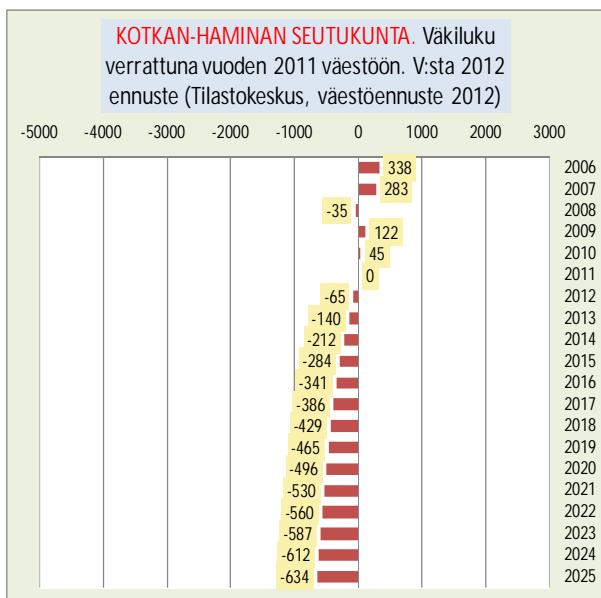
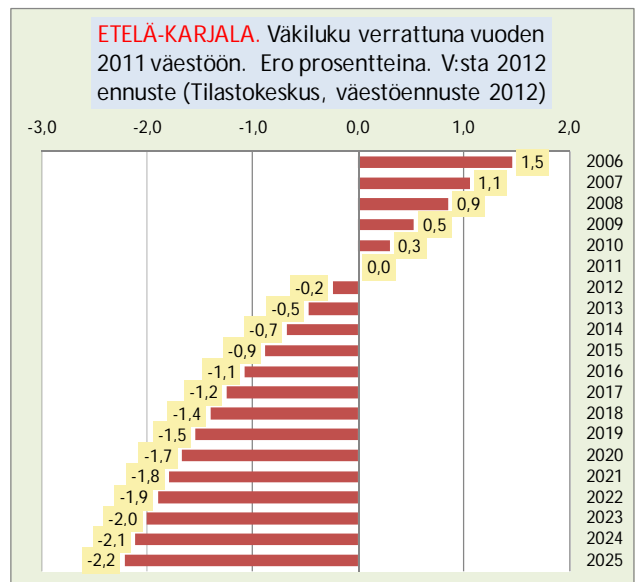
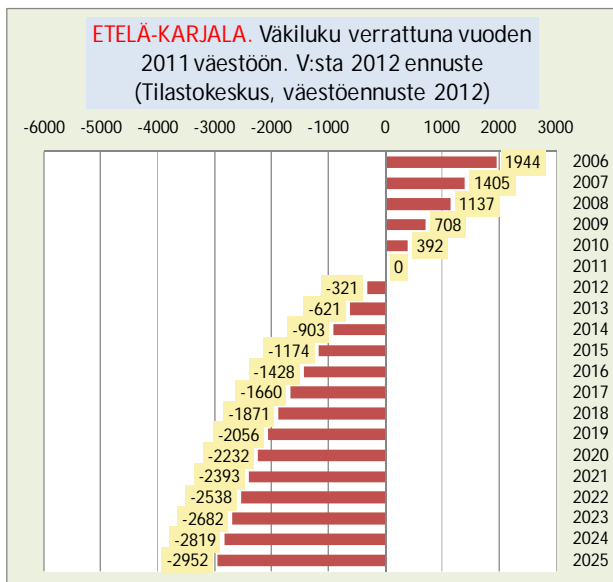
Seuraavissa kuvissa esittelen väestökehityksen ennusteita Tilastokeskuksen syksyllä 2012 julkaistun väestöennusteen pohjalta. Olen ottanut kuviin mukaan myös viime vuosien toteutuneen kehityksen luvut vuodesta 2006 lähtien. Viimeisin toteutumatieto on vuodelta 2011. Vuodesta 2012 lähtien luvut ovat ennusteita. On tarpeen huomata, että Tilastokeskuksen väestöennuste ei ole varsinainen, erilaisia muutostekijöitä tulevaisuudessa arvioiva ennuste. "Tilastokeskuksen väestöennusteet ovat ns. demografisia trendilaskelmia, joissa lasketaan mikä olisi alueen tuleva väestö, jos viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena." (Tilastokeskus, väestöennusteen kotisivu). Ennuste on siten eräänlainen projektio, joka perustuu viimeisimpien vuosien kehityssuuntiin. Erilaisilla muutosta aikaansaavilla toimilla tätä ennustettua kehitystä voidaan tietenkin alueilla muuttaa.

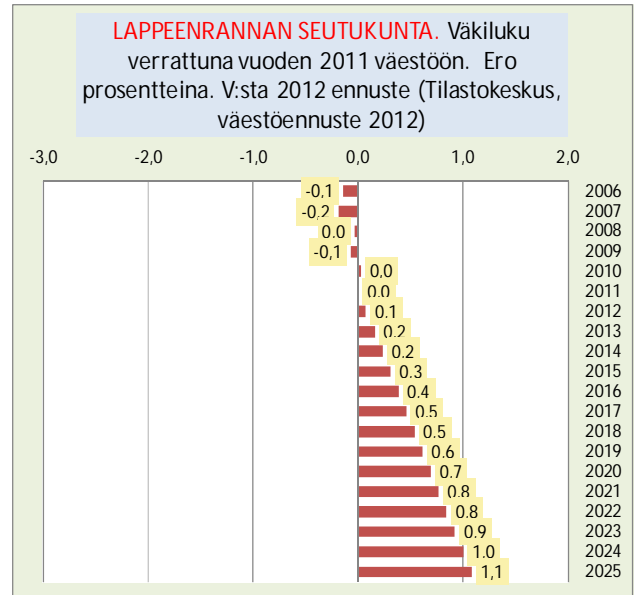
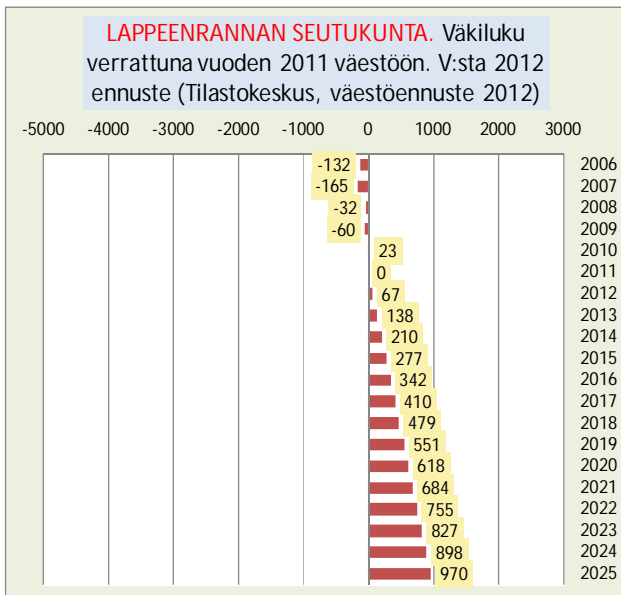
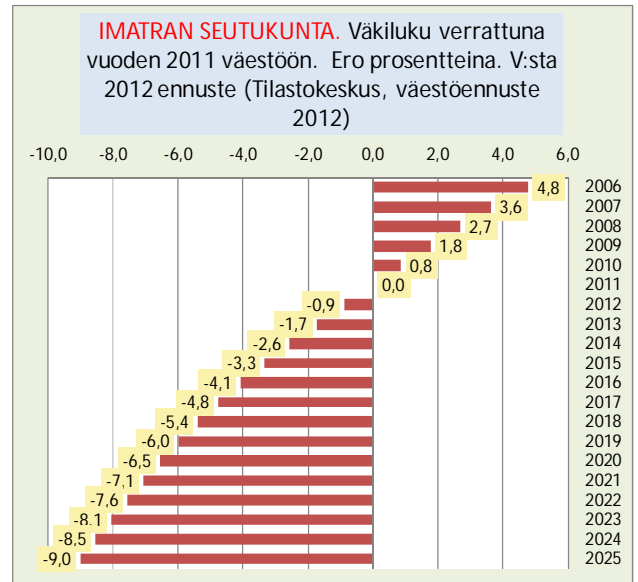
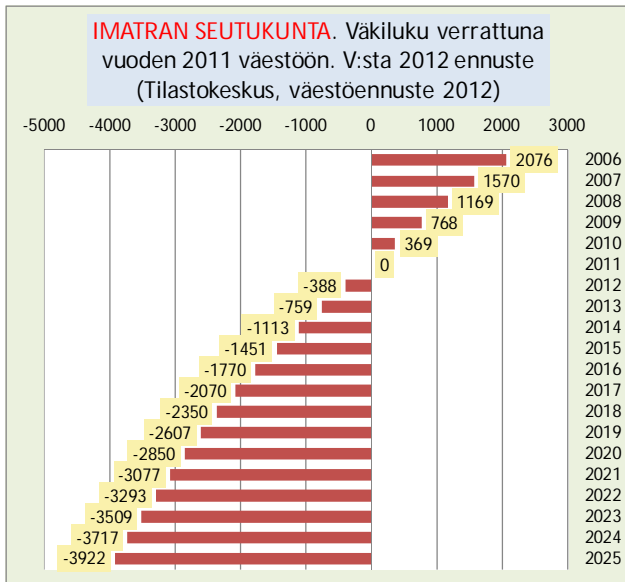
Väestöennusteen perusväkilukuina ovat olleet vuoden 2011 lopun kunnittaiset väkiluvut 1-vuotiskäryhmittäin sukupuolen mukaan. Kunnittaisista tiedoista on saatu summaamalla maakuntien ja koko

maan luvut. Tilastokeskuksen käyttämä väestöennustemenetelmä on ns. demografinen komponenttimalli, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestötilastojen perusteella. Kertoimien satunnaisvaihtelun vähentämiseksi kertoimet on laskettu useammalta vuodelta ja lisäksi kuntia on ryhmitelty syntyvyys-, kuolevuus- ja lähtömuuttoalueiksi.

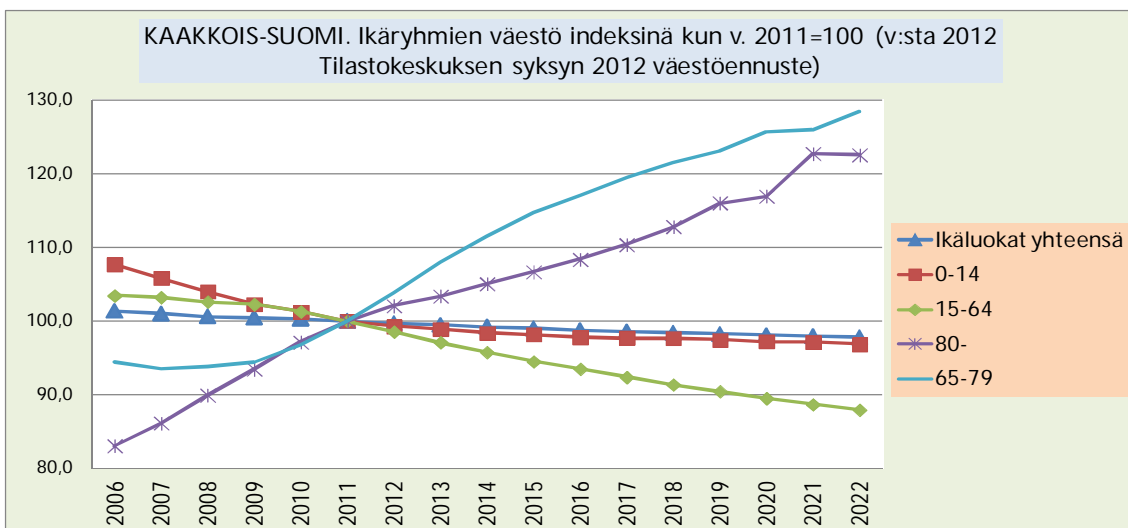
Esittelen ensin alueiden koko väestömäärän kehitystä ja myöhemmin lasten, työikäisten ja vanhusten määrien kehitystä. Ensimmäisissä kuvapareissa verrataan vuosien 2006–2025 väkilukua vuoden 2011 lukuun. Mukana ovat sekä lukumäärä- että prosentuaaliset muutokset. Kuvat paljastavat siten viime vuosien tapahtuneen muutoksen sekä lähivuosien ennustetun muutoksen. Toteutunutta muutosta voidaan verrata ennustettuun.

Imatran seutukunnan vähenee ennusteessa suhteellisesti eniten, Lappeenrannan kasvaa. Seuraava kuva esittää miten väestön ikärakenne on viime vuosina muuttunut ja muuttuu tulevina vuosina suhteellisesti, kun vuoden 2011 toteutumatilaa merkitään sadalla.

2.3.2 Työikäinen väestö

Tuotantoelämää kiinnostaa väestön kokonaismäärän (joka vaikuttaa vaikkapa kulutuskysyntään) kehityksen ohella työikäisen väestön määrän kehitys. Työikäinen väestö on teoreettinen maksimi osoittamaan paljonko alueella on työvoimaa ammennettavissa. Koko työikäinen väestö ei tietenkään osallistu työelämään, nuorimmat työikäiset ovat useimmiten vielä opiskelemassa ja toisaalta iäkkäitä työikäisiä on paljon eläkkeellä. Toisaalta jo eläkkeelle siirtyneitä on lisääntyvästi työelämässä. Työikäisen väestön määrä ja sen muuttuminen ei siten suoraan kerro tarjolla olevan tai tarjolle saatavan työvoiman määrää. Työvoiman tarjontaan vaikuttavat mm. eri ikäryhmien työhön osallistumisasteet – joihin puolestaan vaikuttavat monet tekijät.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan iäkkäiden työikäisten työllisyysaste (työllisten osuus ko. ikäryhmän väestöstä) on viime vuosina kasvanut selvästi. 60–64-vuotiaiden työllisyysaste oli vuonna 2011 koko maan keskiarvona 41,8 % ja 65–69-vuotiaiden 11,7 %. Kahdeksan vuotta aikaisemmin, vuonna 2003 60–64-vuotiaiden aste oli selvästi nykyistä matalampi: 27,3 %. Myös 65 vuotta täyttäneiden työssäkäynti on yleistynyt. Kun vuonna 2003 työssä oli keskimäärin 14000 65–69-vuotiasta, vuonna 2011 määrä oli jo 34 000. Eli näiden ”eläkeikäisten” työvoiman tarjonta on lisääntynyt huomattavasti.

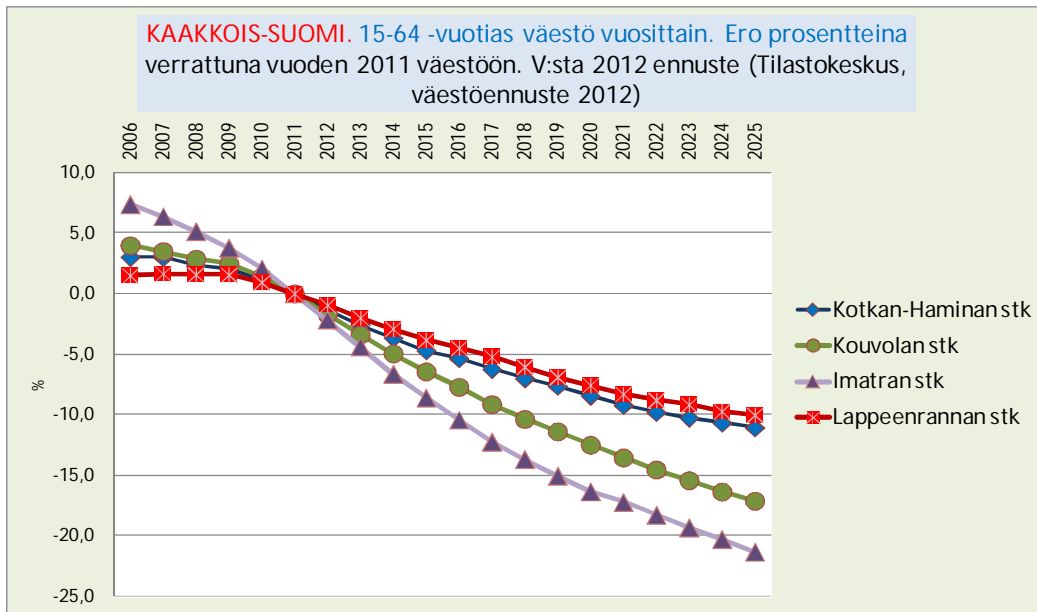
Tuottavuuden kehitys vaikuttaa olennaisesti työvoiman kysyntään. Työn tuottavuudella tarkoitetaan tuotannon määrää tehdyn työn määrää kohden. Kun tuotanto lisääntyy, on tyypillistä, että työvoimaa ei tarvita yhtä paljon kuin ennen, vaan tuottavuuden nousu korvaa työvoiman palkkaamistarvetta. Matti Pohjola toteaa, että historiallisesti talouskasvumme on perustunut juuri tuottavuuden kasvuun, ei tehdyn työn määrän kasvattamiseen. Työn tuottavuus voi kasvaa ilman ylärajaa, varsinkin silloin kun kasvu on luonteeltaan tuotteiden laadun paranemista (Pohjola 2009, 254).

On varottava suoraa päättelyä siitä, että työvoimasta syntyy tulevaisuudessa pulaa, kun työikäisen väestön määrä vähenee. Monilla tuotannonaloilla voidaan järkevillä tuottavuustoimilla nostaa tuotantoa, huolehtia samalla korkeasta tuotteiden ja tuotantotapojen laadusta ja myös pitää työvoima voimissaan ja kehityskykyisenä ja aiempaa pidempään mukana työmarkkinoilla. Jälkimmäistä on tarpeen korostaa, sillä tuottavuuden etsinnällä on sudenkuoppansa. Vääränlainen tuottavuuden nostopyrkimys voi johtaa työilmapiirin huonontumiseen ja työvoiman uupumiseen (ks. tuottavuusmäärittelyistä ja -keskustelusta mm. Alasoini ja Järvensivu 2012, Työvoima 2025, 171–187; Pohjola 2007a, 322–323 ja 331; Pohjola 2007b, Kaitila ym, 2008, 1, 17; Piekkala 2008, 161–164, Parkkinen 2007, 16–19, Huovari ja Maliranta 2008; Alasoini 2008; Melolinna ja Tahvanainen 2008, 10–11).

Käytössä on kolme työikäisten määrittelyä. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa työikäisiä ovat 15–74-vuotiaat. Tämä on laajin työikäisten joukon määrittely. Määrittely vastaa kansainvälisiä suosituksia (Tilastokeskus, työvoimatutkimus). Usein käytetään myös suppeampaa 15–64-vuotiaiden jaottelua. Mm. työllisyysaste lasketaan perinteisesti tämän luvun pohjalta. Vuoden 2005 eläkeuudistuksen jälkeen henkilöille kertyy Suomessa eläkettä 18–68 vuoden iässä. Tämän pohjalta tietoa työssä olosta ei enää kerätä alle 18 -vuotiaista. Eläkkeen pohjana oleva työikä on siten 18–68 vuotta.

Jos työikäisten määrittelynä käytetään 18–68-vuotiaita, sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat poistuvat työikäisten joukosta tietenkin myöhemmin kun 64-vuotiaisiin päättyvissä laskelmissa. Suomessa on selvä pyrkimys pidentää iäkkäiden työssäoloa ja tähän kannustaa mm. 63–68-vuotiaiden korotettu eläkekeräytymä. Tämä voi puoltaa sitä, että aiempaa selvemmin työvoimareservinä pidetään myös 65 vuotta täyttäneitä, vaikkakin toistaiseksi melko pieni osa tämän ikäisistä osallistuu työvoimaan. Määrä on kuitenkin kasvussa.

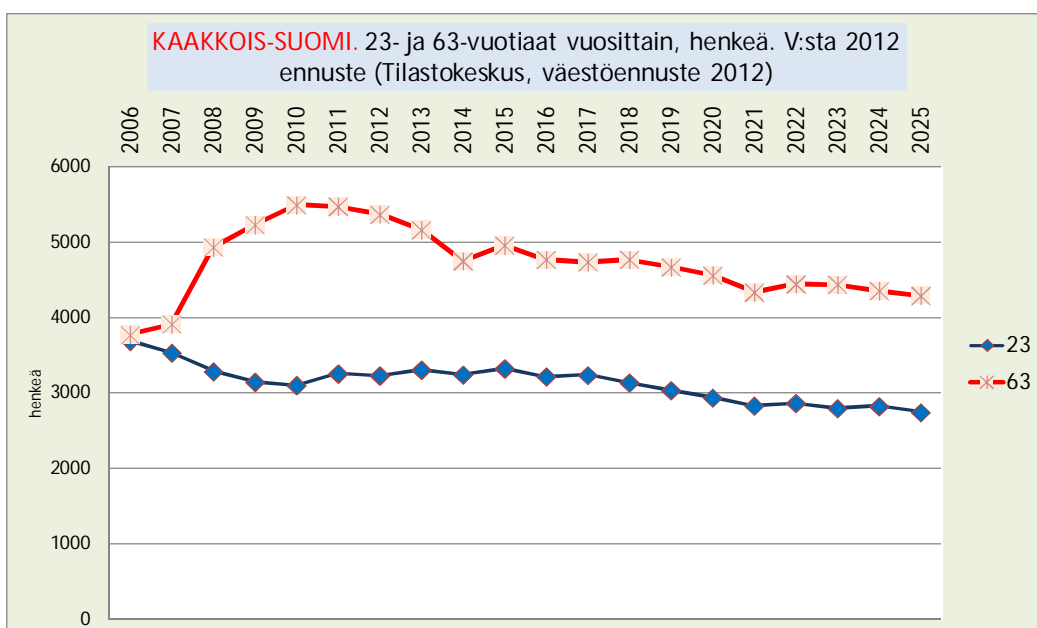
Esittelen seuraavassa Kaakkois-Suomen työikäisen väestön määrän mennyttä ja ennustettua kehityksen käyttämällä 15–64-vuotiaiden ikäryhmää.

Menneen ja tulevan kehityksen vertailu näyttää, että työikäisten määrän ennustettu vähennys ei ole Kaakkois-Suomen työmarkkinoilla uusi ilmiö. Kuitenkin vähennys on ennusteen mukaan tulevina vuosina jonkin verran tuntuvampaa kuin viiden viime vuoden aikana. Lappeenrannan seutukunnassa melko vakaana pysynyt määrä kääntyy lähivuosina laskuun. Imatran seutukunnan vähennysvauhti on suurin. Yksi merkittävä selittäjä tälle on suurten ikäluokkien siirtyminen 65 vuotta täyttäneisiin 2010-luvun ensimmäisellä puoliskolla, mutta muutakin vähennystä tapahtuu. Ennusteen mukaan vuonna 2020 Kaakkois-Suomessa on 21000 työikäistä vähemmän kuin vuonna 2011.

Työikäisen väestön määrää muuttavat tulovirta alle työikäisistä työikäisiin sekä poistumavirta työikäisistä työiän ylittäneisiin. Tarkastelen tässä tulovirtaa 23-vuotiaiden ja poistumavirtaa 63-vuotiaiden määrien avulla.

Kuva esittelee Kaakkois-Suomen tulo- ja poistumavirrat Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan.

Merkittävin huomio on se, että kaula markkinoille tulevien ja lähtevien välillä on ollut suurimmillaan vuonna 2010 ja supistuu lähivuosina selvästi. 23-vuotiaiden määrä pysyy muutaman vuoden lähes ennallaan ja

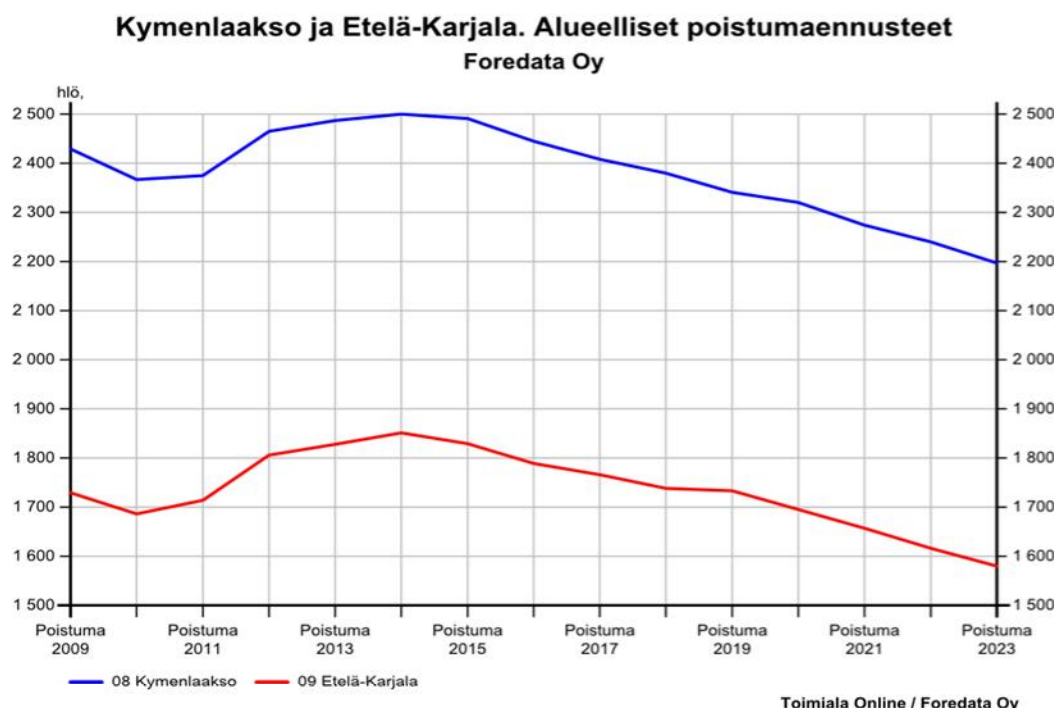
alkaa ennusteessa laskea selvemmin vasta vuoden 2017 jälkeen. 63-vuotiaiden määrä vähenee lähivuosi-na suurten ikäluokkien myötä. Myöhemminkin laskusuunta jatkuu, mutta hitaammin.

Seuraava kuva selvittää vielä sitä, paljonko 63-vuotiaiden ja 23-vuotiaiden erotus on Kaakkois-Suomessa vuosittain.

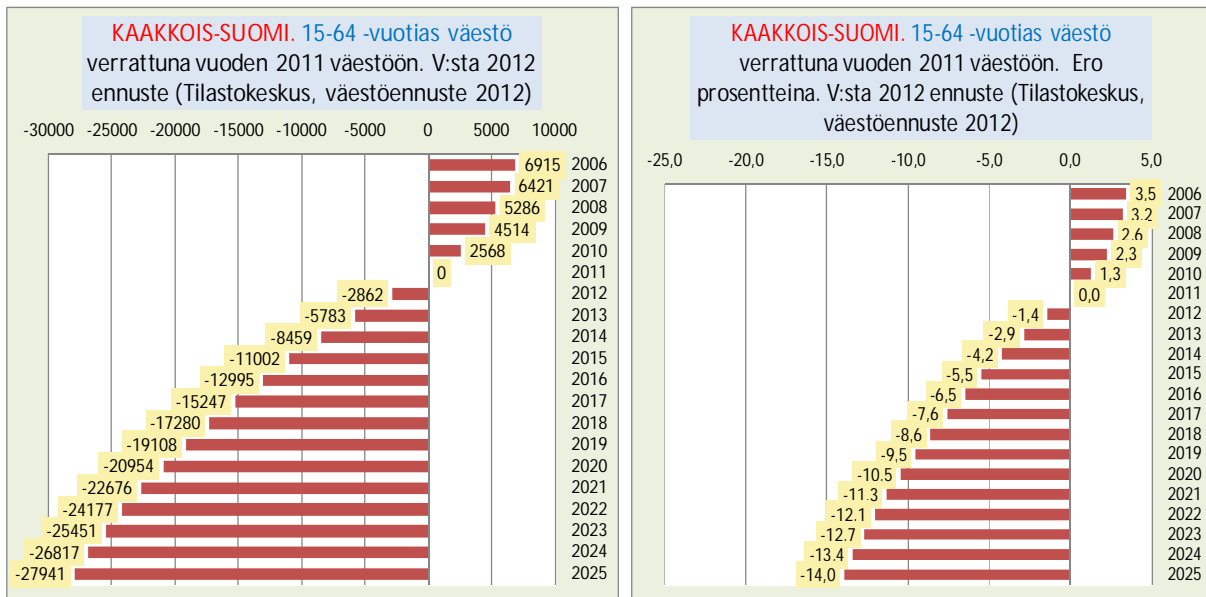
Jos ajatellaan yksinkertaisesti, että 63-vuotiaat edustavat työmarkkinoilta poistuvia ja 23-vuotiaat sinne tulevia, poistuma on tulevinakin vuosina suurempi kuin markkinoille tulo, mutta koska erotus pienenee, tästä johtuva mahdollinen työvoiman niukkuus kuitenkin hellittää viime vuosiin verrattuna. Jos iäkkäiden työssä pysymistä onnistutaan jatkamaan, teoreettinen niukkuus helpottaa vieläkin enemmän. Työssä pysymiseen vaikuttavat merkittävästi myös työpaikan työolot, työn järjestelyt ja muut työntekoon ja sen koettuun mielekkyyteen vaikuttavat seikat (ks. aiheesta mm. Alasoini 2012, Tuominen ym. 2010, Karisalmi, Tuominen ja Kaliva 2008, abstrakti; Suomalaiset ja työelämä 2008, 18; Manka 2009; Ikääntymisraportti 2009, 107; Keskeisen talouskasvun ja työllisyyden ohjelma 2010, 5).

Foredata Oy on tehnyt laskelmia työmarkkinoilta poistuvien määristä. Oheinen kuva esittelee työvoiman työmarkkinoilta poistumisennusteet vuoteen 2023 saakka Kaakkois-Suomen maakunnissa.

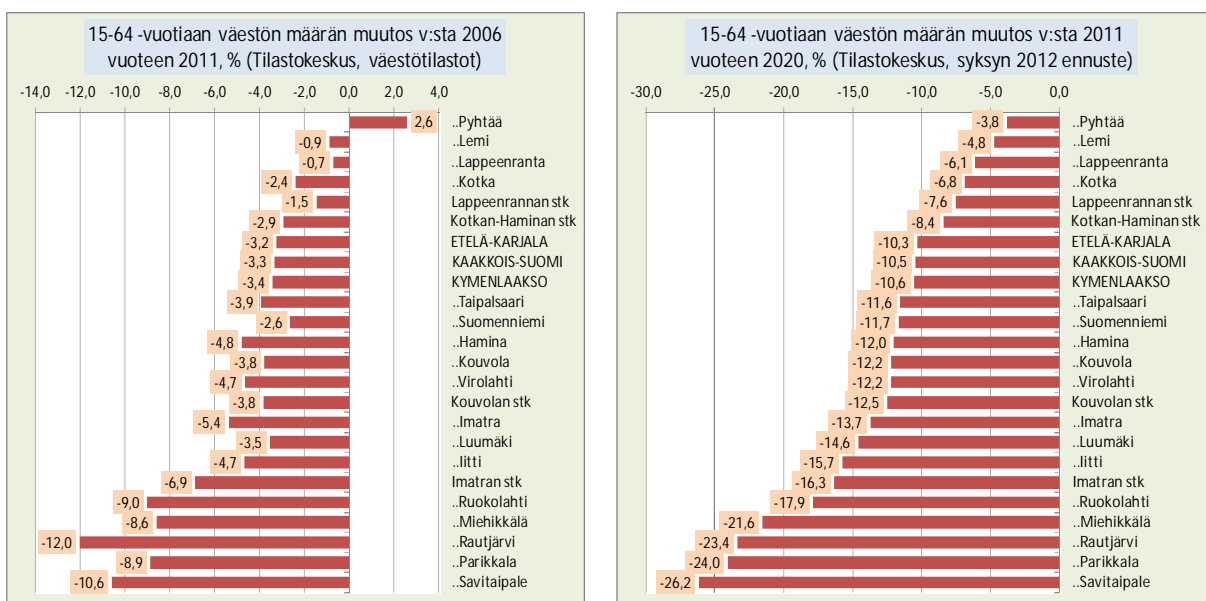
Poistuman huippu ajoittuu vuoteen 2014 ja määrät vähenevät sen jälkeen kummassakin maakunnassa.

Seuraavassa kuvasarjassa esittelen Kaakkois-Suomen ja sen alueiden ennustettua työikäisen väestön kehitystä vuoteen 2025 saakka. Myös näihin kuviin olen ottanut mukaan tapahtuneen kehityksen vuosia, jotta tulevia ja menneitä vuosia voidaan vertailla keskenään ja saada käsitystä siitä, miten ”muutos muuttuu”.

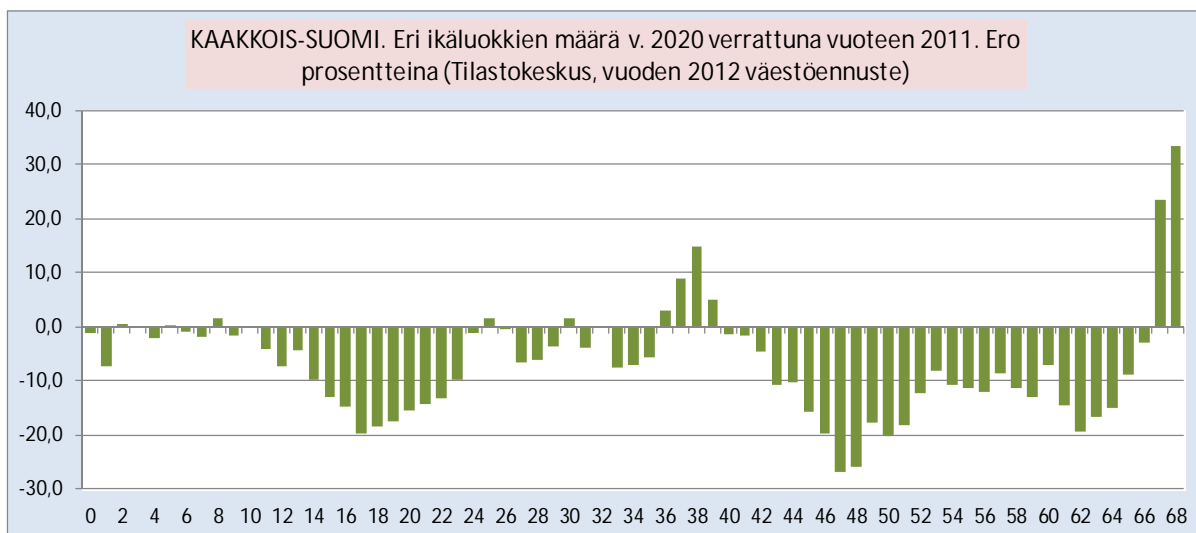
Mukana ovat sekä määrälliset että suhteelliset muutokset. Vertailuvuotena on vuosi 2011. Luvut näyttävät miten paljon enemmän tai vähemmän alueella on kunakin vuonna työikäisiä verrattuna vuoden 2011 määrään.

Vuoden 2006 lopussa työikäisiä oli lähes 7000 henkeä enemmän kuin vuonna 2011. Vähennys kiihtyy lähivuosina suurten ikäluokkien myötä. Seuraava kuvapari esittelee alueittain miten työikäisten määrä on muuttunut vuodesta 2006 vuoteen 2011 (toteutunut kehitys) ja miten se muuttuu Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuodesta 2011 vuoteen 2020. Alueet on lajiteltu järjestykseen vuosien 2011–2020 ennustetun kehityksen mukaan.

Kuvapari tuo esiin alueiden välisiä eroja. Menneessä kehityksessä ainoastaan Pyhtäällä määrä kasvoi, lähinnä osakuntaliitoksen myötä. Imatran ja Kouvolan seutukunnat ovat menettäneet eniten työkäisiään, Lappeenrannan seutukunnassa viiden vuoden vähennys on ainoastaan 1,5 %. Vuodesta 2011 vuoteen 2020 neljässä kunnassa työkäisten määrä putoaa ennusteessa yli 20 %. Työkäisten määrä ei vähene pelkästään Kaakkois-Suomessa, vaan (18–64-vuotiaiden) määrä vähenee kaikissa Suomen seutukunnissa (Myrskylä 2012, 225).

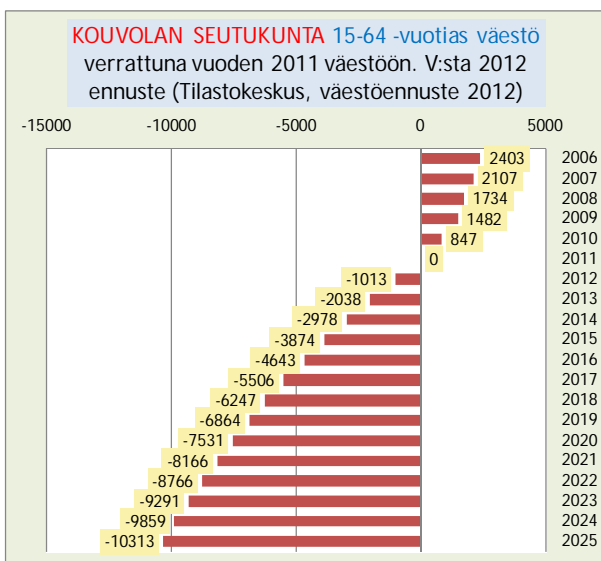
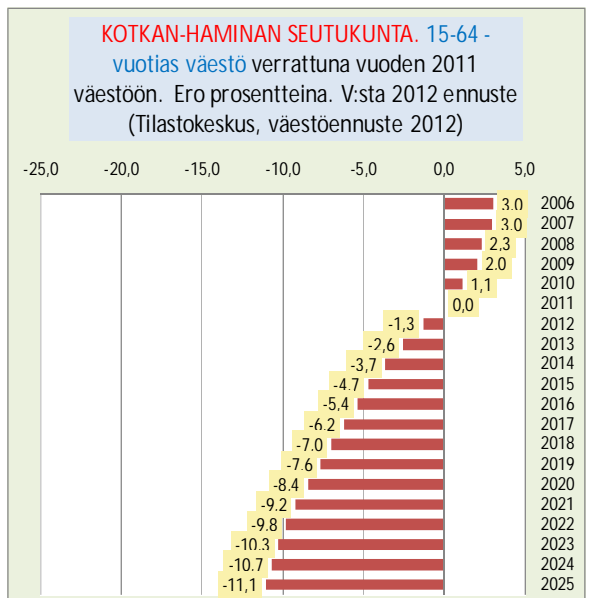
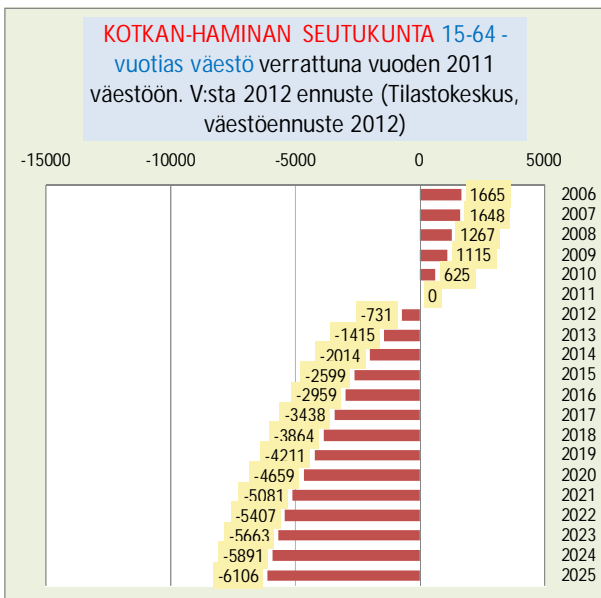
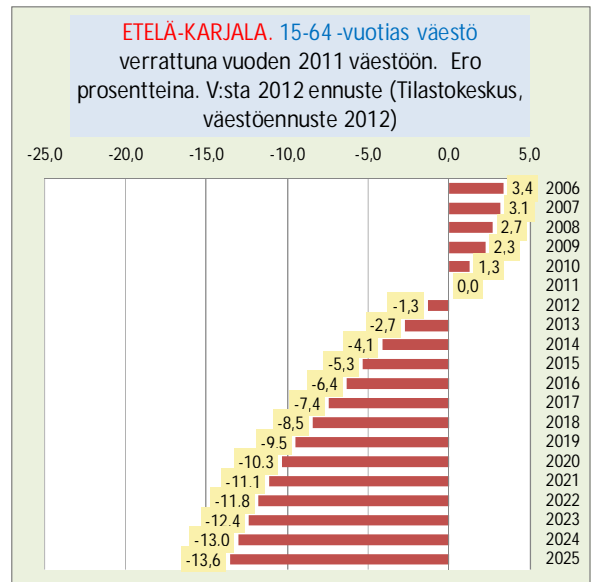
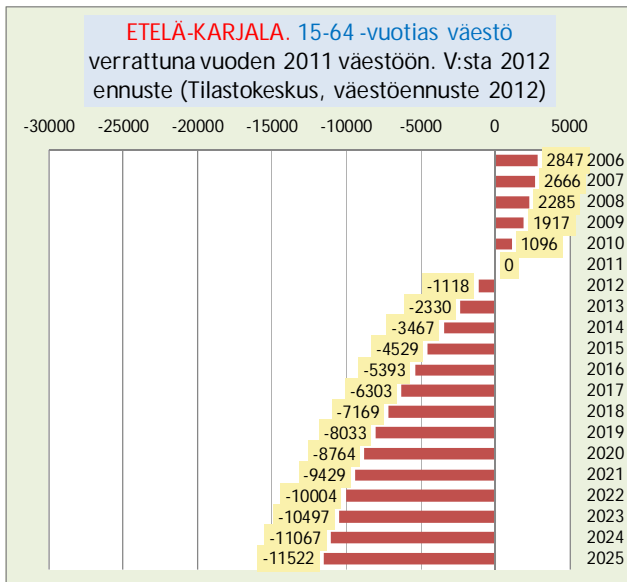
Seuraava kuva näyttää miten paljon enemmän tai vähemmän Kaakkois-Suomessa on eri ikäluokissa henkilöitä vuonna 2020 kuin oli vuonna 2011.

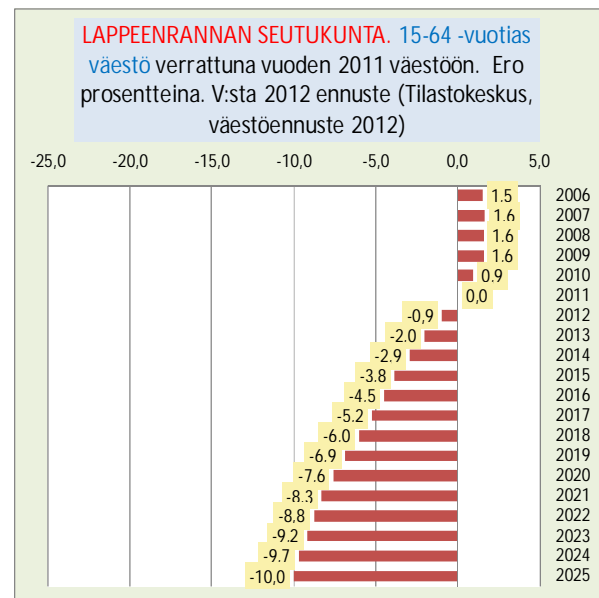
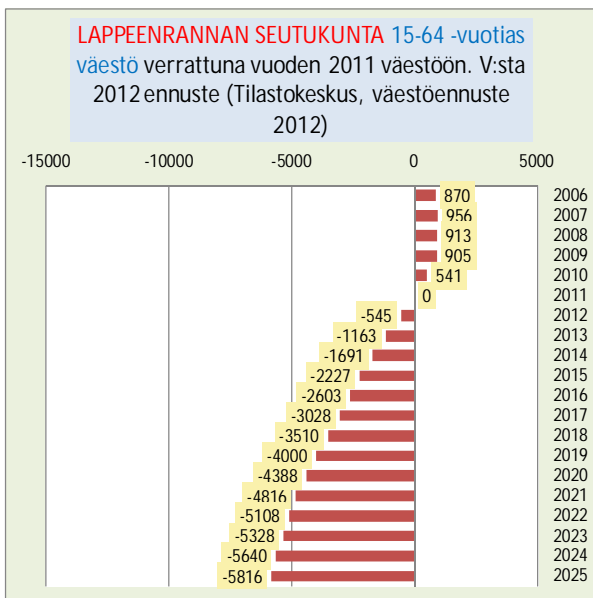
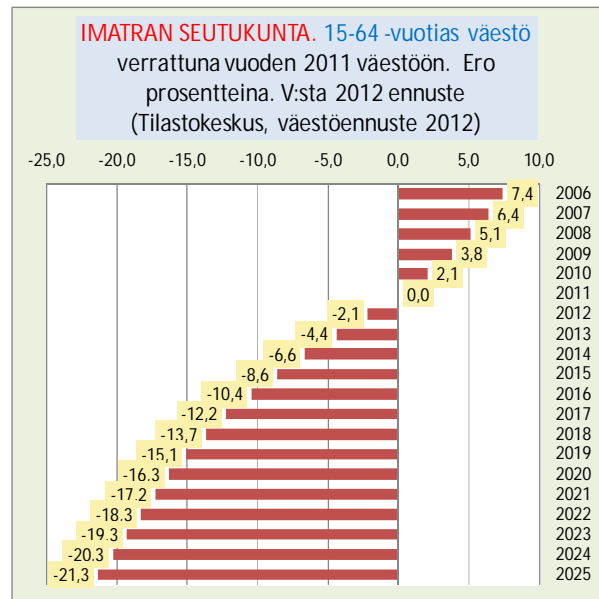
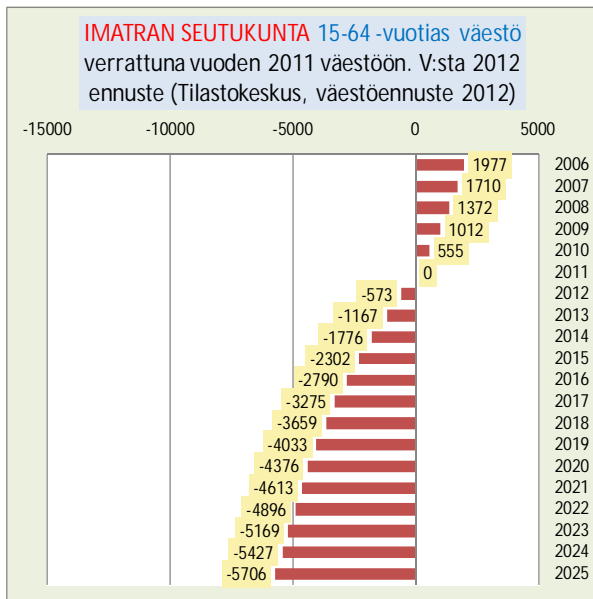

Suhteellisesti eniten vähenevät yli 40-vuotiaat työkäiset sekä nuoret. Nuorten aikuisten ja alle 10-vuotiaiden lasten määrissä ei tapahdu kovin suurta muutosta.

Seuraavissa kuvissa on esillä maakuntien ja seutukuntien työkäisten määrän kehitys. Alueiden välisiä eroja on helpoin verrata prosenttimuutosten pohjalta.

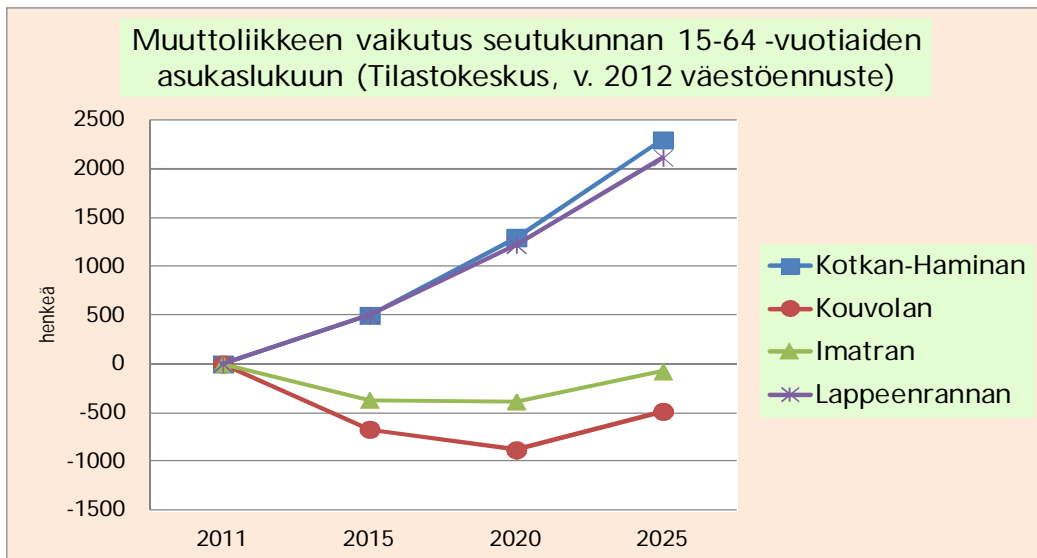

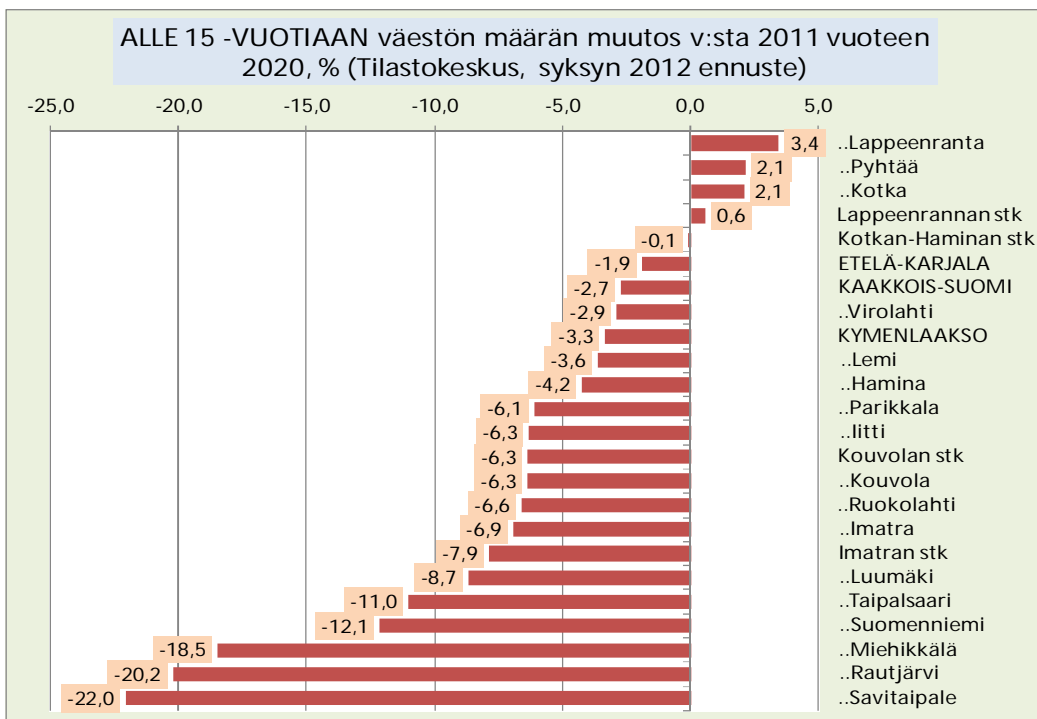
Imatran seutukunnassa työikäisen väestön vähennys on ollut suhteellisesti suurinta ja jatkuu ennusteen mukaan samanlaisena lähivuosina. Lappeenrannan ja Kotkan–Haminan seutukunnat säilyttävät työikäisen väestönsä parhaiten.

Alueen asukaslukua muuttavista tekijöistä syntyvyyteen ja kuolleisuuteen voi olla vaikeampi vaikuttaa kuin muuttoliikkeeseen. Kaakkois-Suomessa siirtolaisuus on ollut väestöä lisäävä tekijä, maan sisäinen muuttoliike monilla alueilla puolestaan väestöä pienentävä. Esitän kuvan Tilastokeskuksen syksyn 2012 väestöennusteesta, jossa 15–64-vuotiaan väestön muuttoliikkeen vaikutus alueen asukaslukuun on näkyvissä. Käyrät osoittavat miten paljon pienempi tai suurempi 15–64-vuotias väestö on ko. vuonna muuttoliikkeen vaikutuksesta. On hyvä muistaa, että Tilastokeskuksen ennuste perustuu muutaman viime vuoden toteutuneeseen muuttokehitykseen eikä ota erikseen kantaa mahdollisiin tulevaisuuden muutoksiin.

Kaakkois-Suomen seutukunnat jakautuvat kahteen ryhmään. Kotkan–Haminan ja Lappeenrannan seutukunnissa muuttoliike (jossa on siis siirtolaisuus mukana) lisää alueen väestöä, Kouvola ja Imatran seutukunnissa pienentää.

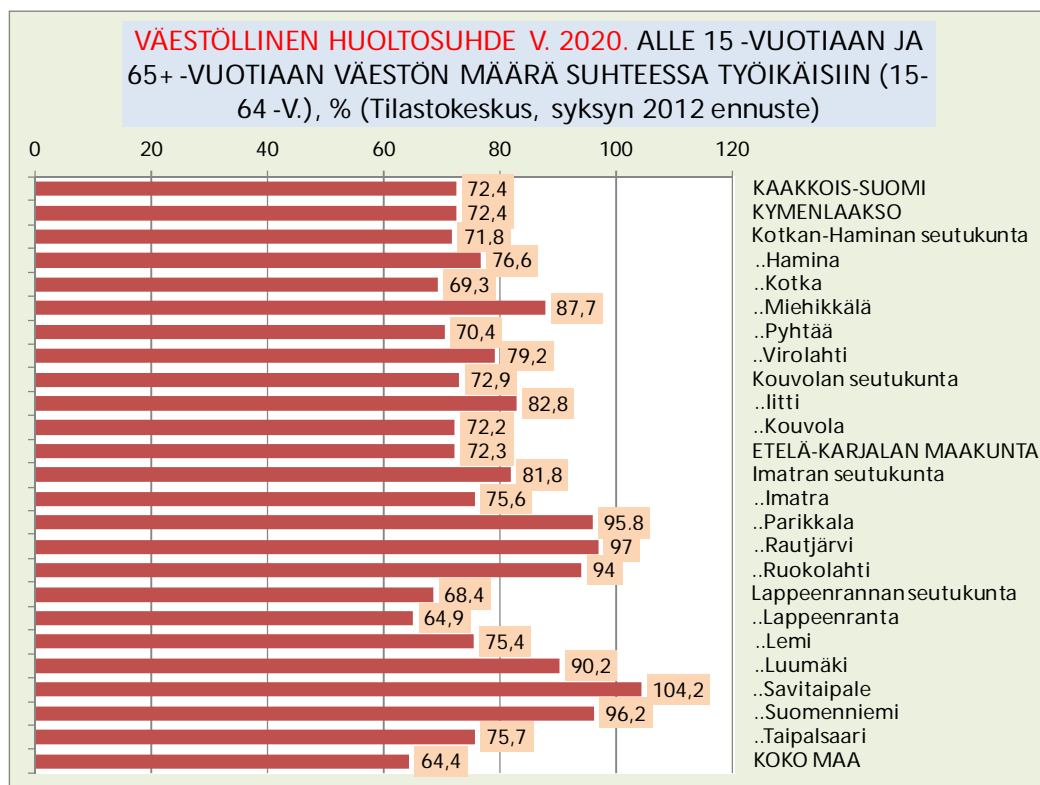
Muuttoliike liikuttaa väestöä alueelta toiselle ja muuttaa asukaslukua, mutta myös alueen lasten määrä on tärkeä seikka kun arvioidaan alueen tulevia kehittymismahdollisuuksia. Esitän ohessa kuvan alle 15-vuotiaan väestön määrän ennustetusta kehityksestä alueittain vuodesta 2011 vuoteen 2020.

Kolmessa Kaakkois-Suomen kunnassa lasten määrä kasvaa, useimmissa vähenee, joissakin laskee yli viidenneksen. Vuonna 2020 Kaakkois-Suomessa on ennusteen mukaan lapsia 2,7 % vähemmän kuin vuonna 2011.

Väestöllinen huoltosuhde kuvastaa alueen ikärakennetta: miten paljon alueella asuu alle 15-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä suhteessa 15–64-vuotiaaseen väestöön. Vanhusten määrä tunnetusti kasvaa, mutta

aiemman kuvan mukaisesti lasten määrä vähenee useilla alueilla, ei kuitenkaan useinkaan niin paljon kuin työikäisen väestön määrä. Oheinen kuva esittelee väestöllistä huoltosuhdetta vuonna 2020.

Kaakkois-Suomen kaikissa kunnissa väestöllinen huoltosuhde on maan keskiarvoa heikompi, Lappeenrannassa kuitenkin lähimpänä keskiarvoa. Savitaipaleella lapsia ja vanhuksia on enemmän kuin 15–64-vuotiaita. On hyvä oivaltaa, että esimerkiksi suuri lasten määrä ei ole pidemmällä ajalla pelkkä kustannusrasite, vaan voi turvata tulevaisuuden kysyntää ja toimeliaisuutta. Myös vanhusväestöllä on positiivinen vaikutus kulutukseen ja muuhun kysyntään ja aiempaa terveemmät 65 vuotta täyttäneet osallistuvat myös työelämään aiempaa enemmän ja voivat olla taloudellisena ja muuna tukena alueella asuville lapsilleen.

3 Tuotanto ja työllisyys

3.1 Johdanto työmarkkinoiden tarkasteluun

Erittelen tässä pääluvussa Kaakkois-Suomen työllisyyden, ja jonkin verran myös tuotannon muutosta. Esillä ovat sekä tapahtunut kehitys viimeisimpien käytettävissäni olleiden tilastojen pohjalta että myös ennusteita lähivuosille. Tarkastelussa ovat väliin koko Kaakkois-Suomen, väliin maakuntien, seutukuntien tai kuntien tilanne. Aluevalinta vaikuttaa siihen, mitä tietolähteitä on käytettävissä. Käytän menneen kehityksen esitykseen Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston, työvoimatutkimuksen sekä aluetilinpidon tietoja sekä Tilastokeskuksen viime ajan kehitystä kuvaavia suhdannepalvelun tietoja. Työssäkäyntitilaston tietoja saadaan myös kuntatarkkuudella. Käyttämieni suhdannepalvelun tietojen aluetasona on maakunta. Lähivuosien tuotannon ja työllisyyden arvioinnissa käytän Etlan lokakuussa 2012 laatimaa maakunnittaista ennustetta. Ennuste käyttää työllisten lukuna Tilastokeskuksen aluetilinpidon työllisyyslukua. Ennusteessa vuosi 2011 (osin myös 2010) on arvio ja siitä eteenpäin ennusteita.

Laadukkailla työmarkkinoilla vallitsee työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino ja samalla korkea ja laadullisesti hyvä työllisyyden taso. On myös edullista, jos yhteiskunnassa on tarjolla joustava ja kummallekin markkinaosapuolelle sopiva, aina uutta tasapainoa etsivä mekanismi, kun tasapainosta on poikettu. Samalla on tärkeää, että tuotannon avulla saadaan aikaan hyvinvoinnin kokonaisuuden kasvua. Ilmastonmuutoksen ja maailmanlaajuisen talousongelmien myötä on syntynyt aiempaa enemmän ymmärrystä myös sille, että tuotannon tuottamaa hyvinvointia on järkevää mitata monipuolisemmin ja pitkäjänteisemmin kuin pelkän bruttokansantuotteen käsitteen mukaisesti. Bkt ei mittaa monia yhteiskuntien hyvinvointiin usein sisällyttyjä tekijöitä kuten ympäristön pilaantumista, luonnonvarojen liiallista käyttöä tai niiden kulumista eikä vaikkapa tulonjakoa. Jukka Hoffrén ja Hanna Rättö toteavat, että on tärkeää ottaa huomioon myös hyvinvointia tulevaisuudessa tuottavien mahdollisuuksien säilyttäminen (Hoffrén ja Rättö 2009, 46). Kaakkois-Suomessa on jo joidenkin vuosien ajan laadittu useaan mittariin ja niiden analysointiin perustuvaa ekotehokkuuden mittausta, jossa tarkastelun perinteiset sektorirajat ylittävä monipuolisuus perustuu juuri eri näkökulmien yhdistelyyn ja talouden, ympäristön sekä sosiaaliskulttuuristen tekijöiden keskinäisen vuorovaikutuksen mahdollistavaan tarkasteluun. (ks. esim. Toikka 2008).

Kysynnän ja tarjonnan kehitystä ja keskinäistä tasapainoa voidaan tarkastella nk. työvoimataseen avulla. (ks. esim. Tilastokeskus, verkkokoulu). Työvoiman kysyntä määrittyy tuotannon menestyksen ja tuotannon järjestelyjen pohjalta. Voidaan ajatella, että kysyntä "tulee ensin" ja tämän jälkeen alueen työvoiman tarjonta pyrkii vastaamaan kysyntään ja tästä syntyy markkinoiden tasapainotila (tai epätasapaino) (Melinna 2007a, 60–61; ks. myös Myrskylä 2012, 32–35).

Perustan työvoiman tarjonnalle muodostaa alueen väestö. Käytännössä työvoiman maksimimäärää kuitenkin määrittää lähinnä työikäinen väestö, jonka ulkopuolella ovat lapset ja vanhukset. Nykyinen eläkejärjestelmä kerää tietoa 18 vuotta täyttäneiden työllisyydestä (Hietaniemi ja Ritola 2007, 20). Vanhuuseläkkeelle voi siirtyä joustavasti 63–68 vuoden iässä. Työssä voi tietenkin olla myös 68 vuoden iän jälkeenkin, joskaan se ei vielä ole kovin yleistä. Eläkejärjestelmän vuoden 2005 uudistuksen jälkeen eläkeiän alarajan (ja ehkä joustavan eläkeiän ylärajankin) ylittäneiden työmarkkinoihin osallistuminen tuntuu kuitenkin olevan lisääntymässä (ks. eläkeuudistuksen vaikutuksista eläkkeelle siirtymiseen Hakola ja Määttänen 2007, Lehto ja Sutela 2010 sekä Eläketurvakeskus 2010 ja Tenhunen 2010). Tällöin potentiaalista työvoimaa löytyy aiempaa useammin iäkkäistä ryhmistä.

Työikäisen väestön määrän muutos siis vaikuttaa työvoiman tarjonnan määrään. Lopulliseen tarjontaan vaikuttavat kuitenkin muutkin tekijät. Vain osa työikäisistä haluaa tietyllä hetkellä olla työmarkkinoilla. Ne, jotka haluavat olla, kuuluvat työvoimaan. Muut ovat työvoiman ulkopuolella. Ulkopuolella ovat ne työikäiset, jotka opiskelevat, ovat eläkkeellä, hoitamassa kotitalouttaan tai ovat muista syistä työvoiman ulkopuolella. Tilanteesta voidaan laskea tunnusluku: työhön osallistuvuus eli kuinka monta prosenttia työikäisistä kuuluu työvoimaan. Korkeaa työhön osallistuvuutta pidetään yleensä hyvänä ja tavoiteltavana asiana, mutta se ei ole yksioikoinen näkökulma. Esimerkiksi yhteiskunta, joka panostaa koulutukseen (jolloin suurin osa nuoris-

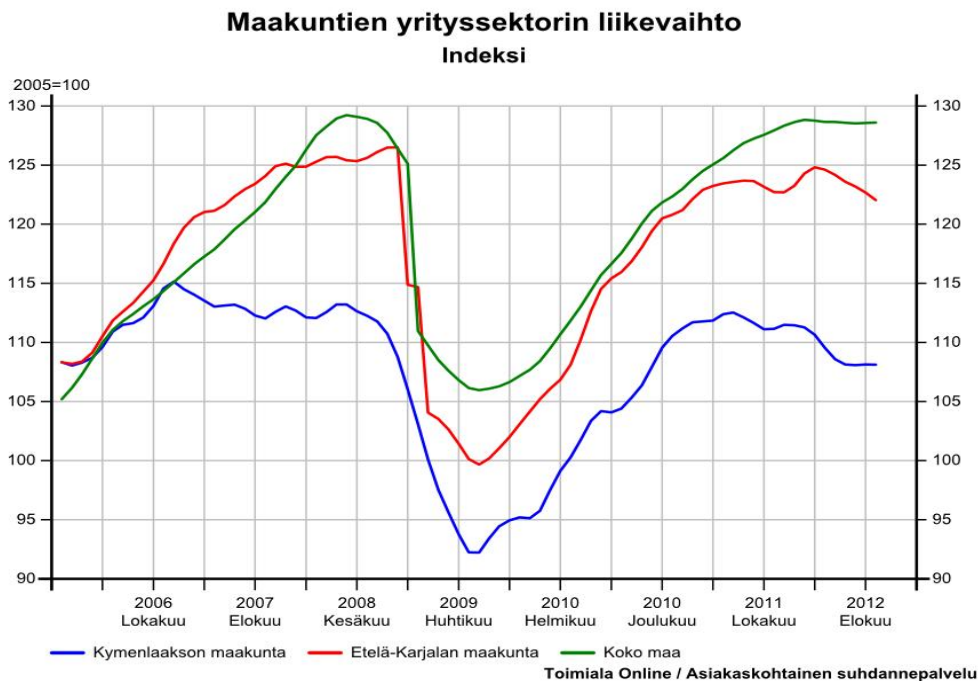
ta ei kuulu työvoimaan), voi hyötyä tulevaisuudessa koulutettujen paremman työpanoksen ja korkeamman tuottavuuden avulla.

Työvoimaan kuulumista voi määrittää ihmisen henkilökohtainen tilanne, mutta myös alueen työmahdollisuudet, niiden määrä ja laatu. Ts. voimakas työvoiman kysyntä voi houkutella väkeä työvoiman ulkopuolelta työvoimaan ja päinvastoin. Ne, jotka osallistuvat työmarkkinoihin eli kuuluvat työvoimaan ovat joko työssä eli työllisiä tai vailla työtä eli työttömiä (katso määrittelyistä Räisänen ja Tuomala 2007, 134–136). Usein työllisten määrän lisääntyessä työttömien määrä vähenee. Ei kuitenkaan yksi yhteen. On mahdollista ja osin tyypillistäkin, että osa lisätyöllisistä saadaan työvoiman ulkopuolelta eikä työttömien joukosta. Työllisten ja työttömien summa on kuitenkin määritelmällisesti aina sama kuin työvoiman määrä.

3.2 Tuotannon mennyt ja ennustettu kehitys

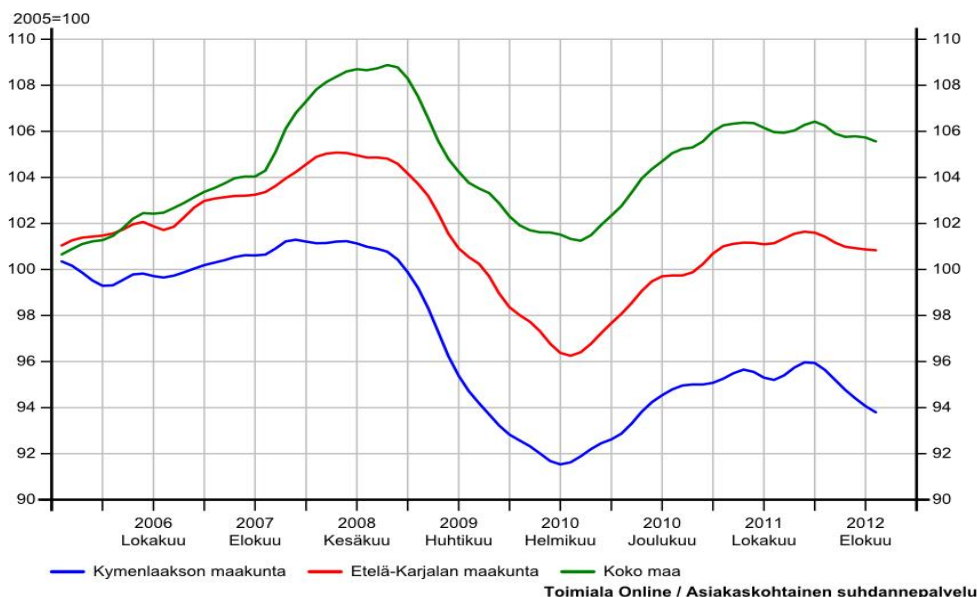
Tässä luvussa on tarkastelussa Kaakkois-Suomen ja sen maakuntien tuotannon ja liikevaihdon kehitys. Tiedot perustuvat joko Tilastokeskuksen aluetilinpidon tuotanto- ja henkilöstölukuihin tai Tilastokeskuksen suhdannepalvelun lähinnä yksityissektoria kuvaaviin liikevaihto- ja henkilöstölukuihin.

Ensimmäinen kuvasarja esittelee Tilastokeskuksen suhdannepalvelun liikevaihdon ja henkilöstömäärän kuvaajat koko yrityssektorista ja sen päätoimialoista. Tiedot ulottuvat syyskuuhun 2012 saakka. Kehitys on esitetty indeksinä, jossa vuosi 2005 = 100.

Maakuntien yrityssektorin HENKILÖSTÖ

Indeksi. 2005=100

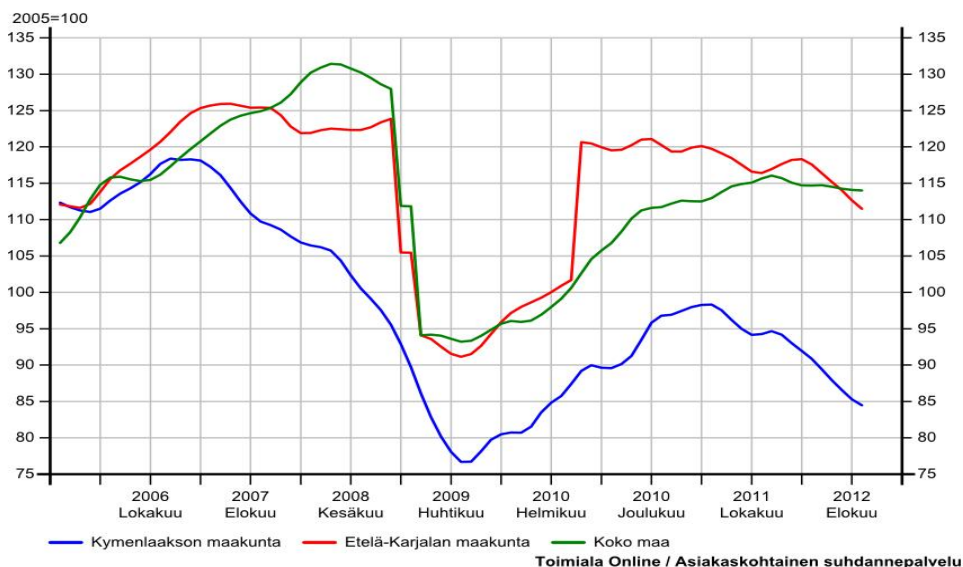
Ensimmäisessä kuvaparissa on koko yrityssektoria kuvaava aikasarja vuoden 2008 alusta syyskuun 2012 loppuun. Ylempi kuva näyttää liikevaihdon kehityksen indeksinä (vuosi 2005 = 100) ja alempihenkilöstömäärän kehityksen. Vuonna 2008 voimistunut taloustaantuma heikensi sekä tuotantoa että työllisyyttä. Matti Pohjola arvioi kuitenkin, että tämä taantuma jäi vaikutuksiltaan selvästi pienemmäksi kuin esimerkiksi 1990-luvun alkupuoliskon lama, joka koetteli suomalaista yhteiskuntaa laajasti (Pohjola 2010). Kuitenkin myös viimeisin taantuma näkyi selvänä työttömyyden kasvuna.

Kummassakin kuvaajassa Kaakkois-Suomen maakunnat ovat jääneet jälkeen koko maan keskiarvosta, Etelä-Karjala vähemmän kuin Kymenlaakso. Koko maan liikevaihto oli syyskuussa 2012 vuonna 2008 käynnistynyttä taantumaa edeltäneellä tasolla. Vuoden 2012 aikana Kaakkois-Suomen maakuntien kehitys on ollut maan keskiarvoa heikompi. Henkilöstömäärissä on jääty jälkeen maan keskiarvosta.

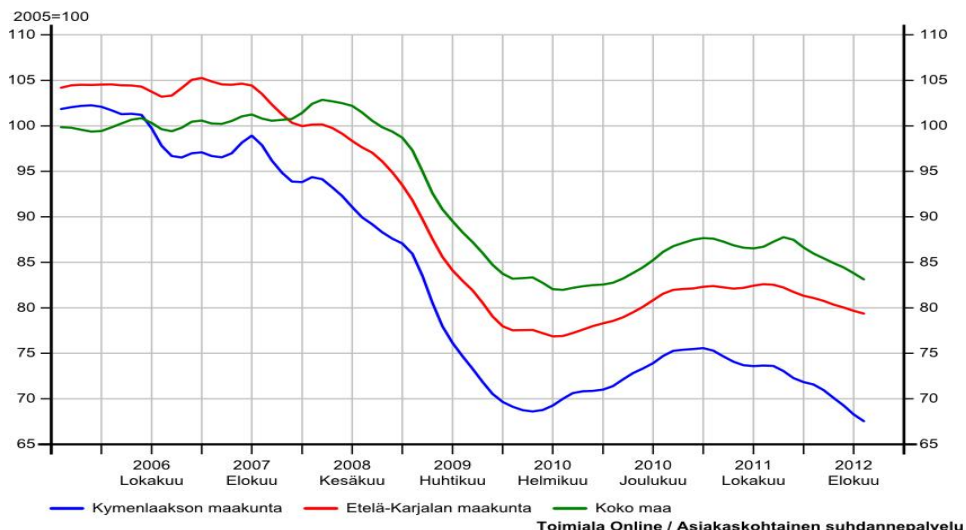
Seuraavat kuvaparit esittelevät toimialoittaisia tietoja. Esillä on neljä päätoimialaa, kustakin esitetään liikevaihdon ja henkilöstömäärän kehitys.

Maakuntien TEOLLISUUDEN toimialan liikevaihto

Indeksi. 2005=100

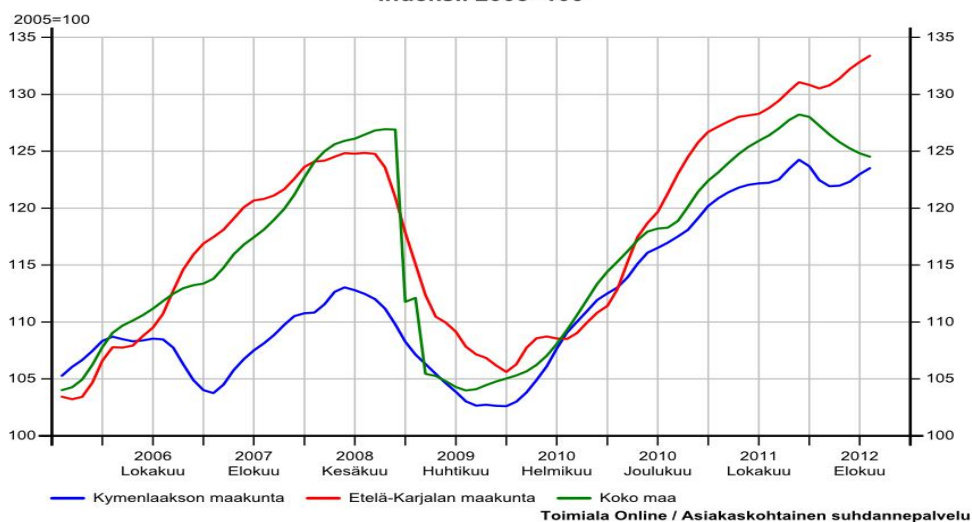
Maakuntien TEOLLISUUDEN toimialan HENKILÖSTÖ Indeksi. 2005=100

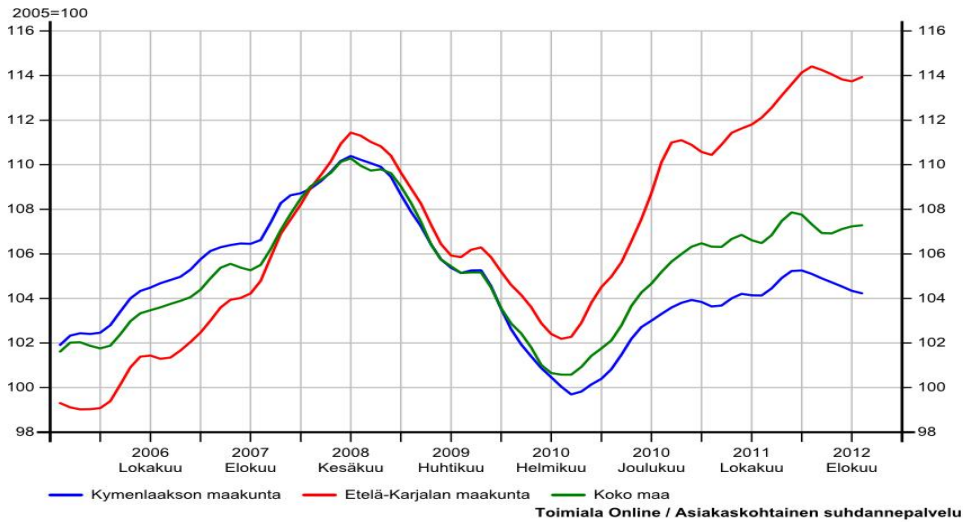
Teollisuuden liikevaihto on kahden viime vuoden aikana kehittynyt Kaakkois-Suomen maakunnissa heikommin kuin maassa keskimäärin. Taso vuoteen 2005 verrattuna on kuitenkin Etelä-Karjalassa lähes yhtä korkealla kuin koko maassa. Kymenlaakson kehitys on heikompi. Vuoden 2005 tasoon verrattuna alan liikevaihto on pienentynyt Kymenlaaksossa 15 prosenttia, mutta on Etelä-Karjalassa koko maan keskiarvon tavoin yli kymmenen prosenttia ylempänä.

Teollisuuden henkilöstömäärät nousivat hieman taantuman syvimmästä kohdasta vuoden 2010 ja alkuvuoden 2011 aikana, mutta ovat uudelleen laskusuunnassa. Kymenlaaksossa ollaan lähes kolmanneksen ja Etelä-Karjalassakin yli viidenneksen pienemmissä luvuissa kuin vuonna 2005. Koska henkilöstö on vähentynyt enemmän kuin liikevaihto (joka on Etelä-Karjalassa noussut), tällä tavoin mitattu tuottavuus on kasvanut, erityisesti Etelä-Karjalassa.

Maakuntien TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPAN toimialan liikevaihto Indeksi. 2005=100

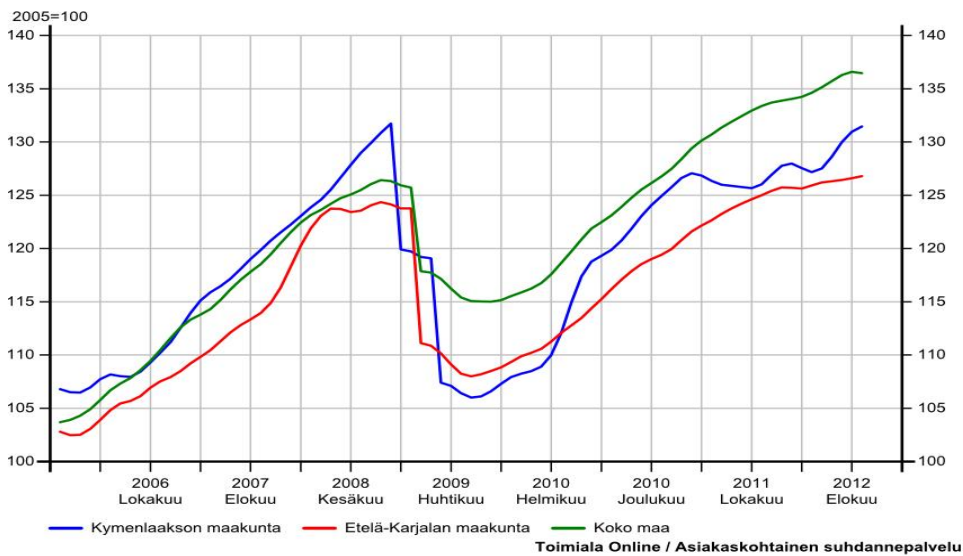

Maakuntien TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPAN toimialan HENKILÖSTÖ
Indeksi. 2005=100

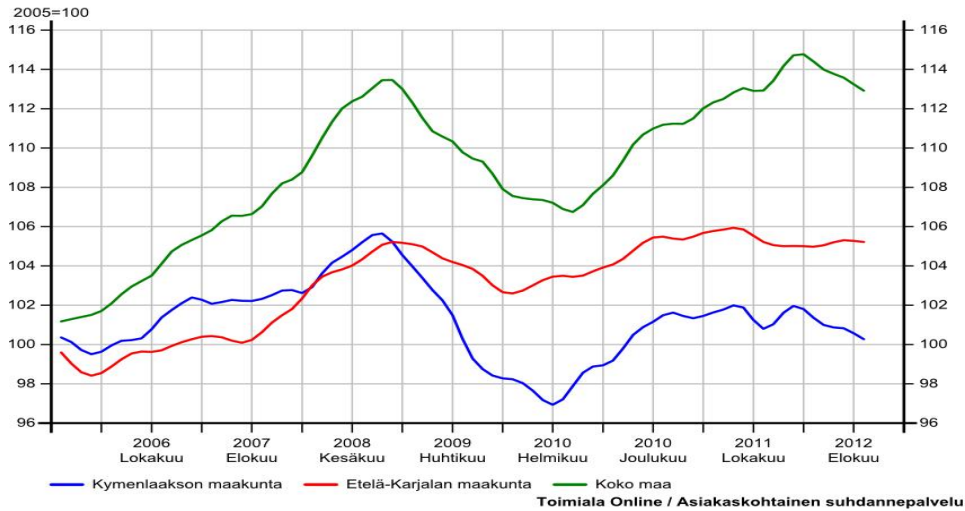

Kaupan alaa seurataan Kaakkois-Suomessa kiinnostuneesti mm. venäläisten matkailun lisääntymisen vuoksi. Kaupan alalla kahden viime vuoden käyrät ovat kasvusuuntaisia (huom. kuvien asteikot poikkeavat toisistaan). Liikevaihdossa on ylitetty taantumaa edeltänyt taso. Etelä-Karjalassa myös henkilöstön määrä on suurempi kuin ennen taantumaa. Kymenlaaksossa kasvu on pienempi.

Maakuntien MUIDEN PALVELUIDEN (H,I,J,L,M,N,R,S) toimialojen liikevaihto
Indeksi. 2005=100

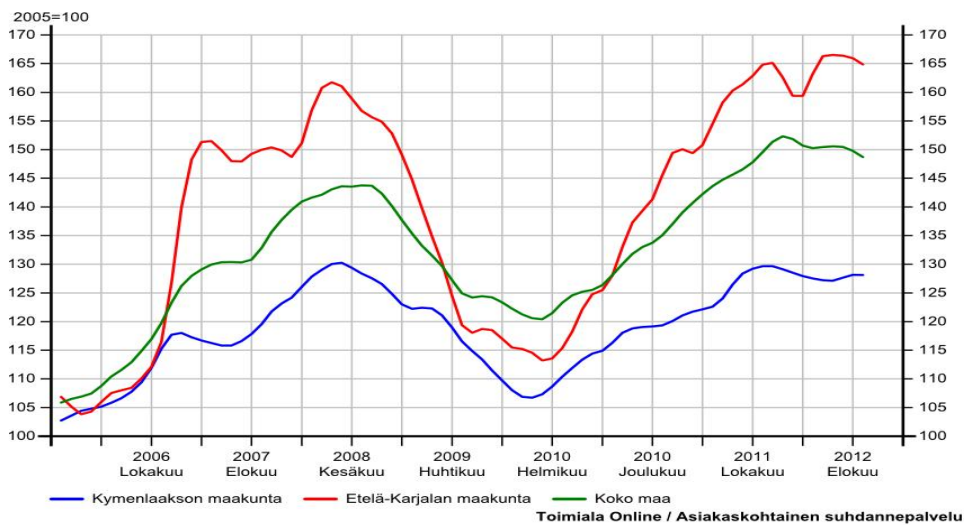

Maakuntien MUIDEN PALVELUIDEN (H,I,J,L,M,N,R,S) toimialojen HENKILÖSTÖ
Indeksi. 2005=100

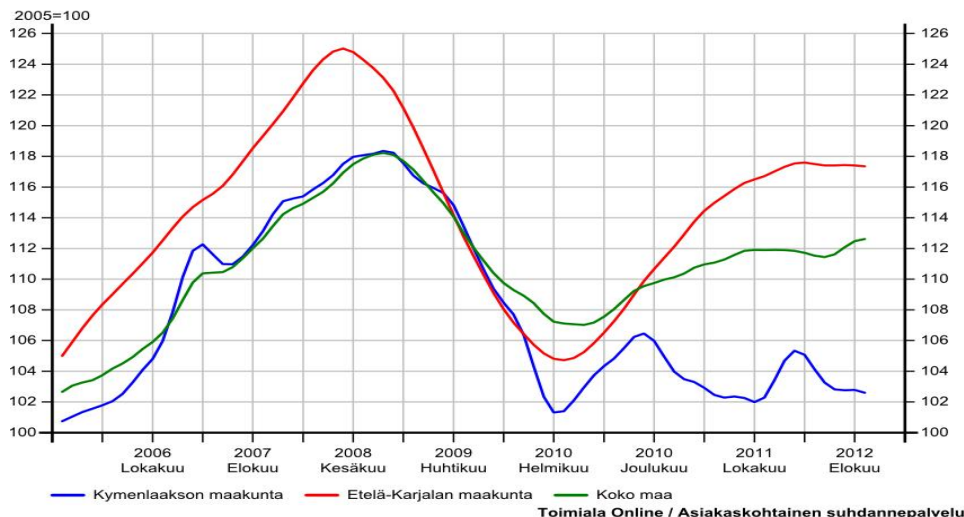

Palveluissakin liikevaihto on kasvanut viime aikoina selvästi, henkilöstö myös, mutta tuntuvasti vähemmän. Kaakkois-Suomen maakunnissa kasvu on pienempää kuin maassa keskimäärin. Kiintoisaa on, että taantuma näkyy Kymenlaakson vuoden 2009 ja 2010 alun henkilöstömäärissä, mutta ei juurikaan Etelä-Karjalan.

Maakuntien RAKENTAMISEN toimialan liikevaihto
Indeksi. 2005=100

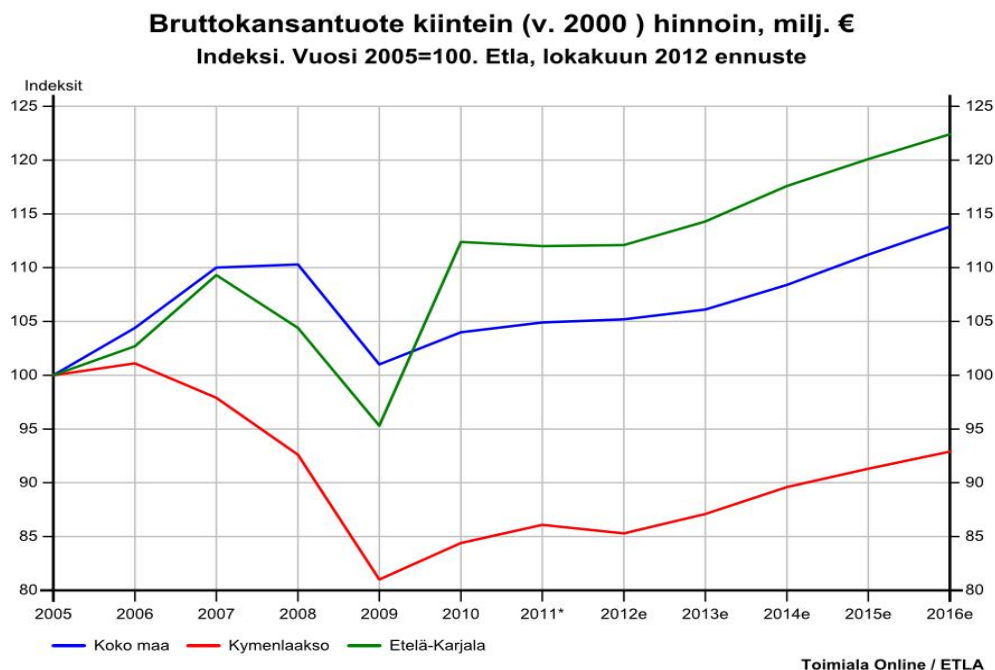

Maakuntien RAKENTAMISEN toimialan HENKILÖSTÖ
Indeksi. 2005=100

Kaakkois-Suomessa on viime vuosina ollut käynnissä ja on edelleen merkittävää tie- ja ratarakentamista. Verrattuna vuoden 2005 tasoon, rakentamisen liikevaihto on noussut selvästi, varsinkin Etelä-Karjalassa ja maassa keskimäärin. Kymenlaaksossakin on saavutettu taantumaa edeltänyt liikevaihdon taso ja ollaan yli viidenneksen korkeammalla kuin vuonna 2005. Etelä-Karjalan henkilöstömäärissä on tuntuva nousu, josta taantumaa edeltänyttä huipputasoa ei ole saavutettu. Kymenlaaksossa ollaan pienemmissä henkilöstöluvussa kuin ennen taantumaa.

Esitän vielä tuotannon kehityksestä kuvan, joka näyttää alueen bruttokansantuotteen kehityksen vuodesta 2005 ennustevuoteen 2016 saakka. Ennusten on laatinut Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA.

Kymenlaakson bkt laski neljän vuoden aikana vuodesta 2005 vuoteen 2009 lähes viidenneksen. Ajanjaksoon sisältyy mm. paperituotannon tuotantolaitosten lopetuksia ja muita tuotanto- ja henkilöstösupistuksia. Etelä-Karjalan kehitys on selvästi parempi ja ylittää myös maan keskiarvon vuoden 2010 hyvän kehityksen ansioista.

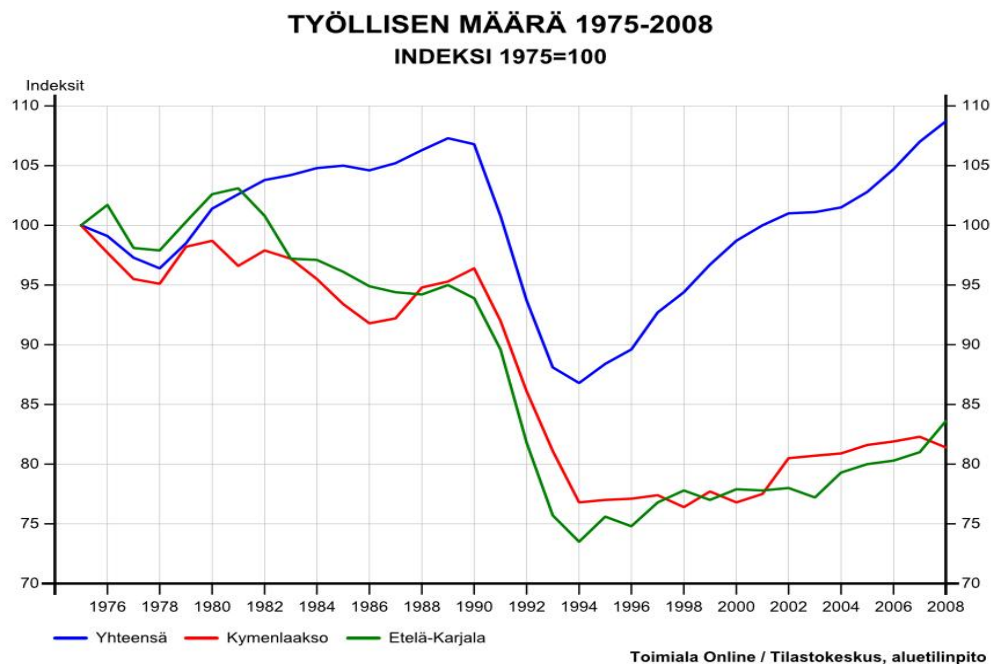
Juha Honkatukia ja Jussi Ahokas ovat selvittäneet Suomen talouden rakenteellista kehitystä, kysyntä- ja tuotantorakenteiden muutosta jaksolla 2012–2030. Tarkastelussa on neljä skenaariota. Perusura on alueellistettu maakuntatasolle. Sen mukaan Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kasvu jää melko matalaksi. Mm. metsäteollisuuden tuotanto laskee tässä vaihtoehdossa edelleen (Honkatukia ja Ahokas 2012, 67–68).

3.3 Kaakkois-Suomen työllisyyden pitkän ajan rakennemuutos 1975–2008

Tässä luvussa esittelen työllisten toimialoittaisten määrien kehitystä. Paljon puhuttu rakennemuutos ei ole uusi asia: suuria muutoksia on tapahtunut myös ennen nykyistä ja tulevaisuuteen ennustettua elinkeinomuutosta. Työmarkkinoilla on jatkuvaa liikettä, osa toimialoista ja yrityksistä kasvaa, osa pienenee, uusia syntyy, vanhoja katoaa. Myös työvoima liikehtii. Tämä työmarkkinoiden dynamiikka on olennainen piirre tuotannon ja työllisyyden kehitystä (ks. dynamiikasta esim. Melolinna 2007a, 59–61). Koska rakennemuutoksesta käytävä keskustelu tulee jatkumaan, haluan tällä pitkän ajan tarkastelulla tuoda keskusteluun lisäsyvyyttä. Tämä rakennemuutoksen käsittely on ollut esillä jo vuosi sitten ilmestyneessä vuoden 2011 työmarkkina-katsauksessa. Esitän sen kuitenkin tässä vielä uudelleen. Kahden–kolmen vuoden päästä voidaan tähän

pitkän ajan muutokseen liittyy uusi pala, joka tarkastelee vuonna 2008 käynnistyneen taantumavaiheen ja sitä seuraavan epävarman talouskehityksen tuomia muutoksia tuotantorakenteeseen.

Esitän aluksi kuvan työllisten kokonaismäärän yleiskehityksestä Tilastokeskuksen aluetilinpidon tietojen mukaan. Mukana ovat Kaakkois-Suomen maakuntien ja koko maan (yhteensä-luku) indeksikäyrät.

Kaakkois-Suomen maakuntien ja koko maan keskiarvokehityksessä on selvä samankaltaisuus mm. 1990-luvun alkuvuosien jyrkässä työllisyyden pudotuksessa. Muilta osin Kaakkois-Suomen työllisten määrä on kehittynyt vaisummin kuin maan keskiarvo. Jo 1980-luvun aikana maakuntien työllisten määrän trendi oli laskusuuntainen. 1990-luvun syvän laman jälkeen työllisten määrä alkoi myös Kaakkois-Suomessa kasvaa, mutta merkittävästi hitaammin kuin maassa keskimäärin. Etelä-Karjala tosin alkoi lähestyä koko maan kasvuvauhtia aivan kuvan loppuvuosina.

Jaottelen seuraavassa taulukossa tämän kokonaistyöllisyyden kehityksen toimialoittaiseksi ja otan alue-tasoksi koko Kaakkois-Suomen. Taulukko erittelee Kaakkois-Suomen työllisten toimialoittaisen määrän muutosta vuodesta 1975 vuoteen 2008. Tämän ajanjakson olen pilkkonut osiin käyttäen vedenjakajana 1990-luvun alkuvuosien syvää talouslammasta. Taulukosta voi siten nähdä työllisten määrän muutoksen ennen lammasta jaksolla 1975–1990. Laman tuomaa vaikutusta arvioidaan taulukossa puolestaan jakson 1990–1995 kehityksellä. Ts. tämä luku on likiarvo sille, miten paljon työpaikkoja joko menetettiin tai tuli lisää laman aikana. Jakso 1995–2008 on puolestaan esittämässä miten työllisten määrä muuttui lamasta irtautumisen jälkeen. Lisäksi olen koontanut kokonaismuutoksen 1975–2008 tiedot. Koska taulukossa on muutoslukumääriä ja prosentteja, taulukon loppuun olen lisännyt toimialan työllisten määrän sekä vuonna 1975 että 2008. Tämä antaa hahmon sille, miten suuri toimiala on työllisten määrällä mitattuna.

Vuoden 2008 lopulla alkoi uusi, mutta erilainen taloustaantuma. Sen vaikutuksia Kaakkois-Suomen työllisyyteen voidaan arvioida muutaman vuoden päästä, kun uutta tilastotietoa on käytettävissä useammalta vuodelta.

KAAKKOIS-SUOMI TYÖLLISTEN MÄÄRÄN MUUTOS ERI AJANJAKSOINA TOIMIALOITTAIN (Tilastokeskus, aluetilinpito)										
Toimialat TOL 2002										
	Muutos 1975-1990		Muutos 1990-1995		Muutos 1995-2008		KOKONAIS MUUTOS 1975-2008		Työlliset 1975	Työlliset 2008
KAIKILLA JAKSOILLA KASVANEET	1975-1990 henkeä	1990 %	1995-1990 henkeä	1995 %	2008-1995 henkeä	2008 %	1975-2008 HENKEÄ	2008 %	1975	2008
Koksin, öljy-, kem.-, kumi- ja muovituot. valm.	591	70,1	35	2,5	56	3,8	682	80,9	843	1525
SEKÄ ENNEN LAMAA (1975-1990) ETTÄ LAMAN JÄLKEEN (1995-2008) KASVANEET	1975-1990 henkeä	1990 %	1995-1990 henkeä	1995 %	2008-1995 henkeä	2008 %	1975-2008 HENKEÄ	2008 %	1975	2008
Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	7385	70,8	-1346	-7,6	3064	18,6	9103	87,3	10423	19526
Kiinteistö-, vuokraus-, tutk-, liike-eläm.palv. (pl 702)	4080	154,1	-287	-4,3	4365	67,8	8158	308,1	2648	10806
Muut yht.kunnalliset ja henk.koht. palvelut	1705	50,5	-650	-12,8	1652	37,3	2708	80,2	3377	6085
Julkinen hallinto, maanpuolustus, pak.sos.vak	1350	11,6	-601	-4,6	1195	9,7	1944	16,8	11601	13545
ENNEN LAMAA (1975-1990) VÄHENTYNEET JA LAMAN JÄLKEEN (1995-2008) KASVANEET	1975-1990 henkeä	1990 %	1995-1990 henkeä	1995 %	2008-1995 henkeä	2008 %	1975-2008 HENKEÄ	2008 %	1975	2008
TOIMIALAT YHT	-7670	-4,7	-31191	-19,8	9706	7,7	-29155	-17,7	164915	135760
Rakentaminen	-3370	-20,5	-6006	-46,0	4290	60,7	-5087	-30,9	16439	11352
Tukku- ja vähittäiskauppa	-2007	-10,5	-4621	-26,9	4057	32,3	-2571	-13,4	19185	16614
Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	-735	-29,6	-289	-16,5	95	6,5	-929	-37,4	2486	1557
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	-382	-7,3	-1296	-26,7	1012	28,4	-666	-12,7	5237	4571
Perusmetallien ja metallituotteiden valmistus	-625	-17,2	-448	-14,9	631	24,6	-443	-12,2	3634	3191
Metsätalous	-411	-26,8	-149	-13,2	244	25,0	-316	-20,6	1537	1221
Asuntojen omistus ja vuokraus	-48	-31,3	3	2,5	1	1,0	-44	-28,9	152	108
Muu valmistus ja kierrätys	-37	-8,7	-56	-14,4	85	25,5	-8	-1,9	427	418
Koneiden ja laitteiden valmistus	-1145	-24,7	-551	-15,8	2422	82,5	726	15,7	4633	5359
ENNEN LAMAA (1975-1990) KASVANEET JA LAMAN JÄLKEEN (1995-2008) VÄHENTYNEET	1975-1990 henkeä	1990 %	1995-1990 henkeä	1995 %	2008-1995 henkeä	2008 %	1975-2008 HENKEÄ	2008 %	1975	2008
Sähkö-, kaasuu- ja vesihuolto	2163	106,0	-3191	-75,9	-162	-16,0	-1190	-58,3	2041	851
Kulkuneuvojen valmistus	308	72,1	-123	-16,7	-244	-39,9	-59	-13,8	427	368
Sähköteknisten tuotteiden yms. valmistus	25	11,7	145	60,5	-106	-27,6	64	29,9	214	278
Mineraalien kaivu	495	153,9	-374	-45,8	-4	-0,8	117	36,5	322	439
Koulutus	1534	24,9	-581	-7,5	-122	-1,7	831	13,5	6164	6996
SEKÄ ENNEN LAMAA (1975-1990) ETTÄ LAMAN JÄLKEEN (1995-2008) VÄHENTYNEET	1975-1990 henkeä	1990 %	1995-1990 henkeä	1995 %	2008-1995 henkeä	2008 %	1975-2008 HENKEÄ	2008 %	1975	2008
Maa- ja riistatalous	-9029	-43,9	-3207	-27,8	-2475	-29,8	-14711	-71,6	20554	5844
Massan, paperin yms valm; kust. ja pain.	-2653	-13,4	-2265	-13,3	-6894	-46,5	-11812	-59,9	19729	7917
Puutavaran ja puutuotteiden valmistus	-2926	-44,9	-1002	-27,9	-709	-27,3	-4637	-71,1	6521	1884
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	-779	-5,1	-2631	-18,3	-215	-1,8	-3624	-24,0	15124	11500
Eiintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus	-1649	-31,3	-612	-16,9	-1179	-39,2	-3441	-65,3	5271	1831
Tekstiili-, nahkatuotteiden ja nahnan valmistus	-1070	-43,8	-889	-64,8	-194	-40,0	-2153	-88,1	2443	290
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-45	-1,6	-697	-25,7	-735	-36,5	-1476	-53,6	2754	1278
Kotitalouspalvelut	-298	-54,4	497	198,4	-424	-56,8	-226	-41,1	549	323
Kalatalous	-95	-52,3	-1	-1,0	-1	-1,4	-97	-53,4	182	85

Toimialat yhteensä -rivi näyttää että laman yhteydessä jaksolla 1990–1995 työllisten määrä väheni yli 31000 henkeä. Jo jaksolla 1975–1990 työllisten määrä oli supistunut Kaakkois-Suomessa. 1990-luvun laman jälkeen määrä kasvoi 7,7 % vuoteen 2008 mennessä, siis kohtalaisen vähän. Lamaa edeltävään aikaan (vuoteen 1990) verrattuna työllisten määrä oli vuonna 2008 20000 henkeä pienempi. Rakentaminen, kauppa ja majoitus- ja ravitsemistoiminta ovat lisänneet työllisten määräänsä 90-luvun laman jälkeen, mutta eivät ole kuitenkaan saavuttaneet lamaa edeltävää tasoa.

Osa toimialoista on kuitenkin kasvanut työllisyydeltään. Tällaisia ovat monet palvelualat, mm. liike-elämän ja kiinteistöalan palvelut sekä terveydenhuolto- ja sosiaalialan palvelut. Jälkimmäisen kasvuvauhti on kuitenkin selvästi pienentynyt 2000-luvulla, kun puolestaan liike-elämän palvelut ovat kasvaneet edelleen ripeästi. Myös osa metalliteollisuudesta on kasvanut, kasvuun sisältyy kuitenkin toimipaikkojen sijaintipaikan uudelleen määrittelyjä.

Taulukon alaosassa on toimialoja, joiden työllisyys on kääntynyt laskuun joko laman jälkeen tai on ollut laskussa myös ennen lamaa. Kiinnostavaa on että näihin laskusuunaisiin aloihin kuuluu myös koulutus, vaikkakaan alan työllisten määrän vähennys ei ole suuri. Kaakkois-Suomessa oli vielä 1970- ja 1980-luvulla runsaasti ompelu yms. teollisuutta, vuonna 1975 lähes 2500 työllistä. Vuonna 2008 jäljellä oli 290 henkeä. Massa- ja paperiteollisuus sekä vielä voimakkaammin puuteollisuus ovat vähentäneet työllisiä maatalou-

den ohella (ks. paperiteollisuuden pidemmän ajan muutoksista yhden kunnan näkökulmasta Melolinna 2010). Myös elintarviketeollisuus on supistunut huomattavasti.

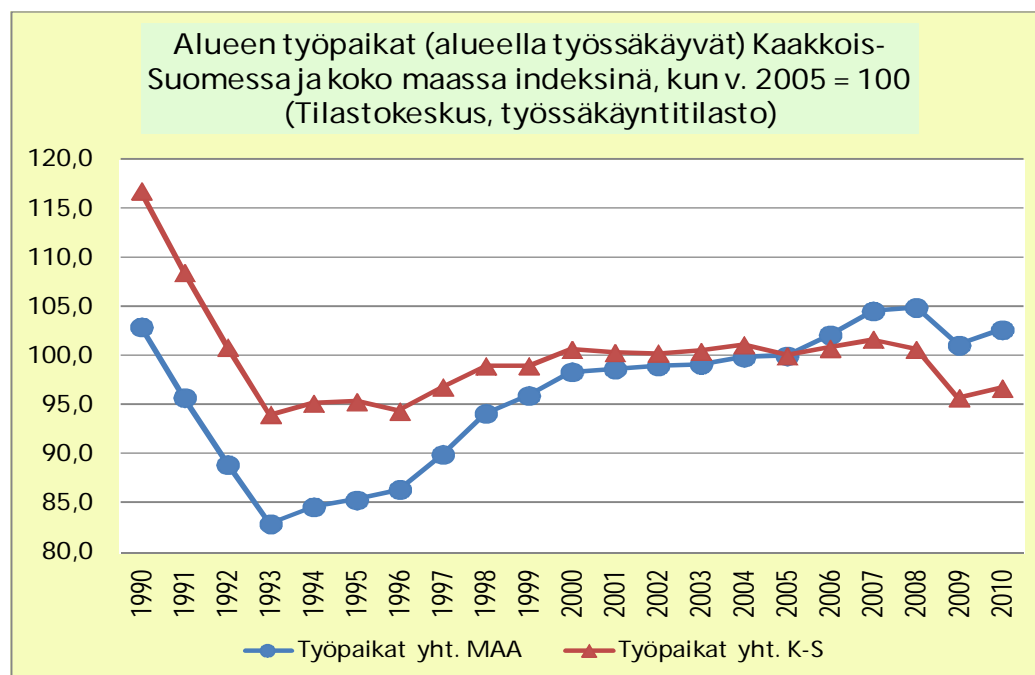
Kun arvioidaan työllisten määrän vähennystä, on hyvä muistaa että sekä Kaakkois-Suomen koko väestö että työikäinen (15–64-vuotias) väestö ovat myös pienentyneet selvästi. Työikäisten määrä on vähentynyt vuodesta 1975 lähtien yli 30 000 henkeä. Ts. vähentyneitä työpaikkoja on ollut jakamassa pienentyneet väestö.

3.4 Työllisyydessä tapahtuneet muutokset 2000-luvulla Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston ja työvoimatutkimuksen mukaan

3.4.1 Alueen työpaikkojen (alueella työssäkäyvät henkilöt) kokonaismäärä

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto antaa tietoa maakuntia pienempien alueiden työllisyyden muutoksista. Työllisten määrä saadaan työssäkäyntitilastosta yksilökohtaisten rekisteritietojen pohjalta ja ne kuvaavat kunkin vuoden lopun tilannetta. Tässä mielessä ne eroavat mm. aluetilinpidon tiedoista, jotka kuvaavat koko vuoden tilannetta. Työssäkäyntitilastossa ”työlliseen työvoimaan” luetaan kaikki 18–74-vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla olivat ansiotyössä eivätkä olleet työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa tai suorittamassa varusmies- tai siviilipalvelua. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin” (Tilastokeskus, työssäkäyntitilaston kotisivu).

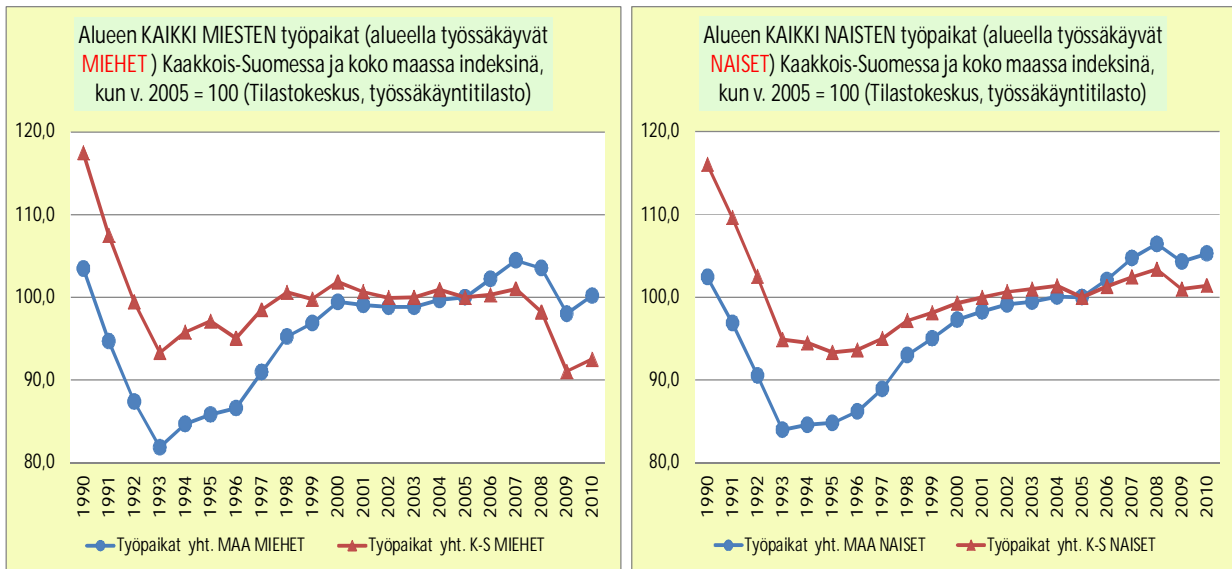
Esittelen tässä luvussa työllisten määrän kehitystä 2000-luvulla ja osaksi pidemmältäkin ajalta. Viimeisin tieto on vuoden 2010 lopusta. Työssäkäyntitilasto kertoo työllisten määrän joko henkilön asuinkunnan (alueella asuvat työlliset) tai henkilön työpaikan sijaintikunnan (alueella työssäkäyvät työlliset) mukaan. Mukana ovat kaikki työlliset, siis myös julkisella sektorilla työskentelevät. Käytän seuraavassa alueella työssäkävien lukuja, jotka kuvastavat alueella sijaitsevien työpaikkojen kehitystä. Ensimmäinen kuva esittelee Kaakkois-Suomen työpaikkakehityksen indeksinä vuodesta 1990 vuoteen 2010 ja vertailun koko maahan.

1990-luvun alkupuoliskon syvän laman aikaan Kaakkois-Suomen työpaikkojen määrä laski samaa tahtia koko maan keskiarvon kanssa. Sitten kehitys on eriytynyt. Työpaikkojen määrä kasvoi Kaakkois-

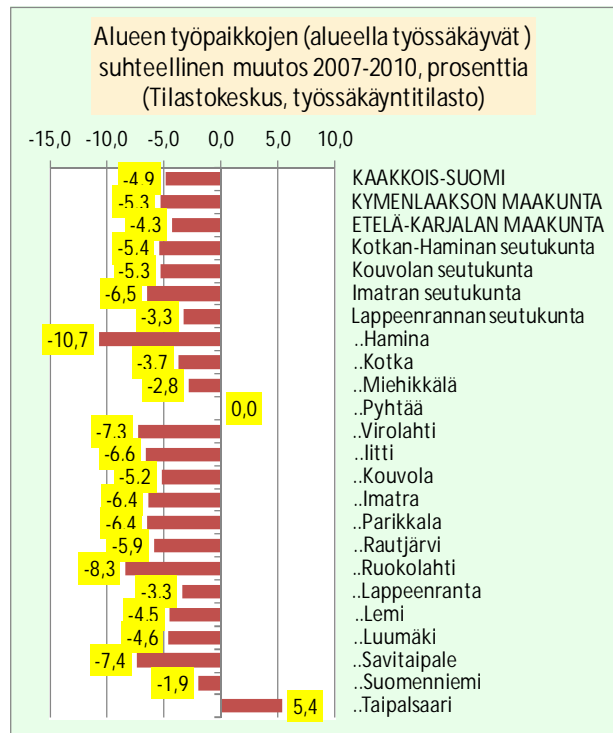
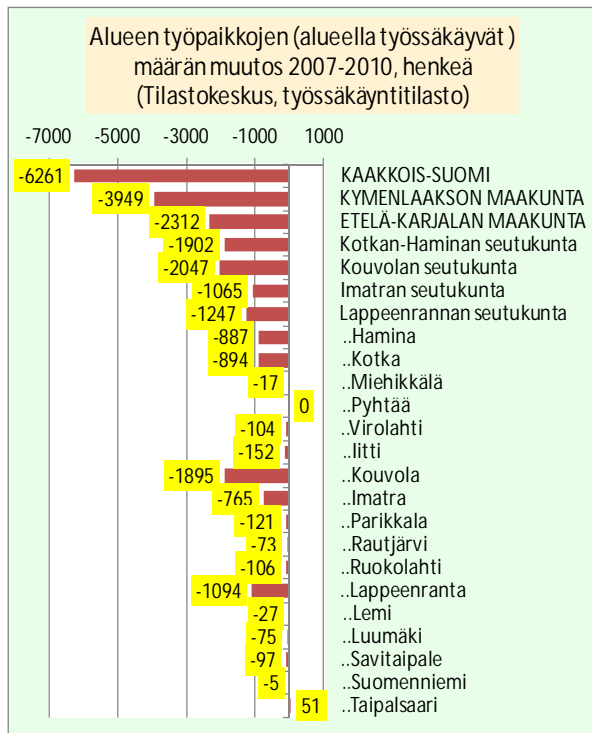
Suomessa laman jälkeen enää kohtuullisen vähän. Koko Suomessa oltiin vuoden 2010 lopussa lähes yhtä suurissa työllisten luvuissa kuin ennen 90-luvun taantumaa, mutta Kaakkois-Suomessa luvut ovat selvästi pienentyneet. Kehitykseen liittyy väestön luonnollinen väheneminen ja maan sisäisen muuttoliikkeen muutotappio, jota ovat vähentäneet myös työllisten määriä. (Kaakkois-Suomen ja sen seutukuntien työpaikka-kehitystä voi verrata maan muihin alueisiin mm. Myrskylä 2012, 192–201).

Suomessa työmarkkinoilla on selvää erilaisuutta, kun markkinoita tarkastelee sukupuolen mukaan. Seuraavassa kuvaparissa edellä esitetty työpaikkakehitys on jaettu sukupuolen mukaisiksi kuviksi.

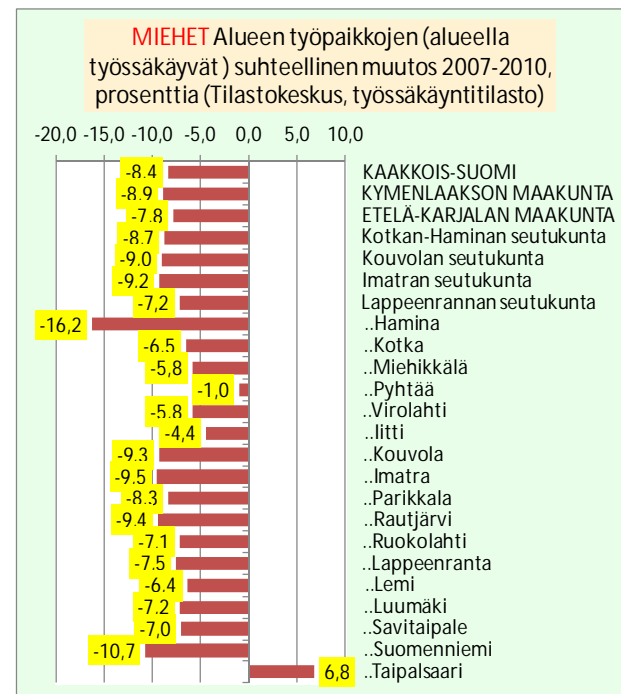
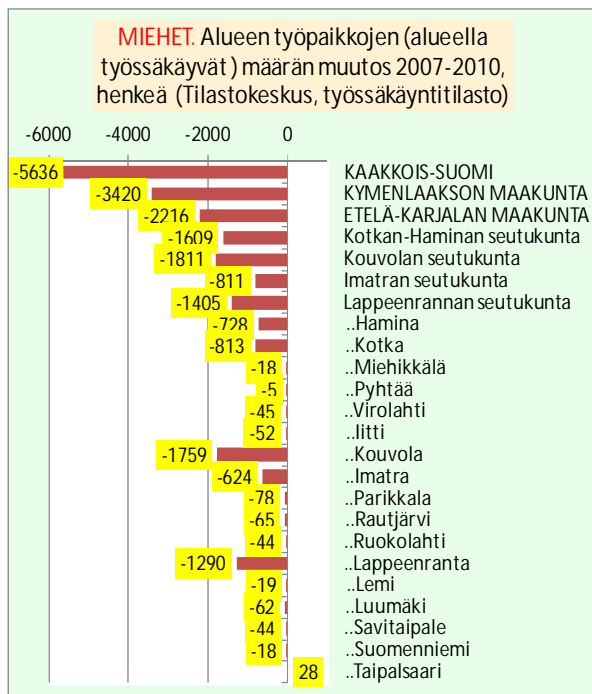

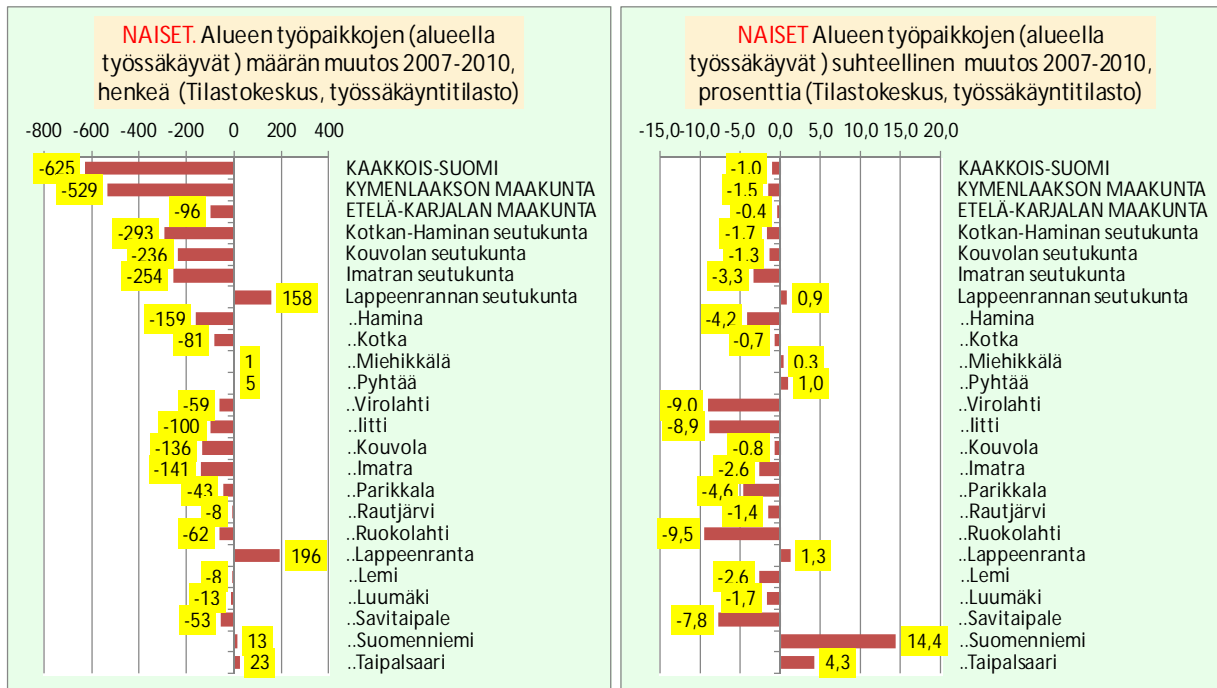
Kuvioista näkee joitakin kiinnostavia piirteitä sekä koko maan ja Kaakkois-Suomen vertailusta että sukupuolten kesken. Jo aiemmassa koko työllistä väestöä esittelevässä kuvassa näkyvä aluekehityksen ero 1990-luvun alun laman jälkeen näkyy kummankin sukupuolen kuvissa selvästi. Sukupuolten välillä näkyy Kaakkois-Suomessa huomattava ero vuoden 2005 jälkeisessä työpaikkakehityksessä. Miesten työpaikat ovat vähentyneet tuntuvasti ja enemmän kuin maassa keskimäärin, naisten sen sijaan koko maan tapaan hieman lisääntyneet. Koko maan kehityksessäkin näkyy eroa viimeisimmän taantumien ajalta. Miesten paikat vähenivät erityisesti vuonna 2009 taantumien mentäessä, naisten paikat selvästi vähemmän.

Seuraavat kuvaparit esittelevät Kaakkois-Suomen työpaikkojen määrän muutosta osa-alueittain kolmen vuoden jaksolla vuoden 2007 lopusta vuoden 2010 loppuun. Mukana ovat sekä määrä- että prosenttimuutokset.

Työllisten määrä väheni Kaakkois-Suomessa kolmessa vuodessa yli 6000 henkeä, lähes viisi prosenttia. Vähennys oli Kymenlaaksossa hieman pienempi kuin Etelä-Karjalassa. Seutukunnista Lappeenrannan seutukunnan vähennys oli suhteellisesti pienin. Vertailen vielä muutosta sukupuolen mukaan.

Valtaosa muutoksesta on miesten työpaikkojen menetyksiä. Miesten paikkamäärä laski yli 5600, naisten vain 600. Kaikki seutukunnat menettivät miesten työpaikkoja melko tasaisesti, mutta muista poiketen Lappeenrannan seutukunta sai lisää naistyöllisiä.

3.4.2 Työhön osallistuminen, työllisyysasteet

Työvoiman käyttö on yksi tuotannontekijöistä. Työnantaja käyttää tuotannossa työvoimaa (muiden tuotannontekijöiden ohella) saadakseen aikaan halutun määrän tuotteita. Tietyn hetken työllisten määrä kuvastaa sen hetken toteutunutta työvoiman kysyntää. Tämä toteutunut työvoiman kysyntä (siis työssä olevien henkilöiden ja heidän tekemänsä työn määrä) heijastelee työnantajien tuotannossaan haluamaa työvoiman määrää, mutta ei ole useinkaan täsmälleen sama. Työnantajalla saattaa olla ”työpaikka avoinna”, ts. työnantaja haluaa palkata lisää työvoimaa, mutta ei ole vielä palkannut ketään. Toisaalta työnantaja katsoo käyttävänsä liikaa työvoimaa ja haluaisi vähentää työntekijöitään tai työtuntien määrää, mutta ei ole eri syistä vähentänyt työvoimaansa haluamaansa määrään.

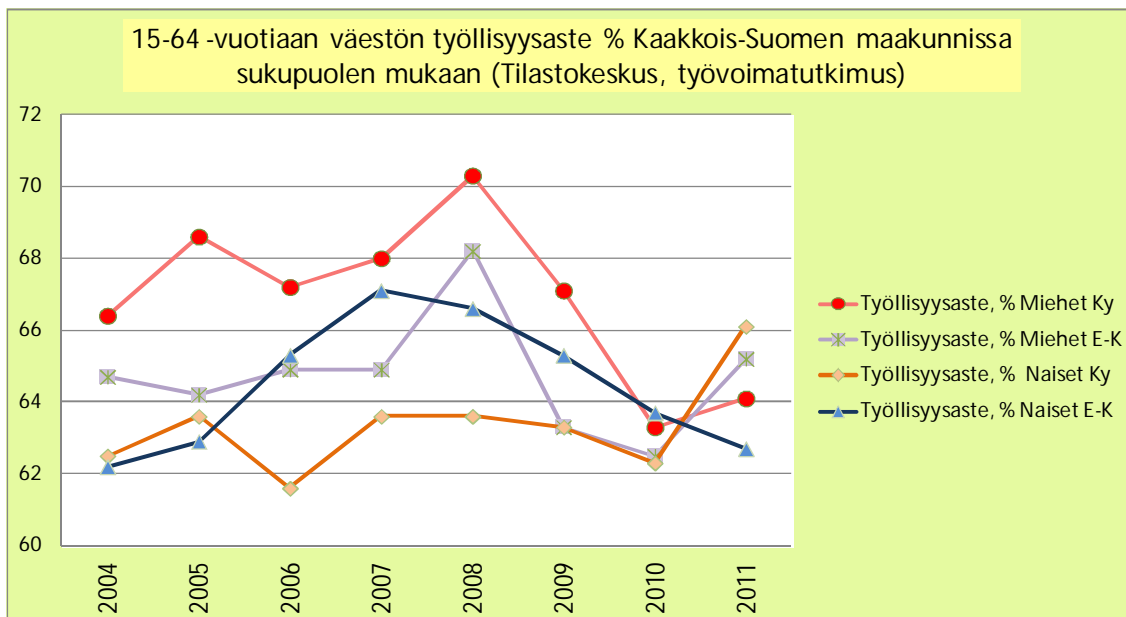
Kun tarkastellaan työllisyyden alueellista muutosta, näillä tekijöillä on merkitystä. Voidaan kuitenkin lähteä siitä, että tietyn ajankohdan työllisten ja tehtyjen työtuntien määrä osoittaa työnantajan toivomaa työvoiman kysynnän määrää. Ja jos ja kun työllisten tai työtuntien määrä muuttuu, muutosten takana voidaan ajatella olevan työvoiman kysynnän muutos. Työllisten määrän kasvun takana on siten tuotannon tarve käyttää hyödykkeiden valmistuksessa aiempaa enemmän työvoimaa. Tarve syntyy lähinnä silloin kun tuotannon määrä kasvaa (teoreettisesti työvoiman käyttö voi kasvaa myös tuotantomäärien pysyessä ennallaan, jos työnantaja haluaa lisääntyneellä työvoimalla esimerkiksi nostaa tuottamiensa hyödykkeiden laatua) (ks. tarkemmin. mm. Melolinna 2007, 59–60, Melolinna 2009, 4–5). Työllisten määrän muutos heijastelee siten tuotannon muuttumista. Kansantalouden kasvaessa työvoiman käyttö ei lisääntynyt yhtä paljon kuin tuotanto, koska merkittävä osa lisääntyvästä tuotannosta saadaan aikaan tuottavuuden kasvun avulla.

Kun alueellinen työvoiman kysyntä muuttuu, työvoiman tarjonta ei yleensä muutu aivan samaa tahtia. Voi syntyä työvoiman ylitarjontaa (työttömyyttä) tai pulaa työvoimasta. Työvoima voi reagoida työvoiman kysynnän vähenemiseen (työttömäksi jäämisen ohella) mm. muuttamalla toisella paikkakunnalla, jossa työvoiman kysyntää on tai vetäytymällä työvoiman ulkopuolelle, esimerkiksi opiskelamaan.

Työvoima kuvastaa niiden henkilöiden määrää, jotka haluavat osallistua työelämäänsä. Työvoimaan kuuluvat ovat joko työssä (eli työllisiä) tai vailla työtä eli työttömiä. Työhön osallistumisesta lasketaan

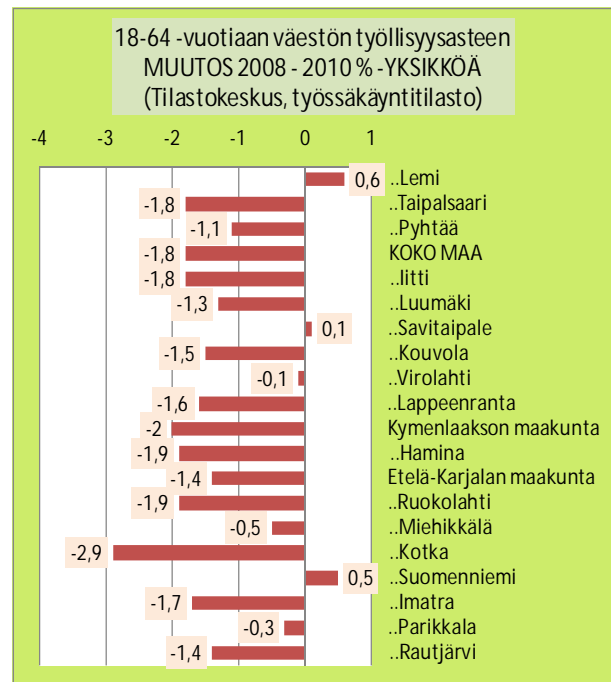
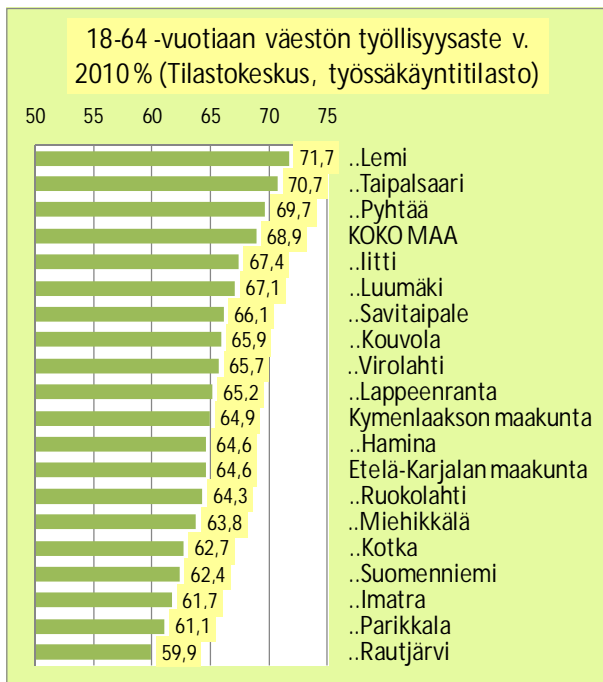
tunnuslukuja: työvoimaosuus eli työvoimaan kuuluvien prosenttiosuus vastaavasta väestöstä, sekä työllisyysaste, joka on työllisten osuus vastaavanikäisestä väestöstä. Virallinen työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaasta väestöstä, mutta rekisterien kautta ei enää saada tietoa alle 18 –vuotiaan väestön työssä olosta, joten työllisyysaste lasketaan myös 18 vuotta täyttäneelle väestölle. Työttömyysaste on puolestaan työttömänä olevien prosenttiosuus työvoimaan kuuluvista.

Esitän seuraavassa joitakin kuvia työllisyys- ja työttömyysasteista. Ensimmäinen kuva perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Se toteutetaan puhelinkyselynä, joten tietoa saadaan myös alle 18-vuotiaiden työssäolosta. Koska työvoimatutkimus perustuu otokseen, erityisesti alueellisissa tiedoissa on kuitenkin otettava huomioon virhemarginaali. Kuvassa on sukupuolen mukainen työllisyysaste Kaakkois-Suomen maakunnissa jaksolla 2004–2011. Kuva näyttää siten myös vuonna 2008 käynnistyneen taantumun vaikutuksen työllisyysasteeseen.

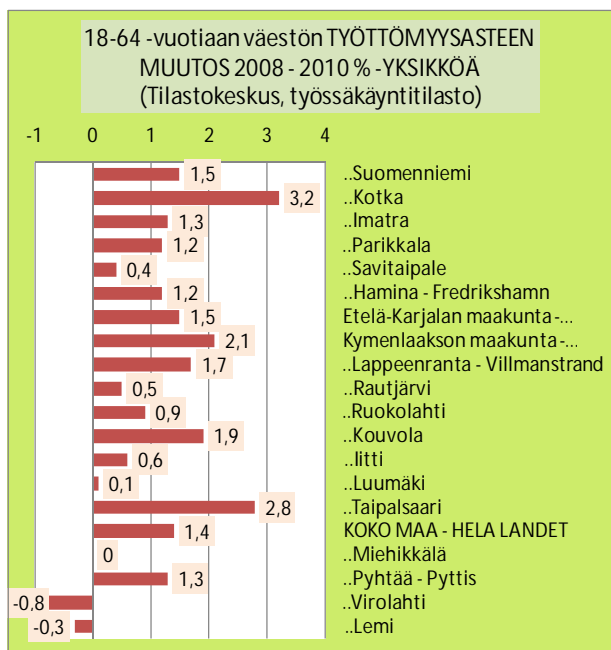
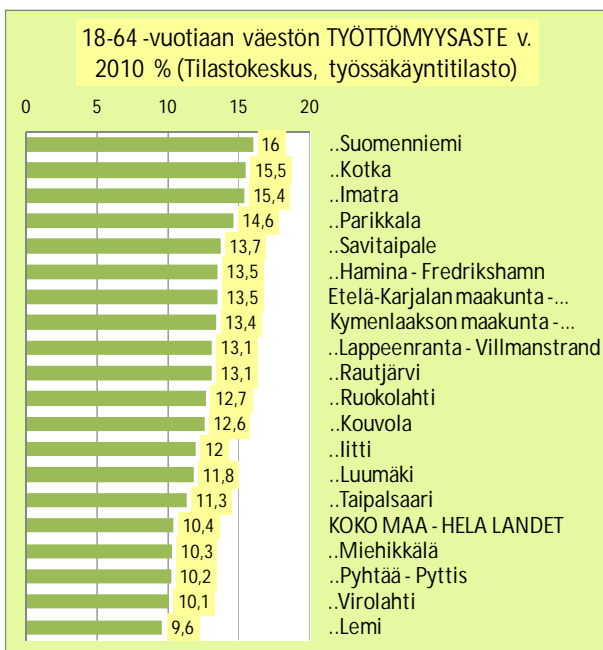
Vuonna 2005 Kymenlaakson miesten työllisyysaste oli muita korkeampi. Taantumassa aste kuitenkin putosi jyrkästi ja oli vuonna 2011 Etelä-Karjalan miesten astetta alempi. Etelä-Karjalan naisten aste laski taantumassa ja lasku jatkui edelleen vuonna 2011, päinvastoin kuin Kymenlaakson naisten aste, joka oli puolestaan vuonna 2011 korkein.

Seuraavissa kuvissa tietopohjana on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto, joka antaa rekisteripohkaisena alueellisissakin luvissa varsin tarkkaa tietoa. Kuvapari esittää alueittaisen 18–64-vuotiaan väestön työllisyysasteen vuoden 2010 lopussa sekä asteen muutoksen kahden vuoden aikana.

Kaakkois-Suomessa kolme kuntaa ylitti koko maan keskimääräisen työllisyysasteen 68,9 %. Maakuntien työllisyysasteet ovat lähes samansuuruiset, mutta Kymenlaakson aste on laskenut Etelä-Karjalan astetta enemmän. Imatran ja Kotkan asteet olivat kaupunkien matalimmat ja Kotkan aste on myös laskenut eniten. Useassa kunnassa työllisyysasteet laskivat taantuman edetessä maan keskimääräistä vauhtia, mutta kolmessa Etelä-Karjalan kunnassa asteet hieman nousivat.

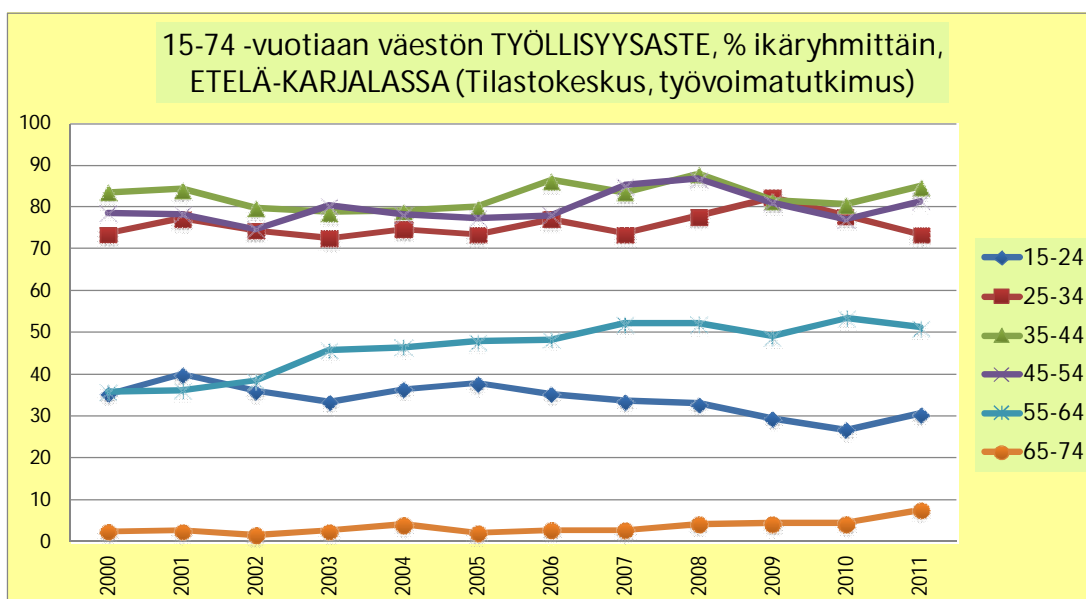
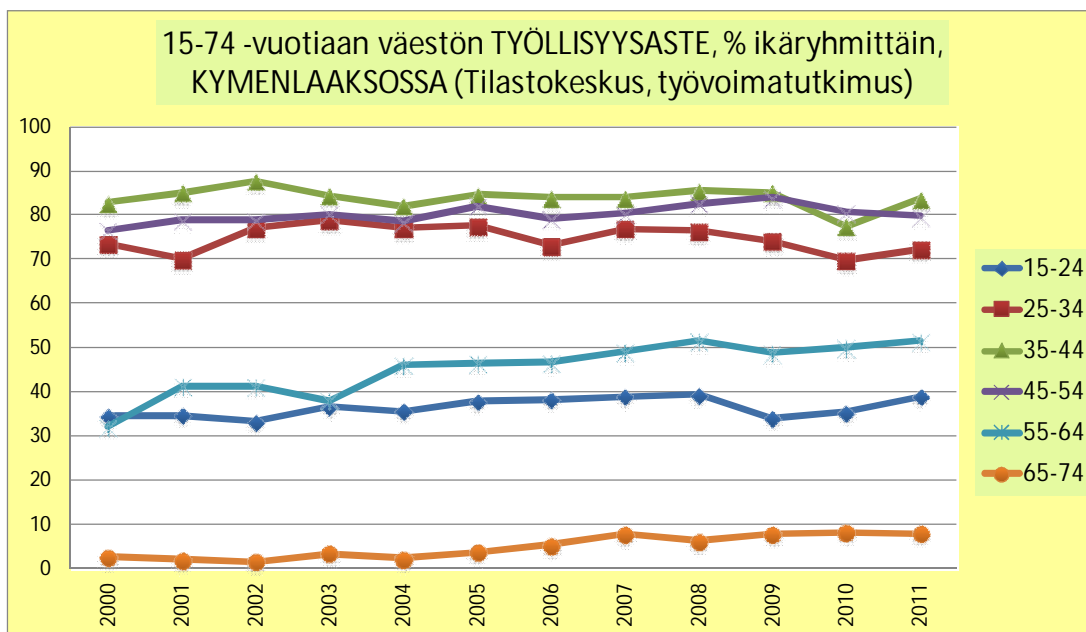
Esitän ohessa myös 18–64-vuotiaan väestön alueittaiset työttömyysasteet. Työttömyyttä tarkastellaan tarkemmin seuraavassa pääluvussa.

Lemin ja Virolahden kuntien tilanne on paras. Kummassakin kunnassa työttömyysasteet ovat vastoin valtavirtaa laskeneet taloustaantuman aikana.

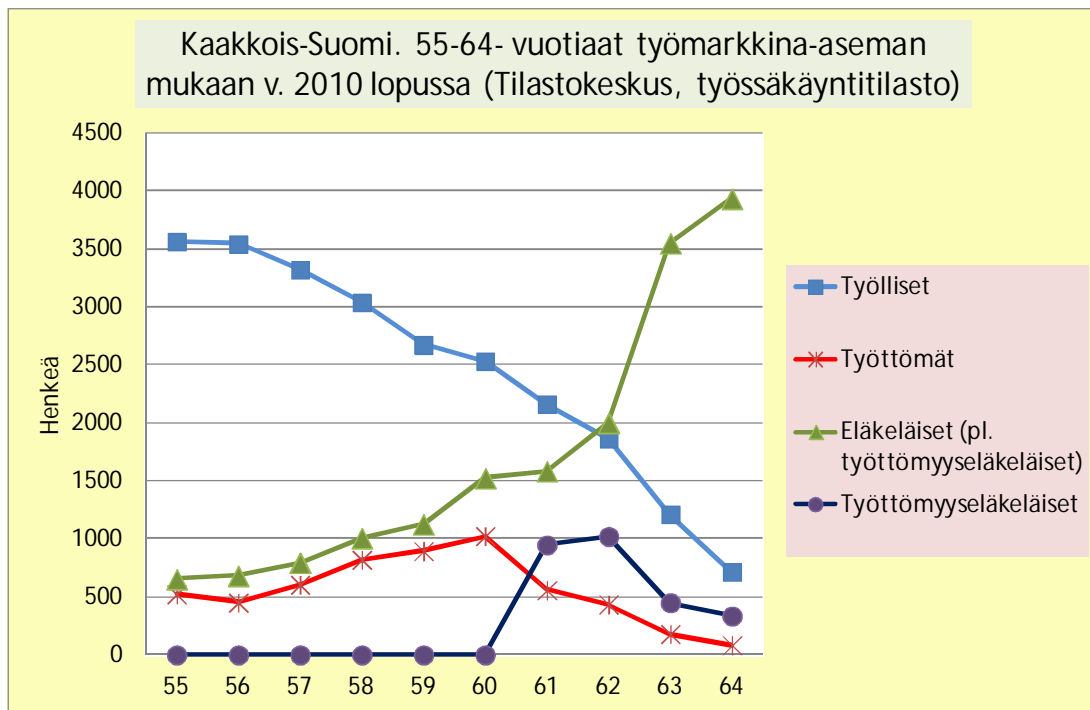
Työelämään osallistuminen vaihtelee yksilön elämänvaiheen ja iän mukaan. Nuorena usein vielä opiskellaan ja vanhempana siirrytään ennemmin tai myöhemmin eläkkeelle. Seuraavissa kuvissa on aikasarja ikäryhmittäisistä työllisyysasteista maakunnittain. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen työvoimatutkimus, joka siis otostutkimuksena sisältää erityisesti aluetiedoissa jonkin verran epävarmuutta. Tiedot antavat kuitenkin

näkemyksen ikäryhmien työllisyysasteiden välisistä eroista sekä työllisyysasteiden ajallisesta kehityksestä 2000-luvulla. Erityisen kiinnostavaa on iäkkäiden ryhmien työllisyysasteen taso ja sen muutos.

Keski-ikäisten (35–54-vuotiaat) työllisyysasteet ovat kaikkein korkeimmat ja nuorten aikuisten (25–34-vuotiaat) lähes yhtä suuret. Näiden ikäryhmien asteet eivät ole kovin merkittävästi muuttuneet 2000-luvulla. Nuorista 15–24-vuotiaista noin kolmannes on työssä, monet ovat tietenkin opiskelemassa. Iäkkäiden työllisyysasteissa näkyy selvä nousu kummassakin maakunnassa. 55–64-vuotiaista yli puolet oli työssä vuonna 2011, kun vuonna 2000 osuus oli vain noin kolmannes. Myös entistä useampi 65 vuotta täyttänyt on työssä ainakin osa-aikaisesti.

Koska työelämässä jatkamisesta mahdollisimman pitkään puhutaan tällä hetkellä paljon, esitän vielä työssäkäyntitilastoon perustuvan kuvan iäkkäiden työmarkkina-asemasta vuoden 2010 lopussa ikäryhmittäin.

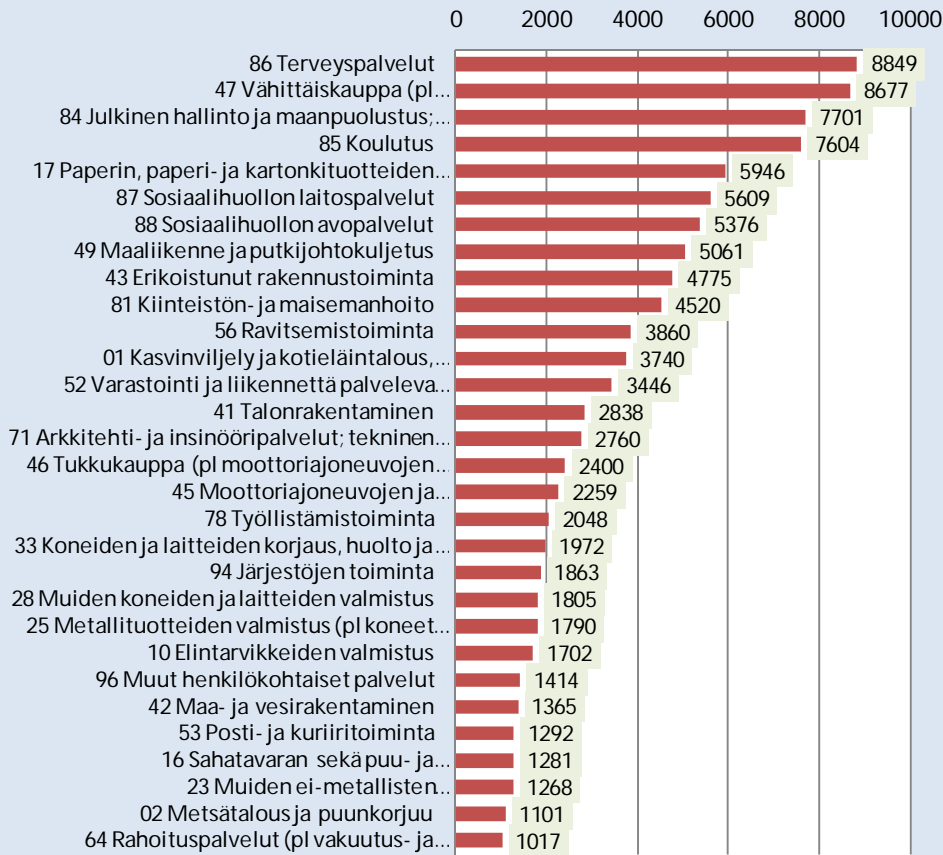
Työssä olevien määrä laskee tasaisesti iän karttuessa. Vastaavasti työttömänä olevien määrä kasvaa 56 ikävuoden jälkeen 60 vuoden ikään saakka. Tässä näkynee nk. "eläkeputken" olemassaolo. Taantumassa osa työnantajien työvoiman vähennyksistä kohdistui iäkkäisiin.

3.4.3 Kaakkois-Suomen, sen maa- ja seutukuntien työpaikkojen toimialarakenteet vuoden 2010 lopussa ja rakenteiden muutos 2008–2010

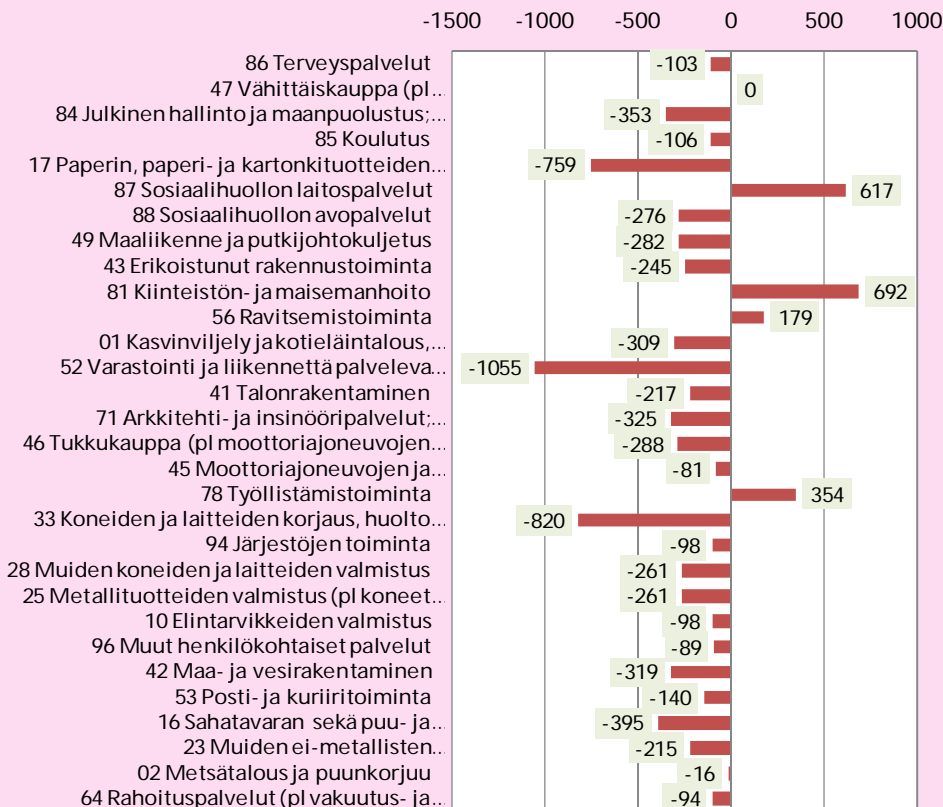
Tässä luvussa esittelen koko Kaakkois-Suomen, sen maakuntien ja seutukuntien toimialarakennetta ja sen muuttumista. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto, sen alueella työssäkäyvien työllisten luvut, jotka siis kuvaavat alueen työpaikkatarjontaa.

Aluksi koko Kaakkois-Suomen luvut. Ensimmäisessä kuvaparissa ovat suurimmat 2-numeroiset toimialat suuruusjärjestyksessä vuoden 2010 lopun (alueella työssäkäyvien) työllisten määrän mukaan ja alemmassa kuvassa näiden toimialojen työpaikkamäärän muutos vuoden 2008 lopusta.

KAAKKOIS-SUOMI. Toimialarakenne (TOL 2008) 31.12.2010
(Alueella työssäkäyvät, henkeä. Tilastokeskus,
työssäkäyntitilasto)

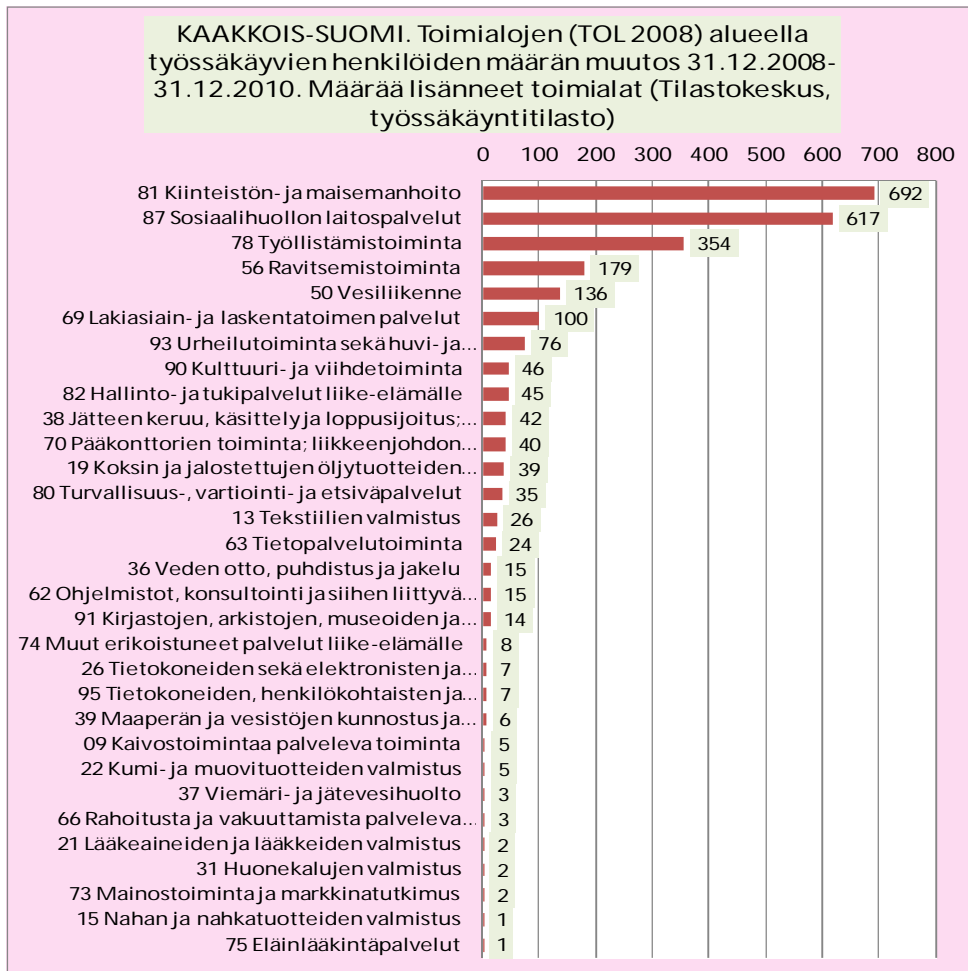

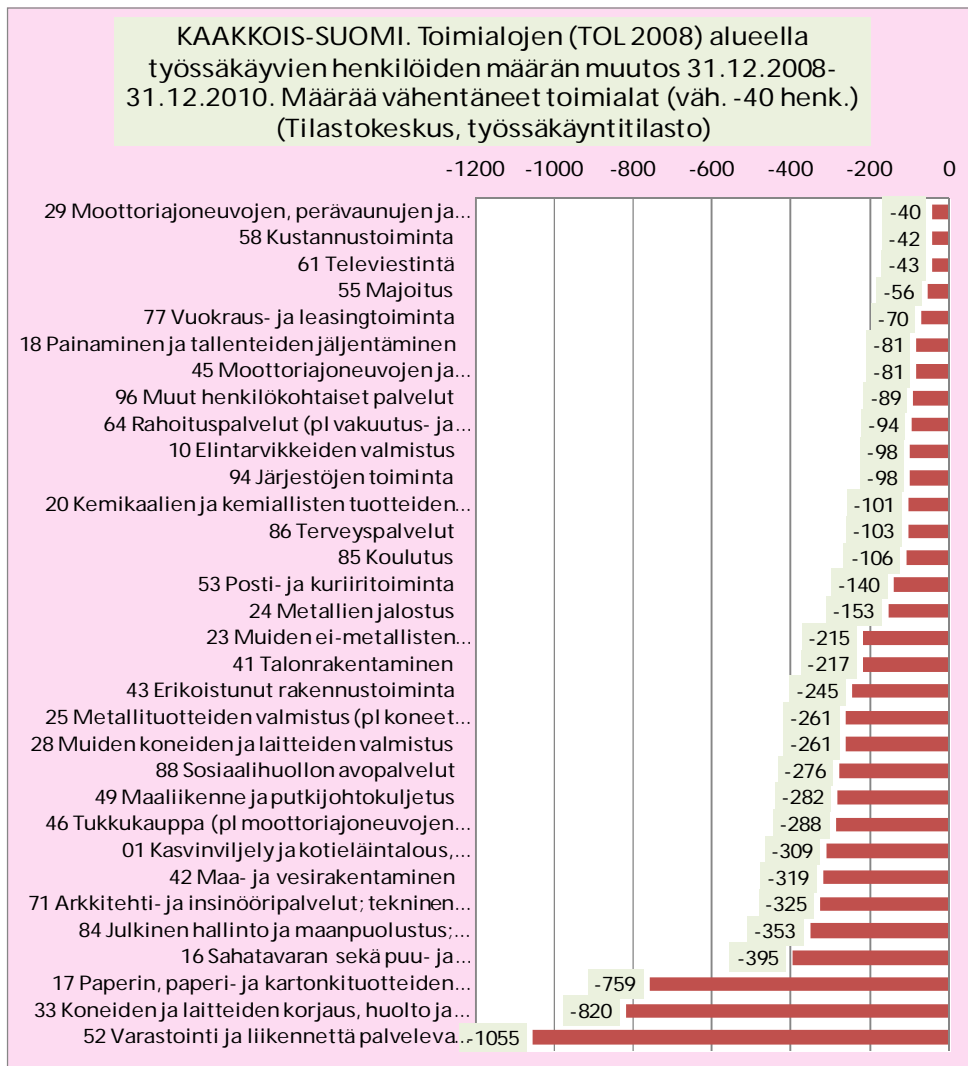
KAAKKOIS-SUOMI. Toimialojen (TOL 2008) alueella
työssäkäyvien henkilöiden määrän muutos 31.12.2008-
31.12.2010 (Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto)

Terveyspalveluiden työpaikat ovat kärjessä. Niiden määrä on taantumaan siirryttäessä hieman laskenut. Myös kauppa on merkittävä työllistäjä. Sekä sosiaalihuollon avo- että laitospalvelut ovat työpaikkamääriltään lähes yhtä suuria kuin paperituotanto.

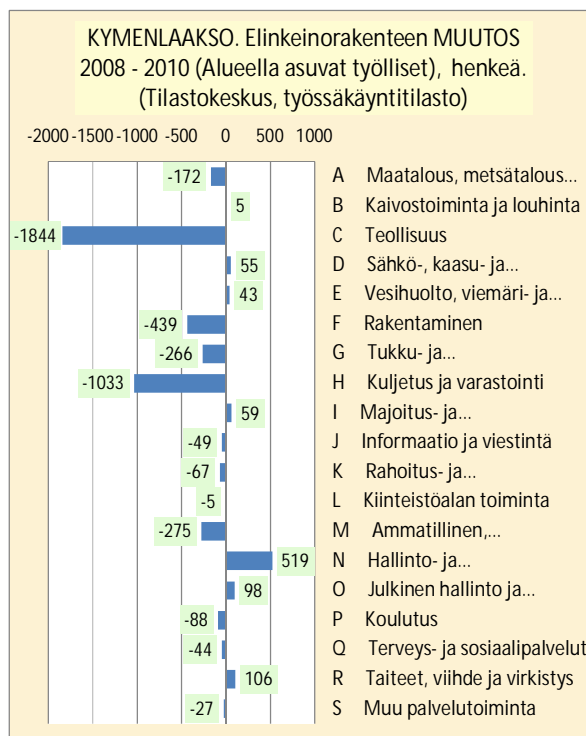
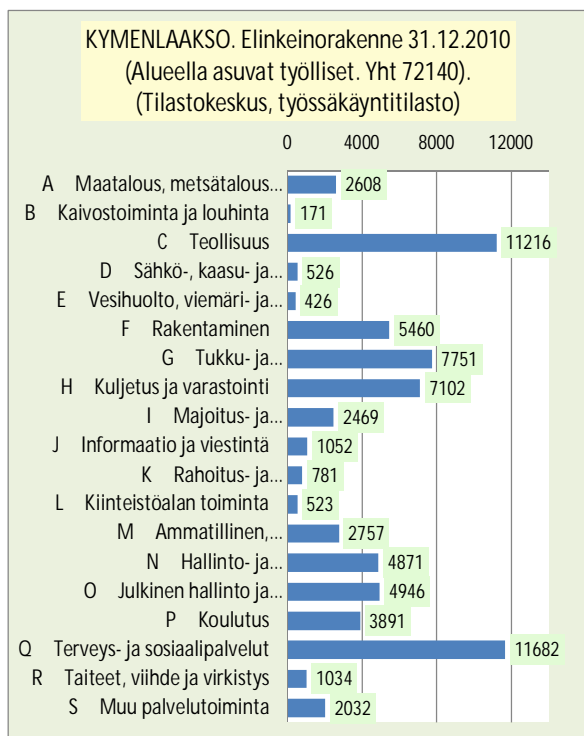
Toisessa kuvaparissa on eritelty työpaikkamääriään kasvattaneet ja toisaalta pienentäneet toimialat.

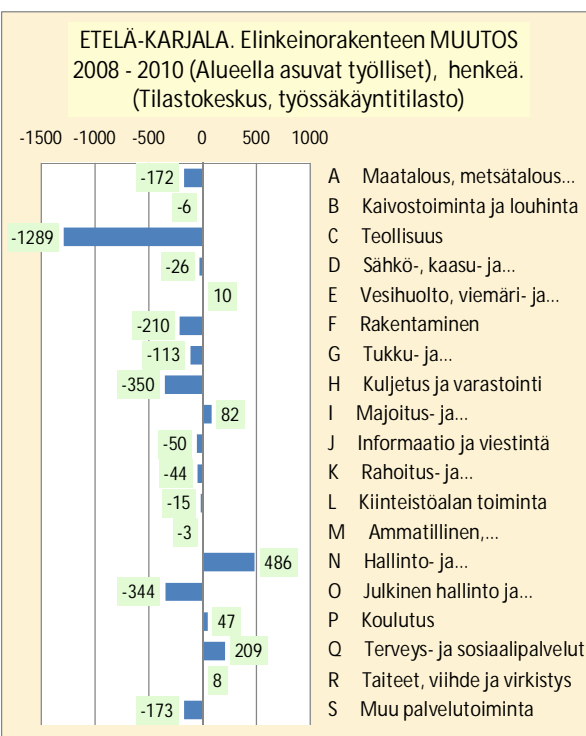
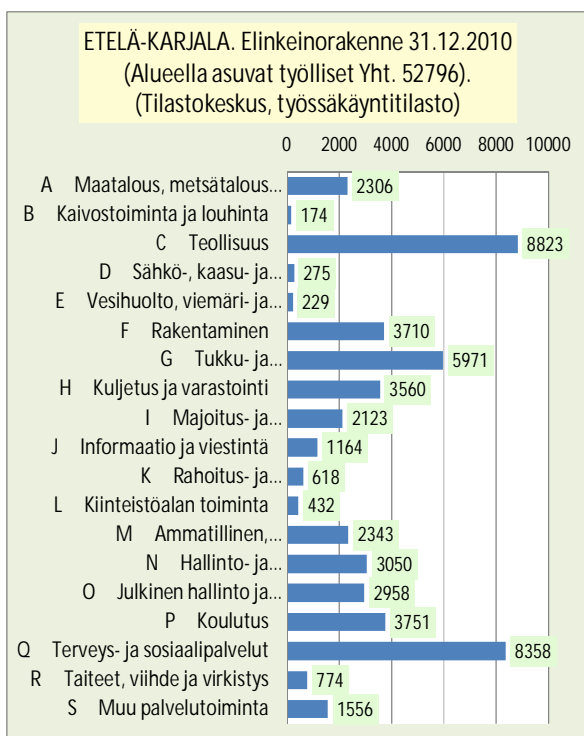
Työpaikkojaan kasvattaneiden alojen selvässä kärjessä ovat kiinteistön- ja maisemanhoito sekä sosiaalihuollon laitospalvelut. Sosiaalihuollossa painotus on siirtynyt aiempaa enemmän laitospalvelujen suuntaan, sillä avopalveluista väheni 276 työpaikkaa, lähes viisi prosenttia alan paikoista. Tilastokeskuksen aluetilinpidon mukaan työllisten määrä väheni Kaakkois-Suomessa vuodesta 2008 vuoteen 2010 runsaat 5600 henkeä, 4,1 %. Tehtyjen työtuntien määrä väheni hieman enemmän eli 4,6 %. Ero ei ole kovin suuri, mutta merkitsee kuitenkin sitä, että joillakin toimialoilla esimerkiksi osa-aikatyön määrä on saattanut lisääntyä.

Seuraavissa kuvapareissa ovat esillä maa- ja seutukuntien toimialarakenteet ja niiden muutokset. Toimialan tarkkuustasona on näissä kuvissa kirjaintaso, siis hieman harvempi kuin edellä oleva 2-numerotaso. (Tarkemmin TOL 2008 toimialaluokituksista Tilastokeskuksen sivuilta <http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/index.html>). Tässä tarkastelussa työllisten lukuna on edellisestä poiketen alueella asuvat työlliset, ts. luvut kuvaavat maa- ja seutukuntien asukkaiden työllisyyttä. Henkilön työpaikka voi olla muualla kuin omalla asuinalueella.

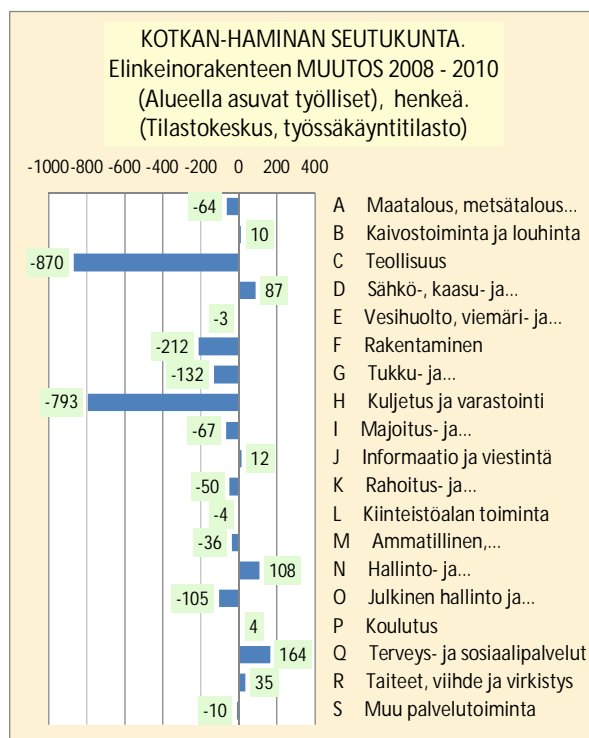
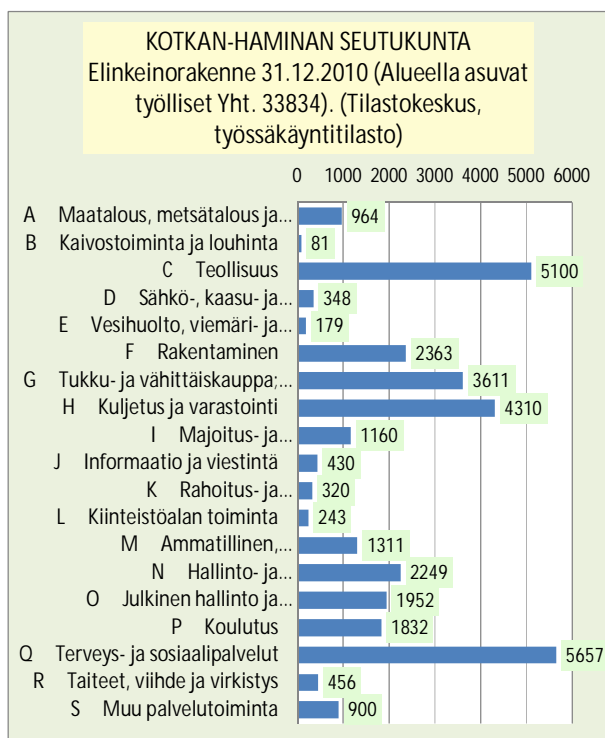

Kymenlaaksossa teollisuus työllistää lähes kahden tuhannen työpaikan vähennyksestä huolimatta edelleen miltei yhtä paljon henkilöitä kuin kärjessä olevat terveys- ja sosiaalipalvelut. Kauppa ja kuljetus ja varastointi jäävät näistä jälkeen, joskin nekin työllistävät selvästi enemmän kuin muut toimialat.

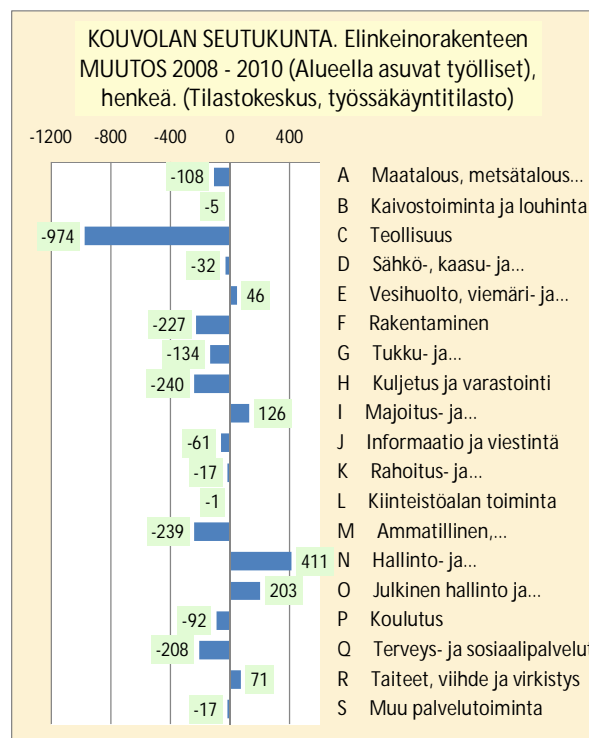
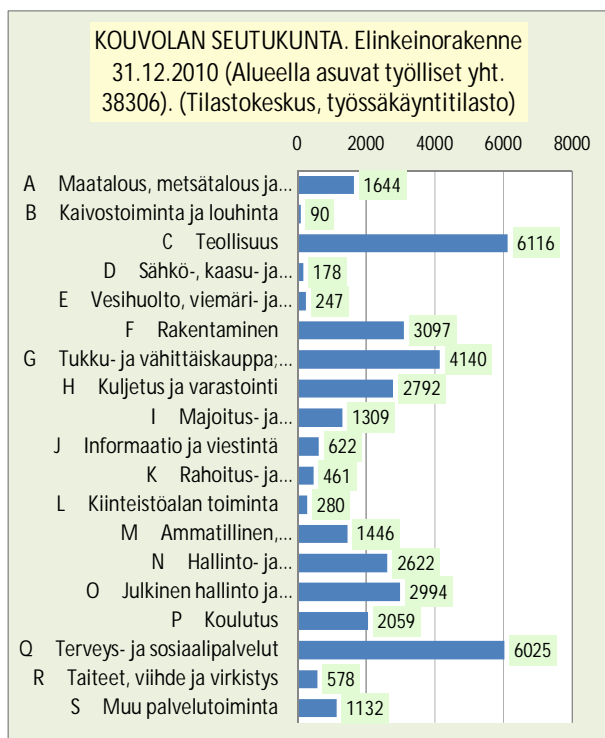
Muutoskuva on työllisten määrän muutos kahden vuoden aikana vuoden 2008 lopusta vuoden 2010 loppuun. Vuonna 2008 voimistunut taantuma oli vuoden 2010 lopussa jonkin verran hellittänyt, mutta edelleen näkyvissä. Teollisuus ja kuljetus ja varastointi menettivät yhteensä lähes 3000 työpaikkaa. Vähentäjien joukossa olivat myös rakentaminen ja kauppa. Selvä lisääjä oli toimiala N, johon kuuluu mm. kiinteistöhoitoa, työllistämistoimintaa ja muita liike-elämän palveluja.

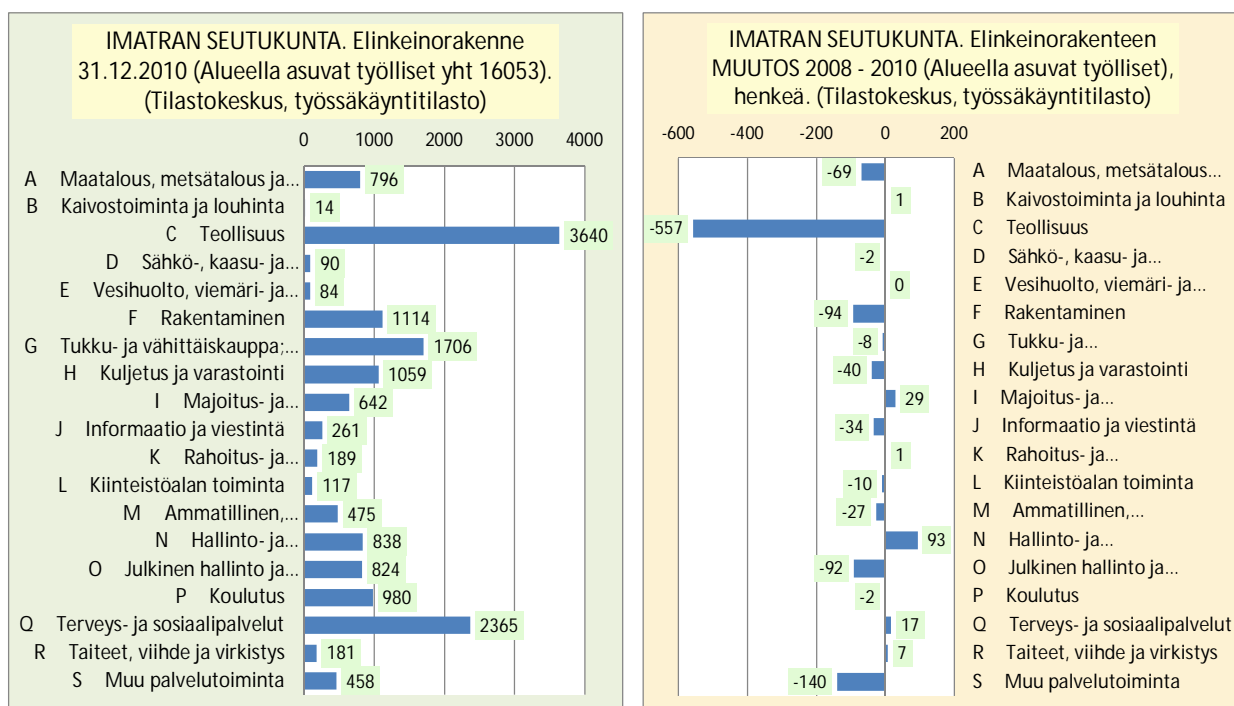
Myös Etelä-Karjalassa väestö työllistyy yhtä paljon teollisuuteen kuin terveys- ja sosiaalipalveluihin. Kauppa on selvästi kolmantena, vaikka sekin menetti työllisistään jonkin verran. Etelä-Karjalassakin liike-elämän palvelut kasvoivat, ja myös terveys- ja sosiaalipalvelut, päinvastoin kuin Kymenlaaksossa, jossa alan työntekijät hieman vähenivät. Majoitus- ja ravitsemistoiminta kasvoi jonkin verran.

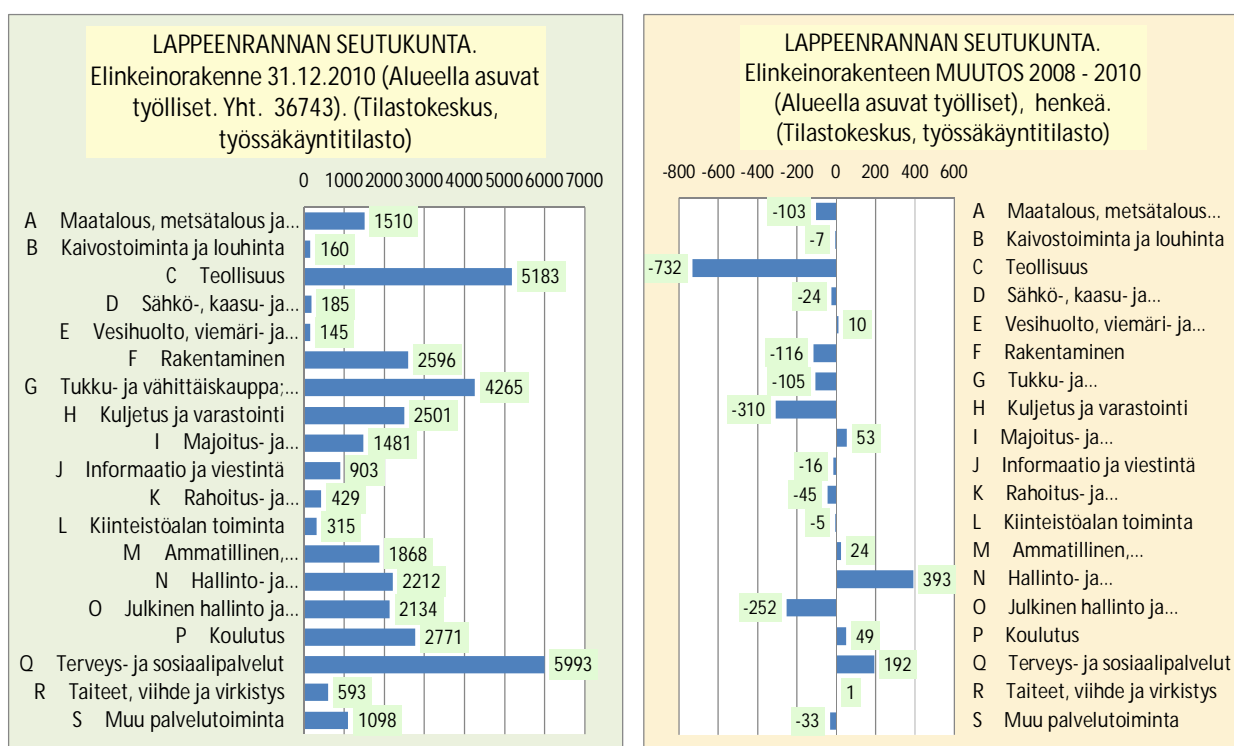
Kotkan-Haminan seutukunnassa kuljetus ja varastointi on kolmanneksi suurin toimiala mm. sataman ansiosta. Ala on kuitenkin menettänyt työllisiään, ja suhteessa hieman enemmän kuin teollisuus.

Kun Kotkan–Haminan seudulla terveys- ja sosiaalipalveluiden työllisten määrä hieman kasvoi, Kouvolan seudulla määrä väheni yli 200 henkeä. Kasvua oli mm. liike-elämän palveluissa sekä julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen alalla. Majoitus- ja ravitsemistoimintakin kasvoi, sen sijaan kauppa ja rakentaminen supistuivat.

Imatran seutukunnan teollisuusvaltaisuus erottuu selvästi. Teollisuudessa työskentelee huomattavasti enemmän työntekijöitä kuin terveys- ja sosiaalipalveluissa. Työllisten määrä on taantumassa kasvanut lähinnä liike-elämän palveluissa, jonkin verran myös majoitus- ja ravitsemispalveluissa. Julkinen hallinto ja maanpuolustus -toimiala työllistää aiempaa vähemmän. Rakentamisessakin on vähennystä.

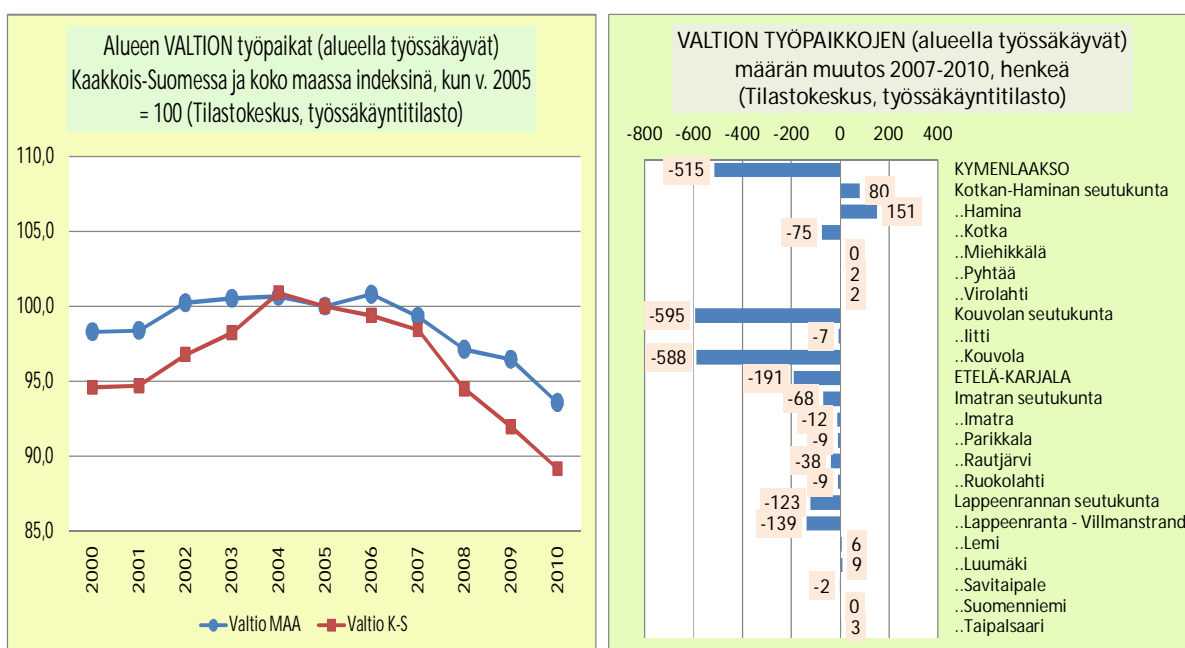

Lappeenrannan seutukunnan toimialarakenteessa erottuvat suurimpina terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus ja kauppa. Teollisuus ja kuljetus ja varastointi ovat vähentäneet työllisiään ja myös julkinen sektori ja maanpuolustus. Liike-elämän palvelujen työllisten määrä on kasvanut eniten.

3.4.4 Työpaikat työnantajan sektorin mukaan

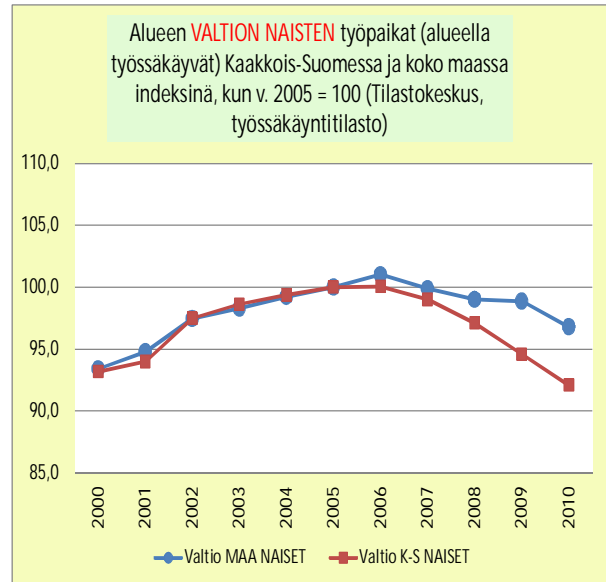
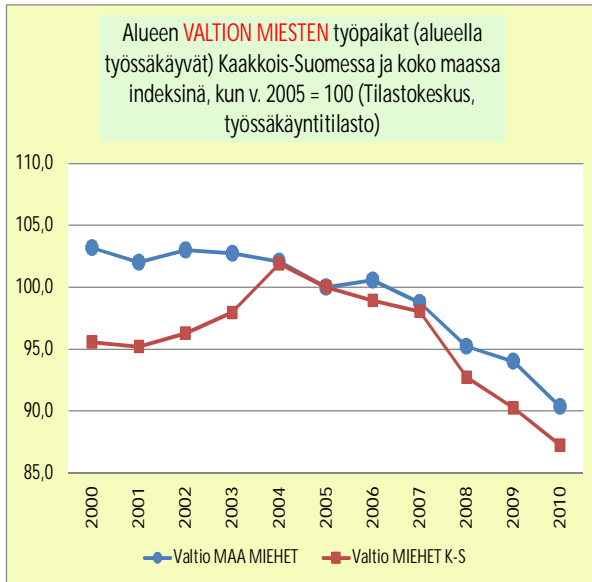
Tässä luvussa käsitellän työpaikkojen määrä muuttumista työnantajan sektorin mukaan. Mukana ovat valtion, kuntien, yksityisen sektorin palkansaajien sekä yrittäjätyöpaikat. Valtioenemmistöiset osakeyhtiöt on jätetty pois. Niissä työskenteli vuonna 2010 noin 3600 henkeä. Määrä ei ole olennaisesti muuttunut vuodesta 2007.

Ensimmäisessä kuvaparissa vertaan Kaakkois-Suomen valtion työpaikkojen määrän kehitystä koko maan lukuun ja toisessa kuvassa paikkamäärän muutosta Kaakkois-Suomen alueilla. vuoden 2007 lopusta vuoden 2010 loppuun.

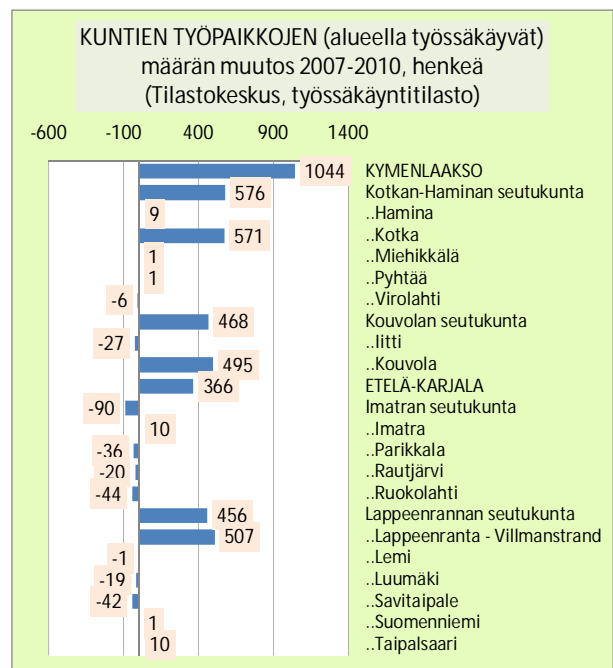
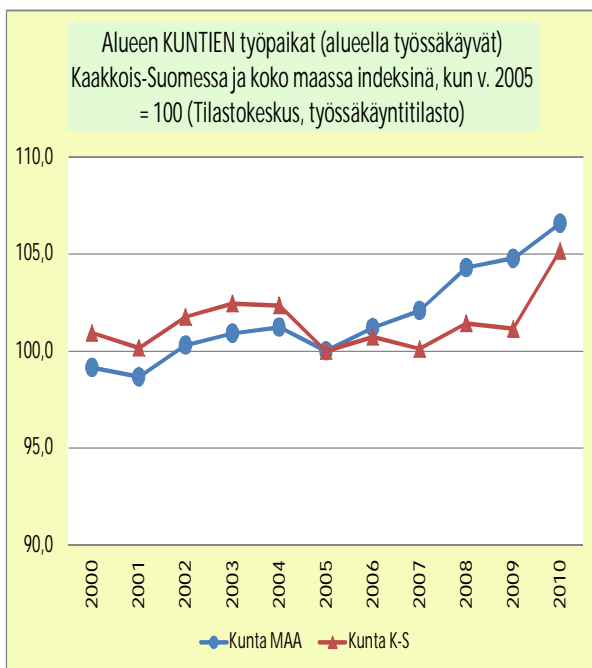

Koko maan ja Kaakkois-Suomen vertailu osoittaa, että Kaakkois-Suomi on menettänyt vuoden 2005 jälkeen enemmän valtion työpaikkoja kuin koko maa keskimäärin. Viiden vuoden vähennys 2005–2010 on noin 11 prosenttia, yli 800 työpaikkaa. 2000-luvun alussa valtion työpaikkamäärä oli kasvanut. 2000-luvun loppupuoliskon menetykset olivat kuitenkin tätä lisäystä suuremmat, ja vuonna 2010 sekä koko maassa että Kaakkois-Suomessa oltiin selvästi pienemmissä luvuissa kuin vuonna 2000. Jaksolla 2007–2010 suurin vähennys kohdistui Kouvolaan. Hamina sai puolestaan lisää valtion paikkoja.

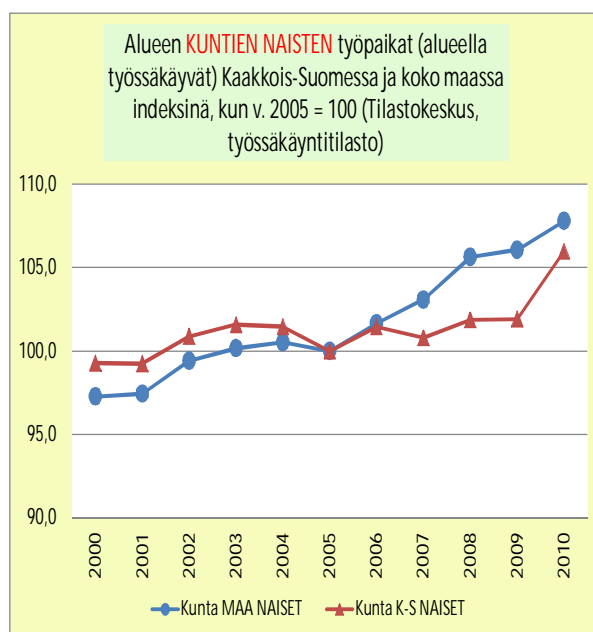
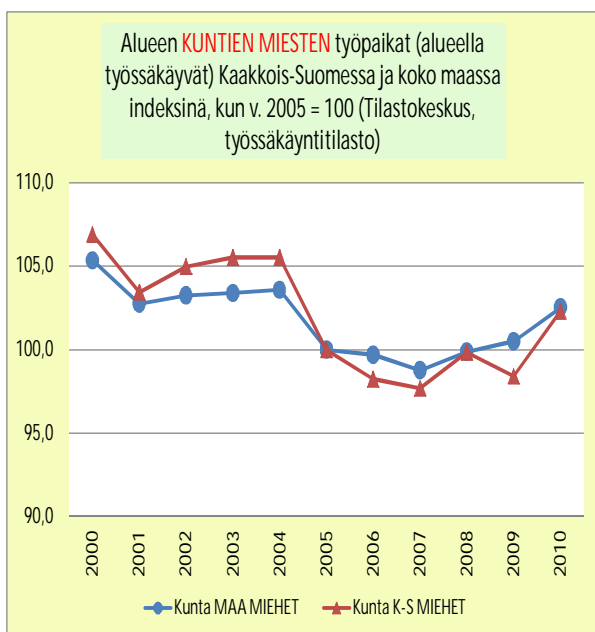
Seuraavassa kuvaparissa valtion paikkakehitys esitetään sukupuolen mukaan.

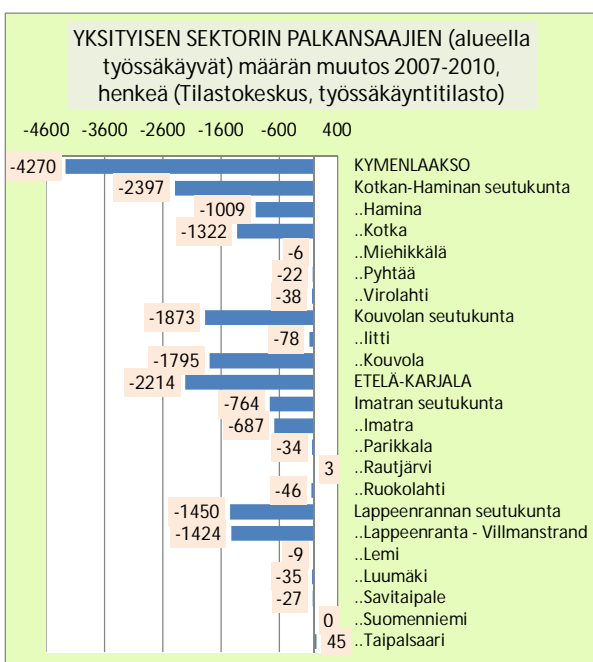
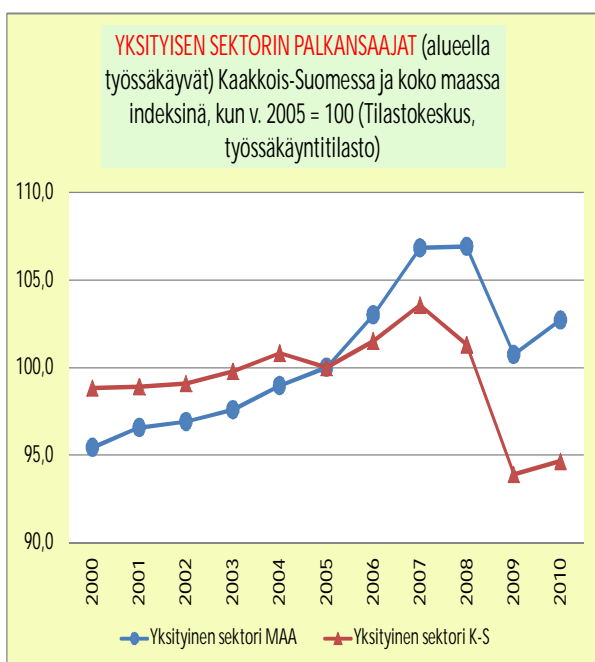
Miesten paikkamuutokset ovat jyrkempiä kuin naisten. Vuonna 2010 valtiosektorilla oli miehiä 4005 ja naisia 2805 henkeä.

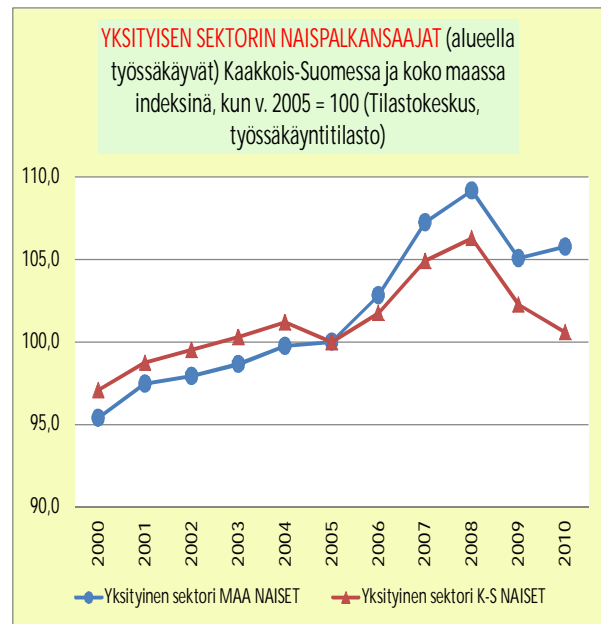
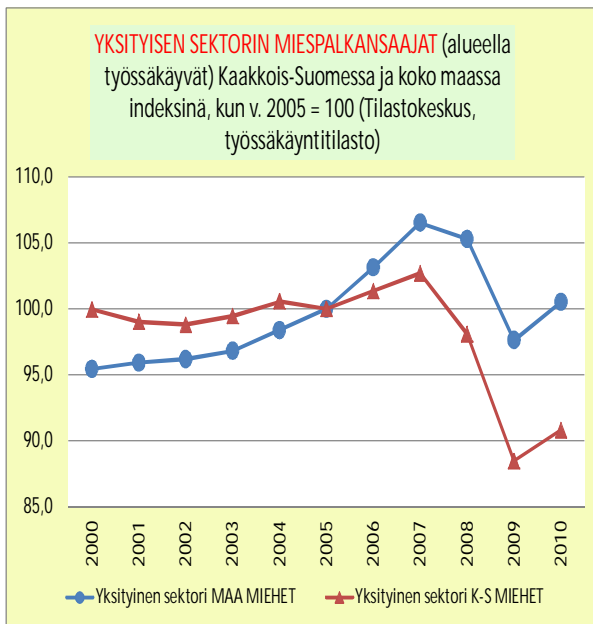
Kuntien työpaikat ovat 2000-luvun loppupuolella lisääntyneet, päinvastoin kuin valtion työpaikat. Kolmen vuoden jaksolla 2007–2010 paikat lisääntyivät muissa seutukunnissa paitsi Imatran alueella. Kasvu painottuu suurimpiin kaupunkeihin: Kotkaan, Kouvolaan ja Lappeenrantaan.

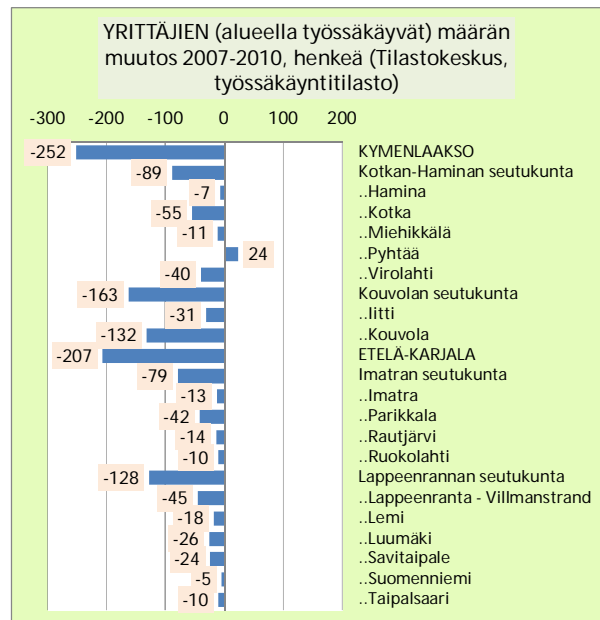
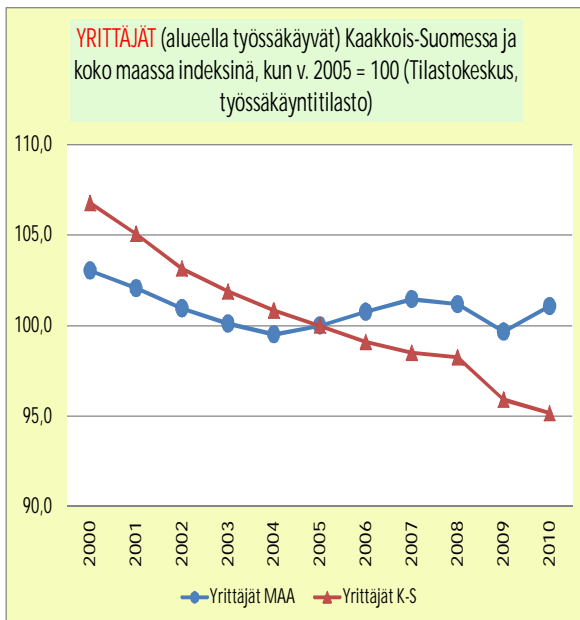
Kuntien työpaikkojen erittely sukupuolen mukaan osoittaa, että paikat ovat naisvaltaistuneet samalla kun naisten paikat ovat lisääntyneet. Lisäys on ollut Kaakkois-Suomessa maan keskiarvoa pienempi. Vaikka miestenkin paikat lisääntyivät 2000-luvun loppuvuosina, olivat miehet vuonna 2010 vuoden 2000 tasoa pienemmissä luvuissa sekä Kaakkois-Suomessa että koko maassa keskimäärin. Kuntien työllistävästä osasta on naisia: vuonna 2010 naisia oli Kaakkois-Suomen kuntasektorilla 23110 ja miehiä 6229 henkeä.

Yksityisen sektorin palkansaajien määrä kasvoi jonkin verran vuoteen 2007 saakka, Kaakkois-Suomessa hitaammin kuin maassa keskimäärin. Taantumaa siirryttäessä paikkamäärät kääntyivät tuntuvaan laskuun. Jaksolla 2007–2010 Kaakkois-Suomen vähennys oli lähes 6500 työllistä. Suhteellisesti suurin vähennys oli Kotkan–Haminan seutukunnassa, mutta myös muissa seutukunnissa paikat vähenivät. Taipalsaari oli ainoa selvästi yksityissektorin paikkojaan kasvattanut kunta.

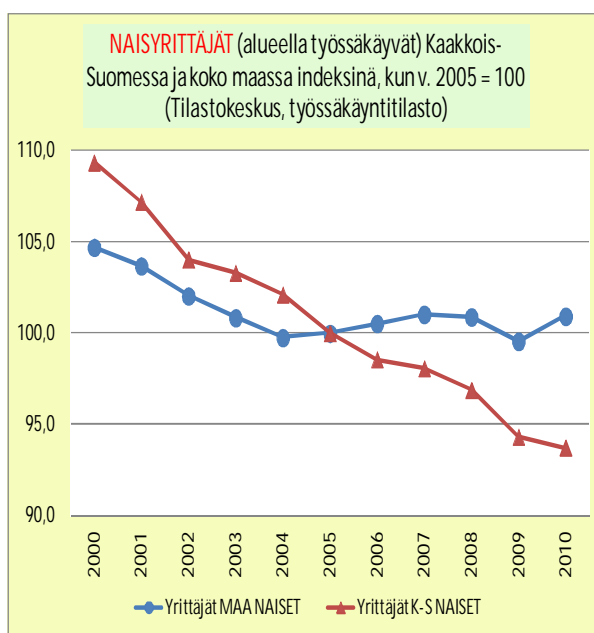
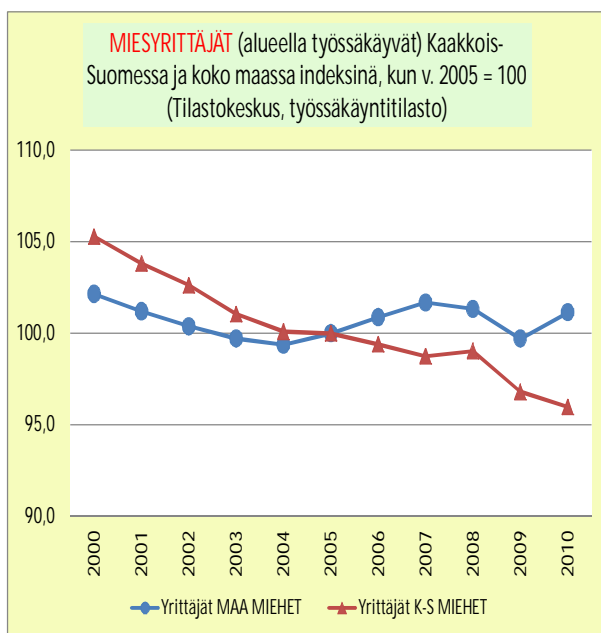

Sukupuolen mukainen erittely osoittaa, että työllisten määrän vähennys on koskettanut enemmän miehiä kuin naisia. Vuonna 2010 Kaakkois-Suomessa oli miltei 10 prosenttia vähemmän yksityisen sektorin miespalkansaaajia kuin 2000-luvun alkuvuosina. Kaakkois-Suomen kehitys on heikompia kuin maan keskiarvo. Työllisten naisten määrä väheni vuoden 2008 jälkeen, mutta on kuitenkin suurempi kuin 2000-luvun alkupuolella. Naistenkin paikkakehitys on Kaakkois-Suomessa heikompia kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2010 yksityisen sektorin palkansaaajista oli Kaakkois-Suomessa miehiä 40111 ja naisia 28719 henkeä.

Yrittäjien määrä on vähentynyt Kaakkois-Suomessa tasaista vauhtia. Kaakkois-Suomen kehitys eroaa maan keskiarvosta. Koko maan määrät ovat pysyneet viime vuosina lähes ennallaan. Vuonna 2000 Kaakkois-Suomessa oli 14 600 yrittäjää, vuonna 2010 1600 yrittäjää vähemmän. Jakson 2007–2010 (siis taantumaa siirtymisen ajan) 460 hengen vähennys on kuitenkin suhteellisesti pienempi kuin palkansaaajien määrän vastaavan ajan vähennys. Ts. taantumassa yrittäjien työpaikat säilyivät hieman paremmin kuin palkansaaajien.

Sukupuolen mukaiset kuvat osoittavat, että naisyrittäjien määrä on vähentynyt Kaakkois-Suomessa nopeammin kuin miesyrittäjien. Koko maassa eroa ei ole merkittävästi.

Esitän seuraavassa taulukossa yrittäjien määrät toimialoittain Kaakkois-Suomen seutukunnissa. Tiedot ovat vuoden 2010 lopusta ja kuvaavat alueella asuvia yrittäjiä. Maatalousyrittäjät on esitetty omina lukuinaan viimeisellä rivillä.

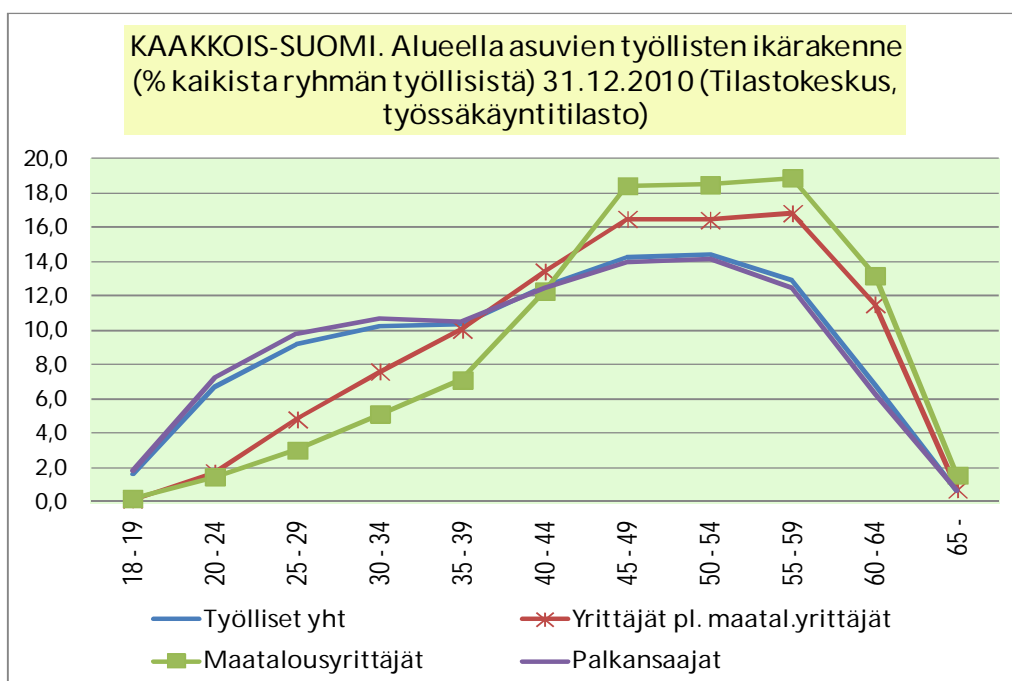
KAAKKOIS-SUOMI YRITTÄJÄT SEUTUKUNNITTAIN 31.12.2010 (Tilastokeskus/ työssäkäyntitilasto. Alueella asuvat työlliset)				
	Kouvolan stk	Kotkan-Haminan stk	Imatran stk	Lappeenrannan stk
TOL 2008				
MUUT KUIN MATALOUSYRITTÄJÄT				
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	101	69	70	120
B Kaivostoiminta ja louhinta	6	4	2	10
C Teollisuus	207	172	91	228
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	1	0	0	0
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu	11	6	5	3
F Rakentaminen	511	425	194	473
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	439	418	213	454
H Kuljetus ja varastointi	295	287	156	288
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	156	141	75	161
J Informaatio ja viestintä	37	28	16	38
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	15	15	13	17
L Kiinteistöalan toiminta	30	30	15	41
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	222	228	90	226
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	114	101	55	101
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	0	0	0	0
P Koulutus	21	18	6	24
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	234	160	110	205
R Taiteet, viihde ja virkistys	35	31	11	31
S Muu palvelutoiminta	307	280	160	282
T Kotitalouksien toiminta työnantajina;	0	0	0	0
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0	0	0
X Toimiala tuntematon	283	237	145	267
MAATALOUSYRITTÄJÄT	1067	554	469	940

Yrittäjissä on enemmän iäkkäitä kuin työllisissä keskimäärin. Seuraavassa on taulukko, jossa Kaakkois-Suomen yrittäjät on ryhmitelty ikäryhmiin toimialoittain. Viimeisessä sarakkeessa on 55-vuotiaiden ja sitä vanhempien yrittäjien osuus kaikista toimialan yrittäjistä.

KAAKKOIS-SUOMI YRITTÄJÄT TOIMIALAN (TOL 2008) JA IÄN MUKAAN 31.12.2010													Tilastokeskus/työssäkäyntitilasto TEM, ToimialaOnline
	Yhteensä	18 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 -	55 - %
MUUT KUIN MAATALOUSYRITTÄJÄT YHT	10071	16	176	487	767	1012	1355	1664	1657	1698	1163	76	29,2
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	360	0	5	21	24	27	39	48	69	66	58	3	35,3
B Kaivostoiminta ja louhinta	22	0	0	0	2	0	5	3	3	3	6	0	40,9
C Teollisuus	698	0	4	11	46	57	85	109	119	151	111	5	38,3
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0,0
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja kierrätys	25	0	0	2	2	2	3	4	5	4	3	0	28,0
F Rakentaminen	1603	3	20	74	118	200	228	275	257	257	165	6	26,7
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja osien kauppa	1524	1	10	41	96	177	208	294	236	278	169	14	30,2
H Kuljetus ja varastointi	1026	0	5	36	71	88	147	180	170	180	137	12	32,1
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	533	0	19	43	56	76	89	80	66	64	40	0	19,5
J Informaatio ja viestintä	119	0	2	10	18	19	16	22	19	9	4	0	10,9
K Rahoitus- ja vakuustointi	60	0	1	1	6	12	6	6	8	10	10	0	33,3
L Kiinteistöalan toiminta	116	0	1	0	7	5	8	18	26	26	25	0	44,0
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	766	0	2	28	45	63	78	114	154	174	105	3	36,8
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	371	1	2	17	27	51	58	62	61	58	33	1	24,8
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaaliturva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
P Koulutus	69	1	1	2	4	7	8	14	13	8	11	0	27,5
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	709	0	5	18	36	45	92	131	165	140	73	4	30,6
R Taiteet, viihde ja virkistys	108	0	4	15	17	15	18	11	13	9	4	2	13,9
S Muu palvelutoiminta	1029	6	54	94	82	87	158	178	140	129	96	5	22,4
T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien toiminta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
X Toimiala tuntematon	932	4	41	74	109	81	109	115	133	132	113	21	28,5
MAATALOUSYRITTÄJÄT	3030	7	45	92	156	216	373	559	561	573	400	48	33,7

Maatalousyrittäjistä on kolmannes vähintään 55-vuotiaita. Teollisuudessa, kaivos- ja louhintatoiminnassa, kiinteistöalan toiminnassa ja ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa iäkkäiden osuudet ovat keskiarvoa suuremmat. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, liike-elämän (ryhmä N) ja muissakin palveluissa (S) nuorta työvoimaa on puolestaan paljon. Informaatio- ja viestintätoiminnassa iäkkäitä on vain kymmenesosa ja taide- ja viihdealalla hieman enemmän.

Yrittäjien painottumien iäkkäämpiin ryhmiin näkyy selvästi seuraavasta kuvasta, jossa verrataan maatalousyrittäjiä, muita kuin maatalousyrittäjiä kaikkiin työllisiin ja palkansaajiin.

Palkansaaajista alle 40-vuotiaita on noin 40 prosenttia, yrittäjistä jonkin verran yli 20 prosenttia. On tietenkin ymmärrettävää, että yrittäjäksi ryhdytään herkemmin silloin, kun on jo hankittu alan kokemusta, mikä selittää nuorten matalampaa osuutta. Kiinnostava piirre on, että yrittäjissä ei ole kovin paljon enemmän "eläkeikäisiä" eli 65 vuotta täyttäneitä kuin palkansaaajissa (yrittäjistä 0,8 %, palkansaaajista 0,6 %, maatalousyrittäjistä 1,6 % oli 65-vuotiaita tai vanhempia).

Esitän tämän luvun loppuun vielä taulukon, joka kuvaa pendelöintiä, ts. työssäkäyntiä muualla kuin omalla asuinalueella. Asuinalue on tässä koko seutukunnan alue. Taulukon luvut osoittavat, miten monta henkilöä työskentelee toisaalta oman asuinseutukuntansa alueella ja miten moni muilla alueilla. Mukana ovat tärkeimmät pendelöintialueet. Tiedot ovat vuoden 2010 lopusta.

Tilastokeskus Alueella asuva työllinen työvoima 31.12.2010				
PENDELÖINTI	Asuinalue			
Työpaikan sijaintialue	Kotkan-Haminan seutukunta	Kouvolan seutukunta	Imatran seutukunta	Lappeenrannan seutukunta
UUDENMAAN MAAKUNTA	1740	1422	274	754
..Espoo	207	210	50	122
..Helsinki	620	574	140	366
..Vantaa	137	169	22	135
PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTA	116	976	17	113
..Lahti	78	573	10	59
KYMENLAAKSON MAAKUNTA	31201	34812	98	887
Kotkan-Haminan seutukunta	30179	1620	45	431
..Hamina	6660	438	11	95
..Kotka	20935	1128	29	166
..Miehikkälä	532	1	0	38
..Pyhtää	944	26	1	3
..Virolahti	1108	27	4	129
Kouvolan seutukunta	1022	33192	53	456
..Iitti	7	1966	0	4
..Kouvola	1015	31226	53	452
ETELÄ-KARJALAN MAAKUNTA	329	345	15044	34189
Imatran seutukunta	95	42	13315	1382
..Imatra	92	38	9589	1274
..Parikkala	2	1	1555	27
..Rautjärvi	0	1	1103	22
..Ruokolahti	1	2	1068	59
Lappeenrannan seutukunta	234	303	1729	32807
..Lappeenranta	187	240	1703	28521
..Lemi	1	3	2	566
..Luumäki	40	49	12	1411
..Savitaipale	3	5	5	1166
..Suomenniemi	1	4	0	175
..Taipalsaari	2	2	7	968
ETELÄ-SAVON MAAKUNTA	43	172	316	288
Mikkelin seutukunta	27	146	61	226

Taulukosta näkee esimerkiksi, että Imatran seutukunnan asukkaista 13315 henkeä oli työssä Imatran seutukunnan alueella, 1729 henkeä kävi töissä Lappeenrannan seutukunnassa, lähinnä Lappeenrannan kaupungissa, 274 henkeä Uudenmaan maakunnassa ja 316 henkeä Etelä-Savossa.

Kotkan-Haminan seutukunnasta käydään melko runsaasti työssä Uudellamaalla (1740 henkeä). Kouvolan seutukuntaankin suuntaa yli tuhat henkeä. Työntekijöiden vastakkainen virta Kouvolan seutukunnasta Kotkan-Haminan suuntaan on vielä suurempi (1620 henkeä). 1422 henkeä Kouvolan seutukunnan asuk-

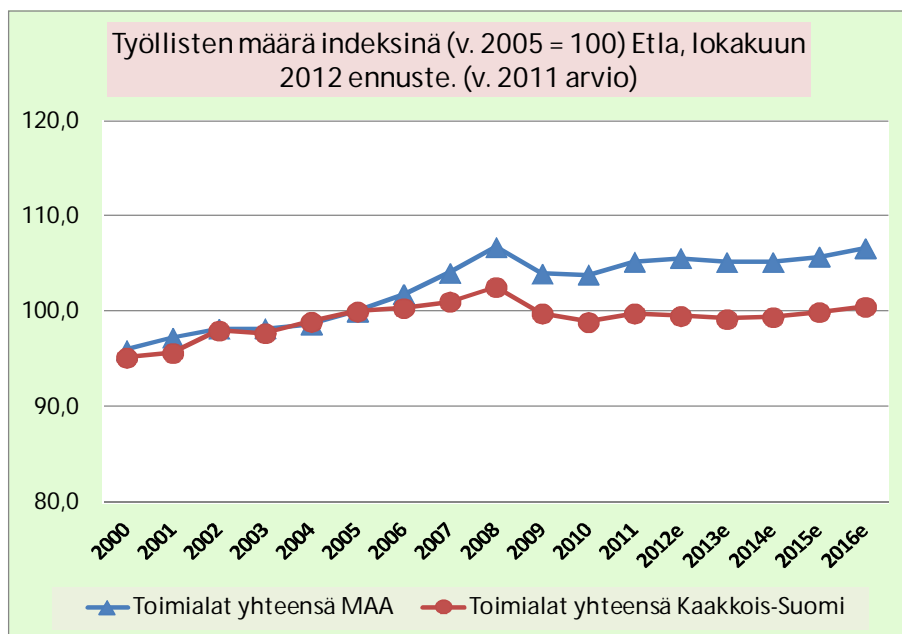
kaista ulottaa työmatkansa Uudellemaalle. Myös Päijät-Hämeessä on paljon Kouvolan seutukunnan asukkaiden työpaikkoja (976 henkeä).

Taulukossa ei esitetä työntekijöiden virtoja Kaakkois-Suomen ulkopuolisilta alueilta Kaakkois-Suomen suuntaan. Virta Kaakkois-Suomen suuntaan on pienempi kuin sieltä muualle. Vuonna 2009 Kaakkois-Suomen seutukuntien yhteinen ”pendelöintitappio” muiden alueiden suuntaan oli 2815 henkeä.

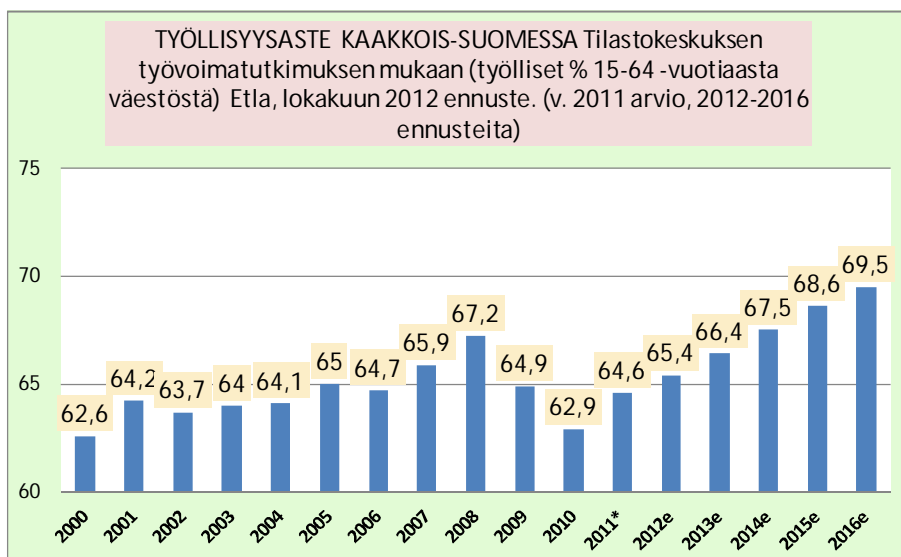
3.5 Ennuste työllisyyden lähivuosien kehityksestä Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan lokakuun 2012 ennusteen mukaan

Tässä luvussa siirryn tarkastelemaan työllisten määrän kehitystä Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan lokakuussa 2012 tekemän ennusteen pohjalta. Ennusteessa työllisten luvut perustuvat Tilastokeskuksen aluutilinpidon tietoihin, jotka poikkeavat laskentaperusteiltaan jonkin verran työssäkäyntitilaston luvuista. Ennusteessa vuoden 2011 tieto on arvio ja vuodet 2012–2016 ennustelukuja. Niitä aiemmat tiedot perustuvat toteutuneisiin tietoihin.

Ensimmäinen kuva on kokonaistyöllisyyden kehitystä kuvaava aikasarja, joka lähtee vuodesta 2000 ja päättyy vuoden 2016 ennustelukuun. Kaakkois-Suomea verrataan koko maan keskiarvoon ja kehitys on esitetty indeksinä.

Vuoden 2005 jälkeisessä kehityksessä Kaakkois-Suomen työllisten määrän kehitys on jäänyt jälkeen koko maan keskiarvosta. Lähivuosien ennuste näkee työllisten määrän pysyvän Kaakkois-Suomessa lähes ennallaan. Kun alueen väestö vähenee, ennusteen toteutuminen merkitsisi työllisyysasteen nousua (ks. oheinen kuva työllisyysasteista).

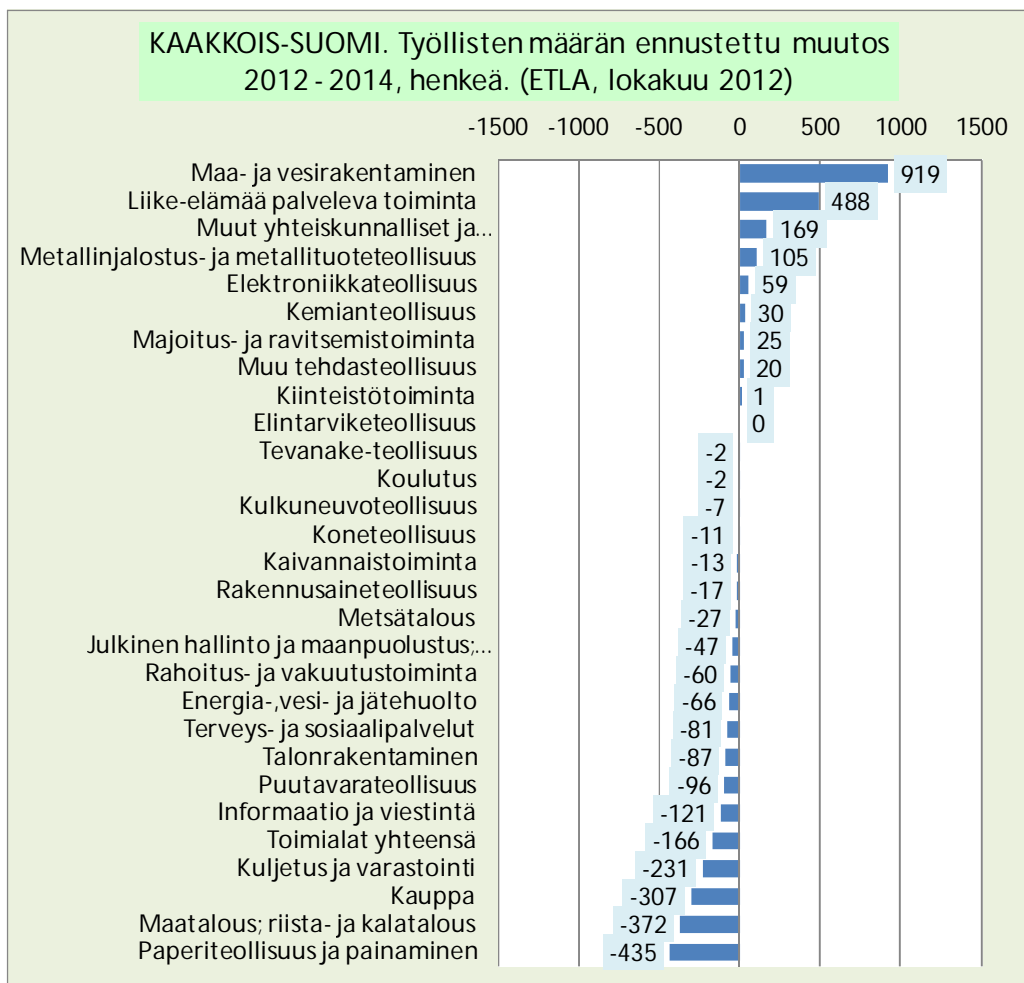
Jussi Ahokas ja Juha Honkatukia ovat arvioineet työllisten määrän maakunnittaista muutosta jaksolla 2008–2025. Arvioissa on otettu huomioon alueiden näkemyksiä. Tulosten mukaan Kymenlaaksossa työllisten määrä vähenee 4,1 % ja Etelä-Karjalassa 2,8 %. Muutos vaihtelee toimialoittain. Suurimmat vähennykset kohdistuvat ennusteessa alkutuotantoon, monille teollisuuden aloille ja myös julkiseen hallintoon, joka vähenisi kummassakin maakunnassa yli 17 %. Mm. kauppa ja myös majoitus- ja ravitsemispalvelut nähdään puolestaan kasvavan, erityisesti Etelä-Karjalassa. Myös terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut kasvavat jonkin verran, mutta vähemmän kuin monissa maakunnissa. Ennusteen laatijat pitävät Kaakkois-Suomen maakuntien ennustetta erittäin optimistisena, sillä Kymenlaakson työllisyysaste nousisi ennätyskorkeaksi: 78 prosenttiin ja Etelä-Karjalassakin yli 74 prosenttiin (Ahokas ja Honkatukia 2011, 36–42).

Esittelin jo aiemmin Kaakkois-Suomen toimialarakennetta ja sen pitkän ajan toteutunutta muutosta. Seuraavissa taulukoissa ja kuvissa esittelen miten toimialojen työllisten määrä ja toimialarakenteet ovat menneisyydessä muuttuneet ja muuttuvat lähivuosina Etlan ennusteen mukaan.

KAAKKOIS-SUOMI	Etlan lokakuun 2012 ennuste				v. 2011 arvio, 2016 ennuste			
	Työlliset aluetilinpidon mukaan				Prosenttia kaikista työllisistä			
	1990	2000	2011	2016e	1990	2000	2011	2016e
Toimialat yhteensä	159385	128672	134951	135883	100	100	100	100
Maatalous; riista- ja kalatalous	11613	7065	5385	4501	7,3	5,5	4,0	3,3
Metsätalous	1126	1010	1325	1272	0,7	0,8	1,0	0,9
Kaivannaistoiminta	804	348	437	416	0,5	0,3	0,3	0,3
Elintarviketeollisuus	3622	2306	1913	1909	2,3	1,8	1,4	1,4
Tevanake-teollisuus	1373	586	508	525	0,9	0,5	0,4	0,4
Puutavateollisuus	3595	2549	1495	1292	2,3	2,0	1,1	1,0
Paperiteollisuus ja painaminen	16498	12968	6335	4876	10,4	10,1	4,7	3,6
Kemianteollisuus	1410	1466	1146	1224	0,9	1,1	0,8	0,9
Rakennusaineteollisuus	1759	1503	1322	1315	1,1	1,2	1,0	1,0
Metallinjalostus- ja metallituoteteollisuus	3035	2954	2906	3188	1,9	2,3	2,2	2,3
Elektroniikkateollisuus	221	374	366	497	0,1	0,3	0,3	0,4
Koneteollisuus	3716	3320	4359	4450	2,3	2,6	3,2	3,3
Kulkuneuvoteollisuus	607	320	203	195	0,4	0,2	0,2	0,1
Muu tehdasteollisuus	433	504	430	483	0,3	0,4	0,3	0,4
Energia-, vesi- ja jätehuolto	4947	1489	1613	1480	3,1	1,2	1,2	1,1
Talonrakentaminen	10010	6959	7980	8184	6,3	5,4	5,9	6,0
Maa- ja vesirakentaminen	3165	2477	3338	5120	2,0	1,9	2,5	3,8
Kauppa	17036	13953	14408	13966	10,7	10,8	10,7	10,3
Kuljetus ja varastointi	13859	10917	10809	10475	8,7	8,5	8,0	7,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4855	4012	5184	5326	3,0	3,1	3,8	3,9
Informaatio ja viestintä	3038	2981	2172	1997	1,9	2,3	1,6	1,5
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2709	1622	1398	1280	1,7	1,3	1,0	0,9
Kiinteistötoiminta	835	782	1042	1101	0,5	0,6	0,8	0,8
Liike-elämää palveleva toiminta	5271	6360	11086	12849	3,3	4,9	8,2	9,5
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen	13441	11254	13553	13435	8,4	8,7	10,0	9,9
Koulutus	7710	6295	8495	8521	4,8	4,9	6,3	6,3
Terveys- ja sosiaalipalvelut	17756	17425	19448	19252	11,1	13,5	14,4	14,2
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	4941	4873	6295	6754	3,1	3,8	4,7	5,0
			kasvava osuus				laskeva osuus	

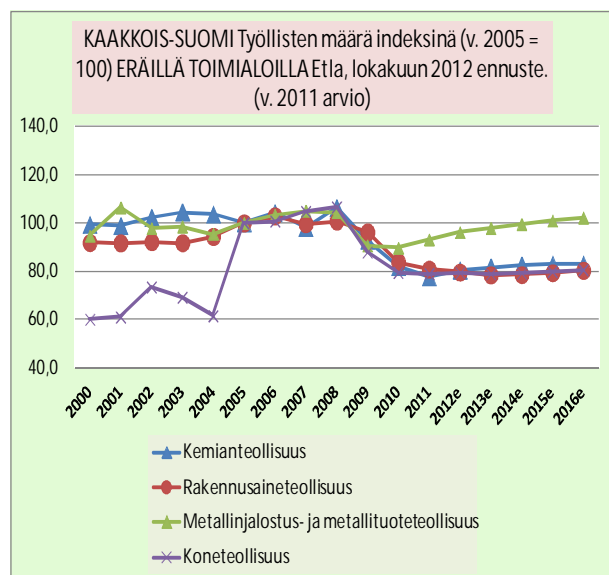
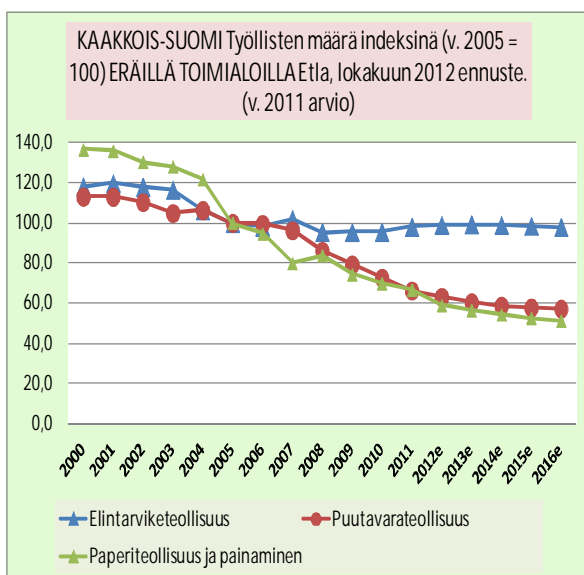
Selvästi osuuttaan lähivuosina kasvattavia toimialoja ovat ennusteen mukaan maa- ja vesirakentaminen, liike-elämän palvelut ja muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut. Paperiteollisuuden ja painamisen palveluksessa oli vuonna 1990 lähes 16 500 henkeä, vuonna 2016 ennusteen mukaan enää 4900 henkeä. Toimialan osuus kaikista työllisistä on tuolloin 3,6 prosenttia. Ennusteessa kaupan työllisten määrä ja osuus vähenee hieman, majoitus- ja ravitsemistoiminnan kasvaa jonkin verran. Kumpaankin toimialaan vaikuttaa Venäjältä tulevien matkailijoiden määrän kehitys.

Seuraava kuva näyttää miten työllisten määrä muuttuu ennusteen mukaan vuodesta 2012 vuoteen 2014, siis kahden lähivuoden kuluessa.

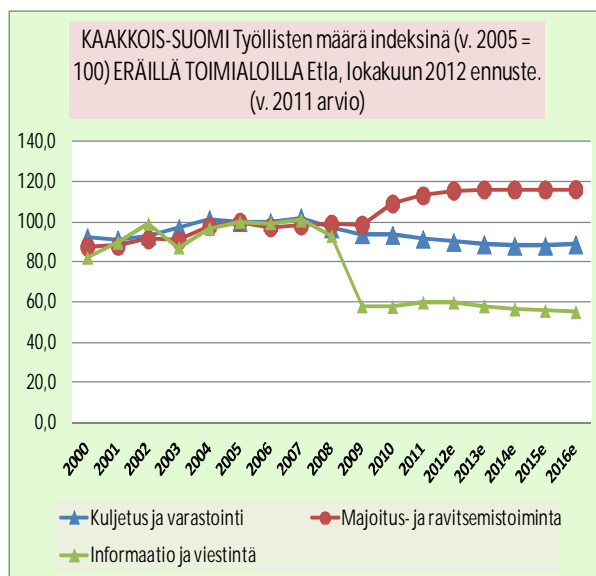
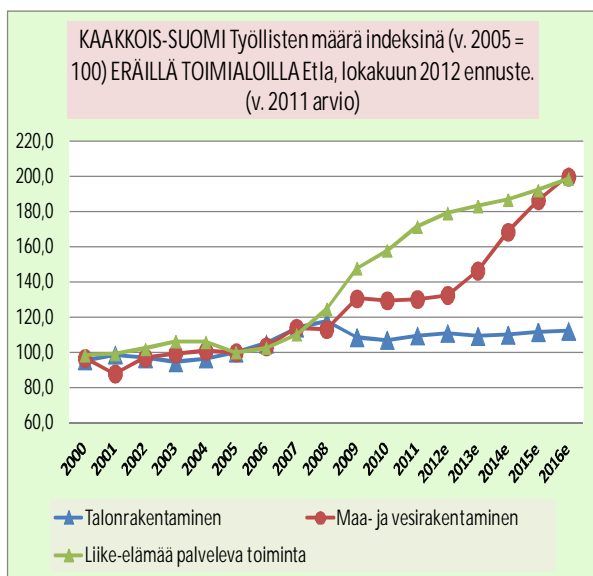

Selvää kasvua ennustetaan maa- ja vesirakentamiseen ja liike-elämän palveluihin, supistusta paperiteollisuuden ohella myös kauppaan ja kuljetuksiin.

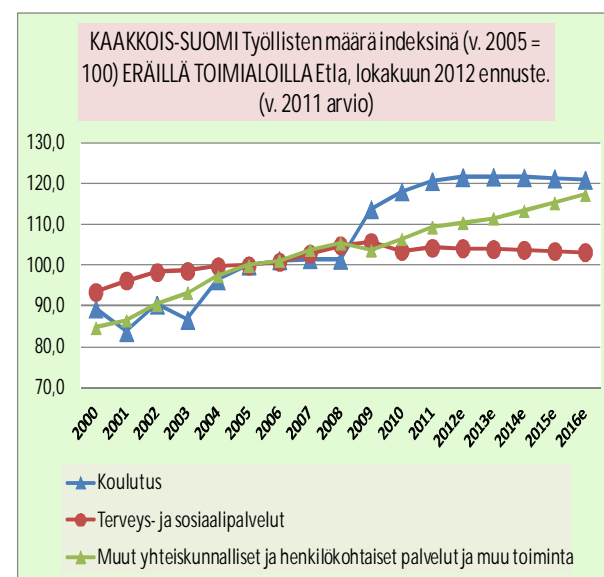
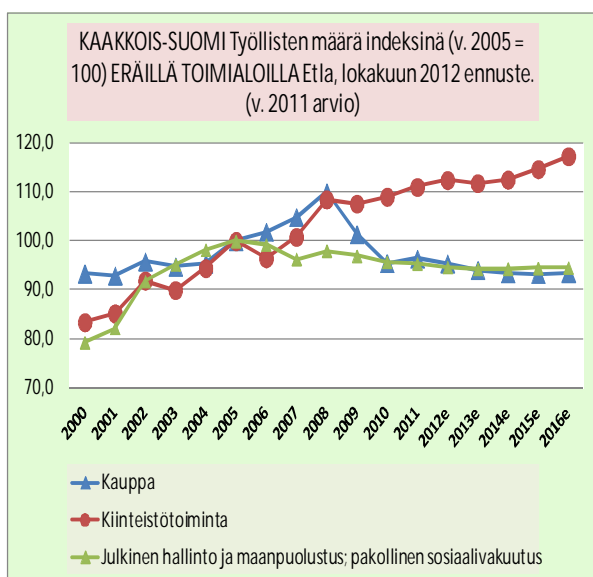
Seuraavissa kuvissa esittelen työllisten määrän kehitystä toimialoittaisena vertailuna. Havainnollisuuden vuoksi olen ottanut yhteen kuvaan vain 3–4 toimialaa. Näissä kuvissa ennuste ulottuu vuoteen 2016 saakka. Myös toimialan menneet, toteutunut työllisten määrän kehitys näkyy.

Kuvien teollisuudenalojen nähdään lähivuosina pitävän työllisten määrän melko lailla ennallaan metsäteollisuutta lukuun ottamatta. Verrattuna vuoden 2005 tasoon, elintarvike- ja metallituoteteollisuus ovat pitäneet työvoimansa määrän parhaiten.

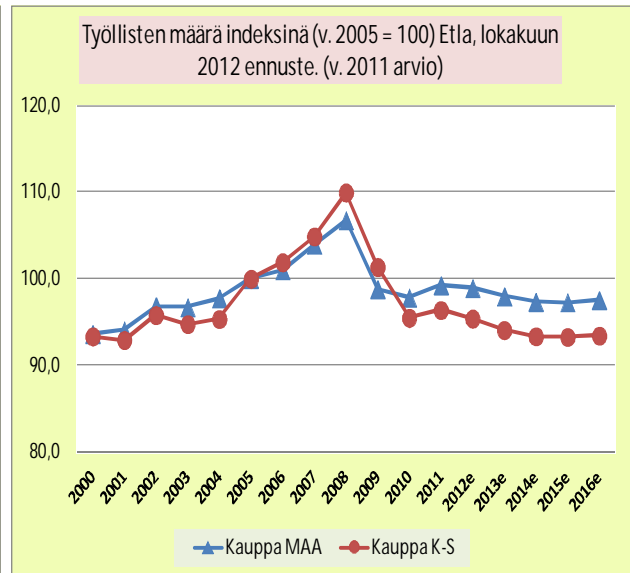
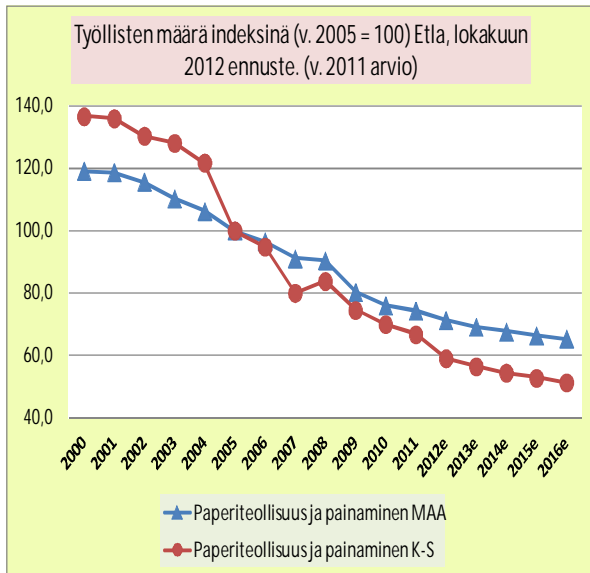

Liike-elämän palveluiden ja maa- vesirakentamisen reipas kasvusuunta näkyy selvästi. Informaatio ja viestintä ovat menettäneet paikkojaan eikä työllisten määrän ennusteta kasvavan. Myös kuljetuksen ja varastoinnin henkilöstö pienenee. Lisääntynyt matkailu näkyy majoitus- ja ravitsemistoiminnan luvuissa, joskaan ennuste ei näe kovin suurta kasvua lähivuosina.

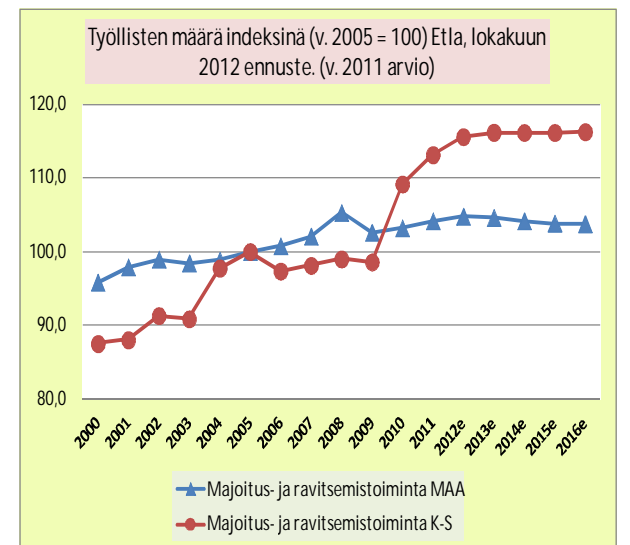
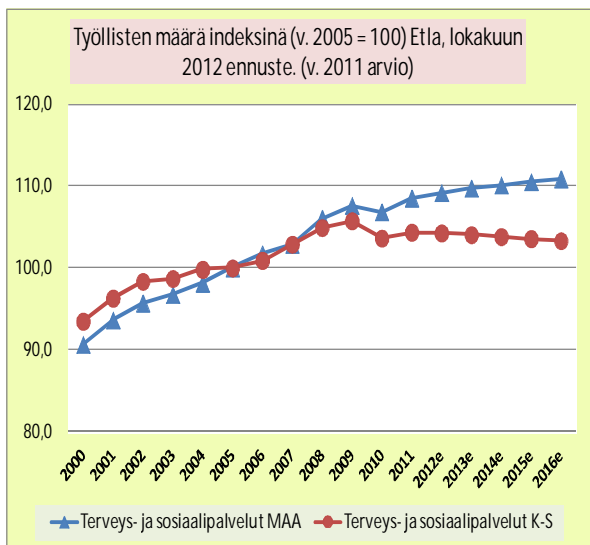

Kaupan työllisten määrä laskee taantumassa. Vaikka itärajalta tuleva ostosmatkailu on kasvanut viime aikoina, työllisten määrän ei ennusteessa odoteta lisääntyvän. Terveys- ja sosiaalipalveluihin ei odoteta lisää työllisiä. Koulutuksen työllisten määrän nähdään taantumassa kasvaneen (työssäkäyntitilaston mukaan työllisten määrä laskee jaksolla 2008–2010).

Vertaan seuraavissa kuvissa joidenkin toimialojen Kaakkois-Suomen työllisten määrän ennusteita koko maan keskiarvoihin.

Paperiteollisuuden ja painamisen työpaikkavähennykset ovat olleet Kaakkois-Suomessa voimakkaammat kuin maassa keskimäärin. Kaupan työllisten määrä kasvoi Kaakkois-Suomessa ennen taantumaa enemmän kuin maassa keskimäärin, mutta taantumassa vähennys oli puolestaan suurempi. Kasvua ei odoteta lähivuosina kummallakaan alueella.

Terveys- ja sosiaalipalveluiden työllisten määrä kasvaa lähivuosina koko maan tasolla, mutta ei Kaakkois-Suomessa. Sen sijaan majoitus- ja ravitsemistoiminnassa on ollut 2000-luvulla koko maan keskimääräistä kehitystä voimakkaampi nousu, joka kylläkin hidastuu lähivuosina, mutta on edelleen hieman yli maan keskiarvon.

4 Työttömyys, kehitys ja rakennepiirteet

Esittelen tässä luvussa joitakin työttömyyden ja sen rakenteiden kehityskulkuja koko Kaakkois-Suomesta ja osaksi myös seutukuntien ja kuntien alueilta. Tietopohja on työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilasto. Tilasto antaa laajaa ja tuoretta tietoa työnhakijoina olevista asiakkaista. Ajankohtaista ja vuoden mittaan päivittyvää tietoa työttömyydestä saa myös Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen internet-sivuilta (www.ely-keskus.fi). Keskus julkaisee sivuillaan paitsi kuukausittaisia työllisyyskatsauksia, myös mm. vuoden mittaan päivittyviä avoimien työpaikkojen ja työttömyyden piirteiden seurantatietoja työmarkkinoiden seurantaraporttisarjassaan. (Sarjassa ilmestyy Anitta Lehtisen ylläpitämänä avoimen työpaikkojen katsauksen lisäksi mm. nuorten työttömyyden, iäkkäiden työttömyyden, ammattiryhmittäisen ja koulutuksen mukaisen työttömyyden raportteja) <http://www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi/julkaisut>). Käytettävissä on myös työ- ja elinkeinoministeriön maksuttomassa toimialapalvelussa oleva laaja tilastoaineisto ja sen osana työnvälitystilaston tietoja (<http://www2.toimialaonline.fi/>).

Työttömyys laski Kaakkois-Suomessa pitkään, mutta alkoi viimeisimmän taloustaantumän yhteydessä kasvaa vuoden 2008 syksyllä. On hyvä oivaltaa, että työttömyyden muutos ei ole täysin suorassa yhteydessä alueen työllisyyden (alueen tarjoaminen työpaikkojen) kehitykseen, jota olen kuvannut aiemmissa luvuissa. Tietysti suotuisa työllisyyskehitys (siis työvoiman kysynnän kasvu) yleensä vähentää työttömyyttä. Työttömyys voi hyvän työvoiman kysynnän vallitessa supistua usealla eri tavalla. Ensinnäkin työnantajat saattavat ottaa oppilaitoksista valmistuvia suoraan palvelukseensa, jolloin nämä eivät ehkä siirry lainkaan TE-toimistojen työttömiksi asiakkaiksi tai heidän työttömyytensä kestää vain lyhyen ajan. Toiseksi työnantajat voivat palkata työttömänä olevia työnhakijoita, mikä tietenkin vähentää työttömien määrää. Lisäksi hyvä talouden ja työllisyystilanne voi estää työssä olevien irtisanomisia ja lomautuksia ja saa työnantajat pitämään paremmin kiinni mm. iäkkäistä työvoimastaan, mikä vähentää tulovirtaa työttömyyteen.

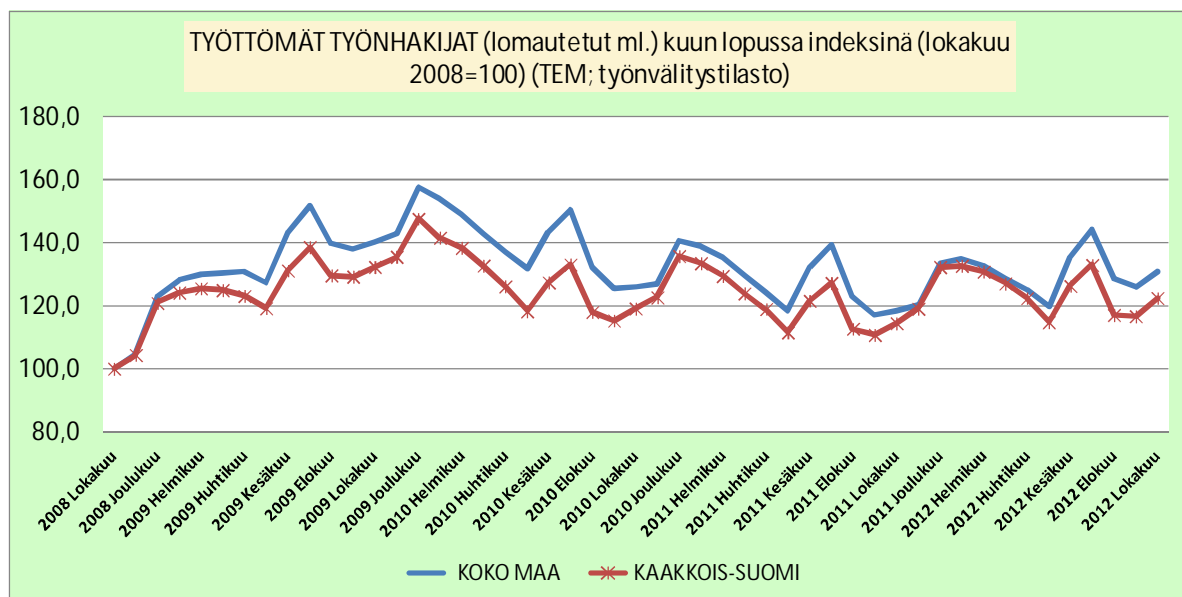
Työttömänä olevien määrä voi kuitenkin vähentyä muistakin syistä kuin siksi, että työttömät työllistyvät alueen työpaikkoihin tai tulovirrat työttömyyteen pienenevät. Poistumavirrat työttömyydestä voivat olla huomattavia myös muualle kuin työpaikkoihin. Jos työttömissä on paljon lähellä eläkeikää olevia, poistuma eläkkeelle voi olla merkittävä. Olen arvioinut, että Kaakkois-Suomessa (työssä olevien) poistuma eläkkeelle on lähivuosina keskimäärin 20 % suurempaa kuin jaksolla 2006–2010. Tilanne vaihtelee toimialoittain riippuen työvoiman ikärakenteesta ja myös työelämän kehittämistoimista, joiden avulla on mahdollista lykätä eläkkeelle poistumista, työssä viihtymistä ja tuottavuutta (Melolinna 2007b, 22–31, ks. työelämän kehittämistoimista myös Alasoini 2012, Melolinna 2009, Ilmarinen 2006, Toomings ym. 2007, Transnational Exchange... 2007). Työvoiman tulevasta rekryointitarpeesta on tehty myös valtakunnallisiin, valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ennusteisiin perustuvia arvioita (Leveälähti ja Järvinen 2011, ks. myös Ahokas ja Honkatukia 2010, Hanhijoki ym. 2011).

Myös muuttoliike voi vähentää alueen työttömyyttä ja tämä on jopa selvä yhteiskuntapoliittinen tavoite. Jos työpaikkaa ei löydy omalta paikkakunnalta, työtöntä houkutellessaan muuttamaan alueille, joilla työpaikkoja on. Muuttoon liittyy kuitenkin usein henkilökohtaista kitkaa: asunnon vaihtaminen voi olla usein vaikeaa ja muutto katkaisee myös sosiaalisia sidoksia. Muutto voi lamatilanteessa olla myös tehoton keino työttömyyden vähentämisessä, jos talouden taantuma koskettaa kaikkia alueita.

4.1 Kaakkois-Suomen työttömyyden yleispiirteet

Tarkastelen tässä työttömyyden viime vuosien piirteitä eripituisten aikasarjojen avulla. Pisin aikaraja alkaa lokakuusta 2008 ja päättyy lokakuuhun 2012. Tähän aikasarjaan sisältyy vuoden 2008 lopulla voimistunut taloustaantuma ja myös sen (ainakin osittainen) päättyminen. Näistä tiedoista nähdään miten taantuma muutti työttömyyttä. Toinen, hieman lyhyempi aikasarja esittelee syvimmästä taloustaantumasta poistumisvaihetta lokakuusta 2010 lokakuuhun 2012. Viimeinen ja lyhin aikasarja kuvaa viimeisen vuoden kehitystä lokakuusta 2011 lokakuuhun 2012.

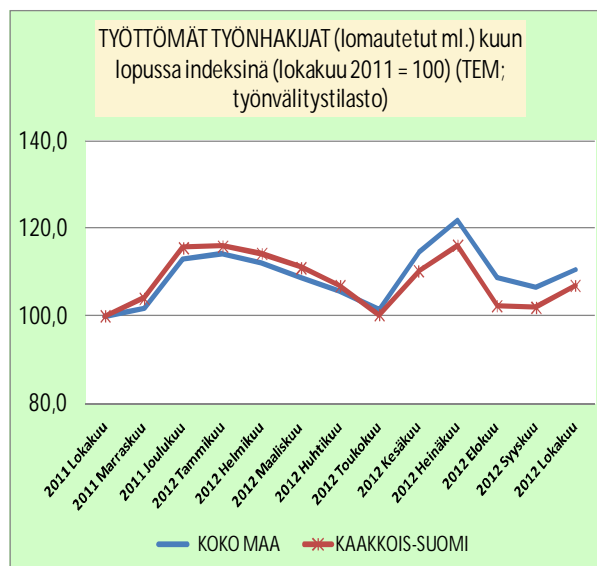
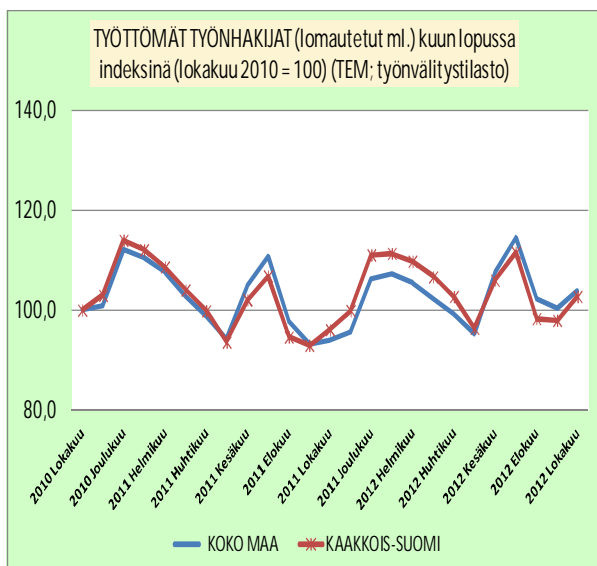
Ensimmäinen kuva näyttää työ- ja elinkeinotoimistoissa työttömänä työnhakijoina olevien henkilöiden määrän kehityksen Kaakkois-Suomessa ja koko maassa vuoden 2008 lokakuusta vuoden 2012 lokakuuhun. Työttömien työnhakijoiden luvuissa ovat mukana myös henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautuneet lomautetut henkilöt.

Työttömien määrän kehitys on esitetty indeksinä, jossa lokakuun 2008 lukua merkitään 100:lla. Kaakkois-Suomen työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi taantumun voimistumisvaiheessa noin 35 % (kun verrataan lokakuuta 2008 ja lokakuuta 2009 keskenään). Talven 2010 jälkeen työttömyys alkoi laskea, mutta lasku pysähtyi vuoden 2012 aikana. Kuvan avulla voi tehdä joitakin johtopäätöksiä kehityksestä. Työttömien määrä lisääntyi taantumun yhteydessä Kaakkois-Suomessa hieman vähemmän kuin maassa keskimäärin. Talvella 2012 oltiin miltei samassa indeksiluvussa maan keskiarvon kanssa, mutta sen jälkeen koko maan keskimääräinen kehitys on ollut Kaakkois-Suomea heikompi, vaikkakin lokakuussa ero hieman tasoittui.

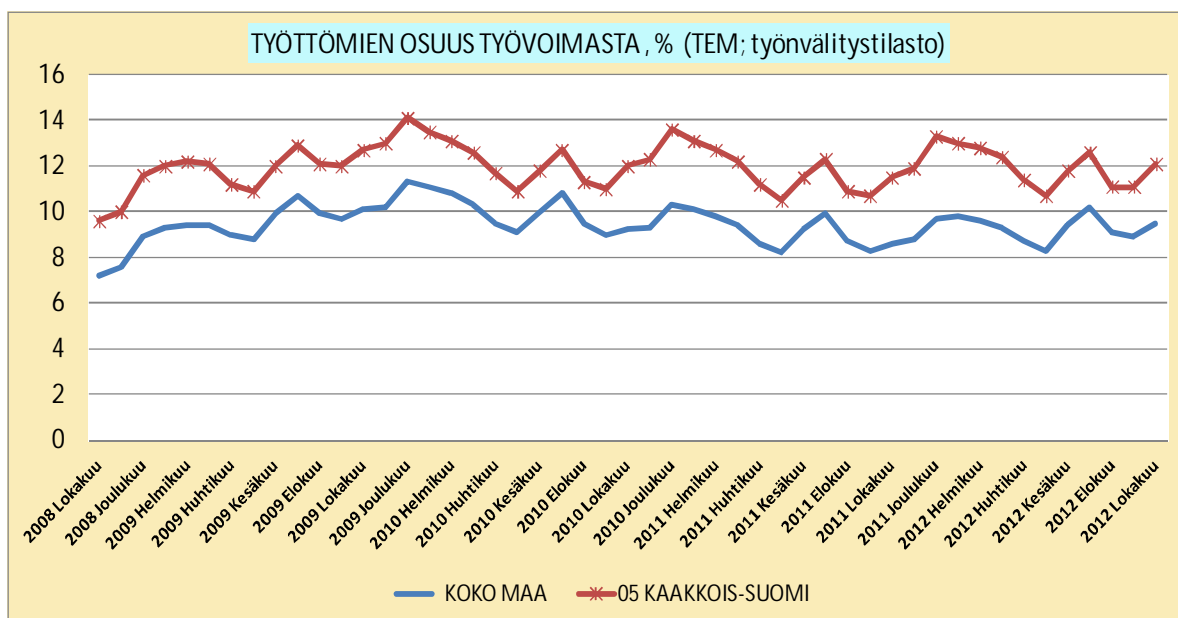
Toinen huomio on se, että taantumun jälkeen lokakuussa 2012 ollaan Kaakkois-Suomessa 22 % ja maassa keskimäärin miltei 30 % korkeammassa työttömyyden määrässä kuin lokakuussa 2008. Talouden taantumien yksi seuraus on usein se, että osa työvoimasta joutuu pitkäkestoiseen työttömyyteen ja lisäksi työnantajien uuden työvoiman rekrytointi voi tulla aiempaa varovaisemmaksi. Epävarmana pysynyt euroalueen ja maailmantaloudenkin viimeaikainen tilanne on alkanut kääntää työttömyyttä uuteen kasvuun ja on pitänyt työvoiman kysyntää melko hiljaisena.

Seuraava kuvapari esittelee kehitystä vuoden 2010 lokakuusta vuoden 2012 lokakuun loppuun sekä vuoden 2011 lokakuusta vuoden 2012 lokakuuhun.

Talvikausina koko maan työttömyys on kasvanut vähemmän kuin Kaakkois-Suomen, kesäisin on oltu samassa tasossa. Kahden vuoden jaksolla työttömyys on pysynyt lähes ennallaan, kuitenkin vuoden 2012 aikana työttömyys on alkanut kasvaa. Tämä kasvu on ollut Kaakkois-Suomessa hieman pienempi kuin maassa keskimäärin. Syksyn edetessä ero on supistunut.

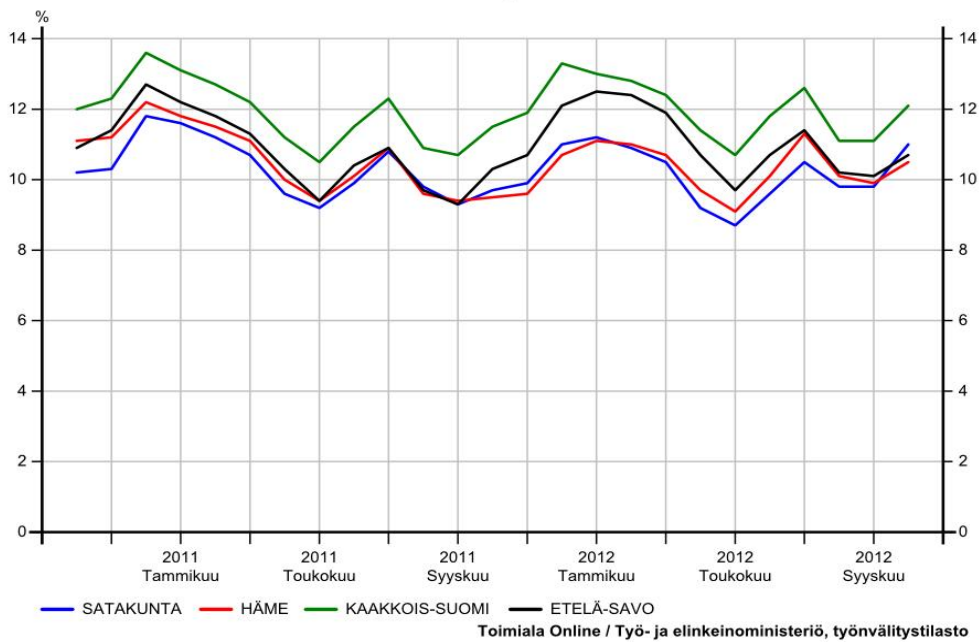
Kun työttömyyden piirteitä halutaan arvioida, työttömien määrän ja sen muutoksen ohella toinen kiinnostava piirre on työttömyyden suhteellinen vaikeus. Työttömyyden yleistä "vaikeustasoa" mitataan mm. työttömien osuudella työvoimaan kuuluvista (työttömyysasteella). Ohessa Kaakkois-Suomen ja koko maan keskimääräinen työttömien osuus työvoimasta kuukausittain työnvälitystilaston mukaan (Työvoiman määrä saadaan Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta).

Kaakkois-Suomen työttömyysaste on ollut jo pitkään maan keskimääräistä astetta korkeampi. Viime vuonna ero maan ja Kaakkois-Suomen asteen välillä on ollut kaksi–kolme prosenttiyksikköä. Joulukuussa 2011 Kaakkois-Suomen aste oli 13,3 % ja koko maan 9,7 %, eroa siis 3,6 prosenttiyksikköä. Vielä talvella 2012 ero oli 3,2 prosenttiyksikköä, mutta on sen jälkeen supistunut ja oli 2,2 prosenttiyksikköä syyskuussa 2012, mutta kohosi 2,6 prosenttiyksikköön lokakuussa 2012.

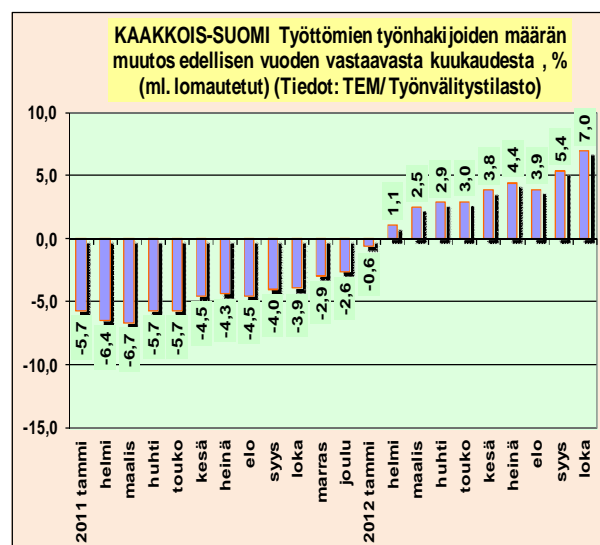
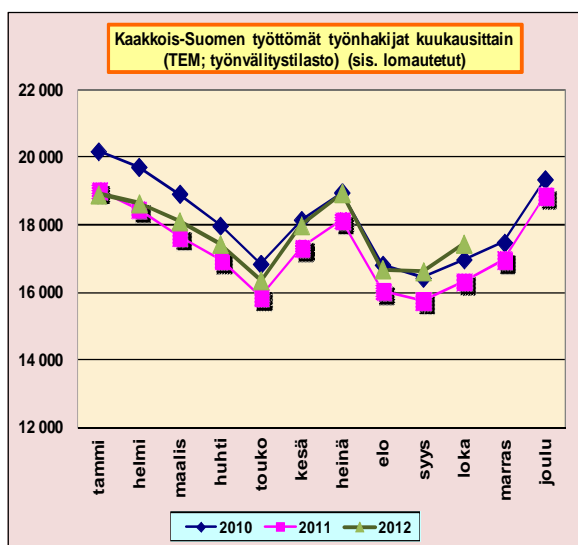
Seuraavassa kuvassa vertaan Kaakkois-Suomen astetta eräisiin muihin eteläisiin ELY-keskusalueisiin. Jaksona on lokakuu 2010 – lokakuu 2012.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta eräissä ELY-keskuksissa Kuukauden lopun tilanne

Kaakkois-Suomessa työttömien osuus työvoimasta on kuvan esimerkialueiden korkein. Alueiden väliset erot ovat kahden vuoden kuluessa hieman supistuneet, mutta alueiden keskinäinen järjestys ei ole olennaisesti muuttunut.

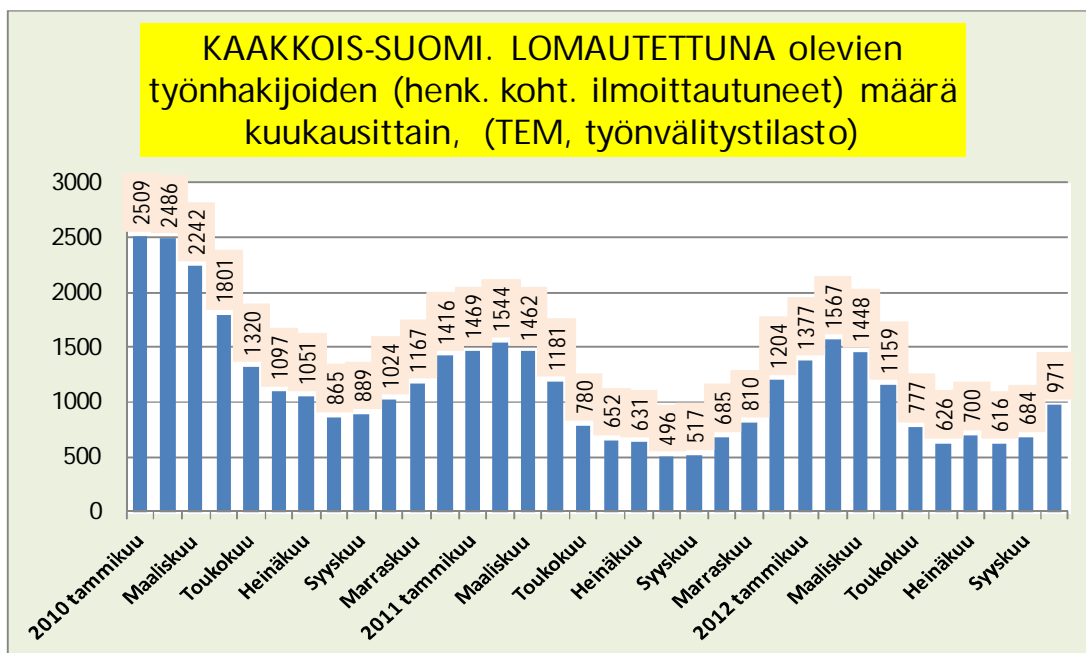
Seuraavassa kuvaparissa selvennän vielä Kaakkois-Suomen työttömien työnhakijoiden määrän muutosta vuosivertailu- ja muutosprosenttikuvan avulla. Luvuissa ovat mukana ne lomautetut henkilöt, jotka ovat henkilökohtaisesti ilmoittautuneet työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Mukana eivät sen sijaan ole nk. työnantajien ryhmäilmoituksilla ilmoittamat lomautetut, joita taantuman aikana oli enimmillään yli 3000, mutta vuoden 2012 aikana vain sadan ja kahdensadan hengen väliällä. (Lomautettujen määrät ovat tarkemmin esillä seuraavassa alaluvussa).

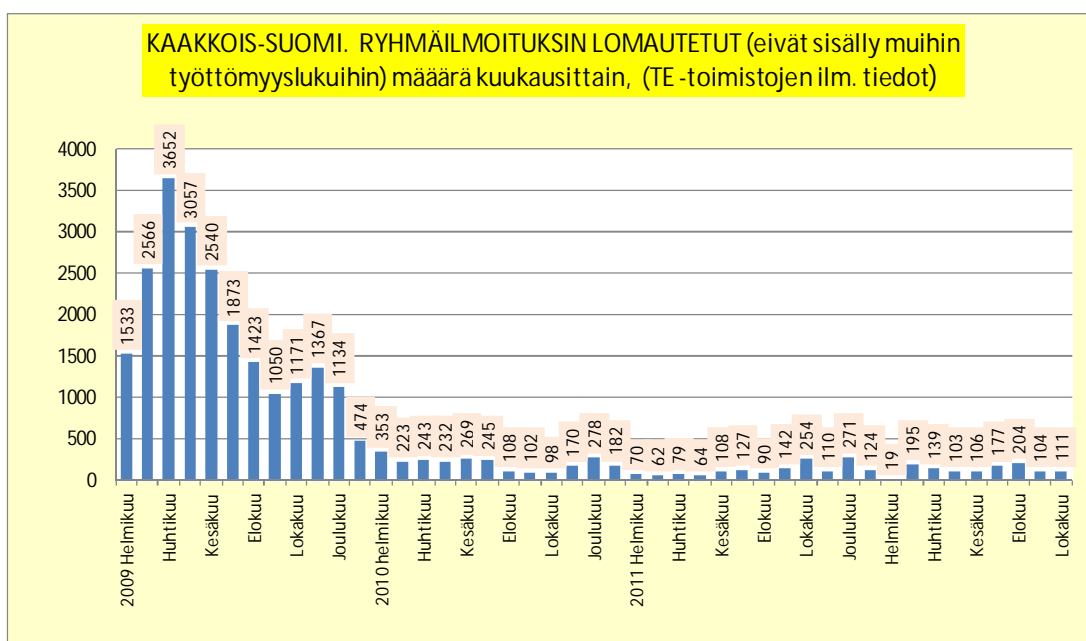
Työttömyyden kääntymisen kasvuun vuoden 2012 mittaan näkyy kuvista selvästi. Kasvu ei vielä ole kovin jyrkkää, mutta suunta on selvä.

4.2 Lomautettuna olevien sekä miesten ja naisten työttömyys

Kun talouden suhdanteessa hyödykkeiden kysyntä alkaa laskea, työnantajilla on mahdollisuus vähentää työvoimakulujaan lomauttamalla henkilöstöään. Tätä voidaan pitää sekä yhteiskunnan että työntekijöiden kannalta parempana vaihtoehtona kuin työvoiman suoria irtisanomisia. 2009–2010 taantumassa lomautuksia käytettiin paljon. Tämän jälkeen määrät laskivat. Vuonna 2012 lomautukset ovat uudelleen hieman nousseet edellisvuodesta. Oheinen kuva näyttää niiden henkilöiden määrän, jotka ovat olleet kuun lopulla lomautettuna ja ilmoittautuneet työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon.

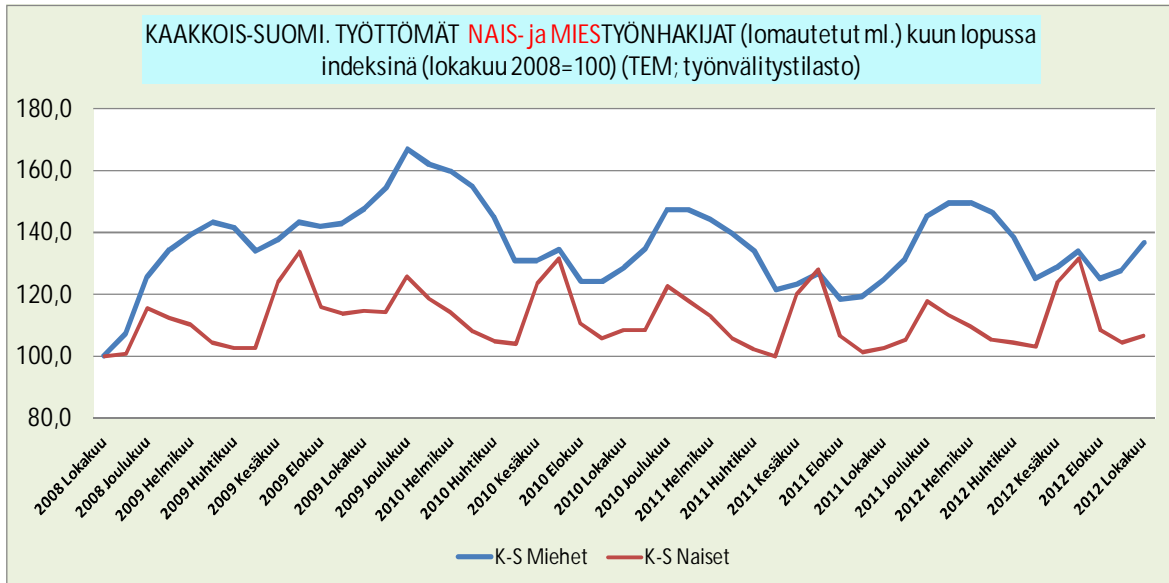

Lomautettuna olevien osuus kaikista työttömistä oli lokakuussa 2012 5,6 %. Vuoden 2009–2010 taantumassa osuus ylsi korkeimmillaan 12–13 %:iin. Lomautusten määrän kasvu talviaikaan näkyy selvästi. Työnantaja voi antaa lomauttamistaan henkilöistä myös nk. ryhmälomautuksen. Ryhmälomautettuja ei laskea mukaan varsinaisiin työttömyyslukuihin. Tällaisia joukkolomautuksia käytettiin edellisessä taantumassa runsaasti, kuten oheinen kuva näyttää.

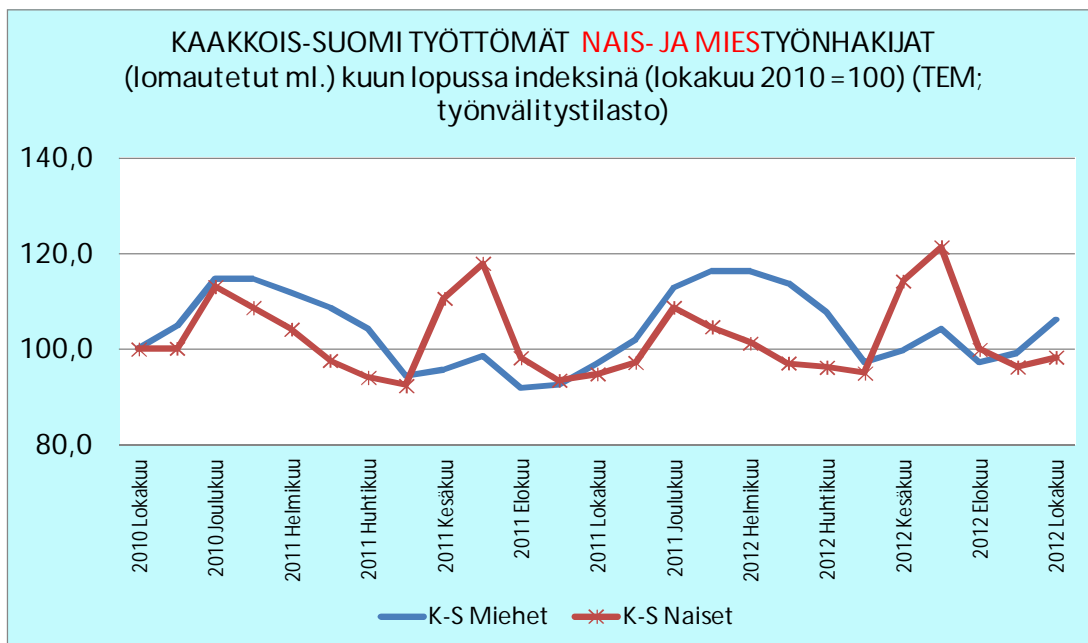
Enimmillään ryhmäilmoituksin lomautettuja oli yli 3600 henkeä huhtikuussa 2009. Kahden viime vuoden aikana määrät ovat olleet pieniä, lokakuussa 2012 ryhmälomautettuja oli 111 henkeä.

Suomalaiset työmarkkinat ovat tunnetusti jakautuneet selvästi sukupuolen mukaan mm. naisille ja miehille tyypillisiin toimialoihin. Vuosien 2009–2010 taloustaantumana aikainen ja sitä seurannut kehitys ei ole koskettanut kaikkia toimialoja samalla tavalla ja tämä näkyy myös sukupuolten mukaisessa työttömyydessä. Seuraavat kuvat näyttävät miesten ja naisten työttömyyden kehityksen.

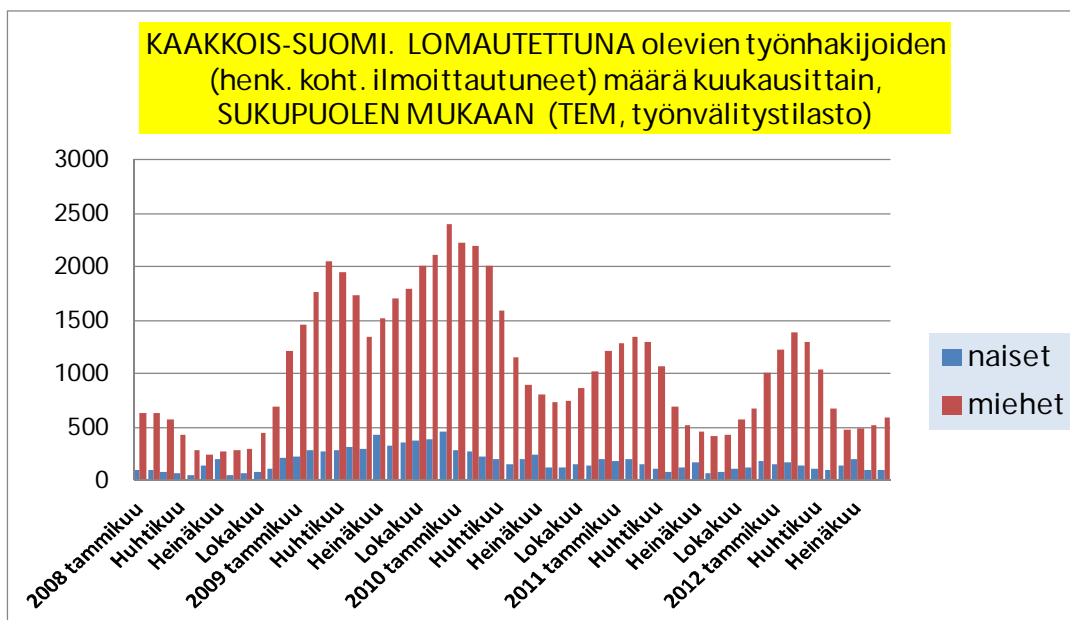
Kuvasta näkyy selvästi miesten työttömyyden tuntuva nousu talvea 2010 kohti. Työttömien miestyönhakijoiden määrä kasvoi vuoden aikana lokakuusta 2008 lokakuuhun 2009 lähes 60 %, naistyöttömien määrä vain noin 16 %. Naisten työttömyyden trendi on taantumassakin ollut verraten tasainen ja lokakuun 2008 alkutilanteeseen verrattuna työttömät naisia oli lokakuussa 2012 vain runsas kuusi prosenttia enemmän, miehiä sen sijaan yli kolmannes enemmän.

Toinen kuva näyttää kahden vuoden kehityksen.

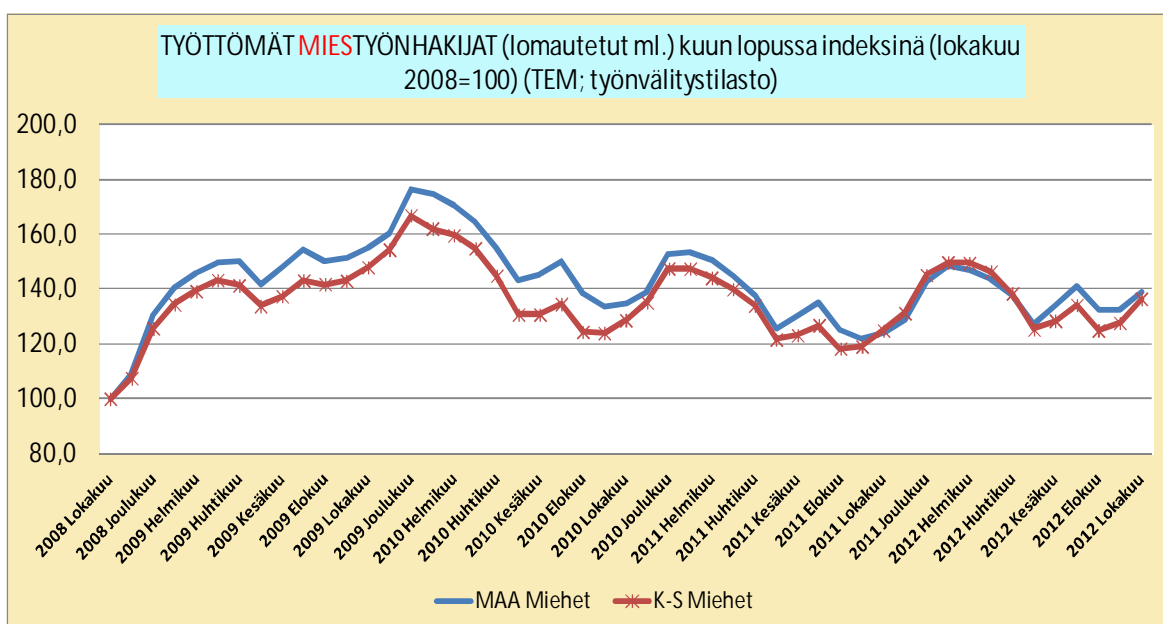

Miehille on tyypillistä talvikauden työttömyys, naisia on sen sijaan paljon työttöminä työnhakijoina kesäkuukausina mm. eri palvelualoilla (esimerkiksi terveydenhuolto- ja sosiaalialalla). Syyskuussa 2012 miestyöttömien määrä oli jonkin verran korkeammalla tasolla kuin kaksi vuotta tai vuotta aikaisemmin. Naistyöttömien määrä on hitusen pienempi kuin kaksi vuotta aikaisemmin mutta korkeampi kuin vuosi sitten. Ts. sukupuolten työttömyyden kahden vuoden muutos ei poikkea kovin paljon toisistaan. Työttömyyden viimeaikainen kasvu kohdistuu kuitenkin valtaosin miehiin.

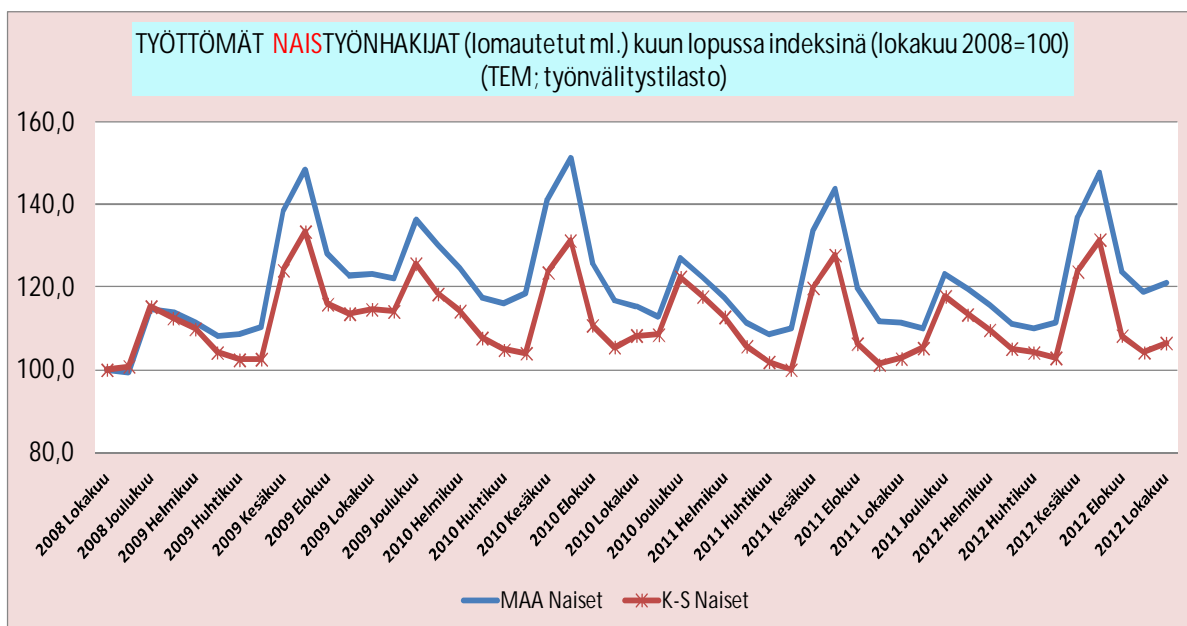
Esittelen vielä kuvan, josta näkyy lomautusten kohdistuminen miehiin. Toimialat, joissa työntekijöiden enemmistö on miehiä, ovat käyttäneet lomautuksia naisvaltaisilla aloilla enemmän.

Vertaan vielä seuraavassa kuvaparissa koko maan ja Kaakkois-Suomen sukupuolen mukaista työttömyyden muutosta koko maan keskimäärään aikajaksolla lokakuu 2008 – lokakuu 2012.

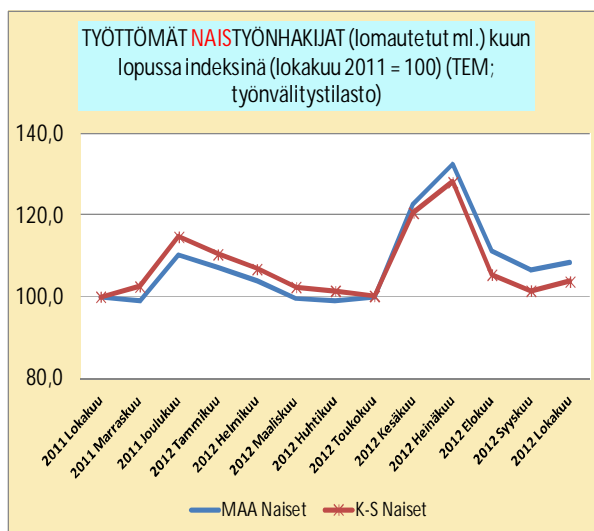
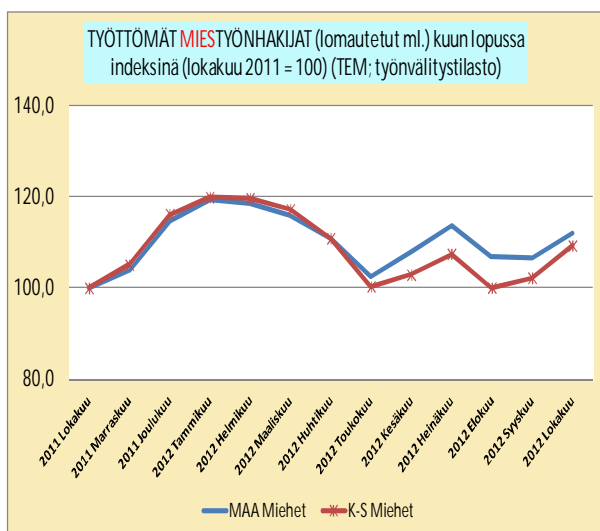

Työttömänä olevia miehiä oli lokakuussa 2012 Kaakkois-Suomessa runsas 36 % enemmän kuin ennen taantumaa lokakuussa 2008. Koko maan keskimääräinen lisäys oli 39 % eli melko samansuuruinen. Kuva näyttää myös sen, että Kaakkois-Suomen miesten työttömyys ei taantumassa noussut aivan yhtä paljon kuin maan keskiarvo.

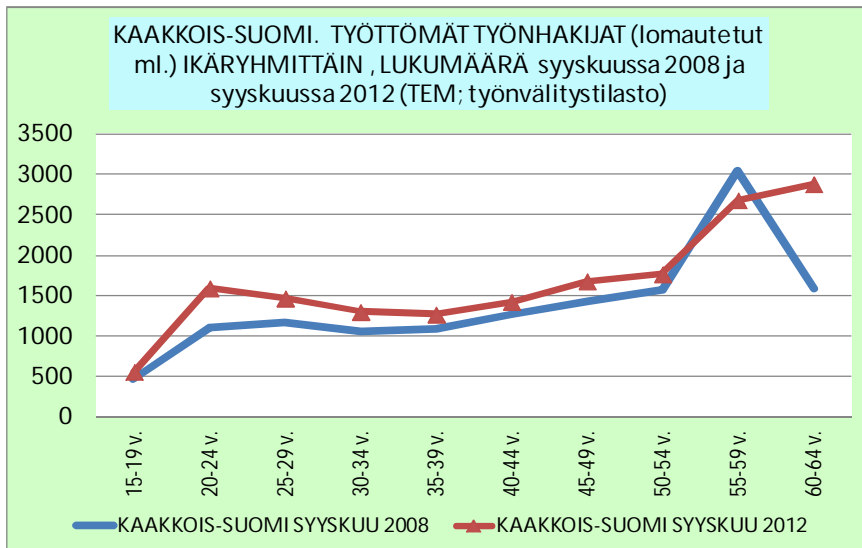
Naisten työttömyyden muutos on ollut Kaakkois-Suomessa suotuisampaa kuin maassa keskimäärin. Taantuma nosti työttömyyden trendiä jonkin verran myös Kaakkois-Suomessa, mutta lokakuussa 2012 alueella oli vain runsas kuusi prosenttia enemmän työttömänä olevia naisia kuin neljä vuotta aikaisemmin. Koko maan keskimääräinen lisäys oli 21 %.

Viimeisen vuoden kehitystä esittelevä kuvapari osoittaa, että sekä miesten että naisten työttömyyskehitys on Kaakkois-Suomessa hieman maan keskimäärää parempi, erityisesti kesän ja alkusyksyn 2012 mittaan. Työttömyyden trendit ovat sekä maassa keskimäärin että Kaakkois-Suomessa kasvusuuntaisia.

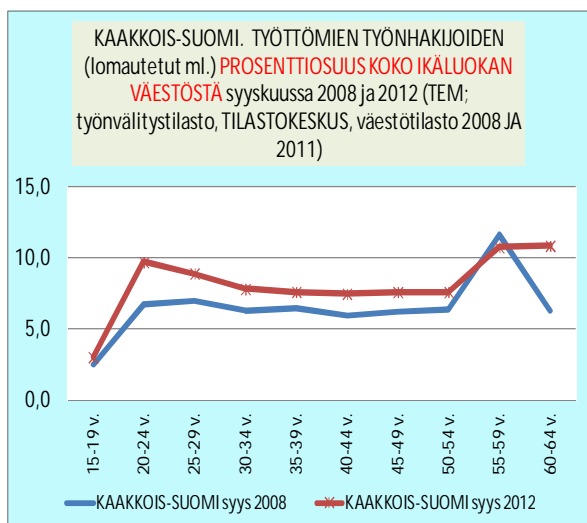
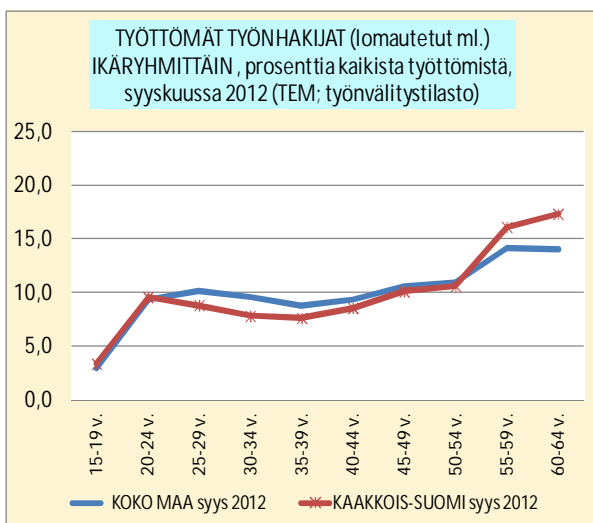
4.3 Ikäryhmittäinen, nuorten sekä iäkkäiden (55+) työttömyys

Tarkastelen tässä luvussa, miten nuorten (alle 25 v.) ja iäkkäiden (55+) työttömyydet ovat kehittyneet Kaakkois-Suomessa. Sitä ennen esittelen muutaman kuvan eri ikäryhmien työttömyydestä.

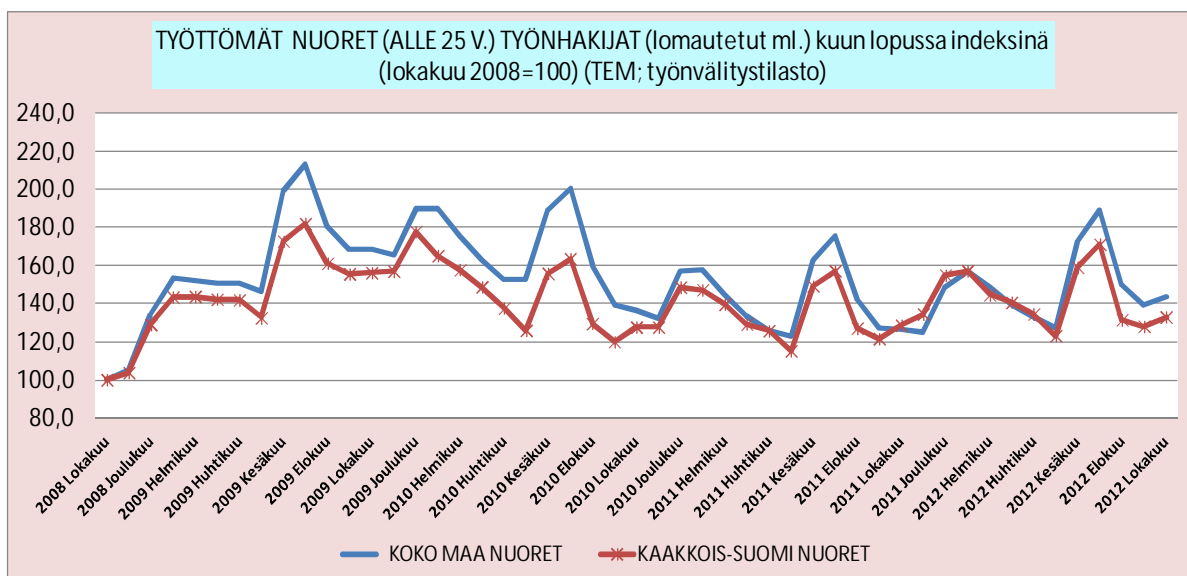

Kuva osoittaa miten työttömien määrät ovat eri ikäryhmissä muuttuneet taantuman ympärillä syyskuusta 2008 syyskuuhun 2012. Määrät ovat kasvaneet miltei kaikissa ikäryhmissä. Lisäys on suurinta nuorten aikuisten sekä 60–64-vuotiaiden ikäryhmissä. Syyskuussa 2008 55–59-vuotiaita oli työttömänä yli kaksi kertaa enemmän kuin muissa ikäryhmissä keskimäärin. Voi arvella, että tähän ovat vaikuttaneet mm. massa- ja paperiteollisuuden ja joidenkin muiden toimialojen tehtaiden lopetukset ja muut henkilöstövähennykset, joihin on kuulunut nk. "eläkeratkaisuja". Syyskuussa 2012 tämä työttömyys näkyy 60–64-vuotiaiden kasvaneena määränä, ts. monen irtisanotun tai muutoin työttömäksi jääneen henkilön työttömyys on jatkunut.

Seuraava kuva näyttää miten työttömät jakautuvat eri ikäryhmiin Kaakkois-Suomessa ja koko maassa keskimäärin. Toinen kuva esittelee puolestaan työttömien "ikäryhmäosuuden". Kyse ei ole ikäryhmittäisestä työttömyysasteesta (joka lasketaan työttömien osuutena työvoimaan kuuluvista), vaan työvoimaan kuuluvien sijasta työttömien osuus on siinä laskettu koko ikäluokan väestöstä. Ts. esim. nuorissa ovat mukana koululaiset ja opiskelijat ja muut työvoiman ulkopuolella olevat, joita nuorissa ikäluokissa on paljon. Kuva osoittaa kuitenkin hyvin, miten ikäryhmän työttömyys on muuttunut taantuman alun ajoista syyskuun 2012 loppuun. 55 vuotta täyttäneiden ryhmissä työttömänä olevia oli syyskuussa 2012 yli 10 prosenttia ja 20–24-vuotiaissakin lähelle sitä.

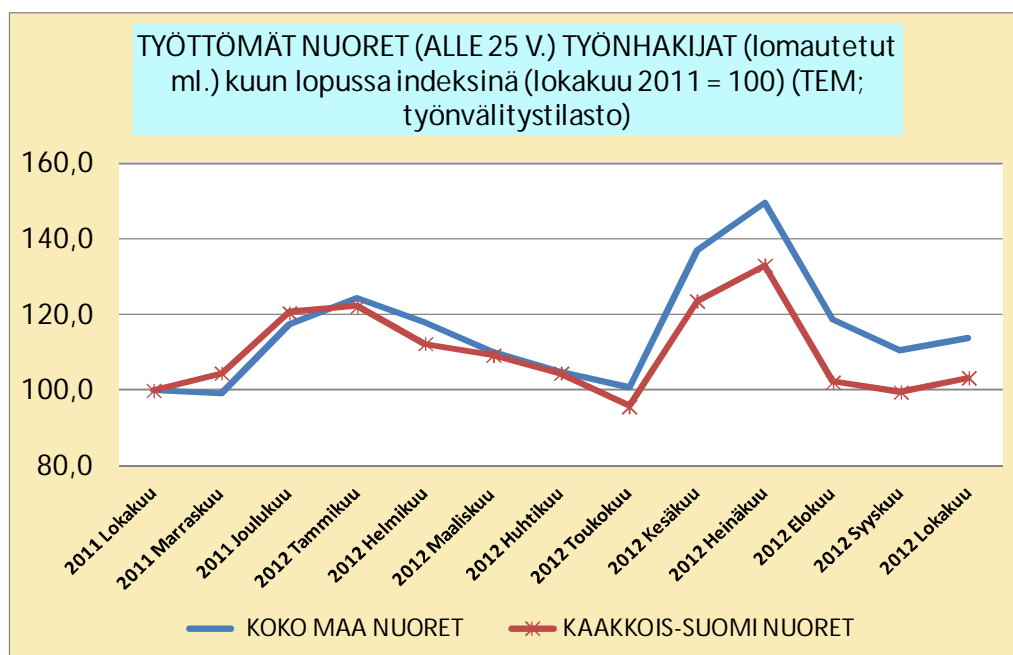

Nuorten työttömyys on työmarkkinoiden huolestuttava piirre, varsinkin pitkittyessään. Nuorten työttömyyden kehitystä esittelevät ensimmäiset kuvat näyttävät Kaakkois-Suomen ja koko maan vertailun sekä pitkän että vuoden mittaisen aikasarjan mukaan.

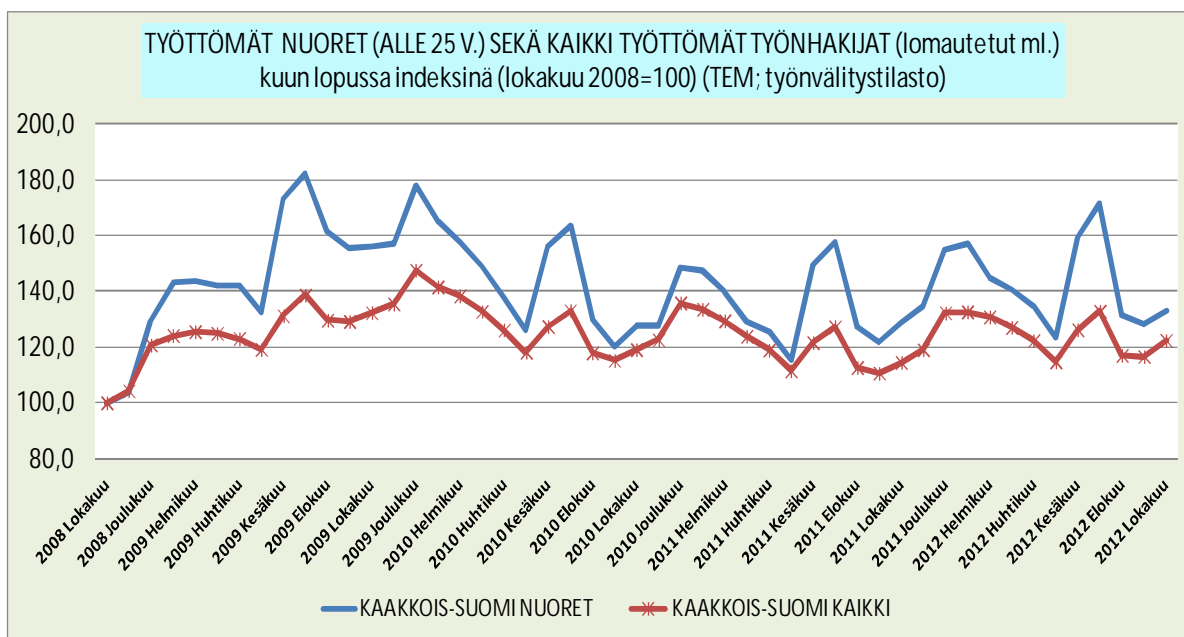
Vuosien 2009–2010 taantuman aikana nuorten työttömyys kasvoi merkittävästi, koko maassa keskimäärin noin 70 % lokakuusta 2008 lokakuuhun 2009, Kaakkois-Suomessa vajaa 60 %. Vuodenvaihteesta 2009–2010 nuorten työttömien määrä alkoi vähentyä kummallakin alueella.

Lokakuussa 2012 Kaakkois-Suomen nuorten työttömien määrä oli kolmanneksen verran suurempi kuin ennen taantumaa lokakuussa 2008. Koko maan keskimääräinen kasvu oli yli 40 %. Seuraava kuva esittelee viimeisen vuoden kehityksen.

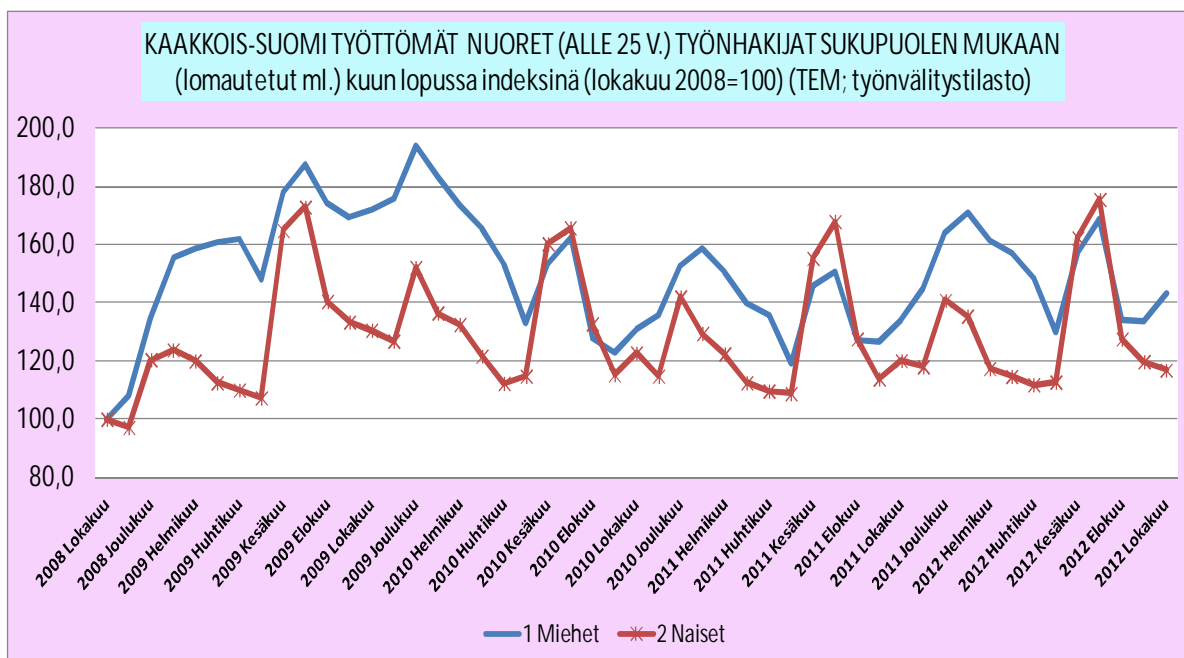
Lokakuusta 2011 lokakuuhun 2012 Kaakkois-Suomen nuorten tilanne kehittyi paremmin kuin maan keskimäärä. Nuorten työttömyys kuitenkin kasvoi hieman. Lokakuussa 2012 Kaakkois-Suomessa oli työttömänä olevia nuoria runsas kolme prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin, koko maassa keskimäärin 14 % enemmän.

On järkevää verrata nuorten työttömyyden kehitystä kokonaistyöttömyyden kehitykseen. Työmarkkinoilla on merkittävä ongelma silloin, jos opiskelusta valmistuvat tai muutoin työmarkkinoilta sijaa hakevat nuoret kokevat vaikeuksia työsaannissa. Seuraava kuva esittelee nuorten sekä kokonaistyöttömyyden kehityksen Kaakkois-Suomessa.

Nuorten työttömyys alkoi lisääntyä merkittävästi taantumaan siirryttäessä. Taloustaantuma nosti nuorten työttömyyttä selvästi enemmän kuin kokonaistyöttömyyttä. Taantuman huipun jälkeen nuorten työttömyys on pysynyt hieman korkeammalla tasolla ja kehittynyt jonkin verran kokonaistyöttömyyttä heikommin. Lokakuussa 2012 nuoria työttömiä oli Kaakkois-Suomessa 33 % enemmän kuin neljä vuotta aikaisemmin. Kokonaistyöttömyys kasvoi samassa ajassa 22 %.

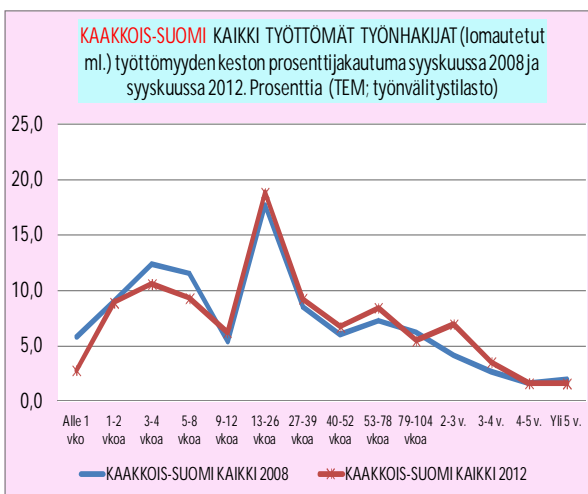
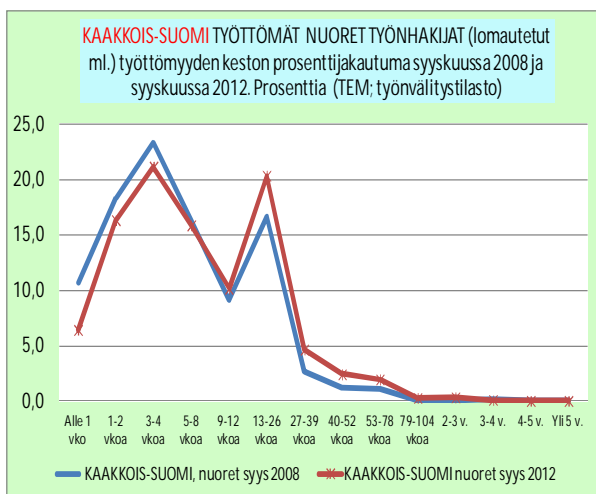
Naisten ja miesten kokonaistyöttömyys on kehittynyt eri tavalla. Miten on nuorten miesten ja naisten työttömyyden laita?

Myös nuorten työttömyys oli taantumassa miesvaltaista. Syksystä 2008 syksyyn 2009 nuorten miestyöttömien määrä kasvoi noin 80 %, naisten lisääntyi vain kolmanneksen. Sittenkin kehityskulut eivät poikkea kovin paljon toisistaan. Naisten työttömyydelle tyypilliseen tapaan työttömyyshuiput ovat kesäaikaan. Miehiä on runsaasti työttömänä myös talvisin. Kuvan neljän vuoden aikajakson aikana nuorten miestyöttömien määrä on lisääntynyt 43 %, naisten 17 %.

Vaikka nuoret joutuvat työmarkkinoilla usein kokemaan työttömyyttä, hyvänä puolena on pidetty sitä, että heidän työttömyytensä ei ole kovin pitkäkestoista. Tähän vaikuttaa paitsi mahdollinen sijoittuminen töihin, myös siirtyminen opiskelijaksi tai työharjoittelu ja muut työvoimapolitiittiset toimet.

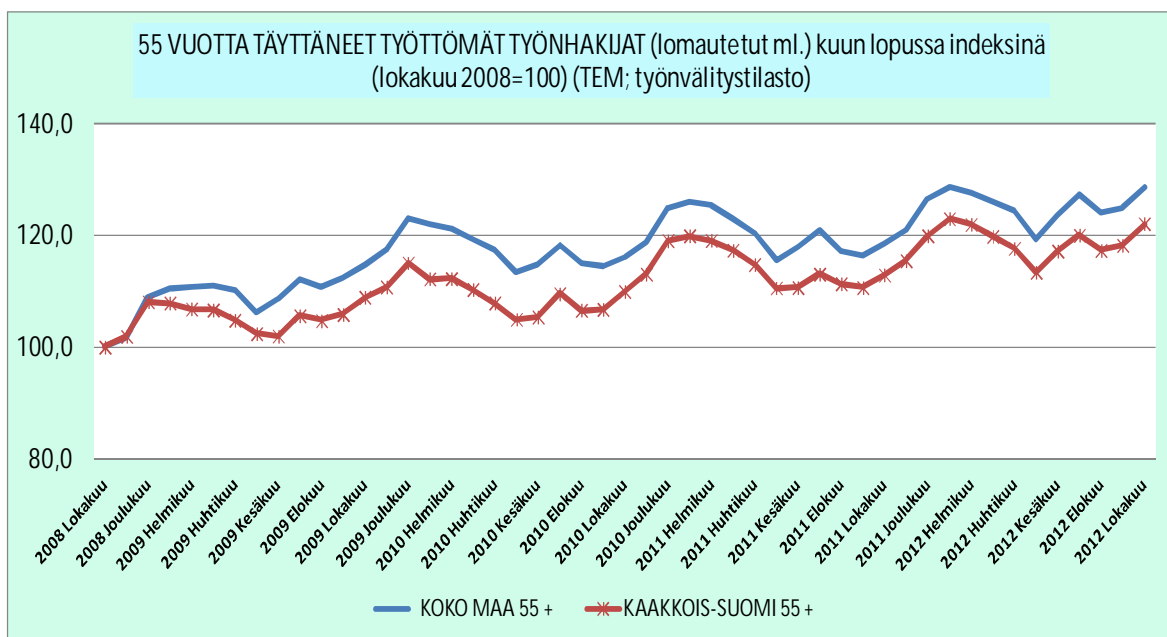
Seuraavassa kuvaparissa on esillä kaikkien työttömien ja nuorten työttömien työttömyyden kesto.

Vaaka-akselilla on henkilön meneillään olevan työttömyysjakson pituus (joka on siis kestänyt alle viikosta yli viiteen vuoteen). Pystyakseli osoittaa monellako prosentilla työttömistä työttömyys on kestänyt ko. ajanjakson verran. Kestot on mitattuna ennen taantumaa syyskuulta 2008 sekä syyskuulta 2012.

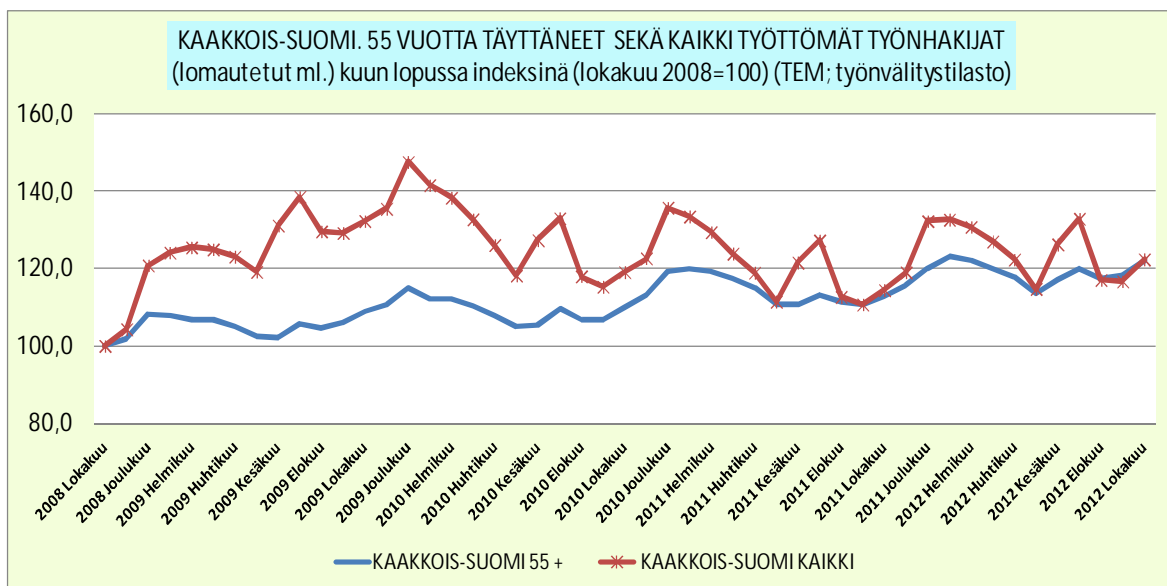
Kuvaparin vertailu osoittaa, että nuorten työttömyys on keskimäärin selvästi lyhytkestoisempaa kuin kaikkien työttömien keskiarvo. 44 prosentilla nuorista työttömyys oli kestänyt korkeintaan kuukauden. Kaikkien työttömien vastaava luku oli 22 %. Pitkittänyt työttömyys ei ole nuorilla kovin yleistä. Vajaalla kymmenellä prosentilla syyskuun lopussa 2012 työttömänä olleista nuorista työttömyys oli kestänyt yli puoli vuotta. Kaiken ikäisten vastaava luku oli 44 %. Jos katsotaan päätyneiden työttömyysjaksojen keskimääräistä kestoja, ero nuorten ja kaikkien työttömien välillä säilyy. Syyskuussa 2012 nuorten työnhakijoiden päätyneet työttömyysjaksot (lomautetut pl.) olivat kestäneet keskimäärin 11 viikkoa, kaikkien työttömien 18 viikkoa. Vuoden 2008 syyskuussa luvut olivat 7 ja 15 viikkoa, joten keskimääräinen kesto on pidentynyt taantumayhteydessä.

Nuorten ohella toinen kiinnostava työmarkkinoiden ikäryhmä on 55 vuotta täyttäneet työnhakijat. Tuotannon ja sen työvoiman käytön muutostilanteissa nuorten ohella iäkkäät henkilöt saattavat joutua aiempaa heikompaan tilanteeseen. Kun tämän ikäryhmän työttömyys kasvaa, on usein kysymys työpaikkojen loppusten tai irtisanomisten aiheuttamasta työttömyydestä.

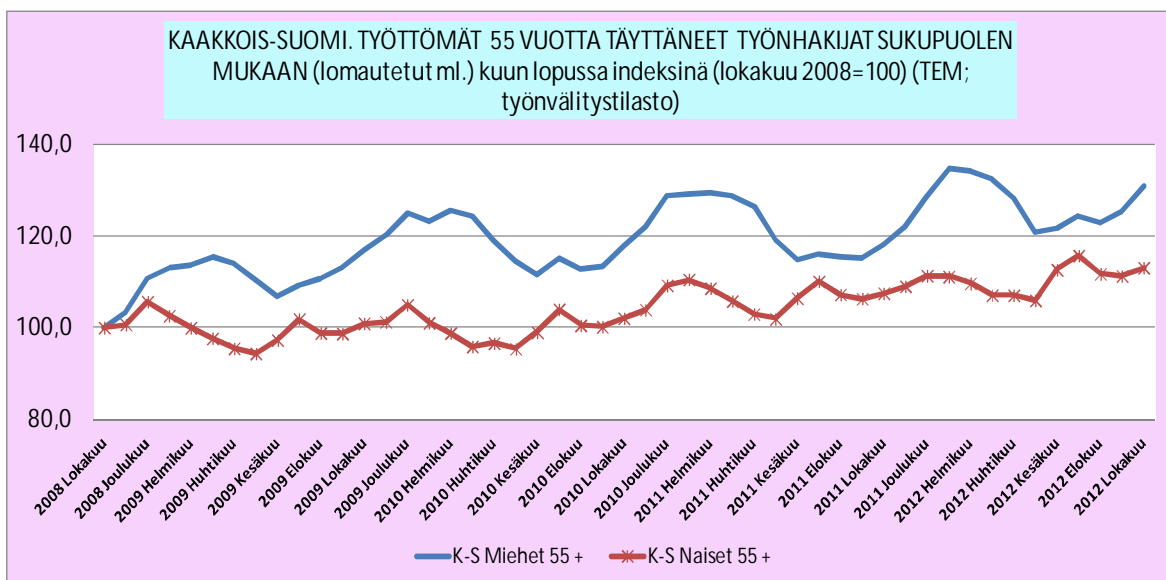
Lokakuusta 2008 lokakuuhun 2012 iäkkäiden työttömien määrä on kasvanut Kaakkois-Suomessa 22 prosenttia, koko Suomessa tätä enemmän eli 29 prosenttia. Taantumien alkuvaiheissa Kaakkois-Suomen iäkkäiden työttömien määrä kasvoi hitaammin kuin maan keskimäärä, sen jälkeen muutosvauhdit ovat olleet melko samankaltaiset.

Iäkkäiden työttömyyden kehitystä on verrattu seuraavassa kuvassa Kaakkois-Suomen kokonaistyöttömyyteen.

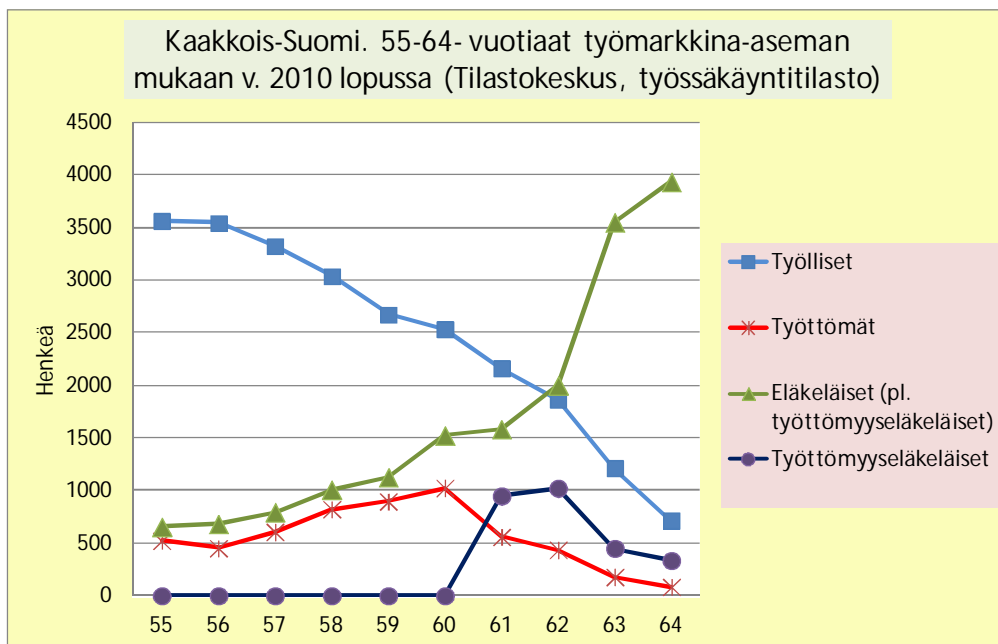
Iäkkäiden työttömien ja kaikkien työttömien määrän kehityksessä on selvä ero. Iäkkäiden määrä kasvoi taantumassa melko hitaasti, mutta kasvusuunta on jatkunut kaiken aikaa, kun taas kokonaistyöttömyys mm. lomautusten vuoksi kasvoi nopeasti, mutta alkoi huipun jälkeen laskea. Lokakuussa 2012 kummankin ryhmän työttömyydet ovat 22 prosenttia korkeammalla tasolla kuin neljä vuotta aikaisemmin.

55 vuotta täyttäneiden työttömyyden sukupuolen mukainen kehitys on ohessa.

Miesten työttömyys on kasvanut neljän vuoden mittaan enemmän kuin naisten. Iäkkäiden naisten työttömyys pysyi melko lailla ennallaan vuosien 2009 ja 2010 ajan ja alkoi nousta vasta vuonna 2011. Viime aikoina iäkkäiden naisten työttömyys on kasvanut hieman enemmän kuin kaiken ikäisten naisten. Kausivaihtelut eivät kovin paljon muuta iäkkäiden naisten työttömyyttä, miesten työttömyys muuttuu jonkin verran enemmän.

Esitän vielä kuvan, joka näyttää miten Kaakkois-Suomen 55–64-vuotias väestö jakautui työllisiin, työttömiin, työttömyyseläkeläisiin ja muihin eläkeläisiin vuoden 2010 lopussa.

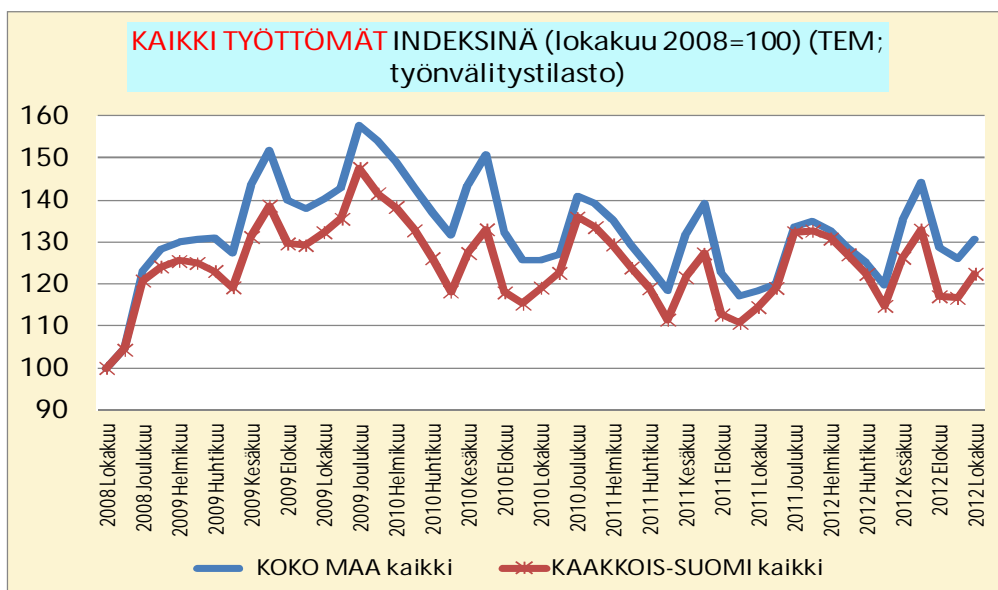
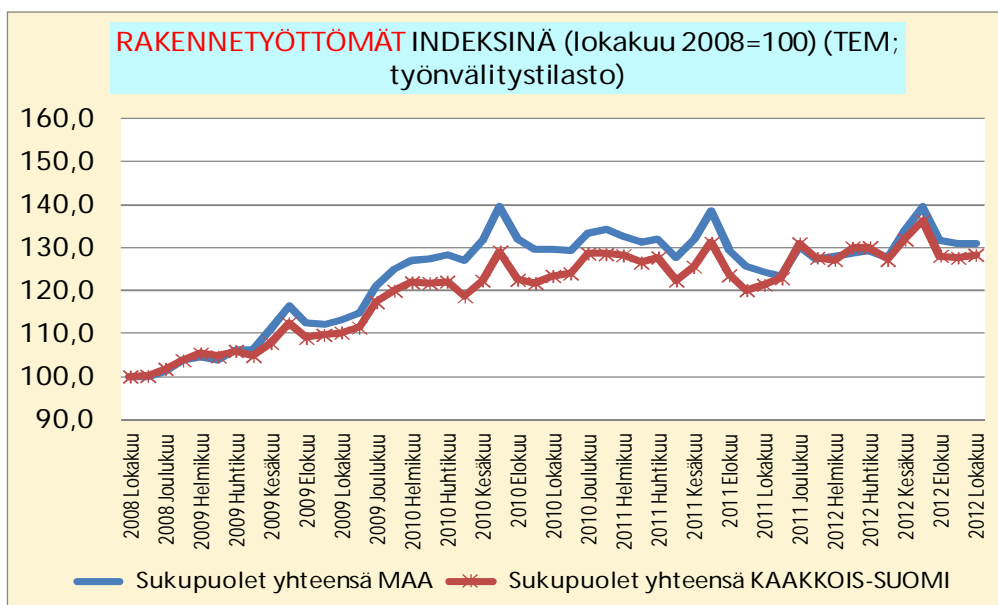

Vaikka eläkkeelle voi siirtyä täytettyään 63 vuotta, Kaakkois-Suomessa oli työmarkkinoilla noin 2000 työssä olevaa 63–64-vuotiasta henkilöä.

4.4 Pitkittynyt työttömyys

Taloustaantumien aikana työvoiman kysyntä hiljenee. Tämän yhtenä seurauksena on se, että monien työttömänä olevien työttömyys pitkittyy, kun työmahdollisuudet vähenevät. Työvoimapolitiikassa puhutaan rakennetyöttömyydestä. Näiden henkilöiden pääjoukko on yhtäjaksoisesti pitkään (vähintään yhden vuoden) työttömänä olleet, mutta mukaan lasketaan kolme muutakin ryhmää: 16 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta työttömänä olleet (nk. rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät) sekä henkilöt, jotka ovat olleet jossakin työvoimapolitiittisin toimin rahoitetussa työssä tai koulutuksessa, mutta eivät ole sijoittuneet työhön yleisille työmarkkinoille toiminnan päätyttyä (kolmen kuukauden kuluessa) sekä vielä henkilöt, jotka ovat olleet useassa työvoimapolitiittisessa toimessa, mutta eivät ole onnistuneet sijoittumaan yleisille työmarkkinoille.

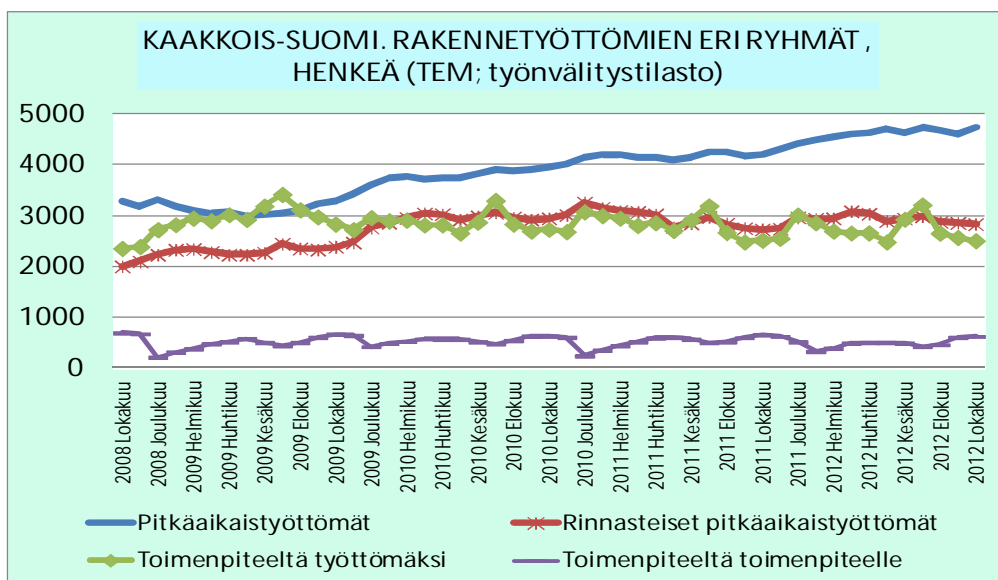
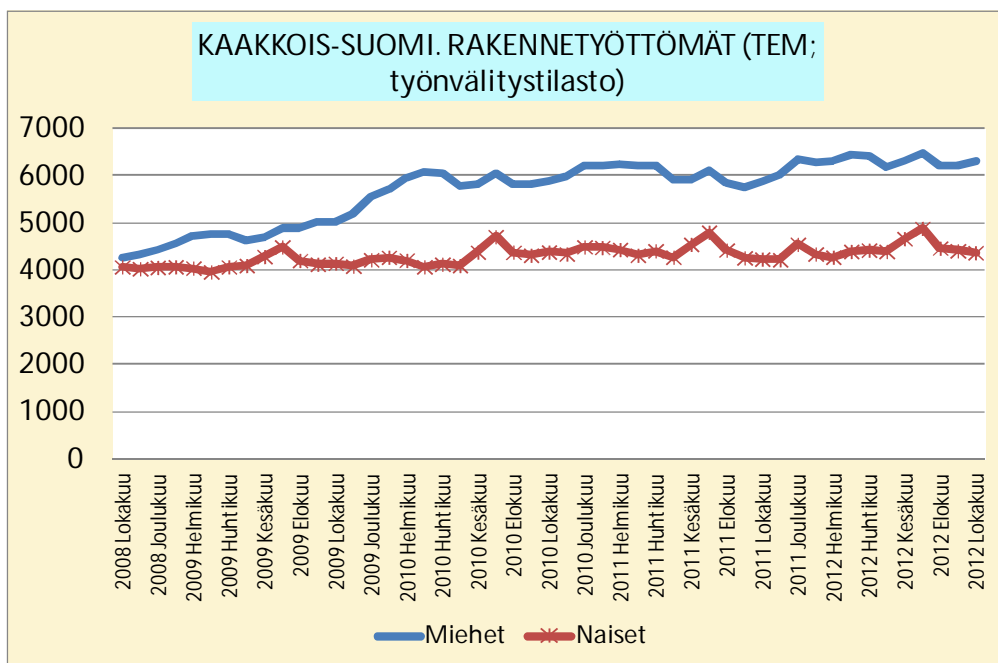
Esitän ensimmäisessä kuvassa koko rakennetyöttömien ryhmän sekä kaikkien työttömien yhteismäärän kehityksen Kaakkois-Suomessa ja koko maassa neljän viime vuoden jaksolla.

Kehityskulut eroavat. Kokonaistyöttömyys kasvoi taantumassa tuntuvasti ja kääntyi sitten laskusuuntaan, kunnes alkoi uudelleen nousta vuoden 2012 aikana. Rakennetyöttömyyden kasvu on tasaisempi ja vailla

suuria kausivaihteluja. Trendi on kasvava. Mielenkiintoisesti koko maan rakennetyöttömien ja kaikkien työttömien määrä on neljän vuoden jaksolla lisääntynyt yhtä paljon, toisin eri uraa pitkin. Lokakuussa 2012 rakennetyöttömiä oli 30,9 % enemmän kuin neljä vuotta aikaisemmin, kaikkia työttömiä 30,7 % enemmän. Kaakkois-Suomessa kaikkien työttömien määrä kasvoi "vain" runsaat 22 %, rakennetyöttömät tätä enemmän eli yli 28 %..

Seuraava kuva näyttää miten Kaakkois-Suomen rakennetyöttömyys jakautuu sukupuolen mukaan ja sekä neljään rakennetyöttömyyden ryhmään.

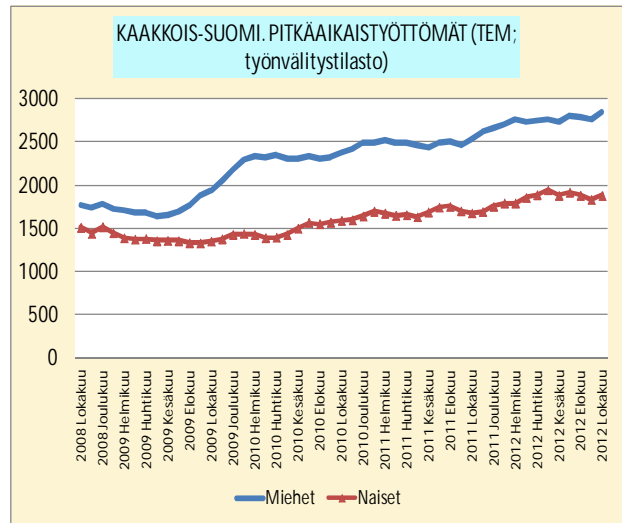
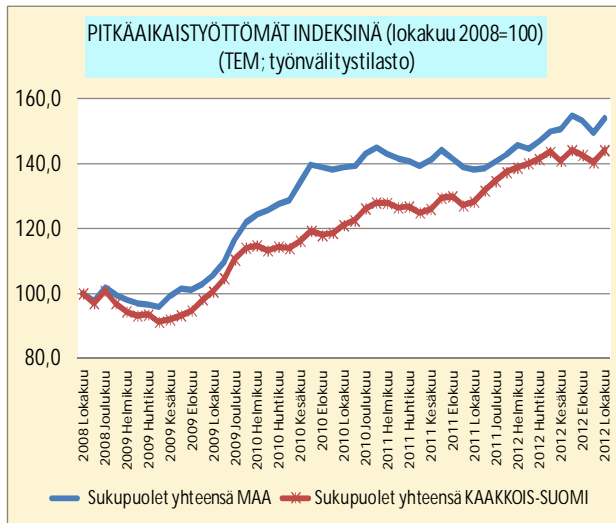

Sukupuolen mukainen kuva näyttää kasvun painottuneen miehiin. Lokakuussa 2008 miehiä ja naisia oli rakennetyöttömissä lähes yhtä suuri määrä. Lokakuussa 2012 miehiä oli 2000 henkeä enemmän kuin naisia.

Pitkäaikaistyöttömyys on ollut rakennetyöttömyyden ryhmistä selvimmän kasvussa. Myös rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi taantumaan mentäessä, parin viime vuoden aikana määrä on pysytellyt melko lailla paikallaan. Toimenpiteeltä työttömäksi jääneiden määrä kasvoi taantumien alkuvaiheessa, mutta

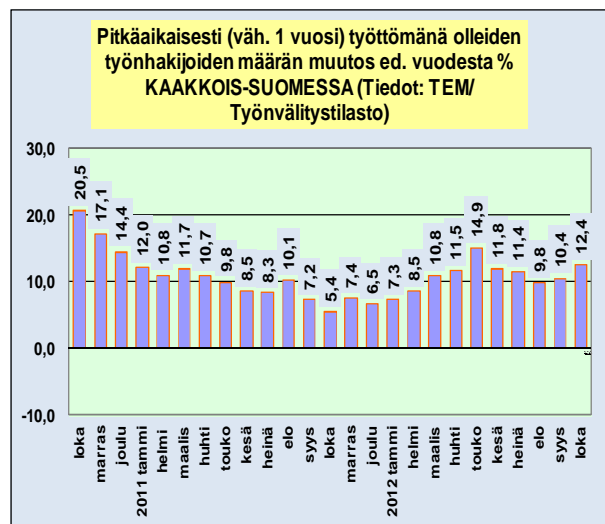
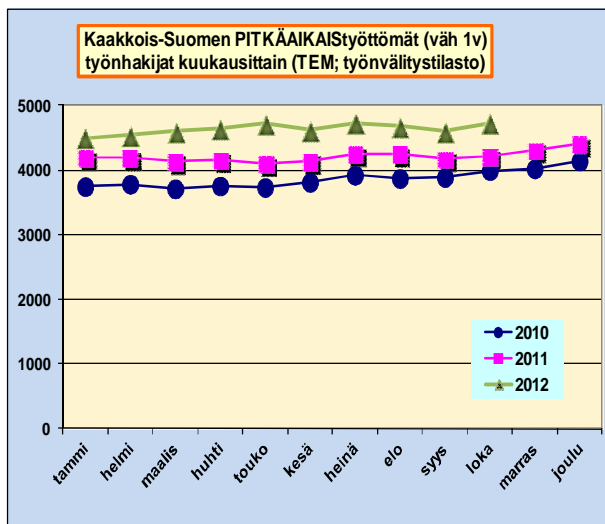
on sen jälkeen hienoisesti laskenut (kyse on vain määrän laskusta, ei siitä miten suuri osa työvoimapolitiisissa toimenpiteissä olleista on jäänyt työttömäksi). Toimenpiteeltä toimenpiteelle siirtyneitä on muita ryhmiä vähemmän eikä määrä ole merkittävästi muuttunut.

Tarkastelen vielä erikseen rakennetyöttömien suurinta ryhmää: pitkäaikaistyöttömiä.

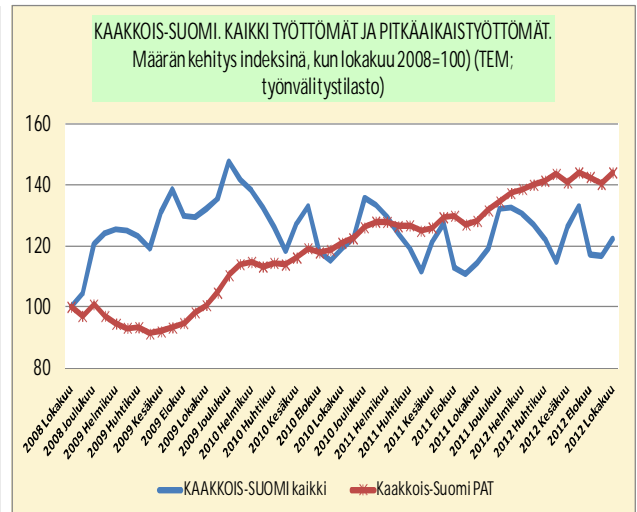
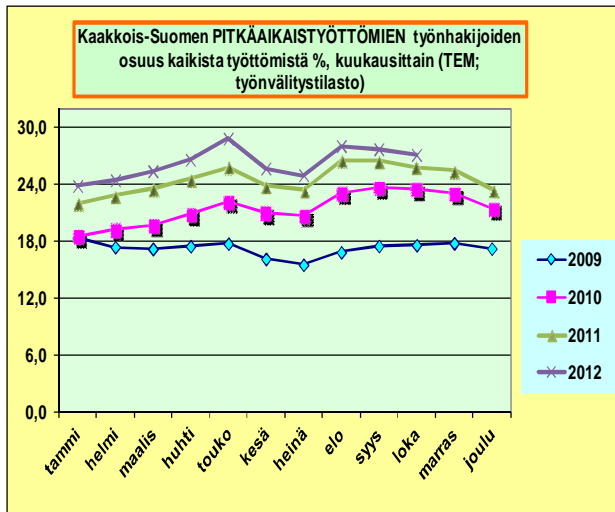

Taantuman yhteydessä pitkäaikaistyöttömyys on yleistynyt selvästi. Kaakkois-Suomen lisäys on pienempi kuin maan keskiarvo. Neljän vuoden jaksolla koko maan pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut 54 %, Kaakkois-Suomen 44 %. Kuitenkin viimeisen kahden vuoden aikana Kaakkois-Suomen tilanne on heikentynyt maan keskimäärää enemmän. Miehet ovat joutuneet naisia useammin pitkäaikaistyöttömiksi.

Seuraava kuvapari näyttää tarkemmin viime vuosien muutoksen.

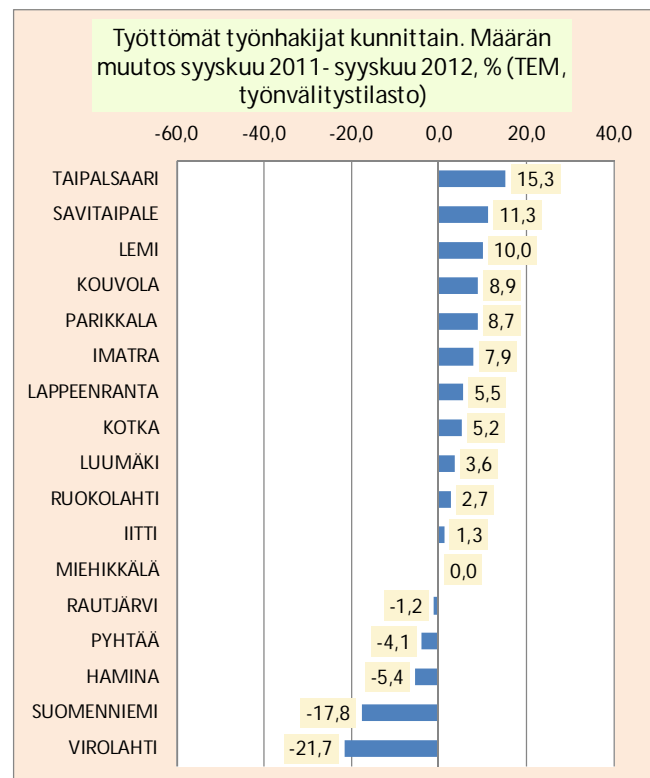
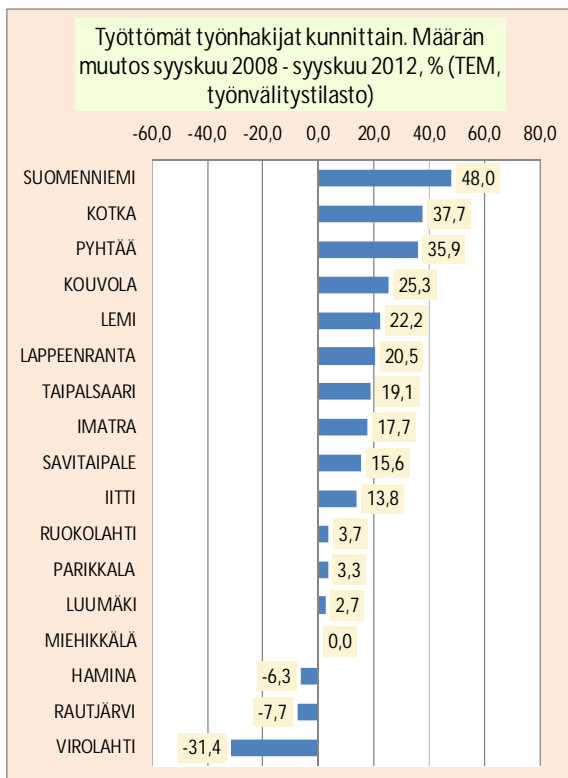
Syksyllä 2010, kun pahin taantuma alkoi jo väistyä, pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vahvasti. Kasvu on jatkunut. Samalla pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on suurentunut. Lokakuussa 2010 osuus oli 23,4 %, syyskuussa 2012 jo 27,1 %. Korkeimmillaan pitkäaikaistyöttömien osuus on ollut 1990-luvun syvän laman jälkeen vuonna 1995: noin kolmannes kaikista työttömistä. Ennen lamaa, syyskuussa 1991 osuus oli vain 2,9 %. Oheinen kuva näyttää osuudet neljän viime vuoden ajalta. Kuvaparin toinen kuva osoittaa, miten kokonaistyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat kehittyneet suhteessa toisiinsa.

Taantuman yhteydessä kokonaistyöttömyys yleensä kasvaa. Osa tällöin työttömäksi jäävistä joutuu olemaan työttömänä pitkään, mikä alkaa näkyä myöhempänä pitkäaikaistyöttömyyden kasvuna. Kuva näyttää tämän tyypillisen kehityskulun selvästi.

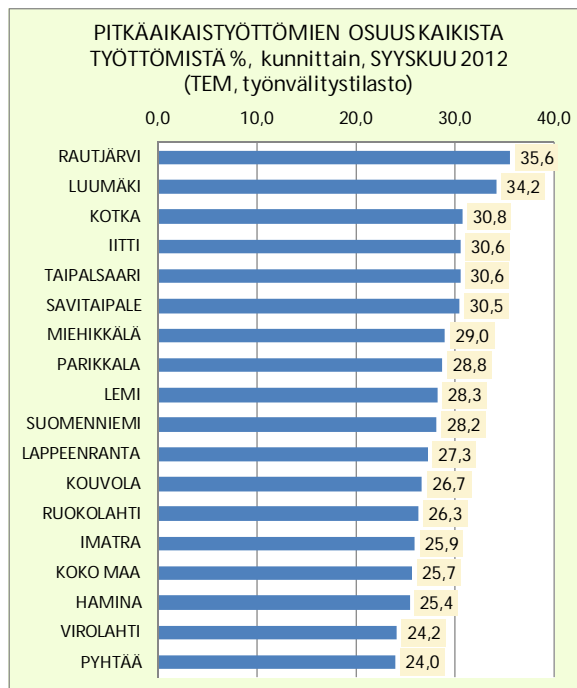
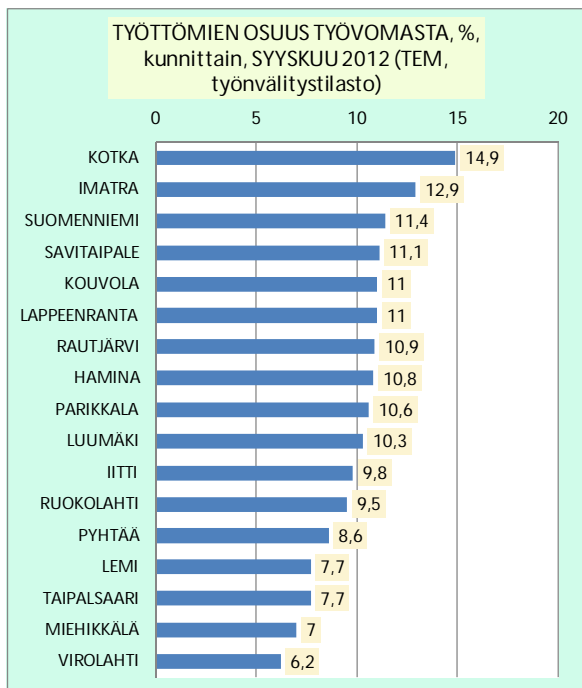
4.5 Työttömyys kunnittain

Esittelen tässä luvussa Kaakkois-Suomen työttömyyden kunnittaista kehitystä. Ensimmäinen kuvapari näyttää kunnassa asuvien työttömien työnhakijoiden (lomautetut mukaan lukien) määrän prosentuaalisen muutoksen neljän vuoden jaksolla syyskuusta 2008 syyskuuhun 2012 sekä vuoden jaksolla syyskuusta 2011 syyskuuhun 2012.

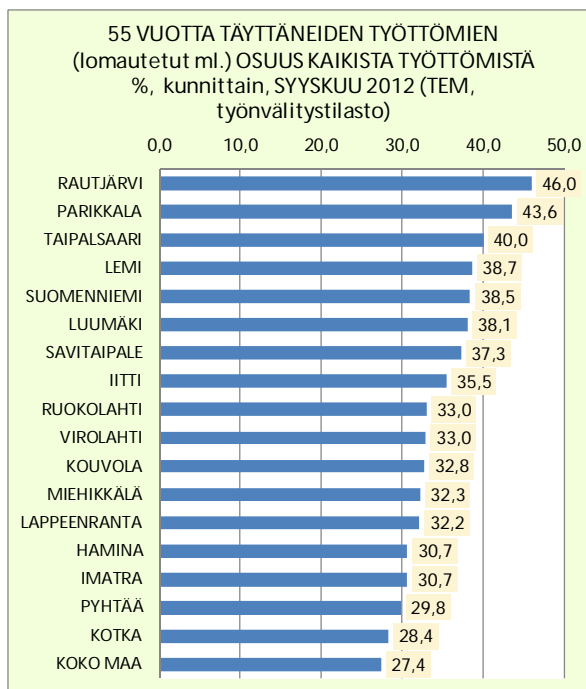
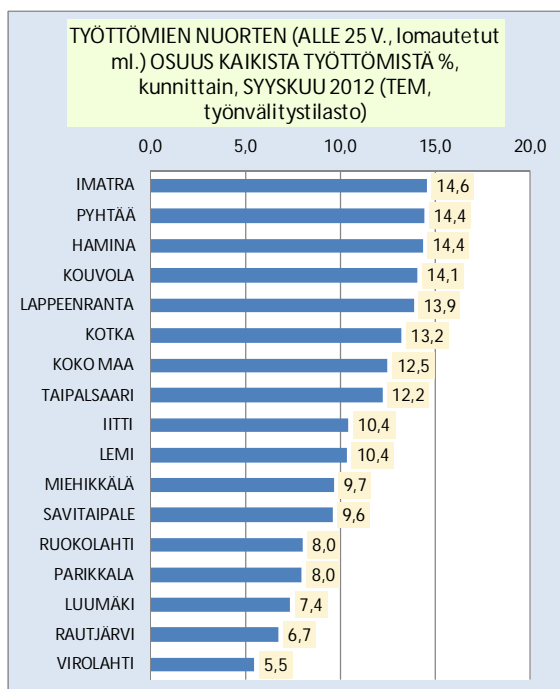
Kymenlaakson Virolahdella ja Haminassa sekä Etelä-Karjalan Rautjärvellä työttömien määrä on vastoin keskimääräistä suuntausta ollut laskussa koko neljän vuoden jakson. Miehikkälässä määrä on pysynyt samana. Suomenniemi on kokonaiskasvun kärjessä, mutta toisaalta viimeisen vuoden jaksolla kunnan työttömien määrä on vähentynyt.

On järkevä tarkastella myös työttömyyden suhteellista tasoa, jota mitataan mm. työttömien osuudella työvoimasta. Oheinen kuva näyttää syyskuun 2012 tilanteen. Kuvaparin toinen kuva näyttää miten suuri osa kunnan työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä.

Selvänä kärkenä työttömien osuudessa työvoimasta on Kotkan kaupunki, muista erottuvana myös Imatra. Kotkan–Haminan seutukunnan Virolahti ja Miehikkälä ovat matalimman työttömyysasteen kuntia. Rautjärvellä ja Luumäellä työttömyysaste on keskimääräistä tasoa, mutta yli kolmannes työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä.

Erittelen vielä kuntien työttömyyden rakennetta nuorten ja 55 vuotta täyttäneiden osuuksien avulla.

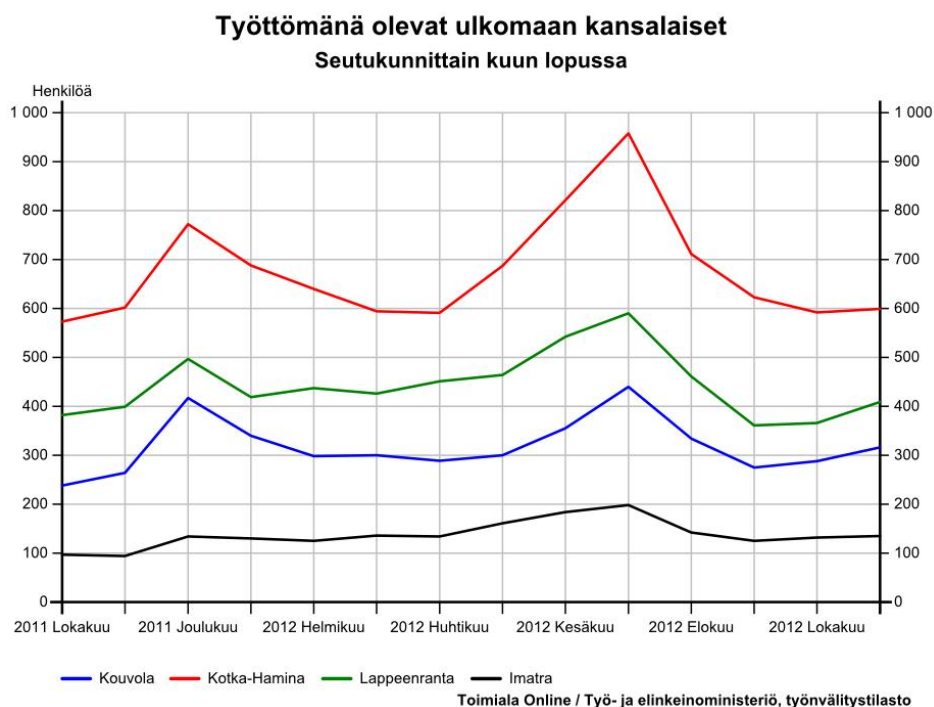

Yleishuomio työttömyyden ikärakenteesta on se, että kaupungeissa on työttömiä nuoria, maaseutukunnissa iäkkäitä. On hyvä huomata, että luvut eivät mittaa ikäryhmän työttömyysastetta, pelkästään sitä, miten suuri osa työttömistä työnhakijoista on tietyn ikäisiä. Kaupungeissa asuu tyypillisesti paljon nuoria ja monen maaseutukunnan ikärakenne on painottunut iäkkäisiin.

4.6 Ulkomaan kansalaisten työmarkkinoille osallistuminen

Kaakkois-Suomessa asuva ulkomaan kansalaisväestö on kaiken aikaa kasvanut. Kasvu näkyy myös työmarkkinoilla. Vuoden 2011 ennakkotietojen mukaan Kymenlaaksossa työskenteli 2500 ulkomaalaista syntyperää olevaa 18–64-vuotiasta henkilöä ja Etelä-Karjalassa 2200 henkeä. Ulkomaan kansalaiset antavat siten hyvän lisän tarjolla olevaan työvoimaan. Toisaalta heidän työmarkkinoille sijoittumisensa on mutkallista. Kielitaito on merkittävimpiä tekijöitä, jonka puuttuminen saattaa heikentää ulkomaalaisen työnhakijan asemaa työnhaussa. Ulkomaalaista syntyperää olevien työllisyysasteet jäävät pienemmiksi kuin suomalaista syntyperää olevien. Vuoden 2011 lopussa suomalaista syntyperää olevien työllisyysaste (18–64-vuotiaiden) oli Kymenlaaksossa 66,6 % ja ulkomaista syntyperää olevien 43,1 %. Etelä-Karjalan vastaavat luvut olivat 66,9 % ja 51,5 %, siis ulkomaalaisten osalta selvästi paremmat. Koko maan keskimääräiset asteet olivat 70,9 % ja 53,3 % (Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto, vuoden 2011 ennakkotiedot).

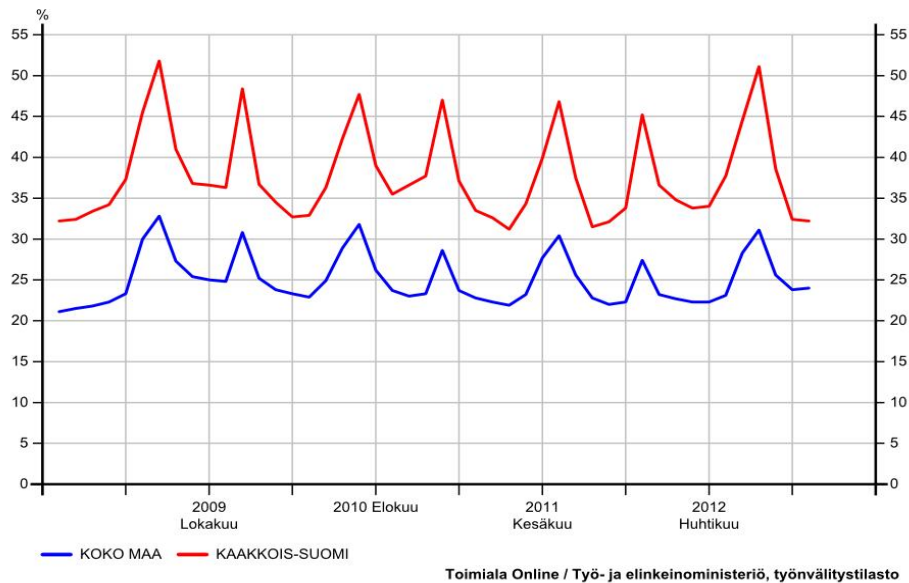
Vaikka Kaakkois-Suomessa on jo lähes 5000 työssä olevaa ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä, ulkomaan kansalaisten työttömyys on suurta ja merkittävästi korkeampaa kuin suomalaista syntyperää olevien. Seuraava kuva esittelee ulkomaan kansalaisten työttömyyden kehitystä Kaakkois-Suomen seutukunnissa aikasarjana vuoden 2011 lokakuusta vuoden 2012 lokakuuhun.

Määrällisesti eniten ulkomaalaisia työnhakijoita on Kotkan–Haminan työmarkkinoilla, kaksinkertainen määrä verrattuna esimerkiksi Kouvolan seutuun. Työttömien määrä on vuoden kuluessa lisääntynyt hieman kaikissa neljässä seutukunnassa.

Ulkomaan kansalaisten suhteellinen työttömyys eli työttömien osuus työvoimasta esitetään seuraavissa kuvissa. Ensimmäisessä kuvassa on Kaakkois-Suomen ja koko maan keskiarvon vertailu.

**Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta
TEM, työnvälitystilasto ja Tilastokeskus**

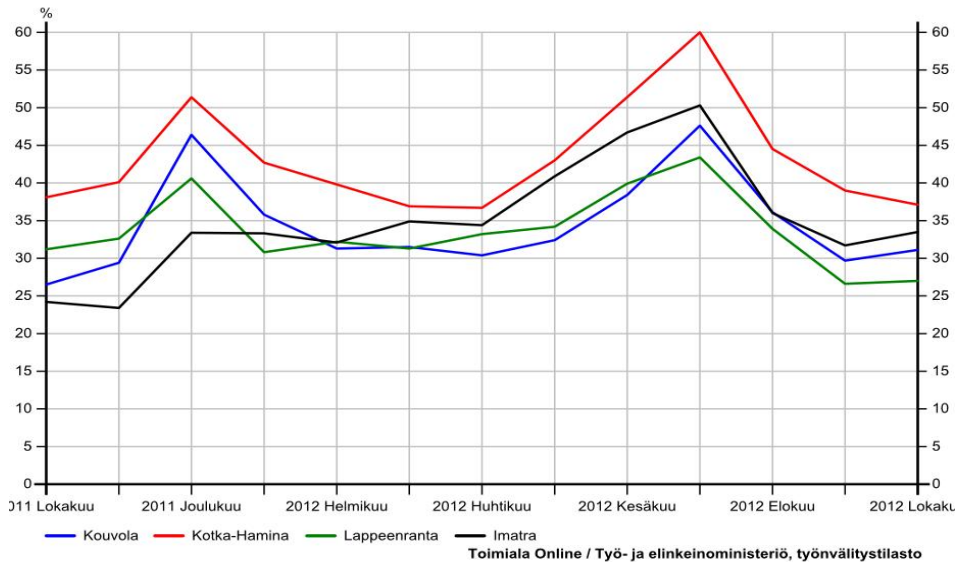

Toimiala Online / Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto

Ulkomaalaisten työttömyysaste on Kaakkois-Suomessa korkeampi kuin maassa keskimäärin. Aste on pysynyt yllättävän tasaisena läpi taantuman. Verrattuna Suomen kansalaisiin, Kaakkois-Suomessa ulkomaan kansalaisten työttömyysaste on miltei kolmikertainen.

Seuraava kuva näyttää ulkomaan kansalaisten työttömyysasteen Kaakkois-Suomen seutukunnissa.

**Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta
Seutukunnittain. Tiedot: TEM ja Tilastokeskus**

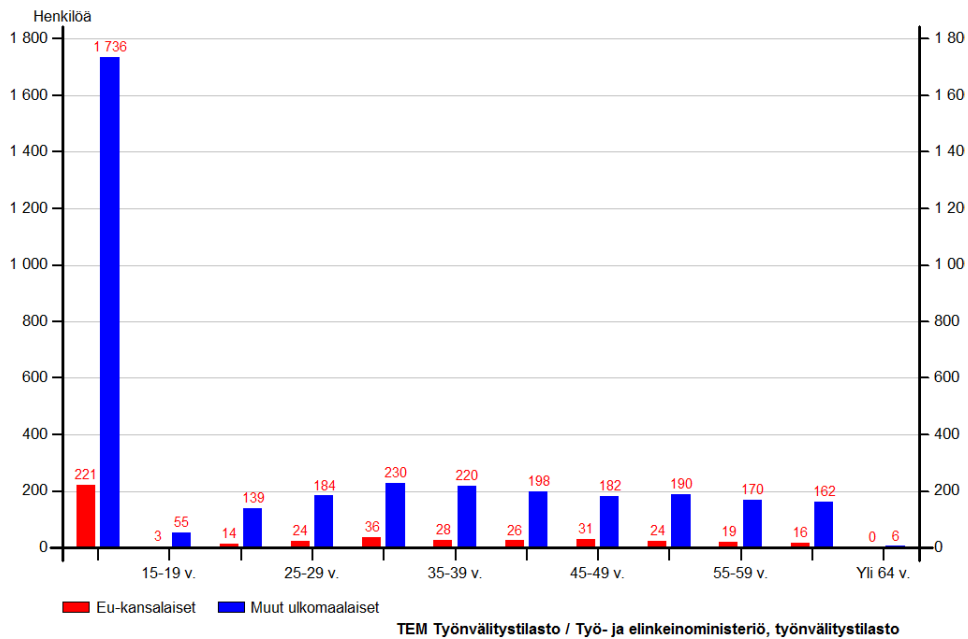

Toimiala Online / Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto

Suhteellisesti korkein aste on Kotkan–Haminan seutukunnassa ja matalin Lappeenrannan seutukunnassa. Työttömyys on kasvanut vuoden aikana Imatran ja Kouvolan seuduilla, pysynyt Kotkan–Haminan seudulla miltei ennallaan ja laskenut Lappeenrannan seutukunnassa.

Seuraava kuva näyttää työttöminä työnhakijoina olevien ulkomaan kansalaisten määrän ikäryhmittäin kesäkuun 2012 lopussa Kaakkois-Suomessa. Kuvassa on eroteltu EU-kansalaiset ja muut ulkomaalaiset.

KAAKKOIS-SUOMI. Työttömät työnhakijat. Ulkomaan kansalaiset Ikäryhmittäin kesäkuun 2012 lopussa

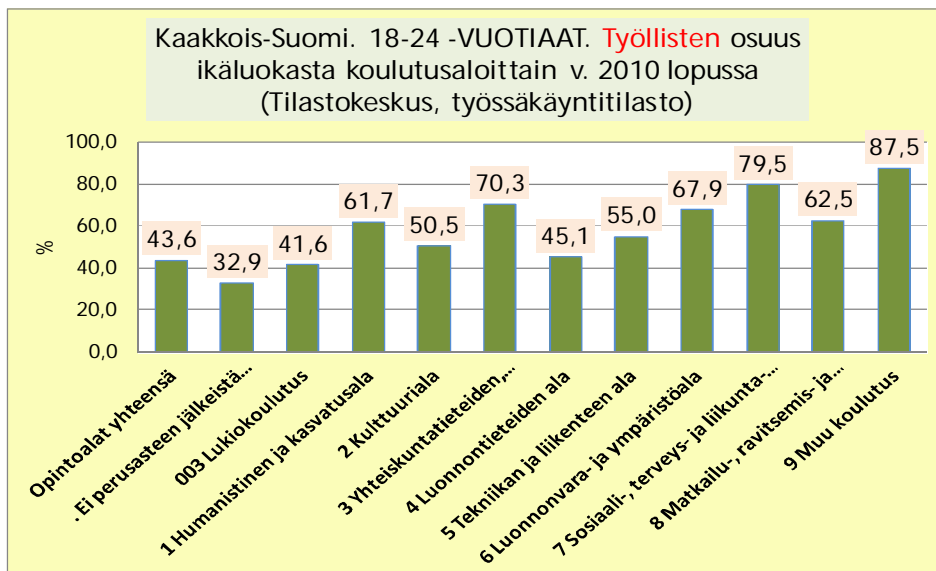

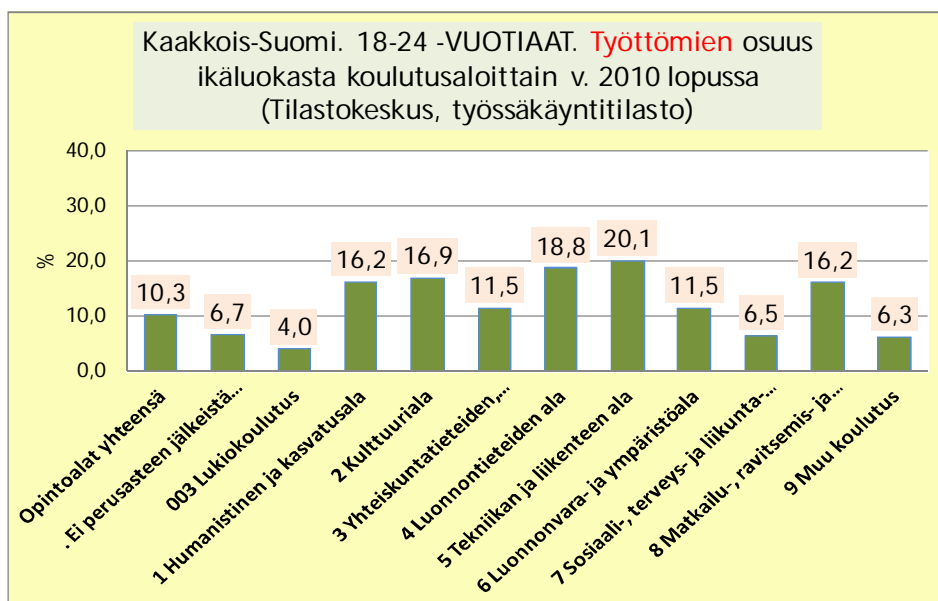
Työttömänä on melko tasaisesti eri-ikäisiä, myös nuoria. Enemmistö työttömistä on naisia (runsas 1100 henkeä). Venäjän kansalaiset ovat hakijoiden enemmistönä: naisia 771 ja miehiä 405.

4.7 Nuorten ikäryhmien koulutusalan mukainen työttömyys ja työllisyys sekä ammattiryhmittäinen työttömyys

Esittelen tässä luvussa muutamien kuvien avulla nuorten työttömyyden koulutusaloittaista työttömyyttä ja työllisyyttä sekä ammattiryhmittäistä työttömyyttä. Tarkempia analyysejä on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen nettisivuilla Anitta Lehtisen laatimina ja mm. akateemisesta työttömyydestä Melolinna ja Lehtisen laatimassa erillisraportissa (Melolinna N., Lehtinen A. 2012).

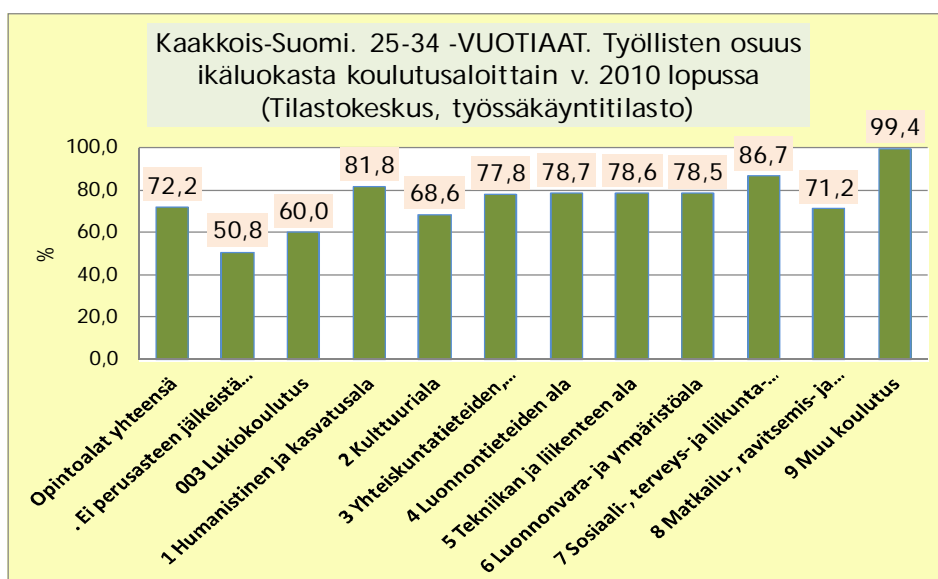
Olen jakanut nuoret tässä kahteen ryhmään: 18–24-vuotiaisiin sekä 25–34-vuotiaisiin. Kuvat näyttävät miten suuri osa koulutusalan suorittaneista nuorista on työssä eli työllisiä vuoden 2010 lopussa ja miten suuri osa työttömänä. Kuvista voi arvioida, minkä koulutusalan tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet hyvin työmarkkinoille, mitkä heikommin.

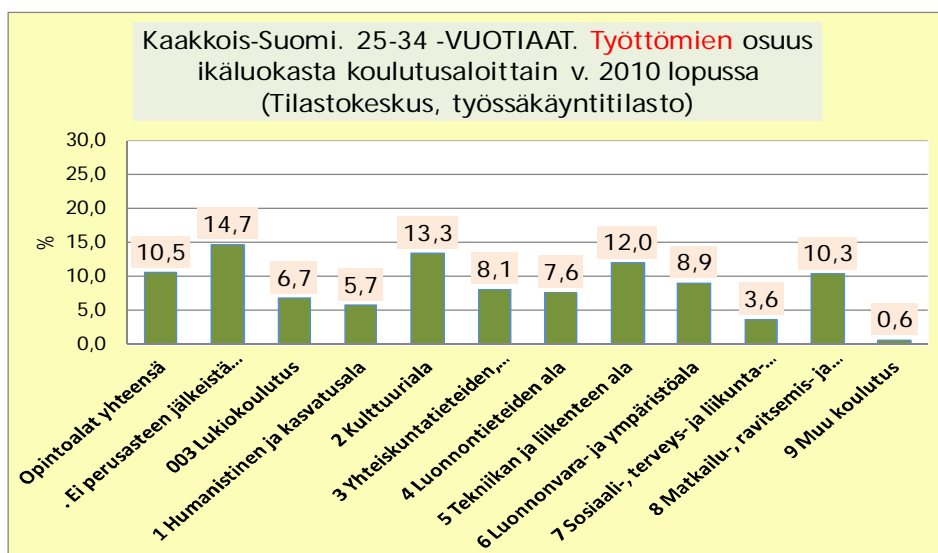

Kaakkois-Suomen työmarkkinoilla paremmin menestyviksi voidaan nähdä ne koulutusalat, joissa työllisten osuus ko. koulutusalan suorittaneista on korkea ja työttömien osuus matala. Näiden mukaan hyvin menestyviä aloja alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä olivat mm. sosiaali-, terveys- ja liikunta-alat, "muu koulutus" (joka on pieni ryhmä), yhteiskuntatieteiden alat sekä myös luonnonvara- ja ympäristöala. Luonnontieteiden, tekniikan ja liikenteen sekä kulttuurialalla oli eniten työttömyyttä.

Seuraavat kuvat esittelevät 25–34-vuotiaiden tilannetta.

Työllisten osuudet ovat merkittävästi suuremmat kuin alle 25-vuotiaiden ryhmässä, jossa usein vielä opiskellaan. Myös erot koulutusalojen välillä ovat pienemmät. Kärjessä on edelleen sosiaali- terveys- ja liikunta-ala (kun ”muu koulutus” jätetään huomiotta). Humanistinen ja kasvatustieteiden suorittaneet menestyvät tässä ikäryhmässä myös hyvin. Alan työttömien osuus on toiseksi pienin sosiaali- terveys- ja liikunta-alan jälkeen. Ne, joilla ei ole lainakaan perusasteen jälkeistä koulutusta alkavat jäädä työmarkkinoiden huonoimmalle reunalle.

Työnhakijalle määritetään työ- ja elinkeinotoimiston asiakaspalvelussa ammatti. Seuraavassa taulukossa työttömänä olevat (lomautetut ml.) työnhakijat on ryhmitelty 2-numeroisiin ammattiryhmiin. Taulukossa ovat mukana ne ryhmät, joissa lokakuussa 2012 oli vähintään 100 henkilöä. Ryhmät on lajiteltu työttömyyden suhteellisen muutoksen mukaiseen järjestykseen.

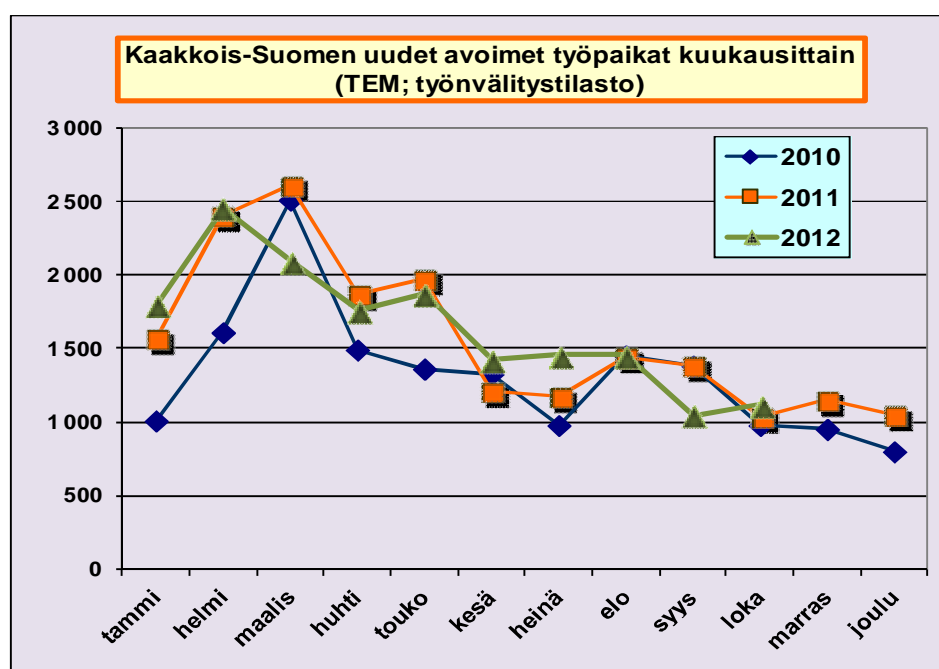
KAAKKOIS-SUOMI. Työttömät työnhakijat (lom. ml.) Suurimmat ryhmät Lokakuu 2012 ja muutos loka 2011 -loka 2012 %		
Ammattiryhmä	Määrä	Muutos %
90 VARTIOINTI- JA SUOJELU	123	25,5
75 KONEPAJA JA RAKENNUSMETALLI	1680	22,3
64 TYÖKONEIDEN KÄYTTÖ	220	18,9
82 ELINTARVIKETEOLLISUUS	151	18,9
15 SOSIAALIALA	351	14,3
62 TALONRAKENNUS	1380	13,8
54 TIELIIKENNE	529	13,0
94 KIINTEISTÖNHOIDO JA SIVOUS	608	12,2
03 OPETUSALA	224	12,0
10 TERVEYDEN- JA SAIRAANHOITO	463	11,3
77 PUU	413	9,5
24 SIHTEERI- JA TOIMISTOTYÖ	830	8,9
76 SÄHKÖ	653	8,5
07 TAIDE- JA VIHDEALA	184	8,2
AMMATIT YHTEENSÄ	17445	7,0
00 TEKNIIKAN ALA	836	6,5
25 TIETOTEKNIikka	245	5,6
40 MAATILATALOUS JA ELÄINTENHOITO	139	5,3
01 KEMIAN JA FYSIIKAN ALA	143	5,1
33 MYYNTITYÖ JA KAUPPAEDUSTUS	221	4,7
X3 AMMATINVAIHTAJAT	270	4,7
21 LIIKEYRITYSTEN JA JÄRJESTÖJEN JOHTAM.	170	1,8
34 TAVAROIDEN MYYNTI	836	1,5
84 PAPERINVALMISTUS	722	1,4
X2 ILMAN AMMATTIA OLEVAT	1794	0,9
41 PUUTARHA- JA PUUSTOTYÖ	270	0,7
29 MUU HALLINTO- JA TOIMISTOTYÖ	155	-1,3
88 PAKKAUS-, VARASTO- JA AHTAUS	435	-4,0
23 TALOUSHALLINNON SUUNNITTELU JA TILINP.	142	-4,1
91 MAJOITUSLIIKE- JA SUURTALOUS	682	-4,3
16 LASTEN PÄIVÄHOITO	197	-5,3
92 TARJOILU	241	-5,9
89 SEKATYÖ, TEOLLISUUS	142	-6,0
71 OMPELU JA VAATETUS	158	-13,2

Työttömien yhteismäärä kasvoi seitsemän prosenttia. Taulukon yläpäässä ovat ne ammattiryhmät, joissa työttömien määrät kasvoivat eniten. Suurista ryhmistä mm. konepaja- ja rakennusmetallityön työttömien määrä kasvoi merkittävästi. Myös sosiaalialan sekä terveyden- ja sairaanhoidon työttömien määrä kasvoi, vaikka alojen yleistä työllisyystilannetta pidetään hyvänä. Opetusalallakin työttömien määrä lisääntyi keskimäärää enemmän. Majoitusliike- ja suurtaloustyön sekä tarjoilutyön ammateissa työttömien määrä supistui, samoin mm. varasto- ja ahtaustyössä. Tavaroiden myyntityössä työttömyys kasvoi, mutta vähemmän kuin työttömien kokonaismäärä.

4.8 TE-toimistojen avoimien työpaikkojen kehitys

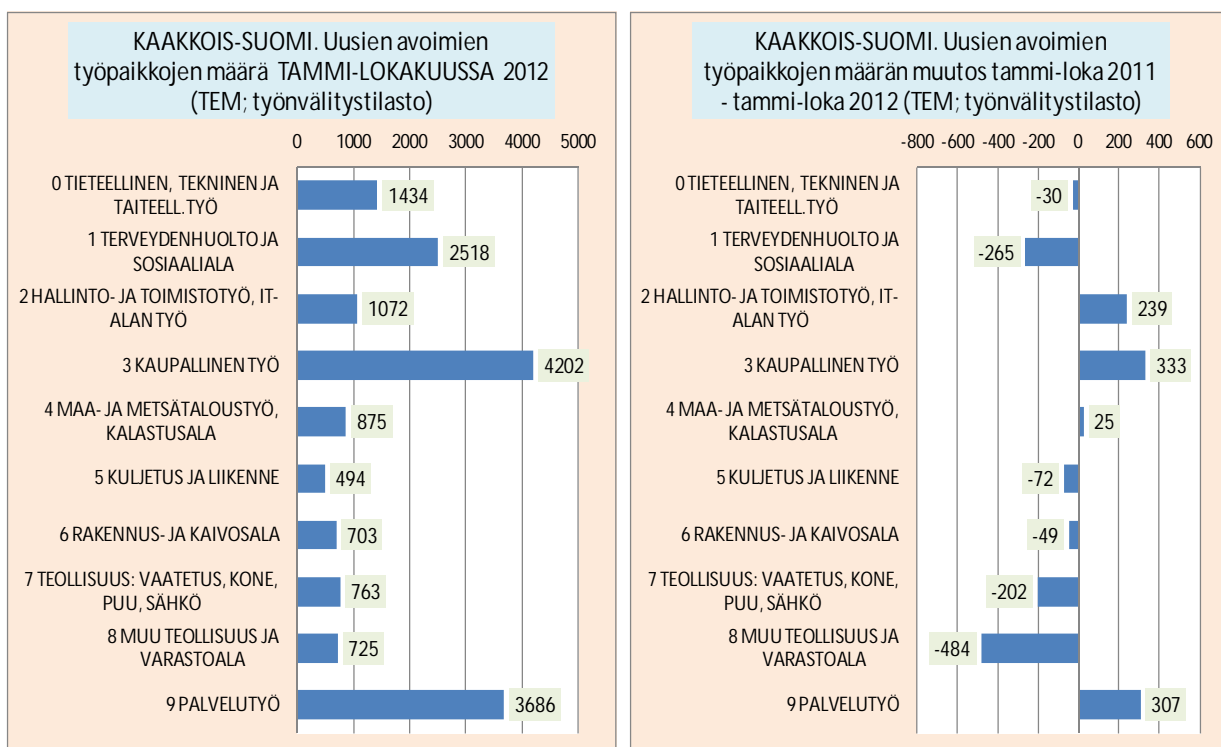
Käsittelen tässä luvussa lyhyesti työ- ja elinkeinotoimistoihin ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrän kehitystä (tarkempaa tietoa on saatavissa mm. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen työmarkkinoiden seurantaraporttien sarjasta nettisivuilta Anitta Lehtisen laatimana). On tärkeä huomata, että työnantajien toimistoihin ilmoittamat työpaikat eivät kata koko työvoiman kysyntää, eivät myöskään nk. ulkoista kysyntää. Ulkoisella kysynnällä ymmärretään niitä työpaikkoja, joihin haetaan työvoimaa työorganisaation ulkopuolelta. Työpaikkojahan täytetään paljon myös ”talon sisältä” tai kutsumalla entisiä työntekijöitä töihin.

Oheinen kuva esittelee uusien työpaikkojen määrän kehitystä kolmen viime vuoden aikana. ”Uusi paikka” tarkoittaa uutta työvoiman tilausta. Suurin osa työpaikoista on rekrytointeja, joissa haetaan uutta henkilöä pois lähteneen tilalle tai haetaan lomasijaisia jne. Paikat eivät siten kuvasta kovin hyvin alan työllisyyden muutosta: ts. sitä, kasvaako vai väheneekö alalla työssä olevien kokonaismäärä. Paikkoja voi olla toimialalla merkittävästi auki, vaikka työllisten määrä ei kasva tai jopa vähenee. Uusien avoimien paikkojen määrää voivat kasvattaa esimerkiksi tilapäisten töiden kasvu tai alan suuri vaihtuvuus. Kun työnantaja etsii uuden työntekijän poislähteneen tilalle, paikka tulee uudelleen avoimeksi ja tilastoon.

Työpaikat ovat vuonna 2012 (tammi–lokakuussa) vähentyneet runsaan prosentin verran edellisvuodesta. Kuvasta näkyy selvästi paikkailmoitusten kausivaihtelu. Merkittävä osa paikoista avautuu talvikuukausina, kun työnantajat varautuvat kesäkauden sijaisiin.

Seuraava kuvapari näyttää TE-toimistoihin ilmoitettujen uusien työpaikkojen kokonaismäärän pääammatiryhmittäin tammi–lokakuussa 2012 sekä miten paljon määrä on muuttunut vuoden 2011 tammi–lokakuusta.

Työpaikat painottuvat kaupalliseen työhön ja erilaisiin palveluihin (mm. kiinteistön hoito, tarjoilu- ja keittiötyöt, kampaajat, poliisi, tulli yms.). On huomattava, että kaupallisen työn paikat eivät suinkaan ole pelkkää vähittäismyymälöiden myyntityötä, vaan mm. kauppaedustusta, mainostyötä, puhelinmarkkinointia yms. Vuonna 2012 näiden ammattiryhmien paikat ovat lisääntyneet, samoin kuin hallinto- ja toimisto- ja it-alan työn paikat. Teollisuudessa paikkoja on ollut avoinna edellisvuotta vähemmän ja myös terveydenhuolto- ja sosiaalialan paikat ovat vähentyneet.

Lähdeviitteet

- Ahokas J.; Honkatukia J. (2011) Työvoiman tarve Suomen maakunnissa vuosina 2008–2025. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. VATT-tutkimuksia 166. Helsinki 2011.
- Ahokas J.; Honkatukia J. (2010) Poliittikkatoimien vaikutukset työvoiman tarpeeseen Suomen taloudessa 2010–2025. VATT-tutkimuksia 161. Helsinki 2010.
- Alasoini T. (2012) Eväitä työssä jatkamiseen: kuinka suomalaisten työurat saadaan jatkumaan pidempään? Työpoliittinen aikakauskirja 1/2012, 21–32. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- Alasoini T., Järvensivu A. (2012) Mitä työelämän muutoksen tulevaisuussuuntautunut tutkimus voisi olla? Työpoliittinen aikakauskirja 3/2012, 31–43. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- Alasoini T. (2008) Työelämän kehittäminen osana laaja-alaista innovaatiotoimintaa ja -politiikkaa: parempaa työn tuottavuutta ja työelämän laatua. Työpoliittinen aikakauskirja 2/2008, 6–18. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- Eläketurvakeskus (2010) Tiedote 27.1.2010
- Hakola T., Määttänen N. (2007) Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeelle siirtymiseen ja eläkkeisiin. Arviointia stokastisella elinkaarimallilla. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2007:1, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA sarja B 226.
- Hanhijoki I, Katajisto J., Kimari M., Savioja H. (2011) Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025 – Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista. Opetushallitus, Raportit ja selvitykset 2011:25
http://www.oph.fi/download/138322_Koulutus_ja_tyovoiman_kysynta_2025_Ennakointituloksia_tulevaisuuden_tyopaikoista_ja_koulutustarpeista.pdf
- Hietaniemi M., Ritola S. (toim.) (2007) Suomen eläkejärjestelmä. Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 2007:5. Gummerus.
- Hoffrén J., Rättö H. (2009) GPI hinnoittelee taloudellisen hyvinvoinnin. Tilastokeskus, Tieto&trendit 2/2009, 46-48.
- Honkatukia J., Ahokas J. (2012) Suomen talouden rakenteellinen kehitys finanssikriisin jälkeen – Kysyntä- ja tuotantorakenteiden muutos vuosina 2012–2030. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Tutkimukset 169. Syyskuu 2012.
- Huovari J., Maliranta M. (2008) Aineettomatkin panokset punnittava. Helsingin Sanomat, Vieraskynä 29.6.2008.
- Ikääntymisraportti (2009) Kokonaisarvio ikääntymisen vaikutuksista ja varautumisen riittävydestä. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2009. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki.
- Ilmarinen J. (2006) Pitkää työtä! Ikääntyminen ja työelämän laatu Euroopan unionissa. Työterveyslaitos, sosiaali- ja terveysministeriö. Jyväskylä.
- Kaitila V., Nevalainen A., Maliranta M., Mankinen R. (2008) Tuottavuuden mittaaminen – Suomi kansainvälisessä vertailussa. Etlä, keskusteluaiheita n: 1123.
- Karisalmi S., Tuominen E., Kaliva K. (2008) Eläkeaikomukset ja eläkkeelle siirtyminen. Seurantatutkimus Joustava eläkeikä -tutkimuksen aineistosta. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2008:2. Helsinki.
- Kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelma (2010). Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2010. VNK.
- Lehto A-M., Sutela H. (2010) Tilastokeskuksen työvoimatutkimus ja työolotutkimus osoittavat: Ikääntyvien työpanos on vahvassa kasvussa. Tilastokeskus, Tieto&trendit 2/2010, 18-22.
- Leveälahti S., Järvinen J., Foredata Oy (2011) Osaamistarjonnan riittävyys alueilla 2010-luvulla – Arviointia työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannosta. TEM-raportteja 30/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
http://www.tem.fi/files/31313/osaamistarjonnan_riittavyys.pdf
- Manka M-L. (2009) Työpaikan ilmapiirillä on suuri vaikutus työuran pituuteen. Helsingin Sanomat. Vieraskynä 20.4.2009.
- Melolinna N., Lehtinen A. (2012) Korkeakoulututkimuksen suorittaneiden työttömyys ja työllisyys Kaakkois-Suomen työmarkkinoilla 2000-luvun lopun taantumien ympärillä.). Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 62/2012.
- Melolinna N. (2010) Mitä Kuusankosken työllisyydessä tapahtui ennen Voikkaan paperitehtaan sulkemista: Kuusankosken työllisyys muutoksessa (lisensiaatintutkielma 1992). Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 5/2010. (pdf).
- Melolinna N. (2009) Työvoiman tarjonta Kaakkois-Suomessa vuoteen 2020. Tulevaisuuden ennakkointia. Kaakkois-Suomen TE-keskus. Julkaisuja, heinäkuu 2009.
- Melolinna N., (2007a) Miten havainnollistaa ja arvioida tulevaa työvoiman rekrytointitarvetta. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2007, 57–72.
- Melolinna N. (2007b) Uuden työvoiman kysyntä Kaakkois-Suomessa vv. 2000–2020. Kaakkois-Suomen TE-keskuksen julkaisuja, kesäkuu 2007. Kouvola.
- Melolinna N., Tahvanainen S. (2008) Iäkäs työvoima Euroopan työmarkkinoilla – toimia iäkkäiden työmarkkina-aseman parantamiseksi erään EU -hankkeen ja ajankohtaisen keskustelun näkökulmasta. Kaakkois-Suomen TE-keskus. Julkaisut ja tutkimukset. 2.4.2008. <http://www.te-keskus.fi/Public/download.aspx?ID=10708&GUID={9379BF20-7F10-49AE-968E-A5F695661F0A}>
- Myrskylä P. (2012) Alueellisten työmarkkinoiden muutos. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 1/2012.
- Parkkinen P. (2007) Riittääkö työvoima terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluihin?. VATT, Keskustelualoitteita 433. Helsinki.
- Piekkala H. (2008) Kilpailukykyä tiedosta ja taidosta. Kansantaloudellinen aikakauskirja 2/2008, 161–173.
- Pohjola M. (2010) Taantumien syvyydestä. Kansantaloudellinen aikakauskirja 3/2010, 249–252.

- Pohjola M. (2009) Työn tuottavuus talouskasvun lähteenä, 253–261, teoksessa Pärnänen, A. ja Okkonen, K-M. (toim.) Työelämän suurten muutosten vuosikymmenet. Tilastokeskus. Helsinki.
- Pohjola M. (2007a) Kauppa tuottavuuden ja talouskasvun lähteenä. Kansantaloudellinen aikakauskirja 3/2007, 319–339.
- Pohjola M. (2007b) Työn tuottavuuden kehitys ja siihen vaikuttavat tekijät. Kansantaloudellinen aikakauskirja 2/2007, 144–160.
- Räsänen H., Tuomala, J. (2007) Mitä ovat rekrytointiongelmat? – mikroaineiston näkökulma. Teoksessa Rekrytointiongelmat, työvoiman tarjonta ja liikkuvuus. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2007. Helsinki.
- Suomalaiset ja työelämä (2008) Työ murroksessa kyselyn aineistoraportti. Työterveyslaitoksen tutkimus. Otettuna julkaisusta Kuntatyönantaja 4/2008.
- TEM, Toimiala Online -järjestelmä / Tilastokeskus ja Etlä
- Tenhunen Sanna (2010) Employment and accrued pension rights among the elderly – a peek into the pension registers. Finnish Centre for Pensions. Working Papers 2010:1. Helsinki.
- Tilastokeskus, aluetailinpidon kotisivu: <http://tilastokeskus.fi/meta/til/altpl.html>
- Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu <http://www.stat.fi/tup/suhdannepalvelu/tietosisalto.html>
- Tilastokeskus, luokitukset, Toimialaluokitus 2008. <http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/910-2008/index.html>
- Tilastokeskus, työssäkäyntitilaston kotisivu <http://tilastokeskus.fi/meta/til/tyokay.html>
- Tilastokeskus, verkkokoulu / työmarkkinatilastot <http://www.tilastokeskus.fi/tup/verkkokoulu/data/tvt/02/01/index.html>
- Tilastokeskus, työvoimatutkimus <http://www.tilastokeskus.fi/tk/el/tyoll13s.html#Vertmuu> (pöytäkirja 16.11.2009)
- Tilastokeskus, verkkopalvelut (Statfin) http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/databasetree_fi.asp
- Tilastokeskus, väestöennusteen kotisivu <http://www.stat.fi/til/vaenn/index.html>
- Toikka M. (toim.) (2008) Kaakkois-Suomen ekotehokkuusindikaattorit 2007. Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen moniste 25. Lappeenranta 2008. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=321653&lan=fi&clan=fi>
- Toomingas A., Kilbom Å. (2007) Good practice in integrating ageing workers – examples from some European countries. Arbetslivsrapport nr 2007:5. Arbetslivsinstitutet. Stockholm.
- Transnational Exchange for Active Ageing (2007). Age Management Strategy. European Profiles S.A. January.
- Tuominen E., Takala, M., Forma, P. (toim.) (2010) Työolot ja työssä jaksaminen. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2010:2. Helsinki.
- Työvoima 2025 – Täystyöllisyys, korkea tuottavuus ja hyvät työpaikat hyvinvoinnin perustana työikäisen väestön vähentyessä. (2007) Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 325. Helsinki.

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 20/2013				
Vastuualue Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri				
Tekijät Niilo Melolinn		Julkaisuaika helmikuu 2013		
		Kustantaja Julkaisija Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja toimeksiantaja		
Julkaisun nimi Kaakkois-Suomen työmarkkinoiden katsaus 2012				
Tiivistelmä Raportissa käsitellään Kaakkois-Suomen ja sen osa-alueiden työmarkkinoiden ajankohtaisia piirteitä: mennyttä kehitystä, nykytilaa sekä myös ennusteita tulevasta. Tarkasteltavina ovat väestön, tuotannon, työllisyyden sekä työttömyyden rakenne- ja kehityspiirteet. Viimeisimmät tilastotiedot ovat vuoden 2012 syksyltä. Aluejakoina käytetään koko Kaakkois-Suomea, mutta useita tietoja esitellään myös maakunnittain, seutukunnittain ja joitakin myös kunnittain. Raportista näkyy viimeisimmän, vuoden 2008 lopussa voimistuneen taloustaantumien vaikutukset työmarkkinoihin sekä myös kehitys taantumien hellitettyä. Tuotanto ja työllisyys laskivat taantumassa eikä taantumaa edeltänyttä tilannetta ole kaikilta osin saavutettu. Työllisten määrä väheni Kaakkois-Suomessa vuoden 2008 lopusta vuoden 2010 loppuun mennessä 5600 henkeä, 4,1 %. Työttömien työnhakijoiden määrä oli lokakuussa 2012 yli 20 % suurempi kuin ennen taantumien voimistumista lokakuussa 2008. Kaakkois-Suomen väestö vähenee luontaisesti kuolleisuutta pienemmän syntyvyyden vuoksi. Alue menettää lisäksi väestöä maan sisäisessä muuttoliikkeessä, mutta toisaalta saa lisäväestöä maahanmuutosta. Raportti sisältää myös Tilastokeskuksen uusimman, syksyn 2012 väestöennusteen tiedot. Kaakkois-Suomessa työllisyyden viimeaikainen kehitys on ollut jonkin verran maan keskimäärää heikompi. Etelä-Karjalan tilanne on Kymenlaakson maakunnan tilannetta parempi. Kun vientiteollisuuden epävarmuus on jatkunut, kummassakin maakunnassa Venäjältä tulevien ostos- ja muiden matkailijoiden lisääntynyt määrä ja myös meneillään olevat maanrakennustyöt ovat piristäneet markkinoita. Työttömyys laskee taantumien huipun jälkeen, mutta kääntyi uudelleen kasvuun vuoden 2012 loppupuoliskolla. Työttömyyden lisäys on Kaakkois-Suomessa hieman pienempi kuin maassa keskimäärin. Raportissa väestön, työikäisen väestön, työllisten ja työttömien määrän kehitystä esitellään eripituisina aikasarjoina. Tarkastelussa on runsaasti kuvia ja niiden tulkintoja. Raportissa on käytetty useita tilastolähteitä. Tärkeimpiä ovat Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilasto sekä aluetilinpito, Etlan maakuntaennuste, työ- ja elinkeinoministeriön Toimiala Online -järjestelmä sekä työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojärjestelmä. Raportin on laatinut ELY-keskuksen erikoistutkija, yht. lis. Niilo Melolinn virkatyönä.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) alueellinen väestömuutos, ennakointi, alueellinen työllisyys, alueellinen työttömyys, Kaakkois-Suomi, elinkeinorakenne, työmarkkinat, työvoiman kysyntä, työvoiman tarjonta				
ISBN (painettu) –	ISBN (PDF) 978-952-257-740-5	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu) –	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-740-5	Kieli suomi	Sivumäärä 101
Julkaisun myynti/jakaja Julkaisu on saatavana vain verkossa.				
Kustannuspaikka ja aika Kouvola 2013			Painotalo –	

RAPORTEJA 20 | 2013

KAAKKOIS-SUOMEN TYÖMARKKINOIDEN KATSAUS 2012

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-257-740-5 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-740-5

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus